

2011

Türkiye ve Dünya Bağlamında
Bireysel Silah(lanma) Sorunu ve
Psiko-ekonomik Çözümlemesi:
'Sürdürülebilir Silahsızlanma' İçin
Bir Manifesto

İRFAN KALAYCI

İnönü Üniversitesi / Malatya

UMUT VAKFI
28 EYLÜL 2011 BİREYSEL SİLAHSIZLANMA GÜNÜ
17.GELENEKSEL ÖDÜLLÜ YARIŞMA
" Ayrımcılığın Önlenmesi ve Yurttaşlık Bilinci "
Bilimsel Araştırma ve İnceleme Yarışması

*Bu eseri;
patlayan silahlar yüzünden
canını kaybeden
saf ve güzel insanlara;
ruhu acıyanlara;
ve silahsız-silahlanmasız
aydınlık bir gelecek özleyenlere
adıyorum.*

*Şairin dediği gibi;
“ümitsizsiniz, ümit sizsiniz”*

*“1 Eylül Dünya Barış Günü”nde ve
“28 Eylül Bireysel Silahsızlanma Günü”nde
çocuklar, gençler,kadınlar, herkes
(u)mutlu olsun!*

i.k.

ÖNSÖZ

Bireysel silahlanma, “aşk” gibidir; çünkü ikisi de önce tek başına başlar, fakat daha sonra muhatapları birdenbire artar, çeşitli sorunlara yolaçar. Bir başka deyişle, her ikisi de özü itibariyle bireysel olsa bile, sonuçları itibariyle toplumsaldır. Bir benzerlik de, ikisinin de bir “oyun” gibi algılanmasıdır; ancak harekete geçtiğinde bir çocuk oyunu gibi saf olmadığı anlaşılır. Acaba, bireysel silahsızlanma da, aşkın bitişine mi benzer?

Bu incelemenin yazarı da, pek çok insan gibi hayatında birkaç kere silah sahibi oldu, kullandı, halen de kullanıyor (!). Eğer bunun etkisi ya da hatırası (!) olmasa, yazar belki de ‘*bireysel silah(sız)lanma*’ konusunda hiç kafa yormayacaktı. [Rastlantıya bakın ki, bu satırların yazarının adı, (bilgi-kültür-anlayış dışında), aynı zamanda, Osmanlıca’da “silah” anlamına gelmektedir.] Ancak onun silahları ve silah anlayışı biraz farklıdır: Bir kere, onun sahip olduğu bir silah varsa, o asla tabanca, tüfek, vs. değil, sadece ‘kalem’dir, ‘kalemi’dir. O kalemden uzun bir zamandır ‘mermi’ niyetine ‘sözcükler’ sıkıp durmaktadır; okuyucularının kafasında yeni bir fikir olarak ‘patlamasını’ beklemekte, patlamanın şiddetine göre bazen mutlu bazen hüzünlü olmaktadır. Yazar, böyle bir silahı (!) sürekli kullanabilmek için doğal olarak bir ‘mühimmat’a ihtiyaç duymaktadır; o mühimmat da ev ve işyerindeki kütüphane ve bilgisayardır; bunlar herkes için de az ‘mühim’ şey değildir. Ama herkesin silahı ve mühimmatı kendine!..

Bu inceleme, işte böyle, kendine özgü bir ‘silah’ın ve ‘mühimmat’ın (!) ürünüdür. **“Türkiye ve Dünya Bağlamında Bireysel Silah(lanma) Sorunu ve Psiko–Ekonomik Çözümü: Sürdürülebilir Silahsızlanma İçin Bir Manifesto”** konu başlığını taşıyor. Başlık, uzun gibi gözüküyor, fakat kısaca şunu söylemek istiyor: *‘Silahsız bir toplum olalım! Hepimiz kazanırız!’*

Yine başlığa dikkat edilirse, çalışma, üç ana kesimden oluşuyor. Okuyucu dilerse, (giriş ve sonuç gibi ikincil bölümleri de sayarsa), her bir bölümü, yazarın ‘*altıpatlar tabanca*’sından çıkan mermi (!) olarak da hayal edebilir. Bu durumda, boş kovanları toplamak ve hedefin tutturulup tutturulmadığını saptamak da kendisine düşecektir. Doğrusu olan da bu değil midir zaten? Dikkat edilirse, boş kovan sayısından bir merminin sıkılmadığı (bir bölümün eksik bırakıldığı) anlaşılabilir. Yazar, onu da değerli okuyucularına bırakmayı tercih etmiştir; istediği gibi hedefi vursun diye.)

Bu incelemenin yazarı, çok istediği halde, Hemingway gibi “*Silahlara Veda*” romanını yazamamıştır, ama toplumun ve hükümetin silahlara veda etmek konusunda çok duyarlı olması gerektiğini söylemektedir. Benzer şekilde, Ramerque’nun sanki tüm peygamberlerden ve kutsal kitaplardan ödünç aldığı sözcükleri başlığına taşıdığı “*İnsanları Seveceksin*” adlı romanına da hayrandır. Bu iki birinci sınıf romanının adını bir araya getirdiğimizde, derdimizin dermanını bulmuş oluyoruz: *Silahlara veda etmek için insanları sevmek şart!*

Rahmetli U.Mumcu, Türkiye için çarpıcı bir saptama yapmıştı; “*Bilgi sahibi olunmadan fikir sahibi olunuyor*” diye... Bugünkü çarpık silahlanma ve dramatik sonuçlarını görerek, bu cümleyi şöyle tamamlamak mümkündür: *Ve fikir sahibi olunmadan da silah sahibi olunuyor!*

Derler ya; “*mürekebin kurduğu yerde kan vardır.*” Mürekebi kurutmayalım ve akan kanı durduralım. Barışı-barışmayı önce kafalarda kuralım ve silahlardan kurtulalım.

YAZI ÖZETİ

Devletlerarası silahlanmadan daha kötü sonuçları olan “bireysel silahlanma”, gerçek anlamda bir kült ya da kronik soruna dönüşmüştür. Bireysel silahlanmanın temel ve cazibe araçları “**küçük ve hafif silahlar**”dır (**KüHaSi**). Siviller ve güvenlik güçleri onlarla çeşitli hedeflerine ulaşırlar. Silah şiddetin, silahlanma da şiddet uygulamanın en uç biçimidir. Salt tabanca ve tüfek değil, taş ve sopa gibi herhangi bir eşya da silah niyetine kullanılabilir ve ateşli silahlarınkine benzer etki yaratabilir. Bir metayı silaha dönüştüren, o metanın kullanım biçimidir.

KüHaSi'nin bir çok **karakteristik özelliği** vardır; örneğin; üretimi ve pazarlaması kolay ve hızlı; düşük maliyete ve geniş kullanılabilirliğe sahip; öldürme yeteneği yüksek; basit ve dayanıklı; taşınabilir; asker, polis ve siviller tarafından kullanılır yapıdadır. KüHaSi'nin işlevleri, onu kullanan ya da kullandıran iradenin niyetine göre değişir. Örneğin: i-Şiddet kültürü gelişmiş bir insanın elinde, KüHaSi, başka bir insanı ya da insan grubunu 'yok etme aracı' haline gelebilir.ii-Başkasına herhangi bir kötülük yapmak için değil, salt kendisinin ve ailesinin can güvenliğini sağlamak, maddi servetini korumak için bir 'koruyucu şemsiye' niteliğini taşıyabilir.

Sivil insanların ideolojik değil, başkasına karşı güvenlik, sosyo-ekonomik, vb. güdülerle kendini silahla donatması olgusu, “**bireysel silahlanma**” olarak adlandırılabilir. Bireysel silah, şiddet amaçlı kullanıldığında, insan haklarını ihlal eden bir araca dönüşür. Fakat aynı silah, insan tarafından, kendi insan haklarını korumak için de başvurulabilir. İnsanların bireysel olarak silahlanmasının **birçok nedeni** ve sonucu bulunmaktadır. Bu neden-sonuç ilişkisi, bireysel silahlanmanın kendine özgü diyalektik yapısından kaynaklanmaktadır. İnsanlar; başta kişisel güvenliği için silah elde eder. Onun dışında; mutlu anlar, şiddet kültürünü-nefret söylemini üreten toplumsal yapı, bencillik, aşırı milliyetçilik, suç işleme planları, oyuncak silahlarla ve sevgisizlikle geçen bir çocukluk dönemi, fayda-tatmin beklentisi, devletin daha fazla silahlanması ve dolayısıyla kötü örnek olması, atıcılık-avcılık-silahlı sporlara düşkünlük, silah(lanma)yı insan hakkı hakkı sayan çarpık liberal politikalar, kapitalist küreselleşme, nüfus ve kentleşme artışı, ekonominin işsizlik ve yoksulluk gibi kötü sorunları, ülkenin bağımsızlık sorunu oluştuğunda milis güçlere katılma gereği, vb. unsurlar da bireyin silahlanması sürecini 'pozitif' etkilemektedir. Tüm bu gerekçeler gösteriyor ki; 'sıfır silahlanma' ya da 'yüzde yüz silahsızlanma' neredeyse olanaksızdır.

Bireyler özel kaygılarla silahlandıkça –bireysel olmayan- dramatik **toplumsal sonuçlar** doğurmaktadır. Örneğin; intihar olayları, asayişin tehdit altına girmesi, terör ve faşizm, polisiye önlemlerin artması, çeteleşme, silahlı kazalar ve 'maganda kurşunları', nefret suçları, devletin silah tekelinin kırılması, özel güvenlik modeli ve dışlama etkisi, silah lobisi, sınıflararası dengesizlik, silah ve silahlı adam korkusu (hoplofobi), üstünlük kompleksi, silahlanma kısır döngüsü, askerleşme, devletlerin ve çok uluslu silah oligopollerinin çıkar hesapları, kadına karşı şiddet, rant ve kaçakçılık, karaborsa, Interpol soruşturmaları ve uluslararası davalar, diğer (silah çöpleri, doğanın tahribi, vb.). Buna göre, bireysel silahlanma; özellikle bir insan hakları ve güvenlik sorunudur; elbette eğitim, hukuk, ahlak ve son tahlilde bir kalkınma sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sorun her geçen yılla birlikte büyüdükçe, sorunu belgelendiren fotoğraf da büyümektedir. **GunPolicy.org**'un (2011) verilerine göre; KüHaSi, yaygın adıyla ateşli silahlar hergün ortalama bin insanın öldürülmesinde kullanılmaktadır; yeryüzünde 875 milyondan fazla ateşli silah var ve bunların %75'i sivillerin elindedir; her yıl 8 milyon civarında yeni KüHaSi ve ek olarak 10-15 milyon kadar cephanelik üretilmekte; dünyada her kişi ortalama ikişer mermi sıkmaktadır.

Bireysel silah/lanmanın gizli bir kaynağı **askeri silahlanmadır**: Dünya konvansiyonel silah arzının yarısından fazlasını, (2006-2010 yıllarının ortalamasına göre) ABD (%30) ve Rusya (%23) sağlamaktadır. Asya ve Avustralya devletlerinin dünya silah ithalatındaki payı %43, Avrupa'nınki %21, Amerika kıtasınıniki %12 ve Afrika'nınki ise %7'dir. Askeri silahlanmanın yüksek olduğu ülkelerde bireysel silahlanma da artış eğilimindedir. Bunun en iyi örneği kuşkusuz ABD ve diğer refah devletleridir. **Defense News**, 2011'in küresel silah üreticilerinin ('Top 100') listesini yayımladı. Buna göre, 'silahların efendileri' denilince, cirosu en yüksek ilk 10 sırasında 7 ABD'li şirket akla geliyor. (Türkiye'den ise sadece bir şirket var.) **SIPRI'nin** (2011) raporuna göre, (en büyük 15 ekonomiden oluşan) Dünya askeri harcaması 2010'da, GSYH'nin 2.6'sını oluşturacak ya da kişi başına 236 dolar düşecek şekilde (cari fiyatlarla) toplam 1 trilyon 630 milyar dolara ulaşmıştır. **Türkiye genel askeri silahlanma sıralamasında 15.; KüHaSi bazındaki (bireysel) silahlanmada ise dünya 14.'südür.** Türkiye'de silah sayısı 10 yılda 10 kat arttı. 1985 yılından bu yana ruhsat alımı ve kolaylığı artmaktadır. Resmi kaynaklara göre, Türkiye'de ruhsatlı ve ruhsatsız 9 milyon silah var; yani nüfusun %12'si silahlıdır. 1954'ten kalma "Ateşli Silahlar Yasası" silahlanmanın önüne geçemiyor. Her üç evden birinde silah bulunan Türkiye'de, yılda yaklaşık 4 bin kişi ateşli silahlarla işlenen cinayetler sonucu hayatını kaybediyor, 13 binden fazla insan da yaralanıyor. Silahlı suça karışanların %55'inin 28 yaşından küçük olduğu belirlenirken, işlenen cinayetler bireysel silahlanmadaki artışla paralellik gösteriyor. Gazetelerin 3.sayfa (hatta 1.sayfa) haberleri; aile içi şiddet, kadına karşı şiddet ve nefret suçlarının yansıması olan korkunç cinayetlerle doludur.

Bireysel silahlanma ve bireysel silahsızlanma, esas itibariyle, **psiko-ekonomi disiplini** için özel bir konudur. Psiko-ekonomi, psikoloji ile ekonomi denilen iki sosyal bilimin kesişim kümesini oluşturur ve anaakım neoklasik ekonomi kuramının insanı salt 'homo ekonomikus'a yani hesap makinasına indirgeyen yaklaşımın üzerine çıkarak duyguları da işin içine katar. Psiko-ekonomi ve onun 'ikizi' **davranışsal ekonomi**; ekonomik davranışın genel insan davranışının bir altkümesi olduğunu kabul eder. Ona göre, insanoğlu, silah(sız)lanma konusu da dahil, her zaman akılcı davranmaz, davranamaz. Silahlardan nefret edenler (silahsızlanma cephesi) ile zevk alanları (silahlanma cephesi), kendi psikolojik ve ekonomik gerekçeleri içinde değerlendirildiğinde "**Homo psiko-ekonomikus**" gibi bir sentez kimliğe ulaşılabilir. Buna göre, bireysel silahlanma, davranışsal ekonominin standart model anlayışına konu olduğunda, bireyin değil aslında toplumun hangi duyguyla silahlandığı önem taşıyor olacaktır. Bu çerçevede, burada; tüketici tercihi, fayda ve beklenti kuramlarının yanı sıra mikro ve makro silahlanmaya ışık tutan geleneksel kültür paradigmasından yararlanılmıştır.

Ve öyle anlaşılıyor ki, bireysel silahlanma, devletin (ordunun) silahlanmasından daha tehlikelidir. **Mikro silahlanma** yöntemi, toplumun iç ve dış dinamiklerine bağlı olarak silahlı/silahçı ideolojilerle beslenmekte ve çözümü silahlı şiddette bulan bireylere ya da tüketici gruplara hitap etmektedir. **Makro silahlanma** ise, ülke çapında ya da ulusal düzeyde olanıdır. KüHaSi'nin küresel dağıtımı üç yöntemle arzedilmektedir: dış ticarete bağlı "çoğalma", hükümetler arası ve hükümetlerin gözetimi dahilindeki karaborsa yoluyla transfere bağlı "dolaşım" ve her ikisinin bir birleşimi olarak "yayıma" modelleri. Ülkelerin silahlanma performansı, 'uluslararası karşılaştırmalı üstünlükler kuramı'na göre gelişmektedir. KüHaSi, yani erkeklerin modern çatışma-savaş 'oyuncakları', insanlardan daha fazla çoğalmakta ve bu da insanları korkutmaktadır. Bu korkuyu yenmenin radikal yöntemi, kuşkusuz, silahsızlanmaktır. **Bireysel silahsızlanma** sayesinde ise kalkınma hanesine birçok kazanım kaydedilir. Psiko-ekonominin dolayımı amaçlarına uygun olarak, en başta silah üretimi ve tüketimi azaldığında, yani bir bakıma kayıpları arttıracak riskten kaçış başladığında, silah için harcanan paralar insani gereksinimler için harcanacak, barış ve huzur sahası genişleyecektir. Beşeri kalkınmanın yolu mikro/makro silahsızlanmaktan geçmektedir.

Eğer günümüzde bireysel silahlanma eğiliminde ve buna karşıt olarak da bireysel silahsızlanma bilincinde bir artış varsa, bu zıt gelişmelerin tabanında, gizli de olsa, küresel düzeydeki insani kalkınma, insani güvenlik, ekonomik özgürlük, yolsuzluğu algılama, barış vb. alanlarındaki gelişmeler yatıyor olabilir.

Türkiye’de ve dünyada bireysel silahlanmadaki artış yüzünden can ve mal kayıpları artmaktadır. O yüzden, tartışmasız bir şekilde sürdürülebilir nitelikte bir bireysel silahsızlanma eylem planına ya da stratejisine ihtiyaç vardır. Dünyada ve Türkiye’de cereyan eden dramatik bireysel silahlanma gelişmelerine bakıldığında, bireysel silahsızlanmanın neden şart olduğu daha kolay anlaşılabilir. Zira, her gün binlerce insanın hayatı KüHaSi namlusundan çıkan kurşunlarla kararmaktadır. BM’nin bir raporuna (2010) göre, yeryüzünde varolan 500 milyon civarındaki küçük askeri silahların, her yıl yaklaşık 300-500 bin civarındaki ölümlerden sorumludur. Interpol kayıtlarına göre, her yıl ateşli silahlarla 245 binden fazla cinayet işlenmektedir. Türkiye’de her yıl şiddet kültürü, töre, dikkatsizlik ve bilinçsizlik yüzünden ateşli ve kesici silahlar (tabanca, bıçak vb.) ile binlerce cinayet işlenmekte, yüzlerce silah kazası yaşanmakta ve sonuçta 3000 civarında insan ölmektedir. Buna göre, Türkiye sanki her yıl küçük ölçekli bir savaşa girmektedir. Bir tek bu nedenle bile, bireysel silahsızlanmanın ne derece yaşamsal önem taşıdığı kolayca anlaşılabilir.

Sürdürülebilir (Bireysel) Silahsızlanma Eylem Planı için bir dizi ilke ve hedef sözkonusudur. Bireysel silahsızlanmanın ‘sürdürülebilir’ olabilmesi için politik çözümün öncelikle, “Devlet politikası” ve “anayasal güvence” halinde bireyler-üstü düşünülmesi gerekir. Şiddet ile mücadele bilinci, güven ve güvenlik algısı, katılım ve işbirliği isteği, açıklık ve kararlılık, BM binyıl hedefleri ile uyumluluk iradesi ve yol haritası olarak Cenevre Bildirgesi’ne gerek vardır.

Hedefler ve araçlar şöyle olabilir: “Silah üretimini ve pazarlamasını daraltmak ve sıkı denetlemek” şeklindeki **1.hedef** için KüHaSi ihracat, ithalat ve sınır kontrolleri dışında yurtiçi üretim yasakları uygulanmalıdır. Devletin doğru rapor tutması anlamında “silah üretimini, pazarlamasını ve erişimini şeffaflaştırmak” başlıklı **2.hedefe** göre, Türkiye, KüHaSi transferi alanında iç ve dış kamuoyuna hesap verebilir olmalıdır. “Silaha erişebilirliğin zorlaştırılması” adlı **3.hedef** doğrultusunda (örneğin) silah edinme ve kullanma yaşı 21’den 28’e-30’a çıkarılabilir. **4.hedef** olan “sürdürülebilir (bireysel) silahsızlanma için ‘sürdürülebilir büyüme’yi sağlamak” amacıyla, doğanın kıt kaynaklarının silah sektöründe kullanılmaması ve nükleer başta olmak üzere silahların doğaya zarar verecek şekilde yer altı ve yer üstünde, denizaltında ve gökyüzünde denenmemesi gerekir. **5.hedefin** konusu “bireysel silahsızlanma eğitim sistemini hayata geçirmek”tir. Bugünkü dünya toplumu için en büyük insani meydan okumasının ‘barış ve silahsızlanma eğitimi’ olduğu gerçeğinden hareketle; okullarda ve okul dışındaki mekanlarda bilişim-iletişim araçlarıyla barış ve silahsızlandırma eğitim programları uygulanmalıdır. **6.hedef** ve son hedef, “şiddet kültüründeki kısır döngüyü kırmak”tır. Bunun için, ahlak, hukuk ve ekonomi politikaları gibi araçlar etkili ve eşgüdümlü bir şekilde kullanılmalıdır: Örneğin, silaha erişimi ve kullanımı, ‘adap-terbiye’, ‘nefsi müdafaa hali’, vb. sınırları çizilerek ahlaksal bir zemine oturtulmalıdır; bir silah ancak doğruluğun, iyiliğin, güzelliğin, adaletin, vb. erdemlerin emrettiği yerde / yolda kullanılabilir. Etkili bir adalet sistemi sayesinde yargı konusu haline gelen KüHaSi ile işlenen suçların cezası en kısa zamanda verilmeli, nefret suçlarında zaman aşımını sınırı kaldırılmalı, caydırıcılığı azaltan ceza indirimi ve af yasaları çıkarılmamalıdır. Ayrıca, ekonomi politikası bağlamında ise devlet, işsizlik ve/ya yoksulluk kaynaklı silahlı şiddete başvurma eğilimi olan gençleri işlendirebilir ve onları gelir ve sosyal güvenlik olanaklarına kavuşturabilir. İşsiz gençlere iş bulununcaya dek işsizlik sigortası fonundan bir para transferi yapabilir. Öte

yandan, silaha erişimi zorlaştırmak için bürokratik işlemleri, ruhsat bedellerini, harç ve vergilerini arttırabilir.

MESAJ ÖZETİ

(Bireysel) Manifesto:

Ey Dünya yurttaşlarım! Ülkenizde attığınız her mermi israftır; milli servet için değil dünya serveti için. Çünkü hepimiz aynı gezegende yaşıyoruz. Öldürmene / yaralamana neden olan şiddet kültürü, yarın bir başkası tarafından seni hedef alabilir.

Ülkemin yurttaşları! Birimize sıkılan bir kurşunun hepimize sıkıldığını farz edelim ve ona göre silahlanmaya 'paydos' diyelim.

Bölgemin halkı! Doğu ve Güneydoğu Anadolu! Kadim kavimler kapısı. Ülkemin, terörizm ve 'törerizm' belası yüzünden en talihsizi. Sen de değiş artık. Çözümü silahta arayanlara itibar etme. Biliyorsun ki, silahların 'konuştuğu' yerde insanlar susar; mozaik çatlar. Silahın yerine insana saygıyı-sevgiyi koyarsak, mozaik yerine 'düşmanlar çatlayacak.'

Devletim! Çağdaş demokratik sosyal hukuk laik ve bir de AB'nin aday üyesi devletim! Böyle (resmi söylemde de olsa) uzun-anamlı bir kimliğe sahip bir devletin; herhangi bir şekilde şiddeti hoşgörme lüksü olabilir mi? Böyle bir devlet, ancak hukuka-demokrasiye bağlı yurttaşlarına güven veren, onların güvenliğini sağlayan, silah alımını zorlaştıran devlettir; ayrıca, ortak yurttaşlık bilinci ve aidiyetini canlı tutan... 2023'e doğru giderken, vizyonun, sadece dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisinden biri değil, bir de, bireyleri en az silahlanan ülkesi haline gelmek olsun.

Ordumuz! Silahlı kuvvetler olarak kendinizi 'bilgi kuvvetleri' ile takviye ediniz. En güçlü ordular artık en yeni teknolojileri izleyen ve 'savaş taktiklerini değil barış teknikleri'ni uygulayabilen, en bilgili olanlardır. Silaha-silahlanmaya bağlı israfa 'darbe' vurun.

Polisimiz, Cumhuriyet savcılarımız, yargıçlarımız! Polis olarak yakalarken, cumhuriyet savcısı olarak iddianame hazırlarken, yargıç olarak enson kararı verirken, ne olur, 'zanlının' kafasındaki 'silah'a (düşünceye) değil elindeki kan kokan silaha bakınız. Polis devleti mi olacağız, yoksa hukuk devleti mi? Büyük ölçüde sizin uygulamalarınıza bağlıdır.

Siyasetçilerimiz ve sivil toplum örgütlerimiz! 'Ülkenin birliği için kurşun atan da kurşun yiyen de bizdendir' gibi ucuz, kısır tartışmacı ve kışkırtıcı söylemlere itibar etmeyen siyasetçilere ve onları doğru yönlendirecek olan sivil toplum örgütlerine ihtiyaç var.

Okullarımız, üniversitelerimiz! Ders programlarınızda ve bilimsel araştırmalar portföyünüzde 'bireysel silahsızlanma ve barış eğitimi' için yer açın, hemen! "En hakiki mürşit bilimdir!"

Medyamız! "Dördüncü kuvvet" olduğunuzu biliyorsunuz; ona göre, elinizi taşın altına koyunuz. Silahsız, temiz toplum ütopyası siz olmadan nasıl gerçekleşir?

Ülkem! En güzel yarımız ve yarınımızsın. Dünyaya köprüsün. Sana ne vahşi kapitalizm ne de emperyalizm yakışır. Yoksa köprü olmaktan çıkarsın.

Kentim! Şahinlerle güvercinlerin birlikte yaşadığı tarihi bir memleketsin. Melita! Bağrında yaşayan bazıları, senin sunduğun o vitamin küpü kayısından yeterince yeselerdi,

soğuk suyundan içselerdi, ateş olup silaha sarılmazlardı. Şahinlerin güvercinleri ürkütmesine izin verme.

Mahallem, komşularım! Bir kutlama yapacaksanız, sakın ne silah sıkınız ne de 'havai fişek' atınız. Havanızı, havamızı lütfen bozmayınız!

Dost ve arkadaşlarım! Birine bir hediye vermek (ya da almak) istediğinizde, bu, asla bir silah olmasın. Onun yerine bir kitap hediye edin (alın) ve mümkünse "2S"nin zararlarını anlatan bir kitap olsun; silahın ve sigaranın...

Ailem! Kardeşlerimle birlikte sevgili anne ve babamızın silahsız, şiddetsiz kültürel genlerini taşıyoruz; o genleri biz de (eşlerimizle birlikte) çocuklarımıza aktaralım.

Ve ben! Şimdiye dek, birkaç kez elime silah aldım, almak zorunda kaldım, hatta mermi de sıktım. O da askerde iken. Tanrı'ya şükür, pek çok insan gibi sivil hayatım ve mesleki grubum silahlanmamı gerektirmiyor. En kötü sesin silah sesi olduğunu ben de biliyorum. Bu sesi kanıksamayacağımız güzel-umut dolu yarınlar için ben de kendi payıma 'pasifizim' (barış) yolunda 'aktivist' (faal) olmaya kararlıyım.

Bulgular (B):

B1-Uygarlıkla bireysel silahlanmanın [küçük ve hafif silahlar (KüHaSi) ile işlenen suçların] paralel gelişmesi, dünya ve Türkiye için bir çelişki ve tartışmalı bir sorun olarak gözükmektedir.

B2-Bireysel silahlanmanın temel araçları olan KüHaSi, hem polis-asker hem de siviller tarafından kullanılmaktadır. Bu ateşli silahlar devletten devlete transferlerin, uluslararası resmi ticaretin ve kayıt dışı ticaretin konusudur.

B3-Bireysel silahlanmanın, neden ve sonuçlarına dayalı bir diyalektik yapısı bulunmaktadır.

B4-Bireysel silahlanma yüzünden başta bireysel olmak üzere toplumsal-ulusal ve küresel sorunlar oluşmaktadır.

B5-KüHaSi ile silahlanmak ve hergün binlerce silahlı cinayetin işlenmesi bir küresel gerçekliktir. Türkiye de bu gerçekliğin bir temsilcisidir.

B6-Bireysel silahlanma ve silahsızlanma, ekonomi ve psikoloji bilimlerinin kesiştiği alanda oluşan psiko-ekonomi disiplinin de ilgi alanına girmektedir.

B7- Modern ekonomi ve psikoloji, her ikisi de, bireysel silah(sız)lanmayı da kapsayan insan davranışı bilimidir; fakat ortak temaya rağmen, onların kurduğu ilişki halen saf ortak varoluş ve seçici etkileşimi üzerinedir.

B8-Silahları da herhangi bir tüketim nesnesi olarak gören modern tüketici davranışları bir 'gemi' ise, onun kaptanı, mantıktan çok, duygulardır.

B9-Psiko-ekonomi, insanı mantıksal ve duygusal davranışlarıyla bir bütün olarak kabul ettiği için, davranışları da içeren kültür olgusuna destek vermiş olmaktadır. Silah ve silahlanma kültürü tüm dünya için bir realitedir. Bu kültüre göre, karar birimleri olan bireyler açısından bir mikro silahlanma ve devletler açısından bir makro silahlanma olgusu vardır.

B10-Bir ülkede bireysel silahlanma eğiliminin ve dolayısıyla ateşli silah cinayetlerinin artmasının ya da bireysel silahsızlanma bilincinin yükselmesinin gerisinde ne tür etmenler varolabilir? Bu soruya, insani gelişmişlik ve güvenlik, yolsuzluğu algılama ve küresel barış gibi uluslararası karşılaştırmalı endeksler yoluyla da yanıt verilebilir.

B11-Bireysel silahsızlanma için hem dünya hem de Türkiye açısından ciddi ve ortak gerekçeler oluşmuştur.

B12-Mevcut sorun. bireysel silahlanmanın sürüyor olmasıdır. Adeta sürü psikolojisi ile bireysel silahlanma eğilimi artmaktadır. O halde, radikal çözüm; başta Türkiye olmak üzere tüm dünya için bir sürdürülebilir bireysel silahsızlanma yaklaşımına, stratejisine ya da eylem planına ivedilikle ihtiyaç vardır.

B13- Sürdürülebilir bireysel silahsızlanma stratejisinden başarı bekleniyorsa etkili hedefler seçilmelidir. Burada “altın altıgen hedefler” şeklinde bir kurgulama yapılmıştır.

B14- Sürdürülebilir bireysel silahsızlanma için; KüHaSi ile ilgili üretim, pazarlama, şeffaf raporlama, erişim, sürdürülebilir büyüme, barış eğitimi, silahlanma-şiddet kültürü kısır döngüsünün kırılması gibi hedefleri saptamak kadar hedefleri bürokrasi, eğitim, ahlak, hukuk, ekonomi politikası gibi araçları uygulamak da çok önemlidir.

B15-Sözkonusu bireysel silahsızlanma olunca, burada çeşitli sav ve dilekleri içeren bireysel bir manifestoyu sunmak gerekmiştir.

Öneriler Ö):

Ö1- “Bireysel Silahsızlanma Araştırma ve Uygulama Merkezi (BSz-AUM)” kurulmalıdır.

Ö2- “Bireysel Silahlanma Endeksi” (BSE) ve/ya “Bireysel Silahsızlanma Endeksi” oluşturulmalıdır.

Ö3-Türkiye için bölge bölge, il il ve hatta ilçe ilçe “bireysel silahlanma haritaları” çıkarılmalıdır.

Ö4- “Bireysel silahlan(dır)ma / silah(sız)lanma” yerine daha etkili sayılabilecek “bireysel silahlaş(tır)ma / silahsızlaş(tır)ma” terminolojisi kullanılabilir.

Ö5-Ülke çapında silah toplama kampanyası başlatılmalıdır.

Ö6- “Bireysel Silahlanma İle Mücadele Fonu” ya da “Bireysel Silahsızlanma İçin Destek Fonu” kurulmalıdır.

Ö7-Bireysel silahsızlanma alanında faaliyet gösteren Umut Vakfı (UV), adını “Uluslararası UV” olarak değiştirmeli ve Nobel Barış Ödülü’ (NBÖ) için adaylık sürecini hızlandırmalıdır.

İÇİNDEKİLER

İTHAF
ÖNSÖZ
YAZI ÖZETİ
MESAJ ÖZETİ
ŞEKİLLER LİSTESİ
KISALTMALAR LİSTESİ

GİRİŞ: ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

KAPSAM
AMAÇ
YÖNTEM
VARSAYIMLAR
SINIRLILIKLAR-KISITLAR
BEKLENEN SONUÇLAR
ÇALIŞMANIN ÖZELLİKLERİ
ANAHTAR SÖZCÜK VE KAVRAMLAR
LİTERATÜR
ÇALIŞMANIN SUNUM PLANI

Kesim I BİREYSEL SİLAH/LANMA SORUNU: BİR DÜNYA FOTOĞRAFI VE DİYALEKTİK YAKLAŞIM

GENEL
BİREYSEL SİLAH VE SİLAHLANMA: KAVRAMSAL ÇERÇEVE
Bireysel Silah nedir? Küçük ve Hafif Silahların (KüHaSi) Özellikleri Nelerdir?
Silah ve Çeşitleri
Küçük ve Hafif Silahlar (KüHaSi): Bazı Tanımları ve İşlevleri
BİREYSEL SİLAHLANMANIN DİYALEKTİĞİ
İnsanlar Neden Silahlanmaktadır? (Ekonomik ve Ekonomi-dışı Gerekeçler)
Bireylerin Silahlanması Ne Tür Toplumsal-Ulusal Sonuçlara Yolaçmaktadır?
(Ekonomik ve Ekonomi-dışı Bilanço)
Bireysel Silahlanma Nasıl Bir Sorundur? (Karakteristik Özellikleri)
TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA BİREYSEL SİLAHLANMA: BÜYÜK FOTOĞRAF
Bireysel Silah/lanma Raporları ve Yorumlarına Göre Dünyadaki Gelişmeler
Dünya Bölgelerinde Küçük ve Hafif silahlar (KüHaSi) Gerçeği
Bireysel Silah/lanmanın Gizli Bir Kaynağı Olarak Askeri Silahlanma
Silahların Efendileri!
Türkiye'de Bireysel Silahlanma: Siyah Fotoğraf Kareleri
Eski ve Yeni
GunPolicy.org'un Verileri

Kesim II BİREYSEL SİLAH(SIZ)LANMANIN PSİKO-EKONOMİK BOYUTU -ve Gelişmişlik Endeksleri Işığında Bir Yorumu-

GENEL
PSİKO-EKONOMİ DİSİPLİNİ VE BİREYSEL SİLAH(SIZ)LANMAYLA OLASI İLİŞKİSİ

Psiko-ekonomi Nedir, Nasıl Bir Bilim Dalıdır?
Bireysel Silah(sız)lanma Neden Psiko-ekonominin İlgili Alanına Girmektedir?
PSİKO-EKONOMİ VE BİREYSEL SİLAHLANMA
Tüketici Tercihi Kuramı
Fayda ve Beklenti Kuramları
Silahlanmada Arz-Talep Güdöleri
PSİKO-EKONOMİ VE BİREYSEL SİLAHSIZLANMA
Kalkınma Yoluyla Mikro /Makro Silahsızlanma ya da
Mikro / Makro Silahsızlanma Yoluyla Kalkınma
KüHaSi Üstüne Cinsiyetçi Bir Yaklaşım
BİREYSEL SİLAH(SIZ)LANMANIN İLİŞKİLİ OLDUĞU GELİŞMİŞLİK GÖSTERGELERİ VE
ENDEKSLERİ
İnsani Gelişmişlik Endeksi (HDI) ve İnsani Güvenlik Endeksi (HSI)
Ekonomik Özgürlük Endeksi (EFI)
Yolsuzluk algılama endeksi
Küresel Rekabet Endeksi (GCI)
Küresel Barış Endeksi (GPI)

Kesim III

SÜRDÜRÜLEBİLİR SİLAHSIZLANMA EYLEM PLANI

-Türkiye ve Dünya İçin Bir 'Bireysel' Manifesto-

GENEL

BİREYSEL SİLAHSIZLANMANIN GEREKÇELERİ

Küresel Bağlamda Gerekçeler

Türkiye Bağlamında Gerekçeler

SÜRDÜRÜLEBİLİR SİLAHSIZLANMA EYLEM PLANI

Sürdürülebilir Silahsızlanmanın Anlamı

Sürdürülebilir Silahsızlanma İçin Eylem Planının Çerçevesi

İlkeler (Yol Haritası)

Hedefler (Strateji, Temel Koşullar)

Hedeflerin Uygulanması (Araçlar-Politikalar)

BİREYSEL MANİFESTO'M!

Dünya yurttaşlarıma...

Ülkemin yurttaşlarına...

Bölgemin halkına...

Devletimize...

Ordumuza...

Polisimize, Cumhuriyet savcılarımıza, yargıçlarımıza...

Okullarımıza, Üniversitelerimize...

Medyamıza...

Ülkeme...

Kentime...

Mahalleme...

Dost ve arkadaşlarıma...

Aileme...

Ve kendime...

SONUÇ:

BULGULAR, TARTIŞMA NOKTALARI VE ÖNERİLER

GENEL

BULGULAR

ÖNERİLER

BAM TELİ

KAYNAKÇA

EKLER

ŞEKİLLER LİSTESİ (Kutu, Tablo, Grafik, Şema)

Kutu 1.1. İlk kavga

Kutu 1.2. Nefret suçu ve nefret söylemi nedir? Niçin önemlidir?

Kutu 1.3. Nefret söylemi-suçu ile ilgili AGİT raporu

Kutu 1.4. İsviçre halkı referanduma gidiyor

Kutu 1.5. “Üç evden birinde silah var”

Kutu 1.6. “Üçüncü sayfa haberleri”

Kutu 1.7. Bireysel silahlanmanın -Türkiye bağlamındaki- ‘bireysel’ gerekçeleri

Kutu 1.8. Geçivermiş gelecek...

Kutu 2.1. Milenyum kalkınma hedefleri, sorunları ve çözüm maliyeti

Kutu 2.2. Bireysel silahlanma - özgürlük ilişkisi

Kutu 3.1. Almanya bireysel silahlanmada daha sert koşullar peşinde

Tablo 1.1. Küçük ve hafif silahlar (KüHaSi) ve cephane

Tablo 1.2. KüHaSi'nin yanlış-kötü kullanmanın kısa ve uzun dönemli olası sonuçları

Tablo 1.3. Avrupa ülkelerinde askeri amaçlı KüHaSi üretimi (2004)

Tablo 1.4. Dünya askeri harcaması

Tablo 2.1. Bireysel psikolojiye göre beş büyük özellik

Tablo 2.2. KüHaSi talebinde kontrol: Politika için nedenler-güdüler, araçlar ve giriş yönleri

Tablo 3.1. Ateşli silah kontrol türleri

Tablo 3.2. KüHaSi transferleri bilgisi zemininde; UNROCA'ya ihracat ve ithalat raporlarının sunulması

Tablo 3.3. Barışın kurulması bağlamında pratik silahsızlanma

Tablo 3.4. Sürdürülebilir silahsızlanma için hedefler ve uygulanması: Matris

Grafik 1.1. Dünya çapında küçük silah cephaneliği ihracatı (tüm KüHaSi ihracatına oranla) 1999-2003

Grafik 1.2. Küçük silah cephaneliği ihracatı liderleri, yıllık olarak, 1999-2003

Grafik 1.3. KüHaSi cephaneliği ithalatında en büyük ithalatçılar (1999-2003)

Grafik 1.4. Ateşli silahlarda yasal sivil mülkiyet (23 ülke karşılaştırması)

Grafik 2.1. Toplam ve marjinal fayda eğrileri

Grafik 2.2. Kayıplar ve kazançlar arasında riskten kaçınma

Grafik 2.3. Silahsızlanma-terhis-yeniden bütünleşme (DDR) düzeyinde büyüme

Şema 3.1. Sürdürülebilir silahsızlanma için altın hedefler

Şema 3.2. Barışın unsurları

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD: Amerika Birleşik devletleri

b.: Kitap baskı-basım sayısı

BM: Birleşmiş Milletler (UN)

BS: Bireysel silahlanma

BSz: Bireysel silahsızlanma

c.: Cilt

ç.: Türkçe'ye çevrilmiş (örnek; 1990-ç, 1990'da çevrilmiş)

ÇUŞ: Çok uluslu şirketler

G8: Dünyanın en gelişmiş sekiz ülkesi

KüHaSi: Küçük ve hafif silahlar

NBÖ: Nobel Barış Ödülü

MU: Marginal utility (marjinal fayda)

OSCE: Organization for Security and Co-operation in Europe (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü)

ODIHER: Office for Democratic Institutions and Human Rights (Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi)

ÖGŞ: Özel güvenlik şirketleri

PoA: United Nations Programme of Action to Combat, Eradicate and Prevent the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects (KüHaSi Kaçak Ticareti İle Mücadele BM Eylem Programı)

Q: quantity (miktar)

S8: Dünyanın en çok silahlanan sekiz ülkesi

SAS: The Small Arms Survey (Küçük Silahları İnceleme-Ölçme)

SALW: Small arms and light weapons (KüHaSi)

SIPRI: Stockholm International Peace Research Institute (Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü)

TU: Total utility (toplam fayda)

U: Utility (fayda)

UN: United Nations (BM)

UV: Umut Vakfı

vb.: ve benzeri, ve benzerleri

vd.: ve diğeri, ve diğeri

vs.: ve saire

\$: Amerikan doları

?: Yayın tarihi belli değil ya da kuşkulu.

GİRİŞ:

ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

KAPSAM

Gazetelerin genellikle 3.sayfa haberleri, bireysel silahlanma ve sonuçlarına dair Türkiye sorunlarının özeti niteliğindedir. Bir başka deyişle, o özet, bir ayna gibi, toplumsal sorunlarımızı, açmazlarımızı ve bir o kadar da çözüm olanaklarımızı ve umutlarımızı bize yansıtmaktadır. Belirtmeye gerek var mı; bu tür gazete haberlerinin mürekkebi sanki kan ve gözyaşından ibaret. Yasa yapımçıları (parlamento), yasa yürütücüleri (hükümet ve bürokrasi) ve yasa uygulayıcıları (yargı ve güvenlik birimleri); yani üç kuvvetli makamı ellerinde tutanlar, siyasal erk temsilcileri, bu özeti doğru tahlil etmek, aynaya cesaretle bakmak zorundadırlar.

Derler ki, *“insanın en zayıf anı, kendisini en güçlü hissettiği andır.”* İşte silah, insana bu güçlü hissi veren bir alet olsa da, sonuçta, o insanın gerçek zayıf durumu örten bir peçe haline gelmektedir.

Türkiye’de neredeyse her on kişiden birinin silahı varken, kitap başına ise, örneğin, yıllık yayımlanan kitap başına çok sayıda kişi düşmektedir. Burada bir terslik var, ama bu cümlede değil, yaşanan gerçeğin kendisinde...

Ülkemizde ve neredeyse tüm dünyada şiddet kültürü, bir kasırga, bir hortum gibi önünde ne kadar insani değer varsa alıp süpürmektedir. Acaba şiddet kültüründen başka hangi tür kültür var ki, tüm zamanların kültürü olsun. Türkiye bunun bir örneği artık. Toplumda gerçek anlamda kültürleşmek yerine küfürleşmek egemen olmuştur. Küfürleşmeyi ‘amatör’ cinayetler izlemektedir. Öğün (2011), *‘cinayetin sebebi değil, saikleri vardır,’* diyor.¹

Temel soru şudur: Bireysel güvenlik, salt resmi güvenlik güçlerinin inisiyatifine bırakılamayacak kadar önemli ise, o halde bireysel silahlanmak bir zorunluluk mu? Bireysel silahlanma, nasıl bir tercihtir; arz ve talep boyutu nedir? (Ekonomi sorusu.) Bireysel silahlanmada ruhsal kaygı ve mutluluk ne derece rol oynamaktadır? (Psikoloji sorusu.) Bu sorular ivedilikle yanıt beklemektedir.

Bireysel silahlanma, bir ahtapotun kollarını andırmaktadır: Bu kollardan en kalın ve en uzun olanı, kuşkusuz, bireylerin kendi parasıyla silah mülkiyeti edinmesi; ikincisi, devletin yaptığı askeri harcamaların yurttaş başına düşen payı; üçüncüsü de,

¹ Öğün (2011), *‘artık öldürme eyleminin dehşetinden uzaklaştıran, onu hedonist kültüre eklemleyen bir kültürlenme içinde’* olduğumuzu belirttikten sonra, *‘sivilce sıkılmakla kafaya sıkılmak arasında ne fark var acaba?’* diye sormaktadır.

ülkede silahlı kamu güvenliğini oluşturan polis, asker ve özel güvenlik görevlilerinin sayıca ve nitelikçe artmasıdır. Nereden bakılırsa bakılsın, fatura topluma kesilmektedir.

Öte yandan, bireysel silahlanmanın konusu olan küçük ve hafif silahlar (KüHaSi), bir bakıma, bir an, “altın”mış gibi düşünülebilir. Silahlar, para-benzeri niteliği olan altın gibi, yastık altında-dolapta saklanmaz mı, cepte-çantada taşınmaz mı? Fakat gerçek şu ki, insanın hayatına mal olan hiçbir meta asla değerli olamaz!

AMAÇ

Bireysel silahlanma sorunu, güncel olmaktan çok, tüm zamanların sorunudur. Bu çalışmanın amaçlarından biri, kendini sürekli güncelleyen bu soruna geniş bir pencereden bakmaktır. Diğer amaç ise, konuyu, bir karma disiplin olan “psiko-ekonomi” bilimi açısından irdelemektir. Böylece, konu tümüyle ekonomi bilimi eksenine oturtularak ‘ekonomizm’ tehlikesine girilmemiş olunacaktır.

Bu inceleme ile, bireysel silahlanmaya karşı bir ‘sürdürülebilir silahsızlanma’ stratejisi ya da eylem planı oluşturma fırsatı elde edilmiştir. Ancak, dün de varolan ve yarın da varolacak bu bireysel silahlanma sorununa tümüyle ve radikal bir şekilde ‘çözmek’ (solution) iddia edilmemektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma için, birbirini tamamlayan üç yöntem uygulandı:

i-Bilimsel düşünce yöntemi; burada, bir yönüyle, ‘nedir-ne olmaktadır?’ sorularıyla ilişkili olduğundan ‘pozitif bilim’e; diğer yönüyle de, ‘ne-nasıl olmalıdır?’ şeklindeki değer yargılarıyla ilişkisinden dolayı da ‘normatif bilim’e dayanmaktadır. Ayrıca, genel silahlanma sorunun bir bileşeni olan ‘bireysel silahlanma’ sorunu odak alındığı için, konu, ‘tümdengelim’ şeklindeki düşünce yöntemine uygun düşmüştür.

ii-Araştırma ve inceleme yöntemi olarak ‘betimleme’ ve ‘soyutlama’ teknikleri tercih edilmiştir. Betimleme ile ayrı ayrı ya da iç içe geçmiş çok sayıda kavram tanımlanmış ve anlamlarını kuvvetlendirmek için benzetme yoluna gidilmiştir. Doğal olarak, gerçek yaşama en çok uyan unsurları tahlile giydirmeyi, uymayanları ise tahlil dışında tutmayı sağlayan ise soyutlama tekniği olmuştur.

iii-Yazım tekniği: Yararlanılan kaynaklara birincil-temel göndermeler için, kısa ve pratik olması nedeniyle ‘bağlaç tekniği’ kullanılmıştır. Alıntı yapılan makalenin- raporun yazarı/kurumu ile makalenin/raporun yayım tarihi, metinde ilgili cümlenin / cümlelerin sonunda parantez içinde belirtilmiştir. Örneğin; “.... (Camerer, 1999). / ... (Defense News, 2011).” İkincil derecede göndermeler ve ek açıklamalar için ise geleneksel dipnot tekniği tercih edilmiş ve böylece karma atıf tekniği uygulanmıştır. Metni tamamlaması ve zenginleştirmesi için de belirli ölçüde tablo, grafik ve kutuya yer verilmiştir. Örneğin, “Grafik 2.1”; Kesim II’deki 1 no’lu grafiği; yani ilk rakam bölüm numarasını, ikincisi ise o bölümdeki şeklin sayısını tarif etmektedir. İnternet kaynaklarına erişim tarihi, kaynakçada en sonlarda (örneğin, 24.6.11) şeklinde yazılmıştır.

VARSAYIMLAR

Çalışma boyunca 'test etme' olanağı elde edilmiş çok sayıda varsayım sözkonusudur. Bunlardan birkaç tanesi şöyledir:

i-Türkiye'nin temel sorunlarından biri yoğun bireysel silahlanmadır. Bireysel silahlanmanın 'oyuncakları' sayılan 'küçük' ve 'hafif' silahlar (KüHaSi), adının aksine, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de 'büyük' ve 'ağır' can ve mal kayıplarına yol açmaktadır.

ii-Bireysel silahlanma, 'birey' ya da 'özel' ile sınırlı masum bir sorun değildir. Zira bireysel silahlanma ulusal silahlanmanın bir bileşeni olup küresel düzeydeki silahlanmanın bir yansımasıdır. Yani bireylerin (toplumun) silahlanma arzusuna bakarak bir ulusun ve diğer ulusların yani tüm dünyanın ne kadar ve hangi güdüyle silahlandığı anlaşılabilir. (Tersten bir mantıkla; küresel ve ulusal silahlanma düzeyi / hızı, bir ülkedeki bireysel silahlanma düzeyi / hızı hakkında ortalama bir fikir verebilir.

iii-Devletin silahlanması da bireyin silahlanması da halen 'tabu' bir konudur. Fakat nedense, devletin silahlanma düzeyinden de etkilenen bireysel silahlanmadan dolayı kaldırılan 'tabut' sayısı daha fazla gözükmektedir. O nedenle bireysel silahlanma ile mücadele barış ve huzur adına yaşamsal bir politika arzemektedir.

iv-Bir devletin silahlanması ile o devletin egemenliği altında yaşayan insanların silahlanması, kuramsal olarak birbirinden farklıdır. Gerçekten de, silahlanma piramidin tabanında ayrı uçlarda gözükürler, ancak piramidin en ucuna doğru gidildiğinde, tümüyle aynı insana hitap etmesi nedeniyle birleşirler.

v-Bireysel silahlanma ile mücadele ya da bireysel silahsızlanma sürecinde elde edilebilecek herhangi bir başarı (örneğin, hanehalkı başına düşen silah sayısının düşürülmesi, silahlı şiddetin ağır yaptırımlarla cezalandırılması, vb.) toplumsal barış sahasını genişletecektir.

vi-Bireysel silahlanma ile şiddet kültürü arasında 'doğru orantılı', fakat yurttaşlık bilinci arasında ise 'ters orantılı' bir ilişki vardır: Bireysel silahlanma düzeyindeki bir artış şiddet kültürünü artırırken yurttaşlık bilincini zayıflatır.

SINIRLILIKLAR-KISITLAR

Bu çalışmada, silahlanma ve silahsızlanma sorunsalı, esas itibariyle 'bireysel' boyutuyla ele alınmıştır. Bireysel silahlanmaya ilişkin verilere ulaşmak ve sayısallaştırmak zor olmuştur; çünkü özel ve gizli olan herşey gibi, bireysel mülkiyetin alanına giren silahların doğru ve net kayıtları, büyük ölçüde, bu kayıtları tutan yerli ve yabancı kurumların tahminlerine dayalı olmuştur.

BEKLENEN SONUÇLAR

i-Genel okur açısından: Kitlesele silah/lanma (uluslararası çatışma ve anlaşmaların konusu) ile bireysel silah/lanma (toplumsal yaşamın ve ulus-devlet yasalarının konusu) arasındaki ayırım anlaşılacaktır. İyi ve bilinçli bir yurttaş olmanın bir yolunun da bireysel silahsızlanmaktan geçtiği kanaatine sahip olunabilecektir.

ii-Akademisyenler açısından: Konunun sentez bir anlayışla işlendiği, gerçeklerin ortaya çıkarılmaya çalışıldığı düşünölmelidir. Ayrıca, bu araştırma-incelemenin ufuk açıcı olarak görülmesi umulmaktadır. Zira önce bireysel silahlanmanın dünya ve Türkiye eksenindeki diyalektik yapısı, sonra psiko-ekonomik boyutu ortaya konularak, son tahlilde, neden bireysel silahsızlanmaya gerek duyulduğu noktasından hareketle, bir 'sürdürülebilir silahsızlanma eylem planı'nın çerçevesi oluşturulmuştur.

iii-Diğer: Aydın bir yurttaş duyarlılığı ve etkileşimi ile, böyle nazik bir konuda yoğun çalışılarak, Türkiye'de bilimsel içerikte oluşmakta olan 'bireysel silahsızlanma külliyatı'na bir katkı sağlamak; bir başka deyişle, bu külliyata 'kısa bir sayfa' eklemek istenmiştir.

ÇALIŞMANIN ÖZELLİKLERİ

"Türkiye ve Dünya Bağlamında Bireysel Silah(lanma) Sorunu ve Psiko-ekonomik Çözömlemesi: Sürdürülebilir Silahsızlanma İçin Bir Manifesto" başlığını taşıyan bu incelemenin birkaç özelliği bulunmaktadır.

Bir kere, konu, tüm çağdaş toplumlar için 'ateşli' bir sorunu dile getirdiği için seçilmiştir. Bu tür sorunlar, birbirine eklemenecek yeni bakış açılarına ve çözüm yaklaşımlarına muhtaçtır.

İkincisi, sorun, Türkiye'de sosyal bilimciler için biraz 'bakir' bir karma disiplin sayılan "psiko-ekonomi" açısından incelenmeye elverişli görölmüştür. Konuya psiko-ekonomik açıdan yaklaşılmıştır ve bu haliyle inceleme, belki bir ilk ve özgün sayılabilir. Psiko-ekonomi, şu anda sosyal bilimler açısından bir 'inter-disiplin' sayılırken; ileride, ekonomi bilimi açısından ise 'intra-disiplin' haline gelebilir.

Üçüncüsü ve doğal olarak, seçilen konu, Umut Vakfı'nın çalıştığı sivil toplum branşı ile birebir örtüşmektedir.

Son olarak, bu araştırma-inceleme, belirli sürede bitirilmesi zorunluluğuna – yani zamanla yarışılmasına rağmen- görece yoğun işlenmiş bir eser sayılabilir. Bu eser için az sayıdaki Türkçe yayından yararlanılmasına karşılık çok fazla İngilizce kaynaklı yayınlar araştırılmış, incelenmiş ve çeviriler yapılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜK VE KAVRAMLAR

Bireysel silah (arm, gun, weapon): Bireylerin, tek başına ya da iki kişi olarak, bir canlıyı öldürme / yaralama / ona zarar verme amacıyla kullandıkları küçük ve hafif silahlar demektir.

Küçük ve hafif silahlar (her sözcüğün ilk hecesi ile, bu çalışmaya özgü olarak, “KüHaSi” olarak kısaltılmıştır; İngilizce’deki yaygın ifadesi ise small arms and light weapons, SALW şeklindedir): Kolayca ulaşılabilen bir ya da iki kişi tarafından kullanılabilen ateşli ve patlayıcı nitelikte olan tabanca, tüfek, el bombası vb. silahlara verilen genel addir.

Bireysel silahlanma (personel arming); bireylerin birbirlerine karşı nefret söylemi, güvenlik kaygısı ya da keyfiyetle silahlanması anlamına gelmektedir.

Bireysel silahsızlanma (individual disarmament); Eldeki silah miktarındaki azalma ya da mevcut olanların yenileriyle değiştirilmemesi ve/ya terkedilmesi sürecini anlatmaktadır.

Sürdürülebilir silahsızlanma: Bireysel silahlanmanın dramatik sonuçlarından dolayı sürdürülemez bir durum arzettiği noktasında; devletin silah üretimine sınır ve denetim getirmesi ve silah transferlerini şeffaf raporlarla kayıt altına alması, silaha erişimin zorlaştırılması, sürdürülebilir büyümenin sağlanması, bireysel silahsızlanma eğitim programlarının hayata geçirilmesi ve silahlanma-şiddet kültürü arasındaki kısır döngünün kırılması yoluyla ‘silasız - temiz toplum’ yaratma ideali / projesi demektir

Psiko-ekonomi (psycho-economics): Ekonomi ve psikoloji bilimlerinin ortak kuram ve kuralları çerçevesinde ekonomik karar birimlerinin davranışlarının zihinsel / duygusal / akılcılık kökenini araştıran ve bu özelliğiyle bireysel silah(sız)lanmanın dinamiklerinin ve diyalektiğinin anlaşılmasına katkı sağlaması öngörülen sentez bir sosyal bilimdir.

Manifesto: Büyülü-büyüleyici bir sözcük. Haçerlioğlu (1992), bu sözcüğü, bildirge karşılığı olarak, ‘bilim, sanat, düşünce alanında bir savın açıklanması için yayımlanan yazı’ olarak tanımlamaktadır.

LİTERATÜR

Bu çalışma için yararlanılan ve gönderme yapılan yayınlar üç öbekte toplanabilir: Bilimsel makale ve kitaplar; uluslararası ve ulusal kuruluşların raporları; gazete haber ve yazıları. (Bu çalışma için yaklaşık 200 tane yayına gönderme yapılmıştır.)

ÇALIŞMANIN SUNUM PLANI

“Türkiye ve Dünya Bağlamında Bireysel Silah(lanma) Sorunu ve Psiko-ekonomik Çözümlemesi: Sürdürülebilir Silahsızlanma İçin Bir Manifesto” başlıklı bu araştırma-inceleme; giriş ve sonuç hariç üç ana kesimden oluşmaktadır.

Çalışmanın kapsamı, amacı, yöntemi, varsayımları, sınırlılıkları, öngördüğü sonuçları, taşıdığı özellikler, anahtar terimleri, dayandığı literatür seti, “**Giriş**” bölümünde özetlenmiştir.

Çalışmanın 1.bölümü (**Kesim I**), bireysel silah ve bireysel silahlanma sorununun ayrıntılı incelenmesine ayrılmıştır. Burada, konu; küçük ve hafif silahların

(KüHaSi) özellikleri, karar birimlerinin silahlanma gerekçeleri ve karşılaştıkları sonuçlar, bireysel silahlanmanın ne tür bir kült sorun olduğu; dünya ve Türkiye’de artan silahlanma harcamaları ışığında anlatılmıştır.

Bireysel silahlanmanın psiko-ekonomik boyutunun ve (insani kalkınma ve güvenlik endeksinden ekonomik özgürlük ve küresel barışa kadar) uluslararası gelişmişlik düzeylerini ölçen endekslerinin incelendiği 2.bölümde (**Kesim II**), öncelikle, ülkemizde henüz emekleme devresine bile girmemiş bir sentez bilim dalı olan psiko-ekonomi hakkında sistematik bilgiler verilerek, bireysel silahlanma-silahsızlanma ile psiko-ekonomi arasında kurulabilecek olası ilişkiler tanımlanmış ve daha sonra, tüketici tercihi, fayda ve beklenti kuramları ışığında –şiddet kültürüne, arz ve talep güdülerine bağlı olarak- mikro ve makro silahlanma oluşumları irdelenmiş ve bireysel silahsızlanma arkaplanında milenyum kalkınma hedeflerine nasıl ulaşılabileceği kestirilmeye çalışılmıştır.

3.bölümün (**Kesim III**) konusu, sürdürülebilir silahsızlanma eylem planı ve kişisel olarak herkese seslenme fırsatı veren bir bireysel silahsızlanma manifestosudur. Burada, sırayla, önce küresel ve Türkiye açısından bireysel silahsızlanmanın gerekçeleri, sonra da sürdürülebilir bireysel silahsızlanmanın başat ilkeleri, hedefleri ve uygulama araçları çerçevesinde bir eylem planı modeli ortaya konulmaya çalışılmıştır.

“Sonuç” bölümü ise, çalışma boyunca elde edilen bulguları (çıkarımları) ve taraflar için dikkat çekilen bir dizi öneriyi kapsamaktadır.

Kesim I

BİREYSEL SİLAH/LANMA SORUNU: BİR DÜNYA FOTOĞRAFI VE DİYALEKTİK YAKLAŞIM

"Öldürmeyeceksin!"
Hz.Musa-"On Emir"

Özet başlıklar:

Bireysel Silah ve Silahlanma: Kavramsal Çerçeve
Bireysel Silahlanmanın Diyalektiği: Nedenler ve Sonuçlar
Dünyada ve Türkiye'de Bireysel Silahlanma: Büyük Fotoğraf

GENEL

Uygarlığa paralel olarak silah teknolojisi, mülkiyeti ve kullanımı da gelişmektedir. Zira tüm dünya –zengini de yoksulu da- sürekli ve hızla silahlanıyor. Devletler, toplumlar, bireyler... Neden bu kadar silahlanıyorlar; canlarına mı susamışlar? Devletlerarası silahlanmadan daha kötü sonuçları olan "*bireysel silahlanma*", gerçek anlamda bir *kült* ya da *kronik* soruna dönüşmüştür. Bu bölümde, bu sorunun büyük bir fotoğrafı çekilmeye, fotoğrafın neler anlattığı tahlil edilmeye çalışılmıştır. Büyük fotoğrafta kuşkusuz Türkiye de var.

BİREYSEL SİLAH VE SİLAHLANMA: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bireysel silahlanmanın temel ve cazibe araçları "küçük ve hafif silahlar"dır (KüHaSi). Siviller ve askerler onlarla çeşitli hedeflerine ulaşırlar. Silah öncelikle ekonomik bir maldır, fakat bireysel silahlanma ise ekonomik ötesi bir faaliyet olarak gözükmektedir.

Bireysel Silah Nedir? Küçük ve Hafif Silahların (KüHaSi) Özellikleri Nelerdir?

Silah, genel olarak, insana ve doğaya zarar veren aletlerdir. Bireyler çeşitli güdülerle silah kullanırlar ve her güdüye uygun silah vardır. Tarihte ilk silah, "taş"tır;² belki de, sadece öfke...³ İlk insan Adem'in oğullarından Kabil, öfkeyle kardeşi Habil'i

² En ileri teknolojik silahların kullanılacağı 3.Dünya (Paylaşım) Savaşı'ndan sonra patlayacak 4.Dünya (Paylaşım) Savaşı'nın, Einstein'e atfen, yine 'taş' ve 'sopa' ile yapılacağı iddia edilir. Ne korkunç!

³ Tevratı Şerif ya da Eski Ahit Kitabı'nda taştan sözedilmiyor fakat İslami kaynaklar taşa işaret ediyor. Ağabey Kabil'in küçük kardeş Habil'e kin ve nefretini kusmasına ve sürekli 'seni mutlaka öldüreceğim'

öldürerek, kuşaklar boyu sürececek cinayetler tiyatrosunun ilk perdesini açmış oldu. (Bkz. Kutu 1.1.) Ve ondan sonra ezenlerle ezilenler arasında kavganın ilk tohumları atıldı.

Kutu 1.1. İlk kavga

Mal edinme yüzünden ilk kavga, ilk insanla başlıyor. Musa'nın birinci kitabının dördüncü bölümü bu masalı şöyle anlatır: Ve Adem, karısı Hava'yı bildi. Havva gebe kalıp Kabil'le Habil'i doğurdu. Kabil çiftçi, Habil çoban oldu. Günler geçti. Kabil, Tanrı'ya toprağın ilk ürünlerini sundu. Habil de sürünün ilk ürünlerini. Tanrı, Habil'in armağanını aldı, Kabil'in armağanına bakmadı. Kabil çok öfkeleni ve kırdı karşılaşınca kardeşi Habil'i öldürdü.

Kaynak: Hançerlioğlu, 1983.

Silah ve Çeşitleri

Silah, Arapça / Osmanlıca kökenli bir sözcük olup, savunmak ve/ya saldırmak amacıyla kullanılan yaralayıcı ve/ya öldürücü araçtır. Hançerlioğlu (1992), buna Türkçeleştirilmiş şekliyle *'bilik'*⁴; Mıhçıoğlu (1996) ise –özel bir tercihle- *'savut'*⁵ demektedir.

Silah şiddetin, silahlanma da şiddet uygulamanın en uç biçimidir. Geniş anlamda, canlıları yaralayan ya da öldüren, cansız varlıkları da işlevsiz hale getiren her şey silahtır.⁶ Kaya ve Kıvanç'ın (1978) vurguladıkları gibi, silah, *'bütün silahlı toplumlarda, düzenin yeniden-üretimini güvence altına almaya yarayan dolaysız zor aracı'* iken; silahlanma da, *'türlü militarist propogandaların, ulusal ideolojilerin kışkırttığı yaygın talebiyle, tüm dünyayı kaplayan, kurumak bilmez pazarıyla, dev çok uluslu imalatçılarıyla –özel işlevleri de olan- bir ekonomi sektörüdür.'*

Dünyada kapitalist silah metropolleri, silahı, isteyene bir *'meta'* olarak, isteyene salt *'silah'* olarak arz etmektedir. *'Meta olarak silah'* ve *'silah olarak silah'*, devletler gibi bireylere de zevk ve tercihlere uygun bir şekilde zengin bir *'mönü'* olarak sunulmaktadır. Kapitalist silah sanayi, yarı-rekabetçi ve yarı-tekelci kimliğiyle, yani oligopolistik yapısıyla, aşağıdaki listede sıralanan silah çeşitlerinden⁷ sadece bir

demesine yol açan bir neden de 'kız meselesi'dir. (Kur'an ayetlerine ve İslam alimlerine dayanarak konunun ayrıntılı açıklaması için bkz. Köksal, 2007.)

⁴ Bilik; aslında bilgi, us, anlayış, kavrayış anlamına gelmektedir. Biliklenmek, silahlanmak, sadağını takınmak; bilikli, bilgili ve silahlı demektir.

⁵ Mıhçıoğlu (1996), silah sözcüğünün; yerel ağızlarda *'döğüşgeç'* (İzmir), *'savut'* (Edirne) ve *'yuruk'* (Bursa) gibi üç ayrı karşılığının kullanıldığını; bunlardan sonuncusunun kaba bir sözcüğe dönüşerek *'erkeklik aleti'* anlamına gelmeye başladığını belirtmektedir.

⁶ Zira, silah, aksi belirtilmedikçe, daha çok, *'öldürücü silah'* (lethal weapon) demektir. Round (2005), öldürücü silahların yapısı, tarihçesi ve 1990'lı yıllar boyunca gelişimini polis bazındaki gelişmeler ile birlikte anlatmaktadır. Anlaşılmaktadır ki, öldürücü silahların teknolojik yapısı geliştikçe polisiye önlemler de gelişmektedir. (Öldürücü olmayan silahlar hakkında ise bkz. Davidson 2006 ve 2007.)

⁷ Bu silah çeşitleri, büyük ölçüde 5237 Sayılı *Türk Ceza Kanunu'*nda da tanımlanmıştır.

bölümünden sorumludur ve bunların ortak özelliği, üreticilerine sürekli ve en büyük kârları, tüketicilerine de sürekli ve daha çok faydayı vaat ediyor olmasıdır.

İşte liste:

i-Ateşli-patlayıcı silahlar (tabanca, tüfek, vb.)⁸

ii-Kesici-delici silahlar (bıçak, kılıç, balta, şiş, jilet, vb.)

iii-Yakıcı-boğucu-aşındırıcı silahlar (nükleer, kimyasal, biyolojik bombalar, vb.)

iv-Gazlı silahlar (biber gazı, vb.)

v-Doğal silahlar (ateş, su, taş, kaya, hayvan, insan organı⁹, vb.)

vi-Diğer silahlar.(Burada 'portföy' oldukça geniştir.) Silah işlevini bir baston, bir odun sopası, bir sandalye, bir tornavida, bir ütü, bir iğne de yerine getirilebilir. Ayrıca, çeşitli kimyasal ilaçlar (haplar, aşular, hatta fare zehiri, vb.) unutulmamalıdır.¹⁰

Anlaşılabacağı üzere, bir metayı ya da eşyayı silaha dönüştüren, o metayı / o eşyayı kullanan insanın beslediği niyetidir. Bir başka deyişle, bir metayı / nesneyi silaha dönüştüren, o metanın / nesnenin kullanım biçimidir.

Bu silahların kullanıldığı yerler, doğal olarak tüm yaşam alanlarıdır: Evin yatak odasından mutfağına, bir dükkandan bir sokak ortasına, hastane kapısından trafiğe kadar her yer... Silahların en büyük müşteri kitlesi ise, eril egemen toplumsal yapıdan dolayı, erkeklerdir. Onlar, silahı, biraz da 'kültürel genetik'ten dolayı erkeklikle özdeşleştirirler. Silahın olduğu ya da patladığı yerde nedense hep bir erkek vardır; ya maktul ya da katil olarak...

⁸ Eğer kötü amaçlı ve amacı dışında kullanılırsa; temelde yararlı olan dinamit de çakmak da yıkıcı bir silaha dönüşebilir. Kibrit bile. Besson'un (2003-ç) belirttiği gibi, İngilizler, 'mütevazı' icatlarından biri sayılan *kibritle* boşuna '*şeytan*' dememişlerdir.

⁹ Ayrıca, insanlar, kendi cinsine karşı bir başka canlıyı '*silah*' amaçlı kullanabilir. Köpek ve akrep gibi yırtıcı ve ısırıcı hayvanlar bunların başında gelir. Yine insanların, kendi vücudundaki bazı organları da 'silah' olarak kullanabildiklerine sıkça rastlanmaktadır. Örneğin, yumruk, tekme ve kafa atmak dışında, özellikle erkeklerin kadınlara karşı (tecavüz-taciz sırasında) '*penislerini*', pek ender de olsa kadınların da (intikam duygusu ya da içgüdüyle) '*dişlerini*' erkeklere karşı birer saldırı silahı olarak kullandıkları medya haberlerine konu olmuştur.

¹⁰ Eğer sözkonusu olan, insanı yaralamak ve öldürmekse, bu durumda, aşırı hız yapan ve yanlış sollayan arabalarla bu amaca rahatça ulaşılabilir. Bir spor tekniği de (örneğin, okçuluk, boks, tekvando) öldürücü bir silah olarak kullanılabilir. Malzemedен çalan müteahhitler, hiç arzulamadıkları, bir depremin ardından çürük binalarının altında nice cesede tanıklık etmişlerdir. Ayrıca, internet ve cep telefonları yoluyla, mermi sıkar gibi birkaç tıklamayla hedef alınan insanların psikolojik sağlıklarını bozmak mümkündür.

Burada, bireysel silah ve bireysel silahlanmanın konusu olan silahlar denilince, doğal olarak ve hatta zorunlu olarak, ateşli ve patlayıcı silahların ‘çatı adı’ olan “küçük ve hafif silahlar’ (KüHaSi) akla gelmelidir.

Merkezi Cenevre’de bulunan “*Small Arms Survey*” adlı küçük silahlarla ilgili araştırma yapan uluslararası bir birim, hem siviller ve hem de askerler için tasarlanan küçük silahları içerecek şekilde ‘*küçük ve hafif silahlar*’ (KüHaSi) (small arms and light weapons, SALW) terimini esas almaktadır. Bu birim, BM’nin Küçük Silahlar Üzerinde Hükümet Bilirkişilerinin Panel Raporu’nda (UNGA, 1997) kullanılan tanımı izlemektedir. Birim, aynı zamanda, bir kapsülden atılan ve bir itki ile işlevsel hale getirilen sivil ve askeri silahları açıklamak için ‘*ateşli silah*’ (firearm) terimini de kullanmaktadır (Weidacher, 2005).

Heinrich’in (2006) hatırlattığı gibi, BM eski Genel Sekreteri K. Annan’ın – aşağıda özetlendiği gibi- değişik tarihlerde söyledikleri, KüHaSi konusunda hem iyi bir özet hem de bundan sonrası için genel bir rehber niteliğinde sayılabilir:

“KüHaSi; satın alınması, kullanılması, taşınması ve saklanması kolay olan silahlardır. Onların devam eden üretimi çatışmaları azdırmakta, göçmen (mülteci) akışını arttırmakta, yasaları zayıflatmakta ve şiddet kültürü ile kişisel dokunulmazlığı meşrulaştırmaktadır.” (2006)

“KüHaSi birikimi ve çoğalması; barışı, istikrarı ve kalkınmayı tehdit etmektedir.” (2005)

“KüHaSi’nin çoğalması silahlı çatışmaları desteklemekte ve kötüleştirmektedir. Uluslararası insancıl yasalara saygıyı kırılan hale getirmektedir.” (2000)

Küçük ve Hafif Silahlar (KüHaSi): Bazı Tanımları ve İşlevleri

“Küçük silahlar” ve “hafif silahlar” şeklinde bir sınıflandırma yapılırsa da (bkz. Tablo 1.1), o silahlar aslında aynı renk grubundadırlar; sadece aralarında bir ton farkı vardır. Onlar işlevleri bakımından genellikle birbirinin benzeri olup ya birbirlerini takviye ya da ikame edebilirler. Tablo, nasıl ‘envai çeşit’ bir silah pazarı ile karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir. Bu pazar, sanki her niyete ve her keseye, kısacası herkese uygun gözükmektedir; bir tek silahsız bir dünya ütopyasına aykırıdır!

Tablo 1.1. Küçük ve hafif silahlar ve cephane

<i>Küçük silahlar</i>	<i>Hafif silahlar</i>	<i>Cephane ve patlayıcı maddeler</i>
-----------------------	-----------------------	--------------------------------------

Tabanca ve yarı-otomatik tabanca Mavzer ve kısa-hafif tüfek Hafif makinalı tüfek Saldırı tüfeği	Ağır makinalı silah Portatif ve takılı el bombası Taşınabilir uçaksavar silah Taşınabilir tanksavar silah Uçaksavar füze sistemlerinin taşınabilir mancınığı 50 ya da 100 mm.'den küçük çaptaki havan topu	Küçük silahlar için fişek Hafif silahlar için şarapnel / mermi / füze Mermi / fişek için mobil kap ve füze / roket için konteyner İnsan-tank-uçak savar el bombası Kara mayını
--	---	--

Kaynak: Çeşitli kaynaklardan (tarafımızdan) derlenmiştir.

1983'te NATO, özelde hafif silahlar için şu tanımı kabul etti: *"tüm parçalarıyla taşınabilir, 50 mm.'den daha küçük kalibreli; hafif zırh ve helikopterleri bozguna uğratma kapasitesine sahip ateşli silahlar..."* Hiçbiri tümüyle tatmin edici olmasa da, bu konuda dört tanım daha literatüre girmiştir (Latham, 1996):

i-BM Konvansiyonu ve SIPRI gibi birimlere göre, hafif silahlar, büyük silahların bilgi, veri ve donatılarını bünyesinde toplamayan silahlardır.

ii-Piyade eri tarafından taşınabilen (tabanca, tüfek, roket, mavzer, vb.) silahlar.

iii-Hafif taşıt araçları ve hayvanlar tarafından bir yerden bir başka yere nakledilebilen silahlar.

iv-Bir çatışmada her iki tarafı da yok etmede kullanılan silahlar.

Hafif silahlar sorunu, kavramsal olarak, beş ayrı sorunun toplamıdır:

i-KüHaSi'ye kolay erişim, hem geleneksel hem de modern 'insan güvenliği' kurumlarını zayıflatır.

ii-KüHaSi, 'şiddet kültürü'nün yaratılmasında ve desteklenmesinde önemli bir rol oynayabilir.

iii-KüHaSi'ye kolay erişim nedeniyle otoriter hükümetler daha da sertleşebilir ve demokratik yönetime doğru ilerleme engellenebilir.

iv-KüHaSi'nin belirli çeşitlerinin yaygın bir şekilde 'insani olmadığı'na inanılır; çünkü onlar ya 'rastgele' bir özelliğe sahiptir ya da 'insana gereksiz eziyet vermektedir.'

v-(Karamayını gibi) bazı KüHaSi türleri, çatışma-sonrası barışın inşasında ve iktisadi yapılanmasında gösterilen çabaları zayıflatabilir.

Bu son maddeyle bağlantılı olarak, silah arz kanalları çok sayıda olup KüHaSi'nin yayılmasında etkili olmaktadır. Bu kanallardan bazıları şunlardır:

-Devletten devlete transferler (bağış ve satışlar),

-Gizli düşman devlet transferleri (devletlerden devlet-dışı aktörlere kayıt dışı transferler),

- Ticari satışlar,
- Yerli üretim (devlet ve devlet-dışı sektörler),
- Kayıt dışı (kara para) transferler,
- Silah deposundan (ordu cephaneliğinden) sızmalar (hırsızlık, ganimet, yasadışı satışlar),
- Çatışma-sonrası terhis boyunca sızıntılar,
- Boru hattı yoluyla haksız silah mülkiyeti edinme gibi uç sızıntılar.¹¹

KüHaSi'nin bazı *karakteristik özellikleri* vardır; şöyleki:

i-Üretimi ve pazarlaması kolay ve hızlıdır. (Dünyada hemen her yerde üretilen ve dünya silah pazarında en büyük payı olan KüHaSi tipi silahlardır.)

ii-Düşük maliyete ve geniş kullanılabilirliğe sahiptir. (KüHaSi, çok ucuz silahlardır; savaşların görece düşük teknolojili araçlarıdır ve devlet güdümlü talebe uygundur; dünyada 600'den fazla üreticisi vardır. Yerel ve sınırötesi çatışmalarda kolayca kullanılmakta ve her yerde dolaşımı hızlıdır.)

iii-Öldürme yeteneği yüksektir. (Polis ve asker güçlerinin dışında, KüHaSi kimin elindeyse öldürücü işlevini çabuk yerine getirir.)

iv-Basit ve dayanıklıdır. (Kullanmak için çok fazla teknik bilgi gerektirmez; çok az yıpranır, bakımı ve tamiri kolaydır. Ateş etmek, uzaktan kumanda aletinin düğmesine basmak kadar basittir; o yüzden bazen çocuklar oyuncak niyetiyle oynarlar!)

v-Taşınabilir. (Her koşul altında kolayca ve hızlıca taşınabilir, saklanabilir; kargo yoluyla sipariş bile edilebilir.)

vi-Asker, polis ve siviller tarafından kullanılır. (Büyük konvansiyonel silahların aksine, KüHaSi, asker ve polisi sivillerle ortak bir noktada buluşturur; onların silah kullanmalarındaki farkı ortadan kaldırır; çünkü KüHaSi, yapısal özelliği nedeniyle, silahlı güçlerin tekelinde değildir, sivillerin de mülkiyetine ve kullanımına açıktır.)

KüHaSi'nin işlevleri, onu kullanan ya da kullandıran iradenin niyetine göre değişir. Örneğin:

i-Şiddet kültürü gelişmiş bir insanın elinde, KüHaSi, başka bir insanı ya da insan grubunu '*yok etme aracı*' haline gelebilir.

¹¹ 1980'ler boyunca (eski Sovyetlere karşı) Afgan mücahitlerine bu yolla silah arzında bulunulmuştu.

ii-Başkasına herhangi bir kötülük yapmak için değil, salt kendisinin ve ailesinin can güvenliğini sağlamak, maddi servetini korumak için bir '*koruyucu şemsiye*' niteliğini taşıyabilir.

iii-KüHaSi mafyanın elinde, haraç toplama, anlaşmazlıkları hukuk dışında çözerken komisyon alma ve dolayısıyla yasa dışı bir '*geçim aracı*' demektir.

iv- Kamu ihalelerinde, mafya işi pazarlıklarda, şike olaylarında ve diğer ekonomik çıkarların sağlanmasında 'namlunun ucu'nun gösterilmesiyle rüşvetleşme çarkı dönmeye başlar.

v-Aşırı milliyetçi bir hükümetin ülke içindeki etnik unsurlar üzerinde uygulayacağı 'asimilasyon politikası'nın başarısında, KüHaSi ile silahlandırılan kesimlerin zımnı bir rolü olabilir.

vi-KüHaSi, Türkiye gibi yer yer Üçüncü Dünya özelliğini ve alışkanlığını terk etmeyen ülkelerde, feodal ağalığın kökleşmesinde araçsal bir rol oynamıştır. Ağa, salt büyük toprakları mülkiyetinde bulundurduğu ve köylüyü topraksız yaşamaya ikna ettiği için değil, aynı zamanda ve belki de daha çok, ağalık düzenine başkaldırmaya kalkışan bir kişi olursa onu elindeki silahları ve silahlı adamlarıyla dize getirdiği için de ağıdır.

Buradaki KüHaSi tipi silahlar, küçük ve hafif niteliklerinin aksine, ölüm ve yaralama gibi olaylarla özdeşleştirildiği için büyük ve ağır sonuçlar doğurabilen silahlardır. Ve bu nedenle, Alman yazar E.F. Schumacher'in bazı dünya ekonomilerini karşılaştırırken betimlediği (ve kitabının da adı olan) "*küçük güzeldir*" deyimine uymamaktadır.¹²

Silahın özdeşleştirildiği o kadar çok şey var ki... Ne kadar iyi ya da olumlu anlamlar (güven, güvenlik, avlanmak, av sporu, koleksiyon, zevk ve keyif, vb.) yüklenirse yüklensin, silahın, genellikle kötülüğü, hayırsızlığı, korkuyu, şiddeti, acı ve gözyaşını çağırıştırdığını; ortalama mantık ölçülerine göre, silahtan sözedilince, temkinli-ihiyatlı davranılması ve mümkünse onu hayatımıza sokmamamız gerektiğini, çünkü insanı tedirgin eden bir tarafı olduğunu, barış ve huzura aykırı fakat savaş ve terörle daha uyumlu olduğunu¹³ düşünürüz. Bu düşünce, elbette, "*İnsanlar niçin silah*

¹² Nevin ve Fuld'un (1993) hatırlattıkları gibi, "*organizmalar sık sık küçük olanı seçer fakat aslında aşırı büyük olanına itibar eder.*" Bu tercihin bireylerde ve uluslarda farklı cerayen ettiği bilinmektedir.

¹³ Bu düşünce, beni, konuyla ilgili eski fakat çok anlamlı olduğunu düşündüğüm bir anıma götürdü: Ortaokul ikinci sınıf öğrencisiydim; henüz 12 Eylül (1980) askeri darbesi olmamıştı. Sınıf Danışmanı (aynı zamanda Türkçe dersi) öğretmenimiz beni '*Kültür Eğitici Kolu Başkanı*' olarak görevlendirmiş, okul gazetesi için şiir, fıkra ve röportaj gibi yazılar hazırlamamı istemişti. Bunun üzerine, o dönemde keyifle alıp okuduğum (henüz Halit Kıvanç'ların yazdığı) '*Milliyet Çocuk Dergisi*'nden esinlenerek bir şiir yazmıştım. Başlığı, "*Bir Dünya İstiyorum...*" idi. İçeriğinde; "... savaşa karşı barıştan yana / sömürüye karşı adaletten yana / silahsız bir dünya istiyorum..." şeklinde dizeler vardı. Danışman öğretmenimiz şiiri beğenmiş olmalıydı ki okulun duvar gazetesine astırmıştı. Buraya kadar her şey normaldi. Ne zaman ki, ertesi gün, bir başka Türkçe öğretmeni, teneffüs arasında bizzat gelerek, sınıfın tam ortasında, "*Bu şiiri yazan her kimse, ayağa kalksın!*" dedi, işte o zaman, ... Şaşırılmış ve biraz da korkmuş bir şekilde ayağa kalkmamla, o öğretmenin tehdit edici sözlerini duymam bir olmuştu: "*Bu ideolojik şiiri sen mi yazdın? Seni ve senin beynini yıkayanı* (herhalde aynı branştakirakip öğretmeni kastediyordu) *şikayet edeceğim; ikinizi de mahkemeye vereceğim!*" Öğretmen, büyük

satın alır ve kullanır?” sorusunu sormamızı ve doğru yanıtlanmamızı engellemeyecektir.

BİREYSEL SİLAHLANMANIN DİYALEKTİĞİ

Sivil insanların ideolojik değil, başkasına karşı güvenlik, sosyo-ekonomik, vb. güdülerle kendini silahla donatması olgusu, “*bireysel silahlanma*” olarak adlandırılabilir. Bireysel silah, şiddet amaçlı kullanıldığında, insan haklarını ihlal eden bir araca dönüşür. Fakat aynı silah, insan tarafından, kendi insan haklarını korumak için başvurulduğunda ne tür bir araç sayılacaktır? İşte düğüm!

İnsanların bireysel olarak silahlanmasının birçok nedeni ve sonucu bulunmaktadır. Bu neden-sonuç ilişkisi, bireysel silahlanmanın kendine özgü diyalektik yapısından kaynaklanmaktadır. Burada, diyalektik yapı ortaya konularak gereçeğe ulaşılmaya çalışılacaktır.

İnsanlar Neden Silahlanmaktadır? (Ekonomik ve Ekonomi-dışı Gerekçeler)

Bireysel silahlanma –insanların kendilerini KüHaSi ile donatması- pek çok nedenden dolayı artmaktadır. Aşağıda, bunlardan sadece başat olanlar sıralanmıştır.

i-Silah insana güven hissi verdiği için: Güven/lik içinde yaşamak insanın yemek yeme kadar temel içgüdülerinden biridir. İnsanların silah talep etmelerinin en önemli nedeni, can ve mal güvenliğini sağlamaktır. İnsanlar, başka insanlardan ya da yabancı bir unsurdan gelebileceğini varsaydığı tehlikelerden kendilerini ve mülkiyetlerini korumak için silaha başvurular. Hummel’in (1990) dikkat çektiği gibi, bir devletin kendini savunması ile insanların kendini savunması, son tahlilde amaçsal anlamda farklı olsa da, araçsal anlamda aynıdır; her ikisinde de ortak düşman ‘yabancı’ (‘başkası’)dır ve o ‘yabancı’ya karşı kullanılan KüHaSi benzer rolü oynamaktadır.

ii-Mutlu anlar için: İnsanlar özellikle düğün, şenlik, festival, zaferle sonuçlanan spor yarışmaları gibi durumlarda bireysel / kitlesel sevinç anlarını kutlamak ya da paylaşmak için, psikolojik yapılarının izin verebildiği ölçüde, ateşli silahlar kullanılmaktadırlar. Ayrıca, hediyelenen insanlarda, özellikle ‘kaymak tabakada’ silah, öteden beri, pahalı ve itibarlı hediyeler arasında yer almaktadır.

iii-Toplumsal yapı nefret söylemine dayandığı ya da nefret söylemini ürettiği için: Silah ve silahlanma “nefret söylemi”nin bir parçası olmak dışında, kimi zaman ya altyapısını hazırlar ya da kimi zaman bir “girdi” (input) ve “çıkıtı” (output) işlevini görür.

bir hınçla, ağız köpürerek sarfetmişti bu sözleri. Aman Tanrım, ben ne yapmışım ki mahkemeye verecekler beni? Silahsız, savaşırsız bir dünya istemek suç muydu gerçekten? O okul günü sıkıntıdan hiç bitmeyecekmiş gibi gelmişti. Arkadaşlarım bana suçluymuşum gibi bakıyorlardı; belki de bana öyle geliyordu. Hatta biri, “*yarın polisler gelip seni götürürler artık*” diyordu. Durumu, hemen, lisede okuyan abime anlatmışım. O da gülmüş; “*merak etme, hiçbir şey olmaz, mahkemeye verilerse meşhur olursun.*” Bu iyi mi yoksa kötü bir şey miydi, çocuk aklım almamıştı. O öğretmenin tehdidinden bir şey çıkmadı çıkmamasına; fakat o tehditten bir çocuğun hiç unutamayacağı bir tahammülsüzlük, hoşgörüsüzlük dersi çıkmış oldu. (Ve tabii bir de –bu olaydan kısa bir süre sonra- o yetersiz demokrasi ve katı bakışın egemen olduğu toplumsal ortamdan ve süreçten bir askeri darbe çıkacaktı.)

Kin, ırkçılık, düşmanlık, yabancılaştırma, ötekileştirme, yok etme, vb. unsurlarından oluşan nefret söylemi, 'bizden olmayan'a karşı¹⁴ ya birden ya da bir süreç içerisinde geliştirilir. (Bkz. Kutu 1.2.) Nefret söylemini tatmin etmek isteyenler silaha başvurur. Aslında nefret söylemi bizzatı bir silahtır, hem de sahibini bile vuracak kadar acımasızdır. Silahlanan-silahlı kişinin bir amacı, nefret ettiği kişi ya da gruba zarar vermektir. Bireysel silahlanmanın arttığı yer ve zamanda nefret suçları mağdurları artmaktadır. Günümüzde giderek bir nefret siyaseti oluşturulmaktadır. İslamofobi, antisemitizm, milliyetçilik, homofobi,¹⁵ vs. bu siyasetin sadece birkaç ayağını oluşturmaktadır.

Kutu 1.2. Nefret suçu ve nefret söylemi nedir? Niçin önemlidir?

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), nefret suçunu şöyle tanımlamaktadır: Mağdurun, mülkün ya da işlenen bir suçun hedefinin, gerçek veya hissedilen ırk, ulusal ya da etnik köken, dil, renk, din, cinsiyet, yaş, zihinsel ya da fiziksel engellilik, cinsel yönelim veya diğer benzer faktörlere dayalı olarak benzer özellikler taşıyan bir grupla gerçek ya da öyle algılanan bağı, bağlılığı, aidiyeti, desteği ya da üyeliği nedeniyle seçildiği, kişilere veya mala karşı suçları da kapsayacak şekilde işlenen her türlü suçtur. İrkçi saikle işlenen suçlar, halkın bir kısmına karşı kin ve düşmanlığa tahrik fiilleri ve 'namus' saikiyle işlenen cinayetlerin de bu bağlamda nefret suçları kapsamına girdiği düşünülebilir. Nefret suçlarının özelliklerini iyi kavramak, bu suçlara karşı verilecek mücadele açısından son derece önemlidir.

Bir nefret suçu şu unsurları kapsar:

- Ceza hukukuna göre işlenmiş olan bir suçun mevcut olması,
- Failin, suçu bir önyargı/nefret saikiyle gerçekleştirmiş olması,
- Fiziksel saldırı,
- Şiddet ya da saldırı tehditleri,
- Taciz,
- Mülke ya da eşyalara zarar verme,
- İrkçi, nefret içerikli ya da saldırgan duvar yazıları,
- Kundaklama,
- Saldırgan broşürler ve posterler,

¹⁴ Bu 'bizden olmayan'; aynı ırk, din, mezhep, dil, ideoloji ve hatta cinsel tercihten gelmeyen kişilerdir; bir başka deyişle azınlık, ezilmiş ve dışlanmış olanlardır. Türkiye için olgu düzeyine gelecek kadar olgunlaşmış somut bir örnek vermek gerekirse... Nefret söylemine sahip bir Türk için "Ermeni", bir Müslüman için "Hıristiyan", Türkçe konuşan için "Kürtçe konuşan", bir dindar için "laik", bir Sünni için "Alevi", bir sağcı için "solcu", vb. kişiler nefret edilecek kişilerdir ve mümkünse 'çoğunluğa' ya da 'egemen olan'a benzeştirilmeli (asimilayona tabi tutulmalı), mümkün değilse tahammül edilmeli ya da yok edilmelidir. (Elbette bu özneler yer de değiştirebilir yani tersi de geçerli olabilir ve bunun Batı toplumlarında benzer örnekleri de mevcuttur.) Kendisinin de "beyaz Türk" olduğunu söyleyen Prof.B.Oran uzun bir süredir gazete yazılarında nefret söylemi sahiplerinin, egemen-baskın özelliğinden dolayı genellikle "beyaz Türkler" olduğunu, kendine özgü çarpıcı üslubuyla yazıp durmaktadır.

¹⁵ Geniş anlamda LGBT (lezbiyen-gey-biseksüel-transseksüel) bireyleri ve onların temsil edildiği ya da onların haklarını savunan sivil toplum kuruluşlarının özellikle Türkiye'de nefret suçlarının önde gelen hedefi olduğu bilinmektedir. Onların dışında, örneğin Kürtler ulusal ve etnik kimliklerinden, Aleviler inançlarından, Çingeneler kültürel kimliklerinden, yine Ermeni, Musevi, Rum ve Süryani gibi kesimlerin azınlık yapıları ve inançlarından dolayı nefret suçları mağduru oldukları, bir çok kez de cinayet ya da linç edilmeye varacak derecede şiddet fiilleriyle karşı karşıya kaldıkları gözlemlenmiştir (OSCE, 2010).

• Okulda ya da iş yerinde zorbalık yapma, vb.

Kaynak: Alğan ve Şeneser (2010).

iv-‘Durumdan vazife çıkarıldığı’ ve aşırı ve bencil milliyetçilik girdabına girildiği için: Bireysel silahlanmada artışın nedenlerinden biri, ‘durumdan vazife çıkarma’dır. Bazı insanlar, kendini güvenlik gücünün yerine koymayı yani onu ikame etmeyi ya da takviye etmeyi ister ve böylece kendine göre askeri-polisiye bir rol biçebilir ve bunu aşırı milliyetçi içgüdüleri tabanında gerçekleştirebilir. Oysa hukuktan ve siyasal erkten güç almayan herhangi bir güç yasadışı sayılmaktadır. Böyle olunca, hiçbir birey, ‘kendimi ancak ben koruyabilirim’ ve/veya ‘vatanımı-milletimi herkesten daha çok seviyorum’ psikolojisine dayanarak silahlanamaz ve başkasını korkutacak ve şiddet sarmalı içine sokacak bir eylemde bulunamaz. Zira, bir yurttaşın güvenliğini devleti sağlamalıdır.¹⁶ Ayrıca, ‘vatan-millet sevgisi’ de bir grup yurttaşın tekelinde olamayacak kadar yaygın, kitlesel ve gönüllü bir sevgidir. Silahla sevgi dayatılmaz; zaten silahın olduğu yerde sevgi orayı terkeder. Öte yandan, bir ülke içinde farklı etnik bir kesimin bağımsızlık mücadelesi nedeniyle de silahlanma artabilir.¹⁷

v-Suç işlemek için: Şiddet eğilimi olanlar, suç geni taşıyanlar (böyle bir gen var mı?!) insan öldürmek ve yaralamak için ya da hırsızlık ve işkence yapmak için ya da yasa dışı bir faaliyette bulunmak için herhangi bir KüHaSi grubuna giren bir silah edinmek ve kullanmak isteyebilirler.

vi-Şiddet kültüründen-geleneğinden gelindiği için: Silahı öven, silahlanmanın insan doğasının bir parçası olduğunu yayan, silahları ve silahlanmayı moda ve özentî haline getiren aile yaşantısı, gelenekler, çevresel alışkanlıklar; tv ve sinema filmleri ve reklamları, gazete yazıları, vb. kitlesel iletişim ya da kültür araçları şiddet kültürüne hizmet ederler.¹⁸ Silahlı şiddete giden yollar, silah edinmekten geçer.

vii-Oyuncak silahlarla ve sevgisizlikle geçen çocukluk dönemi yaşandığı için: Yetişkinlerin gerçek silahla tanışmaları ya da gerçek silah satın almaları ve kullanmalarının kökeninde çocukken oyuncak silahları diğer oyuncak türlerinden

¹⁶ Geri kalmış toplumlarda, hemen her alanda olduğu gibi, yurttaşların güvenliği alanında da ciddi zafiyetler bulunmaktadır. Polis ve jandarmanın toplumsal güvenliği sağlamada bir yetersizliği sözkonusu olduğunda, bazen hükümetin bazen asayiş yetkililerin ağızından, dolaylı da olsa, yurttaşların kendi güvenliğini kendilerinin sağlamasında herhangi bir sakınca olmadığı dillendirilir ki; bu bile, bireysel silahlanmayı teşvik etmenin bir başka yöntemi olarak algılanabilmektedir. Bu durum şu tarihsel ironik ifadeyi çağrıştırmaktadır: “Ekmek bulamıyorsanız, pasta yiyiniz.” Yani: *Devletin resmi güvenlik güçleri sizi koruyamıyorsa, siz kendi silahınızla korununuz!* Burada, doğal olarak, polis ve jandarmanın silahı ‘ekmek’, bireyin silahı ise ‘pasta’ sayılmaktadır. Oysaki pasta her zaman ekmekten daha pahalıdır ve fakat ekmekten daha lezzetli ve doyurucu değildir.

¹⁷ Türkiye için güncel bir sorun olduğu için vurgulamak gerekir ki; bir grup insanı -ister terörist ister gerilla denilsin- dağa çıkartan koşullar bir bir ortadan kaldırılmadıkça, onları ovaya indirmek çok zordur. Dağ savaşı, ova ise barışı simgelemektedir. Ve elbette dağda yaşamak asla çağdaş ve rafahlı bir yaşam biçimi değildir.

¹⁸ Medyanın bireysel silahlanma üzerinde teşvik ediciliği konusunda Türkiye’de yapılan bir araştırmaya göre (Aydoğan, vd. 2008); bazı yerel basın haberleri, köşe yazıları ve TV dizi filmlerinin (Kurtlar Vadisi, vb.) silahı ve silah kullanmayı sevimli hale getirdiği kuşkusunu yaratmaktadır. Bu araştırmada, şiddet fenomenine bireysel silahlanmanın kaynağı olarak vurgu yapılmaktadır.

daha fazla sevmeleri, ancak ailesi ve çevresi tarafından sevgiden mahrum bırakılmış olmaları rol oynayabilir. Freud'un psikanalitik tedavi yönteminde 'her şey çocukken başlar' önermesi, eski çocukların yeni yetişkin olduklarında neden silaha merak sardıklarını açıklamaya da elverişlidir. Elbette, yetişkin evrede iken internette sürekli silah-savaş oyunlarını oynamak da gerçekten silahlanmak için bir zemin oluşturabilir.

viii-fayda-tatmin beklentisi için: İnsanlar için silah, bazı ihtiyaçlara yanıt verdiği için faydalı sayılabilir. Tıpkı uyuşturucu madde gibi. Bu bir uç örnektir ve bu örnekten hareket edilirse; hukuken yasak olan, dinen günah sayılan ahlaken yanlış bulunan bir mal, hizmet ya da davranış iktisadi açıdan faydalı olabilir ve o fayda beklentisi yüzünden insanlar hukuku, dini ve ahlakı göz ardı edebilir.

ix-Devlet daha fazla silahlandığı için: Çağdaş devletler siyasi erkine dayanarak silahlanır ve ulusal güvenliği sağlamak amacıyla askeri-savunma harcamalarını arttırır. Buna 'makro silahlanma' adı verilebilir. Siviller de, tebası altında yaşadıkları devletin silahlanma eğilimine özenerek ve yasaların verdiği ayrıcalıkları esas alarak bir ya da birden fazla silah sahibi olmak isteyebilir. Bir başka deyişle, silahlanan devlet, pek istemese de ve hatta pek fark etmese de, bu özelliğiyle, yurttaşlarının da silahlanması –yani 'mikro silahlanması'- için bir 'rol model'e ya da esin kaynağına dönüşebilir.¹⁹

x-Atıcılık-avcılık-silahlı spor özendirildiği için: Silah ruhsatı almak için başvuranların bir bölümü, atıcılık ve avcılık kulüplerine üyelik taleplerini gerekçe göstermektedirler. Oysa atıcı ya da avcı olanlar ellerindeki ateşli silahı doğal olarak amacı dışında kullanabilmektedirler ki, ortaya çıkan suçta, bu ruhsatı veren devletin – dolaylı da olsa- aracılık etmesi ya da ortak olması demektir. Atıcılık ve avcılık faaliyetlerine ciddi sınırlama getirileceğine, örf ve geleneklere dayanılarak daha da özendirilmesi Türkiye gibi 'at-avrat-silah'çı toplumlarına özgü olsa gerektir.

xi-Çarpık liberal politikalar egemen olduğu için: A.Smith taklitçileri ya da yüksek yoğunluklu liberaller, yatırımın ve ticaretin ancak güvenli yerlerde yapılabileceğini iddia ederler. Bu iddia şu devşirme sloganla pekiştirilebilir: "Bırakınız yapsınlar, bırakınız silahlansınlar." Smith bile güvenliğin ticaretten daha önemli olduğunu söylemiş ve güvenlik işini devlet hizmetlerinden biri saymıştır. Ancak günümüzde, Smith'in öncüsü olduğu klasik iktisat öğretisinde yer bulmayan özel güvenlik sistemi gittikçe yaygınlaşmaktadır. Şirketlerin silahlı özel güvenlik birimleri çoğalmaktadır. Şirketler gibi bireyler de kendi güvenliğini devletin yerine bizzat kendileri sağlamak istemekte ve böylece silahlanma kendiliğinden artmaktadır.

xii-Kapitalist-liberal küreselleşme ve kentleşme hızı arttığı için: İnsanların, küreselleşmenin arttığı şu konjonktürde²⁰ daha çok silahlanıyor olması bir rastlantı

¹⁹ Türkiye'de bireysel silahlanma yüksektir, çünkü ulusal savunma hizmetleri de yüksektir. Ülkenin dört bir yanının 'düşman' ile çevrili olduğuna yönelik söylemler, daha fazla silahlanma için eyleme dönüşmüştür.

²⁰ Soysa, Jackson ve Ormhaug'nun (2009) vurguladıkları gibi, küreselleşme ekonomik açıklığı ve doğrudan yabancı yatırım akışını hızlandırırken, kamu otoritesini zayıflatmakta, toplumsal düzeni bozmakta ve KüHaSi ile beslenen 'anomik şiddet'e yol açmaktadır.

değildir. Zira küreselleşme, silah mülkiyetini kutsal insan haklarından biri sayan 'küresel iktidar ABD' eliyle sürmektedir. Kapitalist sistemde her şeyin bir fiyatı vardır ve onun parasını ödeyen herkes sahibi olabilir; bu anlamda silah asla bir istisna değildir. Ayrıca, köyden kente göçün artması yani kent(li)leşmenin artmasına uygun olarak, şehir yaşamının potansiyel tehlikeleriyle başa çıkmak ve köydeki fedolal yaşamın yerini kapitalist yaşamın kurallarına terk etmesinin yarattığı kimi boşlukları doldurmak için insanların pratik bir araç olarak silah sahibi oldukları gözlemlenmektedir.

xiii-Ekonominin yapısal / devresel sorunları var olduğu için: İşsizlik oranı, adaletsiz gelir bölüşümü, yoksul nüfusu fazla olan toplumlarda bireylerin silahlanma eğilimi artabilir. Az gelişmiş ülkelerde yapısal (gelişmiş ülkelerde ise devresel) bir sosyo-ekonomik sorun olarak yoksulluk genellikle insanları silahlandırabilir. Hatta bazı yoksul ya da işsiz gençlerin terörün değişik amaçlarına hizmetkârlık bile yapmak zorunda kaldıkları bilinen bir gerçektir. Zengin insanların bir bölümü de ellerindeki serveti korumak için silahlanmaktadır. Bireysel silahlar ya da silahlı korumalar servetin bekçisi olabilir.

xiv-Demografik ve sosyo-ekonomik unsurlarla ilişkili olduğu için: Bireysel silahlanmanın artışında yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyal statü, servet durumu rol oynayabilir. Erkeklerin kadınlara, gençlerin yaşlılara, cahillerin yüksek öğrenim yapanlara ve zenginlerin yoksullara kıyasla -toplumdan topluma değişmekle birlikte-, görece bir şekilde daha fazla silah sahibi oldukları gözlemlenmektedir.

xv-Diğer: Bütün bunların dışında, silahlanmayı ve silah kullanmayı gerektiren başka özel durumlar ya da koşullar da var olabilir. Örneğin, toplumun güvenliği tehlikeye girdiğinde ya da ülkenin işgaline karşı bağımsızlığı savunma sözkonusu olduğunda, bireylerin silaha sarılması, bir 'otomatik refleks' halinde gelişebilir. Bu bakımdan, yaşam deneyimleri ve pratikleri göstermektedir ki, 'sıfır silahlanma ya da 'yüzde yüz silahsızlanma' neredeyse olanaksızdır.

Bireylerin Silahlanması Ne Tür Toplumsal-Ulusal Sonuçlara Yolaçmaktadır? (Ekonomik ve Ekonomi-dışı Bilanço)

Bireyler özel kaygılarla silahlandıkça –bireysel olmayan- dramatik toplumsal sonuçlar doğmaktadır. Gerçekten bireysel silahlanmanın sonuçlarının (intihar, terör, çeteleşme, silah kazaları, nefret suçları, hoplofobi, askerileşme, kaçakçılık, vb.) bireyselden ibaret olmaması ve dolayısıyla toplumsal / ulusal bir boyut kazanması da başlıca bir sorundur. Aşağıda, KüHaSi tabanlı bireysel silahlanmanın bazı sonuçları açıklanmıştır:

i-İntihar olayları: Bireysel silahlanmanın en dramatik sonucu, bir insanın kendi silahıyla kendi yaşamına son vermesidir. İntihar olayları, bireyin özel psikolojisinden kaynaklanabileceği gibi kötü toplumsal koşulların da bir sonucu olabilir.

ii-Asayişin tehdit altına girmesi: Bireyler ellerindeki silahı kullandıklarında can ve mal kayıplarına yol açabilirler. Öldürme ve yaralama olaylarının arttığı bir yörede ya da toplumda süregelen bir asayiş sorunundan söz edilmeye başlanabilir.

iii-Terör ve faşizm: 'KüHaSi nasıl büyük felaketlere yol açar?' şeklindeki bir sorunun en uç yanıtı 'terör'dür. Ve terör, savaştan daha tehlikeli bile sayılabilir. Zira bir savaşta fiilen ordular çarpışırken, terörde silahlı bir tarafın devlete ve halka açık uçlu şiddet uygulaması sözkonusudur. Daha da önemlisi, savaşın genellikle ne zaman başlayıp biteceği öngörülebilir iken, terör için zaman kısıtı yoktur. Ayrıca silahlanan toplumun rahmine faşizm tohumları düşer. Egemenliğini demokratik değil silahlı yöntemlerle sürdüren faşizm terörizmle eklenilerek ömrünü uzattıkça uzatır.²¹

iv-Polisiye önlemlerin artması: Asayişli sağlamak amacıyla hükümetler güvenlik önlemlerini artırma kararı doğrultusunda güvenlik personeli ve teçhizatı bütçesini arttıracaktır. Güvenlik bütçesi büyük olan ülkelerde eğitim ve sağlık bütçelerinin küçültülmesi tehlikesi bulunmaktadır.

v-Çeteleşme: Silah sahipleri, kimi zaman, grup aidiyeti, kendini kanıtlama, ulaşılamayana ulaşma isteği, vb. nedenlerle bir çete kurabilir ya da kurulu bir çeteye üye olabilir. Burada tetikleyici olan araç, silahtır.

vi-Silahlı kazalar ve 'maganda kurşunları': Başta polis ve asker evleri olmak üzere, genellikle silah bulunduran tüm evlerde silah kazalarına sıklıkla rastlanır. Usulsuz ve gereksiz kullanımlardan dolayı ortaya çıkan silah kazaları, trafik kazaları gibi ölüm ve yaralama olayları ile sonuçlanmaktadır. Kleck ve Gertz'in iddiasına göre, bu kazalar yılda 30 kat artmaktadır. Ayrıca, alışık olduğu gibi, özellikle futbol maçları sonrasında takımının zaferini silah patlatarak kutlayanlar bazen geride – avam ifadeyle- maganda kurbanlarını bırakmaktadırlar. 'Alaturka' futbol oyunlarında ve hatta şike pazarlıklarında, "23'üncü oyuncu"nun, maalesef eli silahlı insanlar olduğu ileri sürülür.

vii-Nefret suçları: Bireyin silahlanmasına vesile olan 'nefret söylemi', silahın patlatılmasıyla birlikte 'nefret suçu'na dönüşür. Pratikte tüm dünyada çeşitli derecelerde örnekleri vardır. (AGİT raporu için bkz. Kutu 1.3.) Yani nefret söylemi, nefret edilen kişiyi yaralamak, öldürmek ya da herhangi bir şiddet türüne maruz bırakmak şeklinde bir nefret eylemine dönüşüyorsa, bu, büyük ölçüde silah ve silahlanma yüzünden olmaktadır.

Kutu 1.3. Nefret söylemi-suçu ile ilgili AGİT raporu

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü'nün (AGİT, OSCE) altkanadı Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları (ODIHER) birimi, 2009'da Türkiye dahil 40 Avrupa devleti, işlenen suç türlerine nefret suçlarına ilişkin verilerini sınıflandırarak rapor etti. Bu rapora göre, nefret suçları temelde dokuz maddede toplandı: Cinayet, fiziksel saldırı, mal-mülke zarar verme, kutsal yapıları tahrip etme, ibadet yerlerine saldırı, vandalizm (bir özgün bilgiyi ya da metni kötü niyetle sahtesiyle değiştirme; özel bir kişiye ya da kamuya ait bir mala bilerek ve isteyerek zarar verme, vb.), sözlü saldırı, ırka vb. karşı düşmanlığı kışkırtma ve diğer

²¹ İdeolojisi (fikirler sistemi) olmayan bazı 'ideolojiler'in, kamu güvenliğini oldukça tehdit ettiği düşünülmektedir. 20.yüzyıl insanlık tarihinde en meşhur olanı Nazizimdir. Nazizim kitlesel bir silah gibi kullanılmış ve Yahudilere yapılan zulümle özdeşleşmiştir. Halbrook (2009), 1938'de Hitler liderliğindeki Nazi hükümetinin Alman Yahudi nüfusunu nasıl silahsızlandırdığını ve 1942'ye kadar nasıl *holokost* (Yahudi soykırımı) vahşetini yaptığını anlatır.

suçlar... Bu devletlerin, tüm kategorilerde olmamak üzere, sadece ilgili oldukları suçların verilerini toplayarak rapor ettikleri anlaşılmaktadır. OSCE-ODIHER (2010) Türkiye için, yukarıda adı geçen pek çok gruba giren nefret suçlarının işlendiği bir ülke olarak söz etmekte ve bu doğrultuda yerel basına da yansıyan bilgi ve belgeler sunmaktadır. Gayrimüslim, Kürt, Ermeni kökenli yurttaşlara karşı cinayetler, fiziksel saldırılar, ibadet yerlerinin tahribi, LGBT üyelerinin cinayet kurbanı olması, çeşitli şiddet olaylarına maruz kalması ... ODIHER'e ırkçılık ya da yabancı düşmanlığı (xenophobic) vakalarına ilişkin resmi bildirimlerin yapılmadığı hatırlatılmaktadır.

viii-Devletin silah tekelinin kırılması: Liberalleşme ile birlikte silah mülkiyetinde devlet tekeli çoktan kırılmış ve bu mülkiyetin tabana yayılması ve bireyselleştirilmesi hızlanmıştır. Demokratik insan hakları paydasında bu mülkiyet tartışılmaktadır. İnsanların kendi can ve mal güvenliğini sağlamak güdüsü esas alındığında bireylerin silah mülkiyeti hakkını kullanması son derece doğal karşılanırken; nefret suçunu adli suça dönüştürmede silah mülkiyetinin aracılık yapması ise insan haklarının ihlali anlamına gelmektedir. Bu, bir 'bıçak sırtı' durumudur.

ix-Çarpan etkisi: Denilir ki, bireysel silahlanma, bir neden değil bir sonuçtur. Bu önermeye göre, bireysel silahlanma 'çoğaltan / çarpan' etkisi yaratarak, silahlanmaya ve silahlı suç işlemeye eğilimli insanların 'silahlı grup' oluşturmalarına, devletin daha fazla savunma harcaması yapmasına –kısmen de olsa- yolaçmaktadır.

x-Özel güvenlik modeli ve dışlama etkisi: Silah mülkiyetinin bireyselleştirilmesi ve özelleştirmesi artık devlet kurumlarının aleyhine "dışlama etkisi" (crowding out effect) doğmaktadır. Bireyler kendini devletin polisi ya da mahkemesi olarak görmeye başlamaktadır ki, asıl tehlike budur. Özel güvenlik şirketlerinin (ÖGŞ) artışı ile bireysel silahlanma artışı arasında da görece bir ilişki kurulabilir. Sonuçsal bağlamda yeterli veri yoktur, ancak bir özel güvenlik elemanının elindeki hazır silahı kötü amaçla kullanabildiği pratik bir gerçektir. Öte yandan, sosyolog M.Weber'in modern ulus-devlet kavramına göre, devlet, aynı zamanda, şiddetin yasal araçları üzerindeki tekelciliğidir. Dolayısıyla, devletin bu yöndeki tekelciliği; ulusal ve uluslararası ÖGŞ'nin kurulması sonucunda kırılmıştır. Arz ve talep yanlı etmenlerin zorlamasıyla "özel güvenlik endüstrisi"nin binaları yükselmeye başlamıştır.²²

xi-Silah lobisi (kulisi): Bireysel silahlanma salt 'silah hobisi'nin değil aynı zamanda çok uluslu şirketlerin (ÇUŞ) kapitalist ağı içinde kurulu olan 'silah lobisi'nin de etkisi altındadır. Bireylerin artan silahlanma arzusu, silah üreticisi ve pazarlayıcısı olan ÇUŞ'un kâr iştahlarını kabartmaktadır. Dünya ülkelerinin ulusal gelir yaratma bazında birbirlerine karşı üstün gelmelerinde, oldukça büyük cirolar yaratan bu ÇUŞ'ların etkisi yadsınamaz. Silah lobisinin açıkça ve neredeyse profesyonelce

²² "Özel güvenlik şirketleri"nin (ÖGŞ) çoğalması, liberalizm karşıtlarına göre devletin zayıflamasının bir belirtisi (symptom) sayılmaktadır. Devletin, güvenliği giderek ÖGŞ'ye devretmesinin bireysel silahlanma üzerinde özendirici etkisinin olup olmadığı, ancak liberal-piyasacı yaşamın abartılan çekiciliği ile açıklanabilir. Holmqvist (2005), şu üç gelişme nedeniyle ÖGŞ'nin büyüdüğünü ileri sürmektedir: i-Soğuk savaş sonrası devletlerin içinde serbest piyasa modellerinin baskın olması, geleneksel hükümet işlevlerinin dış kaynaklarla kuvvetlendirilmesi eğiliminin artması; ii-ulusal orduların küresel olarak küçültülmesi ve bu orduların donanımının özel sektör tarafından sağlanması; iii-gelişen ülkelerde büyük güçlerin aşamalı bir şekilde parçalara ayrıştırılması.

yapıldığı ülkelerin başında ABD²³ gelmektedir. Her ürünün tüm dünyada pazarının genişlemesi için lobi (kulis) faaliyetlerine ihtiyaç duyulur ve silah da bir istisna değildir. Medyatik reklam, ilan, diplomasi ve hatta 'bilimsel yazı', lobi tekniğinin birer parçasıdır. Fikri mülkiyet hakları kapsamında patent ve lisans yoluyla üretim de bu lobinin bir parçasıdır. Hemen her ülkede, çok uluslu silah tekellerinin-kartellerinin ruhsatlı ya da ruhsatsız yerli işbirlikçileri-şubeleri (kompradorları) vardır. Onların bir bölümü silahlarını üretimden bir bölümü de satıştan satarlar ve böylece zincirlemeli ve yüksek kârlar elde ederler. İnsanlar silah kurbanı oldukça bu kârlar büyümeye devam eder. Tüm bu gelişmeler, kâra kan bulaştığını kanıtlamaktadır.

xii-Miras: Bireysel silahlanmanın hukuksal bir sonucu da; evde-işte-arabada bulundurulmuş bir silahın, bir gayrimenkul ve para gibi miras ya da başka bir yolla babadan –genellikle- oğula geçmesidir. (Silahın, babadan kıza geçmemesinin nedeni, kültürel; zira silah, ataerkil toplumlarda –dünyada sanki başka toplum mu var!- erkek ve erkeklikle özdeşleştirilmektedir.)

xiii-Mesleki sıralı düzen (hiyerarşi) ve sınıflararası dengesizlik: Silah mülkiyeti yasaları kimin silah sahibi olup olmayacağını belirlemiştir. Serveti büyük ya da belli bir serveti kaybetme riski olan kişilerin ruhsatlı silah edinmeleri son derece kolaydır. Aynı kolaylık bazı meslek gruplarına da sağlanmıştır.²⁴ Dolayısıyla toplumda, mesleki sıralı düzen ve servet yapısına göre silah sahibi olabilen ve olamayan diye iki yapay sınıf türetilmiştir. Buna göre, silahın ve silahlanmanın, sınıfsal makası görece zayıf olanların aleyhine daha da genişlettiği savlanabilir.

xiv-Hoplofobi: Ateşli silah ve silahlı adam korkusuna –sanki insanın yüreğini hoplattığı için- "hoplofobi" (hoplophobia) denilmektedir. Özel bir korku türü olarak, ilk defa (1966'da) C.J.Cooper tarafından "silahlara karşı duyulan mantıksız tiksinden- öğrenmeden kaynaklanan ruhsal sıkıntı" şeklinde tanımlanmıştır (Eason, ?; Korwin, ?). Tehlikeli boyutlara ulaştığında, örneğin panik ataklara yol açtığında tedavi edilmesi gereken silah-silahlı adam korkusunun zihinsel (saplantılı fikirler, gerçekten kötü imgeler, kontrolü yitirme korkusu, fenalık korkusu, vb.) ruhsal (önceden oluşan kaygı, sinirlilik, hüznün, suçluluk, terör korkusu, kaçıp gitme isteği, vb.) ve fiziksel (baş dönmesi, nefes darlığı, çarpıntı, zangırdama, vb.) belirtileri bulunmaktadır. Bu belirtiler, CTRN (?) adlı bir bilgi sitesi tarafından 'korkunun arkadaşları' olarak sıralanmaktadır.

xv-Üstünlük kompleksi: Bazı insanlar silah satın alarak bir ayrıcalık-üstünlük elde ettiklerini sanabilirler. Ancak hemen herkesin kolayca silaha erişebildiği Türkiye gibi ülkelerde bir 'ironi'den öte, bir 'üstünlük kompleksi'nin tezahürü ile açıklanabilir.

²³ 1975'te kurulan Yasamalı Faaliyet Enstitüsü (the Institute for Legis-lative Action, ILA), Amerikan Ulusal Tüfek Birliği'nin (the National Rifle Association of America, NRA) silah lobisidir. ILA'nın işi, ABD'de yasal silah sahipliği hakları yolunda başarılı bir mücadele vermek ve bunu, 1978'den beri, NRA'ya yaklaşık 4 milyon olan üye sayısını üç katından daha fazlasına çıkarmak yönünde bir destek olarak yansıtmaktır (bkz. NRA-ILA, nraila.org).

²⁴ Savunma için genellikle kimler silah alıyor? Sanayiciler, mutemetler, hukukçular, kuyumcular, kırsal alanda çalışanlar, müteahhitler vs... Silah taşıyor olmak bu tür kesimler için, olsa olsa silahlı saldırı olasılığı bakımından caydırıcı ya da öteleyici bir etki sağlayabilir.

xvi-Silahlanma kısır döngüsü (helezonu): Buna 'silahlanmaya karşı silahlanma' da denebilir. Nasıl ki bir ülke silahlandıkça onun rakibi (hasımı) olan da silahlanıyorsa, benzer şekilde komşusu-akrabası-arkadaşı silah almış bir hanehalkı da silah alma gereğini duyacak ya da özentisi içine girecektir. Bir ülke, rakip ülkeyi fakirleştirmek için de silahlanabilir. Ayrıca, konumuz için söylemek gerekirse, bir ülkenin devleti-ordusu silahlanma harcamasını arttırdıkça, bu, o ülkenin yurttaşlarının da bireysel silahlanma harcamalarını arttırmak konusunda özendirici olabilir.²⁵

xvii-Askerileşme (militarizasyon): Bireysel silahlanma, şiddet kültürünün artmasında olduğu gibi, sivil toplumun askerileşmesinde de öncü / teşvik edici bir unsurdur. Her gün tüm dünyada 1000'den fazla insanın yaşamı bu KüHaSi tabanlı şiddet yüzünden sona ermektedir. Üstelik bu mağdurlar, asker değil sivillerdir.

xviii-Devletlerin ve çok uluslu silah oligopollerinin çıkar hesapları: Çok uluslu-ülkeli kapitalist tekellerin aşırı kâr hırsı²⁶ ile üretip pazarladığı silahlar, menşei olduğu ülkede 'bumerung' etkisine sahiptir. Zira, dikkat edilirse, rakip bir devleti vurmak için satılan silahlar, konjonktür ve çıkarlar değiştiğinde, aynı silahlar, üreten ve satan devlete doğru doğrultulabilir. Devletlerin tarihi bu tür örneklerle doludur. Yakın zamanda, ABD; 1970'li-80'li yıllarda muhalif rejimleri devirmek için Irak, İran ve Afganistan'ı silahlandırdığı ve o silahların daha sonra (2000'li yıllarda) kendisine karşı nasıl dön(dürül)düğü çok iyi bilinmektedir.

xix-Kadın ögesi: İlginçtir ki erkekler, büyük ölçüde kendilerinden çok bir kadını korumak için silahlanırlar. Ve ne acıdır ki, en öfkeli anlarında ve şiddet duyguları ayaklandığında o silahı yine kadına doğrulturlar. Ne yaman çelişki, değil mi?! Burada iki zıt önerme karşımıza çıkmaktadır: "Bireysel silahlanma kadın içindir" ve "bireysel silahsızlanma ancak kadınlar yoluyla sağlanabilir".

xx-Rant ve kaçakçılık. Bireylerin silahlanma sürecinde rant ekonomisi çalışır. Rantın birincil ve büyük kısmı silah üreticileri ve pazarlamacılarına akmaktadır. Çok uluslu silah oligopollerinin yıllık ciroları, neredeyse küçük-orta ölçekli bir ülkenin yıllık ulusal gelirine (GSYH'sine) ya da hükümet bütçesine eşittir.

xxi-Karaborsa: Hükümetin KüHaSi mülkiyeti için getirdiği sınırlama ve hatta yasaklar yüzünden bir "*silah karaborsası*" oluşmaktadır. Karaborsaya, yani yeraltına süpürülen silahlar beklenmedik zamanlarda ve şekillerde yerüstüne çıkarılarak yaralama, öldürme ve şiddet (tehdit, yıldırma ve korku salma) olaylarında kullanılmaktadır. Bu nedenle KüHaSi destekçilerine göre, silah mülkiyeti (arz ve

²⁵ Devleti ya da ordusu aşırı silahlanan ülkelerde insanlar, ordusuna özenerek silahlanma eğilimini arttırmaktadır. Bu konuda İsviçre gibi ülkeler istisna sayılabilir. Zira İsviçre'nin ordusu yoktur fakat nedense yurttaşları gittikçe silahlanmaktadır. İsviçre'nin ordusu 'bankalar'dır. Bu ülkede ordunun yaptığı işi bir bakıma bankalar yapmaktadır ve bu bankalar İsviçre için düşmanların zapt etmekte zorlandıkları kalelerdir.

²⁶ Nikitin (1990-ç), kapitalizmdeki kâr oranının devindirici rolü üzerine 19.yy.'da bir İngiliz sendikacının ısrarla şunu dediğini hatırlatmaktadır: "*Kapitalist, güvenli bir %10 kâr ile her yerde çalışmaya razıdır. Kesin %20 (onun) iştahını kabartır, %50 küstahlaştırır; %100, bütün beşeri yasaları ayaklar altına aldırır; %300 (3 kat) kâr ile, sahibini astırma olasılığı bile olsa, işlemeyeceği cinayet, atılmayacağı tehlike yoktur.*"

talebi) serbestleştirilip yasallaştırılmalıdır.²⁷ Böylece, hem karaborsa oluşmayacak hem de silahlanma ağı daha iyi izlenebilecektir.

xxii-Interpol soruşturmaları ve uluslararası davalar: KüHaSi'nin bir ülkede bir yabancı tarafından ateşli silah şiddeti kapsamında bir suç işlemesi halinde Interpol (Uluslararası Polis Örgütü) devreye girebilir ve yabancı kimsenin devleti ile suçun işlendiği ülkenin devletinin taraf olacağı hukuksal dava süreci başlayabilir.

xxiii-Diğer: Bir toplumun bireylerinin gittikçe silahlandığı ve kurşun sığıdığı yerde doğanın tahrip olması ve çevrenin kirlenmesi hızlanır. Toplumun sosyo-ekonomik dengesi bozulduğu gibi, orman mafyası, silah fabrikası atıkları ve disiplinsiz avcılığın etkisiyle fiziksel-kimyasal-biyolojik dengesi de bozulur. Ayrıca, ucuz ve pratik silahlara erişim arayışı sonucunda rant ve karaborsa sorunu baş gösterebilir. Ve bir de, silahlı kaza ve belaların istatistiksel olarak artıyor olması, halkı endişeye sürüklemekte ve kamu düzeninden sorumlu olan güvenlik güçlerine karşı ciddi anlamda eleştirel-sorgulayıcı konuma getirmektedir.

Bütün bunların bir özeti ya da tamamlayıcısı bağlamında, bireysel silahların yol açtığı olumsuz sonuçları bir sistematik halinde gösteren Tablo 1.2 incelenebilir.

Tablo 1.2. Küçük ve hafif silahların (KüHaSi) yanlış-kötü kullanmanın kısa ve uzun dönemli olası sonuçları

<i>KüHaSi'nin yanlış-kötü kullanmanın kısa dönemli olası sonuçları</i>	<i>KüHaSi'nin yanlış-kötü kullanmanın uzun dönemli olası sonuçları</i>
- öldürme ve yaralamalar	- toplumun askerileştirilmesi
- işkence ve ırza geçme	- yerel ekonominin bozulması
- kaçırma ve zorla göç	- iktisadi faaliyetlerin, ticaret ve yatırımların azalması
- ruhsal zarar	- iktisadi büyümenin ve istihdam fırsatlarının azalması
- tıbbi maliyetler	- altyapının çökmesi
-stok ve malzemelerin yağmalanması	- kaçak kaynak istismarı ya da sömürüsü ve çevre-doğa dengesini bozulması
- istihdam kaybı	- gıda üretim sistemlerinin yıkımı
- ailenin parçalanması	- kötü beslenme ve hastalık
- silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, adam kaçırma ve fahişelik dahil organize suçların artması	- kamu sağlığı ve eğitim sektörlerinin küçülmesi
- gençleri yasal faaliyetlerden suç altkültürüne çekme	- beşeri sermayenin azalması
- kaygı, korku ve güvenliksiz iklimi	- toplumsal ve yasal kurallara-değerlere

²⁷ Silahlanma bağlantılı suç ve cezaların ikilemelerine dikkat çekmesi açısından bkz. Sieberg, 2005.

- gıdaya erişebilirliğin ya da gıda stokların azalması	güvenilmemesi ve saygı gösterilmemesi
- sağlık ve eğitim kolaylıklarının engellenmesi, bloke edilmesi	- çatışma sonrası yeniden yapılanma ve yatırımların engellenmesi
- insani yardımın azalması ya da bloke edilmesi.	-insani gelişme göstergelerinin (sağlık, yaşam beklentisi, eğitim ve kişi başına gelir) bozulması
	-tüm sosyoekonomik kalkınmanın bozulması

Kaynak: Heinrich, 2006.

Bireysel Silahlanma Nasıl Bir Sorundur? (Karakteristik Özellikleri)

Bireysel silahlanma (BS), bir uygarlık sorunsalıdır. Bir kere, çözüm gerektiren fakat çözümü için pek hazır reçetesi olmayan bir sorundur. Neden ve sonuç ilişkileri son derece açık ve net olan bireysel silahlanma sorunu, varlığını sürdürdüğü ülkede ya da toplumda değişik özellikler göstermektedir. Şöyleki:

- *BS, bir sivilleşme ve insan hakları sorunudur.* BS, açık toplum ve demokratik insan hakları modeline²⁸ aykırı bir durumdur. Silahlanan biri başkasından gizli olarak silahlanmaktadır. Gizliliğin yaygın olduğu yerde toplumsal kuşku yerleşir, barış ve huzur bundan zarar görür.

- *BS, zıt bir güvenlik sorunudur.* Bireysel güvenliği sağlamak için elde edilen KÜHaSi başkasının güvenliğini tehdit etmektedir. Şöyleki: İnsanın kendini tehlikelere karşı korumak istemesi kadar doğal bir düşünce yoktur. KüHaSi işte bu düşünceye hitap eder. Güvenlik yaşamsal bir sorundur ve güvenliği, güvenlik kurumları yerine insanın kendisine bırakılmaya başlandığı noktada sorun bir kat daha büyür: Herkes silahlanmaya başlar! Öte yandan, KüHaSi insan güvenliğini ciddi olarak tehdit eden silahlardır. Bir insanı yaralamak / öldürmek dışında, tehdit ve taciz etmek, bir işyerini soymak, vb. nice- pek çok adli suçun işlenmesinde KüHaSi hep başrolü oynar. Bir adam bile omzundaki bir roket ya da mavzer [buna, omuzdan atılabilir hava savunma sistemi anlamında MANPADS (man-portable air defence system)²⁹ deniliyor] ile, birkaç kilometre öteden bir uçak dolusu yolcuyu hatta devletin başındakini bile vurabilir.)

- *BS, bir tarihsel sorundur.* İlk insanlar da birbirlerine karşı taş, sopa, vb. ilkel şeylerle silahlanmışlardır. Çağlar ilerledikçe bıçak, kılıç kesici aletler ve barutlu metaller silah olarak kullanılmaya başlandı. Günümüzde taş ve sopaların yerini otomatik ya da elektronik silahlar aldı.

²⁸ Soysa, vd. (2010), insan haklarını formüle ederlerken, KüHaSi mülkiyeti, kullanım düzeyi, ihracatı, sivil çatışmaların başlama ve bitiş süresini, sivil barışa geçişi, sivil topluma dayalı demokrasiyi, gelir düzeyi, nüfus vb. gelişmeleri, birer bileşen olarak kullanmışlardır.

²⁹ Bu konuda teknik bilgiler için bkz. Bevan, 2007.

▪ *BS, bir toplumsal sorundur.* Tek tek bireylerin silahlanması aslında toplumun silahlanması demektir. Buna göre, bireysel silahlanmanın diğer adı –zorunlu olarak- toplumsal silahlanmadır. Bireysel silahlanmanın cenneti olarak anılan Texas gibi yerler dünyanın her yerinde var. Fakat “Texas toplumu”, çağdaş toplumlar için iyi bir model sayılamaz.

▪ *BS, bir kültürel sorundur.* BS genel olarak şiddet kültürünün ya bir nedeni ya da bir sonucudur. Korku, özentî, zevk ve tercihler, medya reklamları, gelenekler, vb. öğeler toplumda silah kültürünü yeşertir. Ve silah kültürü nefret kültürü³⁰ ile kimyasal bir ilişki kurar.

▪ *BS, bir tüketim toplumu sorunudur.* Kapitalist üretim modeli, ihtiyacı giderecek bir mal ve hizmeti üretmenin yanı sıra, yapay ihtiyaçlar yaratarak ona uygun en kârlı mal ve hizmet üretmeye başlamıştır. Silah da bunlardan biridir. Tüketici kimse, artık kendisi için ihtiyaç haline getirilen mal ve hizmeti her ne ise onu satın alıp tüketir hale gelmektedir.³¹

▪ *BS, bir ekonomik sorundur:* KüHaSi, arz (A) ve talebin (T); fayda ve kârın konusudur. Serbest piyasada A ve T’deki değişimler KüHaSi’nin piyasa fiyatını (F) belirler. Örneğin, eğer A sabitken T artarsa, ceteris paribus (c.p.)³², KüHaSi pahalılaşır yani F artar. Benzer şekilde, yüksek F, c.p., KüHaSi üreticilerinin silah piyasasına daha fazla A yapması için özendirici rol oynar.

▪ *BS, bir siyasal sorundur.* Çağdaş ve ilerici demokrasi normlarından uzak ülkelerde, sorunlar siyasal katılım ve diyalogla değil silahlarla çözüme alışkanlığı vardır. Yine böyle ülkelerde seçilmiş muhtarların sözü değil silahları, silahlı adamları ve onların sayesinde adaletsiz bir şekilde geniş topraklar üzerine feodal cumhuriyetini ilan etmiş olan ağaların ya da aşiret reislerinin sözü geçerlidir. Şehirlerde de mafya, ağalığın yerini tutmuştur.

▪ *BS, bir bürokrasi sorunudur.* Silah alım-satımı, güvenlik ve tehlike özelliği nedeniyle bürokratik işlemlere tabidir. Bireysel güvenliğe özel önem veren sosyal-hukuk devletlerinde hükümetler, güvenliği bireyselleştirmemek ve silahlara erişimi kolaylaştırmamak için bu bürokratik işlemleri hem karmaşık hale getirirler hem de çeşitlendirip artırırlar. Silah edinme hakkını liberalleştiren ülkelerde ise bürokrasi duvarının önemli ölçüde düşürüldüğü görülmektedir.

³⁰ 17.yy. Fransız şair ve drama yazarı J.F.Regnard’ın bu konuyla ilgili anlamlı bir sözü vardır: “*Sebepsiz yere severiz; sebepsiz yere nefret ederiz*” diye. Bu sözü aktaran Kemal’in (2010) vurguladığı gibi; *insanoğlu, yapısı ve doğası itibarıyla, sevmediği bir kişinin iyi yanlarını görmekten; sevdiği kişinin de kötü yanlarını görmekten kaçınır.*

³¹ Bu aşamada, Klasik ekonomistlerden J.B.Say’in, Keynes tarafından da eleştirilen, “*her arz kendi talebini yaratır*” tezini hatırlamak gerekir. Zira Say’e göre, dışarıdan bir (devlet) müdahale(si) olmazsa, piyasaya sunulan her mal, denge fiyat üzerinden alıcısını bulur. Böylece, bir malın arz fazlası ya da talep fazlası gibi bir sonuç ve ona bağlı olarak bir deflasyon ya da enflasyon gibi bir makro ekonomik sorun oluşmayacaktır.

³² *Ceteris paribus* varsayımı, ekonomi kuramında, bir ekonomik olayı etkileyen değişkenlerden biri hariç diğerlerinin sabit olması demektir.

▪ *BS, bir liberal-kapitalizm sorunudur.* Dünyada cari ve egemen ekonomik sistem olan liberal-kapitalizm, serbestleşme ve insan hakları bağlamında, bireysel silahlanmaya en yatkın sosyo-ekonomik form ya da ideoloji olarak görülmektedir.

▪ *BS, bir sınıfsal sorunudur.* Silaha erişim, sosyo-ekonomik sınıflar arasındaki çelişmeyi de ortaya koymaktadır. Burjuva ve işçi sınıfına sahip olan toplumlarda, silah mülkiyeti konusunda çelişmeler daha fazladır. Silah mülkiyeti toplumda kast sistemine yol açmıştır. Osmanlı'da askeri sınıf dışında, bağımlı sınıf olan ve nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan reaya (padişahın sürüsü) sınıfına silah sahipliği yasaklanmıştır.

▪ *BS, bir polisiye (emniyet) -askeriye (ordu)sorunudur.* BS, asayiş ve terör ile ilişkili olmaya başladığı aşamada polisiye ve askeri önlemler devreye girer.³³ Ordu, silahlı kuvvetler, ulus devletler için ideolojik ve/ya baskı aygıtıdır. Dünyada silahsız bir ordu, şimdilik sözkonusu değildir. Namlunun ucunda demokrasinin kurulduğu / yıkıldığı ne az ülke vardır, ne de dipçiklerle topluma ayar verilmediği az dönem... Ayrıca, *BS, bir askerileşme (militarizm) sorunudur.* Beşeri sorunların salt silahlar ve baskıcı-askeri yöntemler ile çözülebileceğine olan inancın bir sonucu olan askerileşme, bir nicelikten öte bir nitelik olarak, toplumun silahlanması için geniş bir zemin işlevini görür.

▪ *BS, bir toplumsal cinsiyet (gender) sorunudur.* Erkek egemen toplumlarda kadın, silahlı şiddet dahil, pek şiddet türünün mağdurudur. BS arttıkça bu mağduriyet de artar ve derinleşir. Silahların da cinsiyeti; erkek (masculine) ve dişi (feminine) olarak; vardır. Silah ve bıçak çekmek; öldürmek ve yaralamak; erkek ve kadına göre değişmektedir.

▪ *BS, bir barış, refah, istikrar kısacası bir kalkınma sorunudur.* Beck'in (2004) belirttiği gibi, KüHaSi, şu tür yollarla toplumsal barışı, ekonomik refahı, siyasal istikrarı ve dolayısıyla kalkınmayı bozucu potansiyeller taşımaktadır: Şiddet kültürünü ve çatışmaları beslemek, iç-savaş ya da çatışma sonrası toplumlarda şiddetin geri dönmesini sağlamak, toplumun silahlanması konusunda küçük tartışmalara izin vermek, insanların ve hükümetlerin kalkınma önceliklerine ilişkin olan kaynakları doğru kullanmalarını caydırmak, askerileşme hızına hız katmak ve bölgelerin kendi içinde ve kendi aralarında kolayca bütünleşmelerini geciktirmek ya da gereksiz kılmak, vb.

▪ *BS, bir ahlak sorunudur.* Çünkü birbirine karşı silahlanan insanlar, ahlakın temel direği olan insan sevgisini ihlal etmiş olurlar. İnsan sevgisi azaldıkça, güçlünün güçsüzü ezmesini meşrulaştıran 'orman kanunları' etkili olur; orman kanunlarının etkili olduğu yerde de insan sevgisi azalır. Orman kanunlarına adına veren ormanda, hergün 'insanın kurdu insandır' sözü kanıtlanır-durur.

³³ Bu noktada, 'şeytanın sor dediği' şu sorular dile takılıyor: Askeri kaynaklı ve askeri amaçlı silahların ne kadarı askeri amaçla kullanılmaktadır? Bireylere, özel sektöre bir sızıntı olmakta mıdır?

▪ *BS, bir hukuk sorunudur.* BS'deki artışlarla birlikte silahlı suçlar da artmaktadır. Bu da doğal olarak, daha fazla ağır ceza mahkemesi ve hapis hane demektir. Tutuklu ve mahkum sayısına bakarak o toplumda silahlanma düzeyinin ne olduğu tahmin edilebilir.

▪ *BS, bir eğitim sorunudur.* BS ve artışının, genellikle bir alt-kültür olgusuna indirgeme eğilimi vardır. Büyük ölçüde doğru/yaygın bir gözleme dayanan; genellikle eğitimsiz ya da düşük eğitimli insanların silaha meraklı olmasıdır.

▪ *BS, bir tıbbi ve psikolojik sorunudur.* Silahlar yüzünden ölen ya da yaralanan insanların hastane, ilaç ve sigorta gereksinimleri ve dolayısıyla masrafları ortaya çıkar.³⁴ Silahlanmış evde, apartmanda, mahallede, trafikte, vb. yerlerde yaşayanlar düz birer 'sakin' kişi değil, bir olasılıkla, endişe ve korkuya bağlı olarak psikolojisi bozuk / dengesiz bir insan haline gelebilir. O yüzden bireysel silahlanma son tahlilde bir kamu sağlığı sorunu olarak da algılanmalıdır. Silahlar ve silahlanma, kamu sağlığının bir bileşeni olan "ruhsal sermaye"yi³⁵ hedef alır.

▪ *BS, bir çevre düzeni-doğa dengesi (ekoloji) sorunudur.* Barut ve boş kovanlar ve silah sesleri, çevrede silah atıkları ve gürültü kirliliğine neden olur. Mayınların döşendiği topraklarda insan besinleri değil kin-nefret tohumları yeşerir. Ormanda çakılan bir kibrit-çakmak ile bir insan ve canlı kitlesi üzerine atılan bomba arasında pek bir fark yoktur. Öldürücü ve yıkıcı silahların pek çoğu, uzun vadede, çevre düzenini-doğal dengeyi bozmaktadır.

▪ *BS bir gençlik sorunudur.* Sigara tiryakiliği gibi silah bulundurma ve taşıma isteği, ava çıkma ve atıcılık sporu yapma genellikle genç yaşlarda başlar. Dünyada pek çok toplum, silahlanan bir gençlik sorunu ile karşı karşıyadır. Gençken silahlanan insanlar, akla, 'hızlı yaşayıp erken ölen insanları' getirmektedir.

▪ *BS, bir uygarlık ve küreselleşme sorunudur.* Yeryüzünde BS'nin olmadığı bir toplum ya da ülke yoktur. KüHaSi alanında yapılan icatlar, uygarlaşma düzeyi ile iç içe ve etkileşim halindedir. Ayrıca, BS salt bir ülkeyi ya da toplumu değil tüm insanlığı yakından ilgendirdiği için doğal olarak küreselleşmiş bir sorun olarak adreslenmiştir. Küreselleşmenin etkisiyle artan BS, yine küresel bir mücadelenin konusu haline gelmiştir.

▪ *BS savaşlardan daha tehlikeli bir sorundur.* Can ve mal kayıpları itibariyle düşünüldüğünde, BS'nin savaşlar kadar tehlikeli olduğu ileri sürülür ki, doğrudur. Öte yandan, bu çalışmada, BS'nin, savaşlar kadar değil savaşlardan bile daha tehlikeli ve daha kötü sonuçlar doğurduğu iddia edilmektedir. Çünkü: Savaşlar genellikle cephelede yapılır, oysa sivil insanlar ellerindeki silahı yaşamın her yerinde (evde, işyerinde, sokakta, trafikte, vb.) patlatabilir ve yaralama ve öldürme eylemlerinde kullanabilirler. Savaşlar belli bir hazırlığın sonunda başlar ve bir süre sonra biter.

³⁴ Dünyanın en büyük 'silah deposu' ünvanını elinde tutan ABD'de ateşli silahların yol açtığı ölümlerin (hastane ve sigorta) maliyetleri hakkında bir fikir vermesi açısından bkz. Lemaire, 2005.

³⁵ Dünya Sağlık Örgütü WHO'nun (2011) tanımına göre, ruhsal sağlık (mental health), kamu sağlığının bölünmez bir parçasıdır ve "ruhsal sermaye"yi (mental capital) yaratır. Ve önemli ölçüde ülkelerin beşeri toplumsal ve ekonomik sermayesini etkiler.

Oysa, bireysel silahlanmanın konusu olan cinayet ve terör için ne yer ne de zaman kısıtı vardır; herhangi bir zaman diliminde ve herhangi bir yerde cinayet işlenebilir ya da terör olayı gerçekleşebilir; üstelik bir yenisi daha başlayıp bitene dek... Savaş³⁶ ise iki ya da çok 'düşman' devlet arasında gerçekleşir; oysa BS'de kurşunların hedefi daha çok o bireyin en yakınları, yani bir zamanlar en sevdikleridir. Savaşlarda genellikle 'düşman' askerler yaralanır ve ölürken, BS'nin mağdurları herkeştir; özellikle kadın ve gençlerdir; hatta silah sahibinin kendisidir. BS'nin en dramatik olayı, intiharlardır. Nicel ve nitel anlamda düşünüldüğünde, bir ülke, BS'nin sonuçlarından dolayı uğradığı maddi ve manevi kayıplar bir savaştan dolayı verdiği kayıplardan daha fazla olmaktadır.

▪ *BS, bir sivil toplum örgütlenmesi sorunudur.* KüHaSi'nin çoğalmasının ve yaygınlık kazanmasının bir sonucu da, çelişkili (paradoksal) bir şekilde, sivil toplum örgütleri nezdinde silahlanmaya karşı mücadele isteği ve çabasının artması ve buna koşut olarak da toplumda silahsızlanma bilincinin yerleşmeye başlamasıdır.

▪ *BS, bir bilimsel sorundur.* Bilim, 'sorun' olarak gördüğü tüm sorunlar gibi insanların neden ve kime karşı silahlandığını ve bundan dolayı ne gibi sonuçlarla karşılaşabileceğini çeşitli 'kuşklar' ve 'veriler' ışığında tahlil eder ve çözümü konusunda taraflara öneriler sunar.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA BİREYSEL SİLAHLANMA: BÜYÜK FOTOĞRAF

Bireysel silahlanma salt ulusal değil küresel bir sorundur. Sorun her geçen yılla birlikte büyüdükçe, sorunu belgelendiren fotoğraf da büyümekte ve miyopi insanlar dahi görebilmektedirler. Hiçbir hükümetin bu fotoğrafa bakıp '*biz nerede hata yapıyoruz?*' ya da '*bu hatalara karşı –daha- neler yapmalıyız?*' gibi bir soru sormama lüksleri ve cesaretsizlikleri olamaz.

Bireysel Silahlanma Raporları ve Yorumlarına Göre Dünyadaki Gelişmeler

Günümüzde bir çok internet sitesi bireysel silahlanmaya ilişkin dünya ve ülke raporlarını yayımlamaktadır. Bunlardan en popüler olanı GunPolicy.org³⁷ (2011), '*silahlı şiddetin küresel etkisi*' başlıklı bir yazıda şu önemli ve güncel saptamalara dikkat çekmektedir:

- (2010'ların başında) KüHaSi'nin, yaygın adıyla bilinen ateşli silahların hergün ortalama 1000 (bin) insanın öldürülmesinde kullanılmaktadır.
- Ateşli silahlar yüzünden milyonlarca insan yaralanmaktadır; sağlık, eğitim, insan hakları, yardım kuruluşlarına erişim silahlı insanlar tarafından engellendiğinde onların yaşamı altüst olmaktadır.

³⁶ Atatürk'ün ünlü sözüdür; "*Savaş, millet için hayati derecede zorunlu olmadıkça bir cinayettir.*"

³⁷ GunPolicy.org, Sidney merkezli, 1997'den beri ateşli silahların zararlarından korunma politikalarını geliştirmek amacıyla uluslararası internet yayını yapan ve BM ve NATO tarafından da itibar gören bir portaldır.

- Yeryüzünde 875 milyondan fazla ateşli silah var ve bunların %75'i sivillerin elindedir. Bunun %29'una denk düşen 253 milyonu yolcu-nakil araçlarında bulunmaktadır.
- Her yıl 8 milyon civarında yeni KüHaSi ve buna ek olarak 10-15 milyon kadar cephanelik (mermi, vs.) üretilmektedir. Dünyada her kişinin ortalama (bire değil) ikişer mermi sıktığı anlaşılmaktadır.

Birkaç yıl önce durum çok mu farklıydı? ACRL'nin (2004?) verdiği birkaç ek bilgi de dikkate alınırsa, durumun daha da kötüye gittiği, zira küresel KüHaSi pazarının sürekli dinamik yapıda olduğu anlaşılmaktadır:

- 2000'lerin başında, yeryüzünde yaklaşık 640 milyon KüHaSi var ve bu silahlardan her 10 kişiye 1 tane düşüyor.
- Dünyadaki ateşli silahların neredeyse %60'ı sivil insanların elinde bulunmaktadır.
- 92 ülkede faal 1250 imalatçı her yıl 8 milyon adet yeni silah üretmektedir.
- Her yıl dünyada en az 1 milyon ateşli silah ya kaybolmakta ya da çalınmaktadır.
- Small Arms Survey adlı araştırma birimine göre, Sahra-altı Afrika bölgesinde 1990'ların sonunda yaşam beklentisi 50'den 46 yaşa düşerken, askeri harcama (ulusal gelire oranla) %47'ye çıkmıştır.³⁸
- Yeryüzünde 500 bin insan KüHaSi kullanılarak öldürülmektedir.

Buna göre, demek ki, gelinen son on yılda, dünya kamuoyuna sunulan raporların da onayladığı üzere, bireysel silahlanma dünyada ciddi anlamda 'S.O.S' işaretleri vermektedir. Aşağıda, bu raporlardan bazıları özetlenmiştir.

BM Genel Asemblası GAFC'ye göre (2010), yeryüzünde yaklaşık yarım milyon adet KüHaSi dolaşmakta ve bu, yıllık 300-500 bin arasında ölümlere neden olmaktadır. Bu tür silahların satışı ya da transferi konusunda henüz herhangi bir uluslararası ticari anlaşma yoktur. Kaçak silah transferleri bölgesel ve alt-bölgesel çatışmaları daha da azdırmaktadır. KüHaSi üretim, satış ve transferlerle ilgili şeffaflığın yetersizliği ve uluslararası hukuka aykırı ticaret yüzünden küresel barış ve istikrar ciddi yaralar almaktadır. Bu yüzden bir "Uluslararası Silah Ticareti Anlaşması"na destek hareketi yükselmektedir.

Gillis (2009), '*Silahlı Şiddetin Küresel Yükü*' adlı rapora dayanarak, her yıl 740 binden fazla insanın silahlı şiddet yüzünden öldüğünü ve bu ölümlerin büyük bölümünün (2/3'ünün) ise geleneksel savaş bölgelerinin dışında meydana geldiğini hatırlatmakta ve bu ölümlere yol açan (bireylerin rahat kullanımı için tasarlanan)

³⁸ Kärnvapen (2008), 2008 yılı verilerine göre küresel askeri harcama 1.464 trilyon \$'dır. Bunun, zaman dilimlerine göre anlamı şudur: Ortalama olarak yılın her ayında 122 milyar, her hafta 28 milyar, her gün 4 milyar, her saat 167 milyon, her dakika 2.8 milyon ve her saniyede 46.4 bin \$ harcama yapılmıştır.

küçük silahlann ve (iki ya da üç kişinin bir ekip olarak kullanabileceği) *hafif silahlann* küresel akış içindeki miktarını saptamanın çok zor olduğunu, ancak otoritelerin bu miktarı 875 milyon adet ya da daha fazlası olarak ortaya koyduklarını vurgulamaktadır. Ona göre, KüHaSi, en az 90 ülkede 1200'den fazla şirket tarafından üretilmekte, üretim hacmi ABD, Rusya ve Çin'de yoğunlaşma göstermektedir. Ayrıca, sadece 2003'te resmi ticaret hacmi yaklaşık 4 milyar \$ civarında olurken, gayiresmi ticaret hacmi ise hiç kimse tarafından bilinmemektedir. Doğal olarak 'silahlı tecavüz'ler yüzünden de insani, toplumsal ve ekonomik gelişme engellenmektedir.

UNDP-WHO (2010) raporlarına göre, 2004-7 yılları arasında meydana gelen silahlı çatışmalarda, dünyada her yıl ortalama 52 bin ölümlü vaka gerçekleşmiştir. Buna ek olarak, 200 bin insan çeşitli dolaylı biçimlerde ölmektedir.³⁹ Cenevre Bildirgesi'nin resmi web sayfasında (genevadeclaration.org) şu anahtar bulgular dikkati çekmektedir:

- Son yıllarda hem çatışma ve suç-kriminal şiddet yani silahlı şiddete bağlı olarak doğrudan ya da dolaylı olarak 740 binden fazla kadın, erkek ve çocuk ölmektedir;
- bu ölümlerin 540 binden fazlası şiddete bağlıdır;
- her yıl en az 200 bin insan, çatışma alanlarında ölmektedir;
- 2004/7 yılları arasında en az 208 bin (yıllık ortalama 52 bin) ölüm silahlı çatışmalarda kaydedilmiştir;
- çatışma bölgeleri dışında gelişen silahlı şiddetin yıllık ekonomik maliyeti 95 milyar ile 163 milyar \$ arasında olup, bunun yıllık küresel GSYH'ye oranı %0.14 (binde 14) kadardır.⁴⁰

BM eski Genel Sekreteri K.Annan'nın 2001'de belirttiği gibi, Dünya KüHaSi ticaretinin tahmini %50-60 arasında yasadır, fakat yasal ihraç silahları ise sıkça karaborsadan sağlanmaktadır. Şeffaflık adına, yasal silah arzı ile karaborsa arasındaki inorganik bağı koparmak gerekmektedir (Haug, vd. 2002).

Dünya Bölgelerinde Küçük ve Hafif silahlar (KüHaSi) Gerçeği

Dünyanın KüHaSi'den dolayı canı en çok yanan bölgeleri şöyle bir gözden geçirilecek olursa...

i-Orta Afrika, iç-etnik şiddet ve BM Güvenlik Konseyi'nin silah ambargolarının ihlalinin etkisi altında yaşamaktadır. Batı Afrika bir çok sivil çatışmaya sahne olmaktadır. BM'in 1999 tarihli "Küçük Silahlar" üzerine dünya kamuoyuna sunduğu

³⁹ Klasik ekonomist ve papaz Malthus'ın tezine göre, geometrik dizinle artan insan nüfusunun, aritmetik dizinle artan gıda kaynaklarıyla denge sağlaması için deprem ve sel gibi felaketlerin yaşanması gerekmektedir. Konumuza uygun olarak, felaketler listesine bu tür silahlı ölümler de girmektedir.

⁴⁰ Cenevre Bildirgesi'ne (CB) göre, ortalama bir sivil savaşın maliyeti 60 ile 250 milyar \$ arasında değiştiği tahmin edilmektedir ki, bu parayla yeterince sağlık ve toplumsal hizmetler finanse edilebilir.

raporunda, dünya çeşitli altbölgelere ayrılarak, toplumlar 'çatışma dönemi' ve 'çatışma sonrası' (post-conflict) olarak değerlendirilmiş ve bu süreçlerde KüHaSi'nin rolü ortaya konulmuştur. Buna göre; örneğin, Angola ve Mozambik gibi Güney Afrika bölgelerinin, çalınan ya da kaybedilen KüHaSi arzından oldukça etkilenmekte ve bu silahlar çatışmalarda kullanılmaktadır.

ii-Orta Amerika, uyuşturucu, fuhuş ve silah kaçakçılığı trafiğinin önemli duraklarından biridir. Burada KüHaSi transfer akışı hızlıdır. Çatışma-sonrası barış görüşmelerinin bir sonucu olarak, bu bölgeye askerisizleştirme ve demokratik sivil hükümetler damgasını vurmaya başlamıştır.

iii-Silah kontrolünün oldukça zayıf olduğu bölgelerden biri G.Asya'dır ve G.Asya denilince daha çok Afganistan akla gelmekte; yasadışı silah ticareti, bölgesel silah arz ve talebi burada şekillenmektedir.

iv-Soğuk Savaş (SS) döneminde büyük bir 'silah deposu' sayılan D.Avrupa, SS sonrasında Sovyet Rusya'nın etkisinin zayıflamasına paralel olarak silah miktarını azaltmayı ve silah denetimini ele geçirmeyi başladı. Ancak eski Yugoslavya'nın etnik çatışmalardan dolayı parçalanma sürecine girmesi ve bir çok devlet doğurması ile birlikte silah ve silahlanma miktarının tekrar artmasına sahne oldu. KüHaSi yoluyla suç ekonomisi ve şiddet lobisi güç kazandı.

Bireysel Silah/lanmanın Gizli Bir Kaynağı Olarak Askeri Silahlanma

Holtom, vd. (2011) bu konuda şu verileri sunmaktadırlar: Dünya konvansiyonel silah arzının (üretim) yarısından fazlasını, 2006-10 yıllarının ortalamasına göre ABD (%30) ve Rusya (%23) sağlamaktadır. (Almanya, Fransa ve İngiltere ile birlikte dünya toplam arzı %75'e çıkmaktadır). En büyük alıcılar (ithalatçılar) ise Hindistan (dünya toplamının %9'u), Çin (%6), G.Kore (%6) ve ABD'dir (%3). Asya ve Avusturalya devletlerinin dünya silah ithalatındaki payı %43, Avrupa'nınki %21, Amerika kıtasınınki %12 ve Afrika'nınki ise %7'dir. Orta Doğu ülkeleri (en büyük müşteriler Birleşik Arap Emirlikleri, İsrail ve Mısır olmak üzere), 2006-10 döneminde, tüm büyük konvansiyonel silah transferlerinin %17'sini temsil etmektedir (2001-5 döneminde %21)

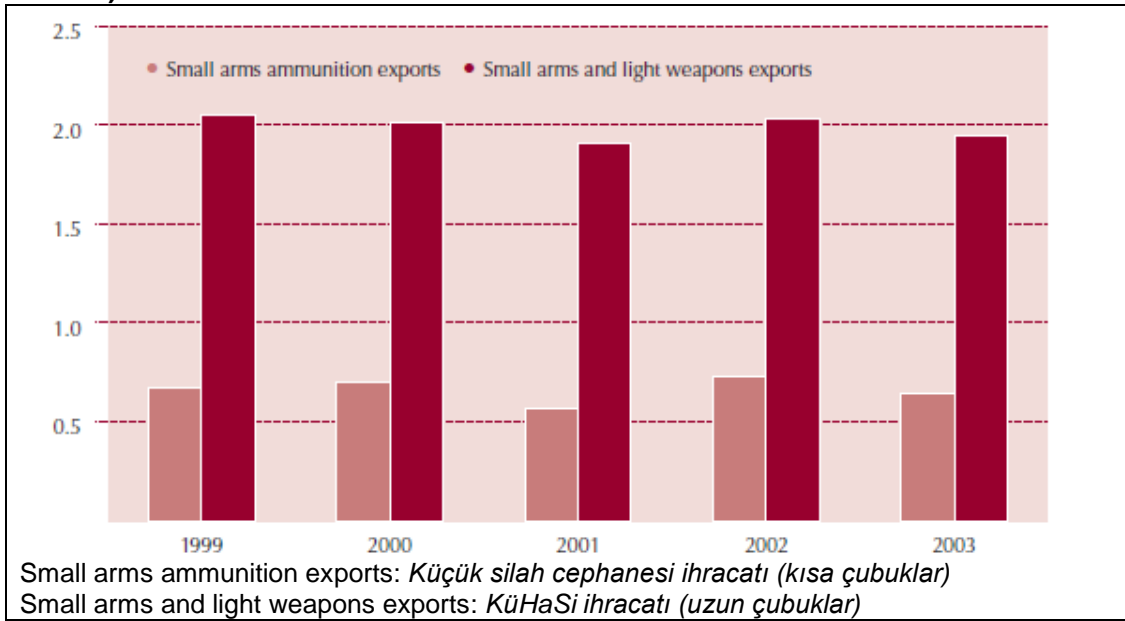
Öte yandan, UN Cyber School Bus'un (1997), aynı konuyla ilgili ortaya koyduğu veriler biraz eski olabilir, ancak değişik bir fikir vermesi açısından önemlidir: Asker başına harcama; dünya ortalaması (DO) 31480, gelişmiş ülkeler için (GÜ) 123.5 bin, gelişmekte olan ülkeler (GOÜ) için 9.1 bin \$'dır. Öğrenci başına harcama, DO 899, GÜ için 7.7 bin, GOÜ için sadece 143 \$ iken; kişi başına sağlık harcaması, DO olarak 231, GÜ için 1.4 bin, GOÜ için sadece 22 \$ olarak hesaplanmıştır.

Perlo-Freeman, vd.'nin (2011) belirttiklerine göre ise, küresel askeri harcamalar 2010'da %1.3 oranında artarak 1.6 trilyon \$'ı aşmıştır. (Harcamada büyüme hızının görece yavaş olmasının nedeni 2008'de patlak veren küresel krizdir.) Dünyada en fazla harcama yapan kıta yaklaşık 800 milyar \$ ile Amerika, en az

harcama yapan ise 30 milyar \$ ile Afrika'dır.⁴¹ Öte yandan, KüHaSi cephanesi, salt fişek-mermi kutularından ibaret değil, oldukça karmaşık bir teknolojiyi gerektirmekte ve bu yüzden dünyada sadece az sayıda ülkede üretilmektedir. Bu teknolojilerden biri, adam-taşınabilir-omuzdan kullanılabilir hava savunma sistemleridir (MANPADS). Bevan ve Pézard (2006), cephanelikte en son gelişmelerin, küçük silahlar ile hafif silahlar arasındaki farkın anlaşılabilirliğini bulanıklaştırma eğiliminde olduğunu dile getirmektedirler.

Grafik 1.1'de, dünya çapında KüHaSi ve cephaneliği ihracatındaki gelişmeler gösterilmiştir. Buna göre, 1999-2003 dönemi arasındaki beş yılda KüHaSi ihracatı istikrarlı seyretmiş ve küçük silah cephaneliği ihracatının tüm KüHaSi ihracatına oranla binde 5 ile 8 arasında sürmüştür.

Grafik 1.1. Dünya çapında küçük silah cephaneliği ihracatı (tüm KüHaSi ihracatına oranla) 1999-2003

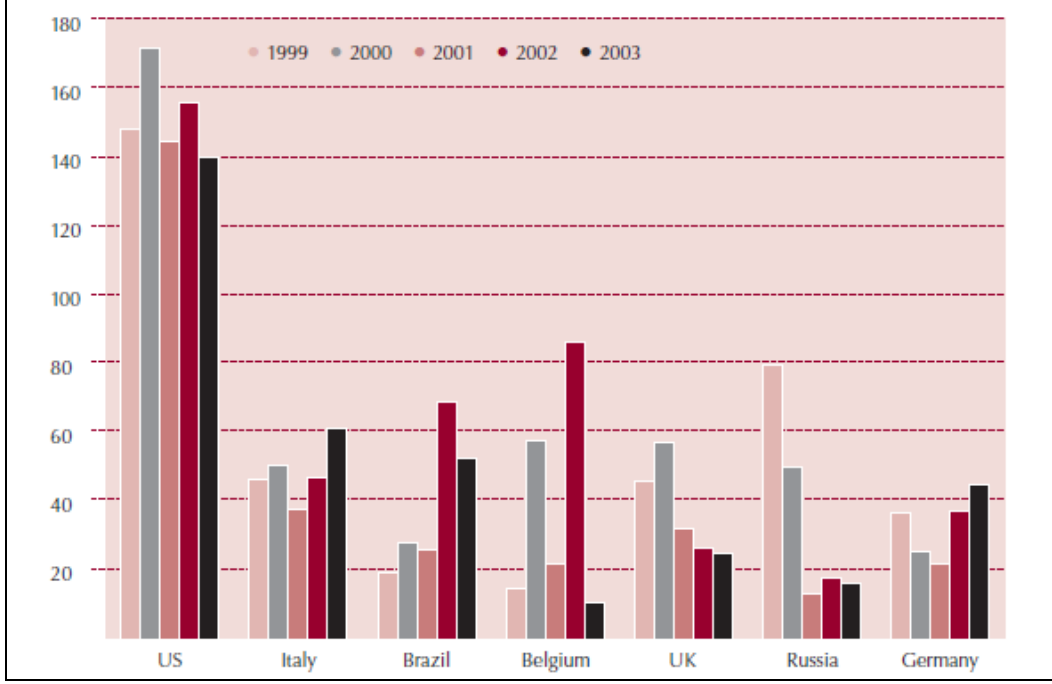

Kaynak: Glatz, 2006.

KüHaSi cephaneliğinde dünya liderleri ABD, Belçika, Rusya, vb. ülkelerdir. 1999-2003 yılları arasında, ABD en yüksek ihracatını 170 milyon \$ ile 2000 yılında; Belçika 85 milyon \$ ile 2002'de, Rusya 80 milyon \$ ile 1999'da gerçekleştirmişlerdir. (Ayrıntılar ve diğer ülkeler için bkz. Grafik 1.2.)

⁴¹ Aynı kaynağa göre, silah harcamasındaki G-10'nun durumu ise şöyledir: ABD, tek başına, 700 milyar \$ ile toplam küresel askeri harcamanın %43'ünü gerçekleştirmektedir; bu birkaç kıtanın toplam harcamasına bedeldir. (ABD'yi %2-4 arasındaki oranlarla Çin, B.Krallık, Fransa, Rusya, Japonya, S.Arabistan, Almanya, Hindistan ve İtalya izlemektedir.)

Grafik 1.2. Küçük silah cephaneliği ihracatı liderleri, yıllık olarak, 1999-2003

Kaynak: Glatz, 2006.

KüHaSi ithalatının liderleri ise, ABD, S.Arabistan ve Almanya'dır. 1999-2003 yıllarında ABD 1999 ve 2003'te 100 milyon \$'ı aşan ithalat gerçekleştirirken, S.Arabistan 2002'de 115 milyon \$ ile rekor kırmış, Almanya ise 2003'te en fazla 60 milyon \$ civarında ithalat yapabilmıştır (Grafik 1.3). Bu ülkelerin yaptığı silah ithalatının bir bölümünün başka ülkelere ihracat yoluyla transfer edilmesi olasılık dahilindedir.

Grafik 1.3. KüHaSi cephaneliği ithalatında en büyük ithalatçılar (1999-2003)

Kaynak: Glatz, 2006.

Küçük Silahlar Uzman Raporu'na (Small Arms Survey, SAS) göre, doğrudan çatışmaların büyük çoğunluğu (%60-90 arası) KüHaSi ile gerçekleşmektedir.

Latin Amerika, Sahra-altı Afrika, Afrika boynuzu gibi bölgelerde yıllık cinayet oranı, küresel ortalamanın üç katı kadar daha yüksektir; yani her 100 bin kişi başına düşen cinayet sayısı küresel bazda 7.6 iken bu bölgelerde ise 20 civarındadır.

SAS'in (June 2010) çete ile ateşli silah ilişkisini açıklayan (2009 yılına ait) anahtar verileri şöyledir:

- Dünya çapında en iyi bilinen ülke ve bölgelerde çetelerin elindeki ateşli silah miktarı 1.2-1.4 milyon arasındadır.
- Dünya çapında çete cephanelikleri (arsenal) en az 2 milyon, muhtemelen 10 milyon ateşli silah içermektedir.
- Diğer devlet dışı silahlı gruplar (ayaklananlar ve milisler, vs.) 1.4 milyon adet küçük silaha sahiptirler.
- Bu gruplar birlikte 2009'da aktif olarak kavgada yaklaşık 350 bin küçük silah kullandılar.
- Silahlı gruplar ve çeteler, küçük silahların yaklaşık % 0.4 ile 1.3'lük payını kontrol etmektedirler.
- Çete üyeliği salt erkekleri değil, aynı zamanda kadın ve kızları da kapsamaktadır. ABD ve B.Krallık'ta, ulusal gençlik araştırmaları verilerine göre, tüm çete üyeleri içindeki kadınların payının %25-50 arasında değiştiği öne sürülmektedir.

- Küresel kadın çete nüfusu, muhafazakar bir tahmine göre, 132 bin-660 bin arasındadır.

KüHaSi transferinde ise şöyle bir gelişme göze çarpmaktadır:

- KüHaSi cephaneliğinde resmi ticaretin yıllık ortalama değeri, 2006-2009 yılları arasında, yaklaşık 4.3 milyar Amerikan \$'ıdır. (Bu rakam, taşınabilir roket vb. kapsamamaktadır.)
- 2007'de 26 ülkenin küçük silah cephaneliği için yaptığı ihracat 10 milyon \$'dan fazladır.
- Her yıl yapılan yakıcı gaz-kimyasal ticareti ise 100 milyon \$ değerindedir.
- Hem ulusal ve hem de uluslararası raporlara bakılırsa, KüHaSi cephaneliğinde cerayen eden küresel ticaretin şeffaflığı diğer silahlarınkine göre daha azdır.⁴² 2010 yılı *Şeffalık Barometresi*; İsviçre, B.Krallık, Almanya, Hollanda ve Sırbistan'ı, KüHaSi ihracatında en şeffaf ülkeler olarak adlandırırken, İran ve K.Kore'yi ise şeffaflıkta sıfır puanla (yani tam kapalı olarak) değerlendirmiştir.
- 2007 verilerine göre, yıllık KüHaSi ihracatı en az 100 milyon \$ olan ülkelerin başında ABD, İtalya, Almanya, Brezilya, Avusturya, Belçika, B.Krallık, Çin, İsviçre, Kanada, Türkiye ve Rusya gelmektedir. (Yıllık en az 100 milyon \$'lık ithalat yapanlar ise ABD, B.Krallık, Kanada, Fransa, Almanya ve İspanya'dır.⁴³

Küresel KüHaSi stoku ve bireysel silahlanma furyası denilince, ilk akla gelen kuşkusuz ABD'dir.

ABD'de KüHaSi sanayii dünyanın en gelişmiş sektörüdür. Gabelnick (2006) şu çarpıcı rakamları zikretmektedir: 2003 verilerine göre, üretilen KüHaSi miktarına bakılınca, ABD'de nerdeyse kişi başına bir silah düşmektedir (toplam 230-280 milyon adet silah). Amerikan ordusunda yaklaşık 3.6 milyon KüHaSi var ve sivil nüfus bazında 3 kişiye 5 silah düşmektedir. 1998-2003 yılları arasında her yıl 'halk pazarı'na ortalama 5.3 milyon adet yeni ateşli silah girmiştir. ABD'de 1998'de yaklaşık 1.3 milyon adet KüHaSi ithal edilirken, 2002'de bu rakam iki katına zıplamıştır. 350 bin adet ihraç edilirken, iç talebin yerli üretimle doyurulamadığını göstermektedir. İsrail 2002'de ABD'ye 100 bin adet el silahı satmıştır. ABD Savunma Bakanlığı'nın sivil nüfusa bağışladığı silah miktarı da pek az olmamıştır (1997-2003 programına göre 335 bin adet).

Öte yandan, Webster, vd.'nin (2006) belirttiklerine göre, 2003'te ABD'de işlenen cinayet sayısı yaklaşık 12 bin ve öldürücü olmayan saldırı sayısı (hastane

⁴² Bu durum, bireysel silahlanma ile mücadeleyi zorlaştıran önemli bir etmen olsa gerektir.

⁴³ Listede Türkiye'nin bulunmaması, ya doğru rapor verilmemesi ya da iç üretimin yerli talebi karşılayacak şekilde yapılması olabilir.

kayıtlarına göre) ise 43 bindir. Bu kötü gelişmede, eczane gibi silah bayilerinin açılmasını teşvik eden silah lobisinin⁴⁴ bir rolü olabilir mi, araştırmaya değer olmalıdır.

Bazı ülkelerde silah taşıma ve kullanma esasları, ülkelerin federal yapısına göre değişmektedir. Örneğin, 50+1 eyaletten oluşan ABD’de her eyalette bireysel silahlanma liberal insan haklarına uygun olsa da; Alabama, Arizona, Florida, Missouri, Ohio, Texas gibi eyaletlerde güvenlik ve kendini savunmak; Arkansas gibi eyaletlerde ortak savunma için silah taşıma hakkı ve özgürlüğü varken; Colorado, Illinois, Hawaii, Virginia gibi eyaletlerde de yasa karşısında ciddi kısıtlar bulunmaktadır. Öte yandan bazı eyaletlerde (California, Iowa, Maryland, Minnesota, New Jersey, New York ve Wisconsin) silah bulundurma ve taşıma haklarıyla ilgili anayasal hüküm yoktur. (Bkz. SAF 2007?)

ABD’de 2005’te, kurbanları çoğunlukla genç erkekler olan 12 bin silahlı cinayet ve %84’ü orta ve büyük ölçekli metropol kentlerde işlenmiştir. Bu silahlı şiddetten kaynaklanan sosyal maliyetin yıllık 100 milyar \$ olduğu tahmin edilmektedir (Webster, vd, 2009). Bunun diğer anlamı, Türkiye’nin yıllık elde ettiği ulusal gelirin 1/8’i demektir.

Amerikan Silah Güvenliği Vakfı AGSF’nin (2004), belirttiğine göre, daha on yıl öncesinde bile, 80 bin civarında az sayıdaki silah bayii Amerikan caddelerinde boy göstermiştir. Washington yönetimi bunları yakın izlemeye almakta, işlenen suçların büyüklüğü karşısına onların aleyhlerine dava açmaktadır. Geçmişte, “Alkol, Tütün ve Ateşli Silahlar Bürosu” (the Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms, ATF), ülkede faaliyet gösteren silah bayilerinin yaklaşık %1’ini, ruhsatlı silahlarla işlenmiş suçların %57’sinden sorumlu tuttuğunu saptamıştır. Örneğin, ATF’nin (1996-2000 yıllarını kapsayan) raporuna göre, çok az sayıda silah bayi büyük silahlı suçların ana kaynağını oluşturmuştur. (55 civarındaki silahlı suçun kaynağı 120 silah bayidir.)

Avrupa, markalı ve popüler silahlarıyla öne çıkmaktadır. Avustuya markası *Glock*, İtalyan *Beratta*, vs., bugüne kadar az can almadı! Öte yandan, Haug ve Matveeva’nın (2003) vurguladıkları gibi, Rus tasarımı ve yapımı *Kalaşnikof*⁴⁵ (Kalashnikov) (diğer markalar gibi silahı icat eden kişinin adı), silah ve teknoloji sanayinde ileride olan Rusya’nın dünya KüHaSi pazarında yüksek rekabet ve ‘itibar’ çitasını temsil etmektedir. Bu silah yasal üretici fabrikatörleri ve ihracatçı şirketleri dışında bir de kaçakçılara milyarlarca dolar kazandırmaya devam eden ender silahlardan biridir. (Tablo 1.3.’te Avrupa’da asker ve sivil kitle için lisanslı ya da standart KüHaSi üreten ülkeler gruplandırılmıştır.)

Tablo 1.3. Avrupa ülkelerinde askeri amaçlı küçük ve hafif silah (KüHaSi) üretimi 2004)

Küçük çapta üretenler	Sadece özel kuvvetler için üretenler	Lisans altında standart askeri KüHaSi üretenler	Standart KüHaSi geliştirip üretenler
Danimarka	B.Krallık	İspanya	Almanya

⁴⁴ ABD’de güçlü bir silah lobisi olarak “Ulusal Tüfek Birliği” (National Rifle Association, NRA) hakkında bkz. VPC, 2010.

⁴⁵ Kalaşnikof, avam ifadeyle ‘keleş’, adının da çağrıştırdığı gibi, diğer tüm silahlar gibi insanların arkasından vurulması fakat daha çok kitlesel katliamlar ile anıldığı için ‘kalleş’ bir silahtır!

Hollanda İsveç Norveç Portekiz	Finlandiya İsviçre	Yunanistan	Avusturya Belçika Fransa İtalya
---	-----------------------	------------	--

Kaynak: SAS ve SIPRI.

Yirmi ulustan oluşan Pasifik coğrafyası, eğer Japonya dışarıda tutulur ve Y.Zelanda ve Avusturalya gibi büyük devletlerin tarihsel sömürgeci eğilimleri dikkate alınmazsa, genellikle “pasifist” (barışçı) kabul edilebilir. Zaten, günümüzde, örneğin Orta Doğu ile karşılaştırılacak olursa, o bölgenin tamamıyla aksine Pasifik bölgesindeki ölkelerin, silahlı şiddet olaylarına karşı geliştirdikleri tahammölsüzlük ve barışçı toplum projeleri sayesinde genellikle “*Pasifik = Pasifizm*” şeklinde sempatik bir formülle anılabilir.⁴⁶ Alpers ve Twyford (2003), bir “Pasifik stili silahsızlanma”dan sözederler.

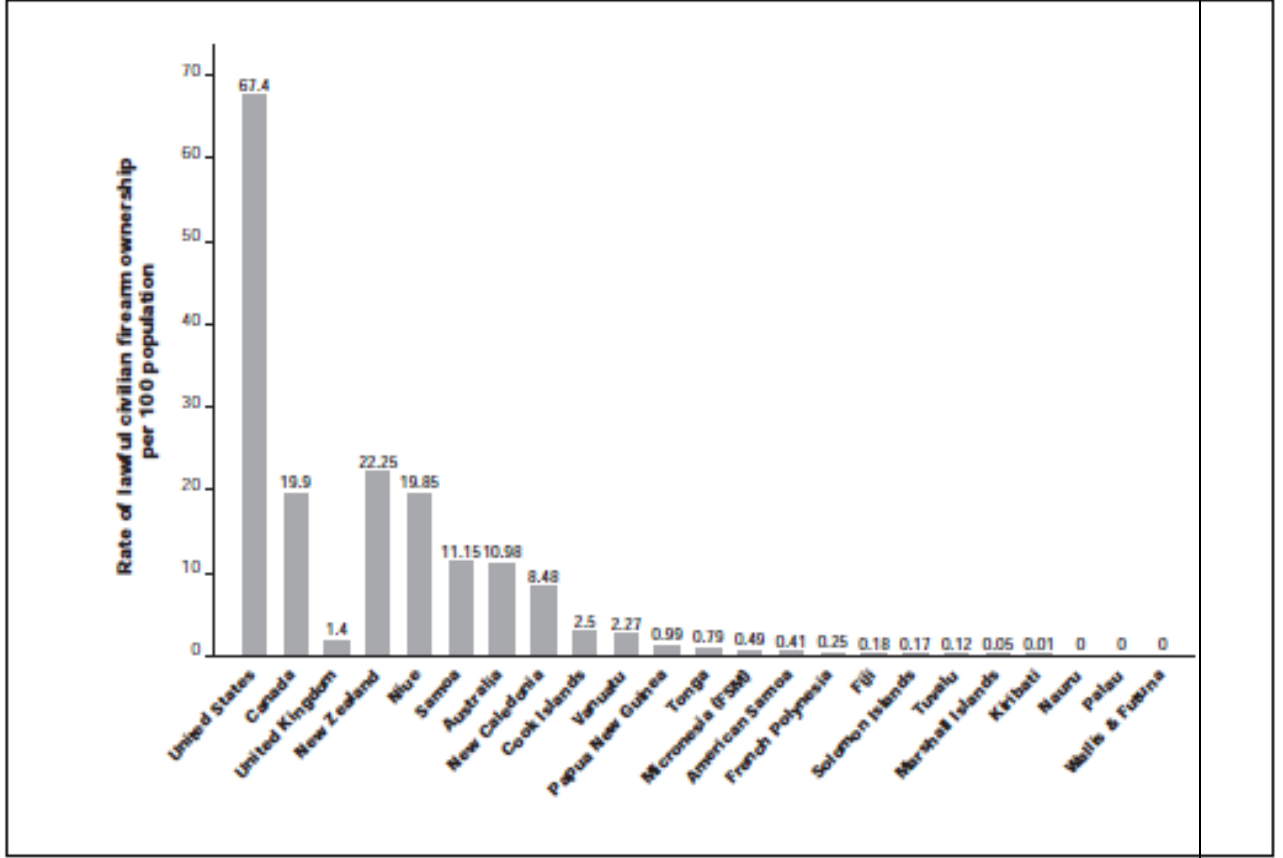
Aynı yazarların belirttiklerine göre, 2002 yılında, Pasifik ölkelerinde yasal 3.1 milyon tane ateşli silah bulunmaktadır. Her 10 kişi başına 1 tane düşmektedir. Tüm dünyada KüHaSi miktarının 639 milyon ve bunun 387 milyon adedinin ise sivillerin elinde bulunduğu tahmine edilmektedir. ABD’de her 100 kişi başına 67 adet KüHaSi ile tane dünyada sivilleri en fazla silah sahibi öлке ünvanını açık arayla sürdürmektedir.⁴⁷ (Bkz. Grafik 1.4.) ABD özelinde denilebilir ki, gelişmiş kapitalist dünyanın⁴⁸ hastalıklarından birinin silah tutkusu olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Grafik 1.4. Ateşli silahlarda yasal sivil mülkiyet (23 öлке karşılaştırması)

⁴⁶ Ancak Pasifik ölkelerinin, silahlanmada, adından menkul ‘*pasifist*’ (barışçı) olup olmadıkları tartışılır. G.Doğu Asya (Endonezya, Filipinler, Malezya ve Tayland) için bkz. ; Kramer, 2001.

⁴⁷ Wright, vd. (2010) göre ise, ABD’de sivillerin elinde yaklaşık 280 milyon adet ateşli silah var ve bu, nüfus başına “1’e 1” demektir. Bu silahlar çoğunlukla suç işlemek için kullanılmamaktadır. Fakat 2008 tarihli bilançooya göre; bu ölkede 11 bin civarında cinayet işlenmiş ve 315 bin şiddet suçunun oluştuğu tahmin edilmiştir. Dar kapsamlı yapılan bir araştırmaya göre, salt silah sahibi olmak bile, suç işlemek bakımından potansiyel risk oluşturmaktadır. Bir başka ilginç sonuç da, silahın patakende satışı ile onun bir suçta kullanılması arasında geçen süre ortalama olarak 5.7 yıldır.

⁴⁸ Gelişmiş kapitalist dünya denilince ‘model’ ölkelerden ve dünyanın en huzurlu ölkelerinden biri sayılan *Norveç*, (başkent Oslo’da II.Paylaşım Savaşı’ndan bu yana ilk defa geręekleřtirilen bombalı ve tüfekli bir saldırı sonucunda) bir “*bireysel silahlanma*”nın dramatik bir örneği ile kaosa döndü. Neofaşist silahlı bir genç, tasarlamış bir şekilde iktidardaki İşçi Partisi’nin gençlik kampına tüfekli ve bombalı bir saldırı yaparak 70’ten fazla kişiyi öldürdü. 22 Temmuz 2011’de geręekleřen bu dramatik olay, Norveç için, küresel terörün sembolü olarak “11 Eylül” günü ilan edildi.

*Dikey ekseninde; her 100 kişi başına yasal sivil ateşli silah mülkiyeti oranı gösterilmiştir.

Kaynak: Alpers ve Twyford, 2003.

Dünyanın sadece büyük / küçük zengin ülkelerinde değil yoksul ülkelerinde de KüHaSi ekseninde benzeri sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin, uzun süren sivil savaşta yüzbinlerce can kaybını veren Burundi ve Kongo (eski adı Zaire) gibi Afrika ülkelerinde şimdi yüzbinlerce kaçak ve çalıntı KüHaSi dolaşmaktadır. Papua Yeni Gine'de (Okyanusya), az nüfusuna rağmen özel sektör tarafından işletilen çok sayıda ateşli silah imalathanesi bulunmaktadır. Makedonya'da (eski Yugoslav cumhuriyetlerinden biri), KüHaSi arzına ilişkin farklı bir durum arz etmektedir: Yerel bazda üretim yapan iki küçük yasal fabrikası var ve bunlar finansal zorluklar bakımından kapatılma tehlikesi ile karşı karşıyadır. (Bu durum bireysel silahsızlanma için iyi ve hatta örnek bir gelişme sayılmalıdır!) Ancak Osmanlı ve Avrupa'dan kaynaklı bölgenin gelişmiş silah kültüründen bu küçük coğrafya gibi Kosova ve Arnavutluk⁴⁹ da payını almıştır ve o yüzden çok sayıda lisanslı bayiler silah satmaktadır (bkz. Pézard ve Florquin,2007; Alpers, 2005?; Grillo, vd. 2004; Demetriou, vd. 2002).

Orta Afrika Cumhuriyeti CAR'a silah akışı yapan ülkeler arasında Fransa, Çin, Rusya ve İsrail bulunmaktadır. Berman ve Lombard (2008), silahlanan bu bölgenin /

⁴⁹ Bu bölgenin gelişmiş bir silah kültürü vardır ve burada şu folklorik söz çok meşhurdur: "Bir silah olmayan ev, ev değildir." ('A house without a weapon is not a home'.) (Khakee, 2003.)

ülkenin nasıl 'çakmak kutusu' (tinderbox) haline geldiği, yine de gerilimin düşmesi umudunun hep varolduğunu hatırlatmaktadırlar.

Bandeira'nın (2008) belirttiğine göre, dünyanın en büyük metropollerinden Rio'da (Brezilya'nın başkenti), 2003-6 yılı saptamalarına göre her gün 100 kişi KüHaSi'nin kurbanı olmaktadır. Brezilya'nın sağlık ve adalet bakanlıkları verilerine göre, silahsızlanma kampanyalarının da etkisiyle, 2003'teki 39 bini aşan silahlı ölüm sayısı 2006'da 35 binin altına düşürülmüştür (yani %12 civarında bir başarı). 100 bin kişi başına düşen silahlı ölüm oranı da aynı dönemde %22.4'ten %18'e düşmüştür.

Dreyfus, vd. yazarların (2010) vurguladıkları üzere;

- Brezilya'nın KüHaSi üretimi son otuz yılda düzenli olarak artarak yıllık 100 milyon \$'a ulaşmıştır.
- KüHaSi ve yan sanayi ihracatı, 1982-2007 (25 yıllık dönemde) 3 katına çıkarak yaklaşık 200 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.
- Bölgedeki ağırlığına rağmen Brezilya'nın silah üretimi genel sanayi sektörü içinde binde 6 oranında bir paya sahip olup bu alt sektörün 2003'te kabul edilen Silahsızlanma Statüsü'nden pek etkilenmediği gözlemlenmiştir.
- Brezilya'da –çoğunluğu São Paulo ve Brasília'da olmak üzere- 17.6 milyon adet KüHaSi var ve kaçak olanlar toplamın yarısından fazladır. Bireyler yasal silahların %72'sini elinde bulunduruyor.

Kiss'e (2004) göre, Soğuk Savaş'ın (SS) bitmesinden sonra en büyük darbeyi, sosyalist kamptan kapitalist kampa geçen Sovyet güdümündeki Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri yemiştir. Öte yandan aynı SS'nin bitişi, bu ülkelerde toplam ve kişi başına savunma harcamalarının azalmasına da yol açtı. Örneğin, Bulgaristan'ın 1985'teki toplam harcaması 1.4 milyardan 378 milyon \$'a, kişi başına harcaması 159'dan 48 \$'a düştü. Polonya ise, 1985'teki toplam harcamayı 21.6 milyardan 3.4 milyara, kişi başına harcamayı 582'den 88 \$'a, savunma harcamalarının GSYH'deki payını %20.5'ten 1.9'a çekmeyi başardı. Daha düşük düzeyde de olsa benzeri olumlu gelişmeleri diğer D.Avrupa ülkeleri kaydetti. Ayrıca bu ülkelerde KüHaSi üretim ve istihdam sektörü de aşamalı bir şekilde küçültüldü ve işçi transferleri daha çok hizmet sektörüne yönelik yapıldı. Bunda, onların sırayla girdikleri ve başardıkları AB'nin tam üyelik süreçlerinin rolü yadsınamaz. Bazı Avrupa ülkelerinde de, örneğin İsviçre'de, refah ve özgürleşmenin artmasının çelişmeli bir sonucu olarak artan bireysel silah hakkına sınırlama getirilmesi konusunda referanduma gitmektedir (bkz. Kutu 1.4).

Kutu 1.4. İsviçre halkı referanduma gidiyor

İsviçre'de ateşli silah yasaları diğer Avrupa ülkelerinden farklı. Bu yüzden ülkede bireysel silahlanma oranı çok yüksek. Her 100 kişiye 46 silah düşüyor. Ülkede ordu kültürü hakim. İsviçre ordusunun sadece %5'i profesyonel asker. Geri kalanlarsa zorunlu askerlik görevini yapan vatandaşlar. Askerlik görevini yapanlar silahlarını evde saklama hakkına sahip oluyor. Tabii kullanma hakkına da. Ülkedeki yüksek silahlanma oranını ve silah sempatisini azaltmak isteyen hükümet ise düğmeye bastı. Karar tartışmalara yol açtı: Kimi düzenlemeye böyle karşı çıkarken çoğunluk da mevcut durumun tehlikeli olduğunu düşünüyor. İsviçre halkı yarın sandığa gidecek ve kararını verecek. Referandumda oluşacak sonuç merak bekleniyor.

Kaynak: Samanyolu Haber Tv.

Silahların Efendileri!

Silah sektöründe çok uluslu şirketler, KüHaSi yerine büyük-konvansiyonel silah üretip pazarlayarak, dünyanın bir tarafının (özellikle Afrika'nın) aç yaşadığı gerçeğinin kara gölgesi altında kârlarını arttırmaktadır. *Defense News*'in (2011) dünya kamuoyuna duyurduğu yıllık 'Top 100' listesinde ya da 'küresel silah üreticileri liginde' –birincilik başta olmak üzere- ilk onda yedi ABD şirketi yer almaktadır. (Toplam cirosu 45.8 milyar doları bulan Amerikan Lockheed Martin'in ilk sırada yer aldığı listede, 46 ABD'li, 10 İngiliz, 8 Rus, 6 Japon, 5 Fransız, 4 İsraili, 3 Alman ve 2 İtalyan şirket yer almaktadır.⁵⁰ Ciro su en yüksek kuruluşların ilk 10 sırasında 7 ABD'li, 1 İngiliz, 1 İtalyan ve 1 Hollandalı şirket bulunmaktadır.⁵¹) Türkiye'den ise sadece bir şirketin rekabet ettiği dünya silah üretimi ligi, dünya futbol ligi gibi arz-talep çarkı ile dönmektedir. Ne yazık ki bu çark da birilerini zengin ederken birilerinin üzerinden silindir gibi geçerek ezmektedir. Dünya ve her bir ülke bağlamında yine iki sınıf ortaya çıkmaktadır: *Efendiler ve paryalar!*

Dünya askeri harcaması ile (finansal krizler arasında olduğu gibi) bireysel silahlanma arasında dolaylı bir ilişki bulunmaktadır. SIPRI'nin (2011) raporuna göre, (en büyük 15 ekonomiden oluşan) Dünya askeri harcaması 2010'da, GSYH'nin %2.6'sını oluşturacak ya da kişi başına 236 dolar düşecek şekilde (cari fiyatlarla) toplam 1 trilyon 630 milyar \$'a ulaşmıştır. 2001 yılına değişim oranı %50'dir. Silah harcamasında dünyanın 'en cömert' ülkelerinin başında ABD, Çin ve B.Krallık gelirken, (asker sayısı bakımından dünyanın en büyük ilk on ordusu arasında gösterilen) Türkiye genel sıralamada 15.'dir. (Bkz. Tablo 1.4.)

Tablo 1.4. Dünya askeri harcaması

Sıra	Ülke	Harcama Milyar \$, 2010, CF	Değişim 2001-10 %	GSYİH'deki payı, %, t.	Dünyadaki payı %	Harcama, Milyar \$, 2010, SAGP
1	ABD	698	81.3	4.88	43	698
2	Çin	[119]	189	[2.19]	[7.3]	[201]
3	B.Krallık	59.6	21.9	2.7	3.7	57.6

⁵⁰ Söz konusu liste, küresel toplam gelir liginde ilk üçte ve kişi başına gelirden ise sonlarda yer alan Çin'in, ilk 100'e giren bir silah şirketine sahip olmamasının da etkisiyle, neden kısa ve orta vadede ABD'nin yerini alamayacağını göstermesi bakımından da önem arz etmektedir.

⁵¹ Dünya silah şirketlerinin ciro ve kârları için bkz. EK- 1.1.

4	<i>Fransa</i>	59.3	3.3	2.3	3.6	49.8
5	<i>Rusya</i>	[58.7]	82.4	[4.0]	[3.6]	[88.2]
İlk beş toplamı		995			61	
6	<i>Japonya</i>	54.5	-1.7	1.0	3.3	43.6
7	<i>S.Arabistan</i>	45.2	63.0	10.4	2.8	64.6
8	<i>Almanya</i>	[45.2]	-2.7	[1.3]	[2.8]	[40.0]
9	<i>Hindistan</i>	41.3	54.3	2.7	2.5	116
10	<i>İtalya</i>	37.0	-5.8	[1.8]	2.3	[32.2]
İlk on toplamı		1 218			75	
11	<i>Brezilya</i>	33.5	29.6	1.6	2.1	36.2
12	<i>G.Kore</i>	27.6	45.2	2.8	1.7	40.8
13	<i>Avusturalya</i>	24.0	48.9	2.0	1.5	17.3
14	<i>Kanada</i>	[22.8]	51.8	[1.5]	[1.4]	[19.4]
15	<i>Türkiye</i>	[17.5]	-12.2	[2.4]	[1.1]	[23.9]
İlk onbeş toplamı		1 344			82	
Dünya toplamı		1 630	50.3	2.6	100	
*Kısaltmalar: CF, cari fiyatlar; [...] ve t: tahmini; GSYH, gayri safi yurtiçi hasıla; SAGP: Satın alma gücü paritesi.						
**Tablonun okunması. Örnek, Türkiye: Türkiye, dünya askeri harcama liginde 15.sırada. 2010 yılında (tahmini) CF ile 17.5, SAGP ile 23.9 milyar \$ askeri harcama yapmıştır. 2001-10 döneminde ortalama askeri harcamada %12.2 oranında bir gerileme göstermiştir. Askeri harcamasının GSYH'sindeki payı %2.4'tür. (Yani yıllık 100 \$'lık gelirin 2.4 \$'ı askeri harcamaya ayırmıştır.) Tüm dünya askeri harcamadaki oranı ise %1.1'dir.						

Kaynak: Perlo-Freeman, vd. SIPRI, 2010.

Türkiye'de Bireysel Silahlanma: Siyah Fotoğraflar Kareleri

Bireysel silahlardan çıkan kurşunların kurbanlarına bakılacak olursa, Türkiye'nin silah/lanma karnesi notu "pek iyi" (!) gözükmemektedir. Ayrıca, bireysel silahlanma sorunu, bir fotoğraf olarak çekilse, -ki birçok yerli ve yabancı kuruluş tarafından çekilmiştir-, o fotoğrafta bir çok siyah-karanlık nokta saptanabilir.

Eski ve Yeni

Türkiye'de silah sayısı 10 yılda 10 kat arttı; 7 milyon kişinin silahı var. Yılda 3-4 bin kişi silah nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Nüfusun % 10'u silahlı 1985 yılından bu yana ruhsat alımı artmaktadır (Bkz. EK-1.2). Türkiye'de ruhsatlı ve ruhsatsız 7-9 milyon civarında silah bulunmaktadır. Yani nüfusun %10'u silahlıdır. 1954'ten (Menderes Hükümetinden) kalma "Ateşli Silahlar Yasası" silahlanmanın önüne geçemiyor. Salman'ın (2003) aktardığına göre, Bakırköy Psikiyatri Tedavi ve Araştırma Merkezi'nden A. Akcan da, şark kültürü ve aşiret ilişkilerinin egemen olduğu toplumlarda silahın bir güç nesnesi (objesi) olduğunu söylemektedir. Akcan, "Bu ülkenin polisine güvenmemiz lazım. Eğer güvenmiyorsak, baskı unsuru olmamız lazım. Üç evden birinde silah var. Silahın statü ve gösteriş kısmı ön plana çıkıyor. Türkiye'de silahların yüzde 80'i her an kullanılabilir durumda" diyerek uyarılmaktadır. (Ayrıca bkz. Kutu 1.5.)

Kutu 1.5. "Üç evden birinde silah var"

Her üç evden birinde silah bulunan Türkiye'de, yılda yaklaşık 4 bin kişi ateşli silahlarla

işlenen cinayetler sonucu hayatını kaybediyor, 13 binden fazla insan da yaralanıyor. Silahlı suça karışanların yüzde 55'inin 28 yaşından küçük olduğu belirlenirken, işlenen cinayetler bireysel silahlanmadaki artışla paralellik gösteriyor.

Türkiye'de son aylarda birbiri ardına işlenen cinayetler toplumda tedirginlik meydana getiriyor. Yapılan araştırmalar Türkiye'de bireysel silahlanmanın sürekli arttığını ortaya koyuyor. Polis sorumluluk bölgesinde meydana gelen asayiş olaylarında, 2007 yılına kıyasla, 2008 yılı Ocak - Mart döneminde silah kullanımında yüzde 57 artış tespit edildi. Cinayetlerin yüzde 60'ında ateşli silah kullanıldığı, bunların yüzde 15'inin de ruhsatlı olduğu belirlendi. Türkiye'de, trafikteki 13 milyon araçtan yüzde 8'inde ateşli silah bulunuyor. Kırmızı ışıkta bekleme, yol verme, araç sollama gibi nedenlerle çıkan kavgaların bazıları araçlardaki silahların kullanılması nedeniyle ölüme sonuçlanıyor. Silahla işlenen her 10 cinayetten 1'i de trafikte gerçekleşiyor. Bireysel silahlanmayla mücadele veren sivil toplum kuruluşlarından olan Umut Vakfı'nın araştırmasına göre ruhsat için başvuranların yüzde 50'den fazlası ilkökul mezunu. Yüzde 24,5'i esnaf, yüzde 14,6'sı ise işçi. (Ayrıca bkz. EK-1.2.) Silah sahibi olmak isteyenlerin büyük çoğunluğunu Karadenizliler oluşturuyor. Yapılan araştırmalara göre silah talebinde bulunanların yüzde 25,6'sının doğum yeri Karadeniz, yüzde 22,5'inin ise Doğu Anadolu. Aynı araştırmaya göre yüz kişiden 30'u silahı, bir tehlikeye karşı 'evde bulunsun' diye, yüzde 30,9'u da iş riski yüzünden satın alıyor. Kişilerin yüzde 19,4'ü birden fazla silaha sahip.

Kaynak: Cihan Haber Ajansı, 2011.

TÜİK'in (2011) verdiği bilgilere göre, (en son) 2009 yılına ait silahlı suç oranları, sayıları, vs. şöyledir:

i-Suç türü ve medeni durumuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler; toplam 74404 kişiden oluşmaktadır; bunun 71349'u erkek; 3043'ü kadın, 12'si de 'bilinmeyen' olarak kaydedilmiştir.

ii-Ateşli silahlar ve bıçaklarla ilgili suçlar, erkek ağırlıklıdır. Toplam 2395 suçludan 2375'i erkek, sadece 20'si kadındır.

iii-Öldürme suçu işleyen mahkumların toplamı 1514; 1466'sı erkek, 48'i kadın iken; yaralama suçundan dolayı hapis yatan 7646 kişinin 7426'sı erkek, 220'si kadın, 1'i ise cinsiyeti bilinmemektedir.

iv-Silahlar, dolaylı olarak; cinsel suçlarda, yağmada, kişiyi yoksun kılmada, kaçakçılıkta, hırsızlıkta, vs. kullanıldığı düşünülür ve hesaplanırsa, silahla işlenen suçların, toplam suçlardaki payının %50'nin altında olmadığı sonucuna varılmıştır.

v-Suç türü ve suçun işlendiği yerleşim yerine göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler de belirlenmiştir. Örneğin, toplam 74404 mahkumdan ateşli silah ve bıçakla ilgili suçları işleyen 1653'ü şehirlerde 694'ü ise köylerde suç işlemiştir.

Bu rakamlara bakarak, dramlarla dolu "3.sayfa haberleri"nin neden / nasıl oluştuğu daha iyi anlaşılabilir (bkz. Kutu 1.6).

Kutu 1.6. “Üçüncü sayfa haberleri”⁵²

- Adana'nın Kozan ilçesinde 11 yaşındaki çocuk, ağabeyini, şakalaştığı av tüfeğiyle vurarak öldürdü.
- Hakkâri'de sivil giyimli polis memuru B.G. kimliği belirsiz bir kişi tarafından açılan ateş sonucunda şehit oldu.
- Şanlıurfa- Dağbaşı köyünde ağabeyi ile beraber köyün merasında koyun otlatan D.Y, babasına ait ruhsatlı av tüfeğiyle oynadığı sırada silahın aniden ateş alması sonucu ağır yaralandı.
- Tarla sulama yüzünden tartıştığı komşusu Halil Akbulut tarafından tüfekle öldürüldükten sonra, cesedinin çalılıklara atıldığı belirlendi.
- Eşini barışmaya ikna edemeyen E.Ö. durakta bekleyen eşini av tüfeğiyle vurup intihar etti.
- Ankara'da Y.K. adlı bir kişi, boşanma davası açan 24 yaşındaki karısını silahla vurarak yaraladı.
- Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde bir akaryakıt istasyonunun uzun namlulu silahlarla taranması sonucu istasyon sahibi 2 kardeş yaşamını yitirdi.
- İstanbul-Bakırköy'de bir avukatın bürosunda, gayrimenkul satışından çıkan tartışmada bir kişi tabancayla vurularak öldürüldü.
- İstanbul Beyoğlu Feridiye caddesinde dün gün ortasında sokakta meydana gelen silahlı saldırıda bir kişi öldü, saldırıyla ilgisi olmayan bir kişi seken kurşunla yaralandı.
- Kuşadası'nda restoran işletmecisi A.K.A., yaktığı sigaranın ışığını domuzun gözü zanneden yanında çalışan Ali Okuroğlu tarafından vuruldu.
- Niğde'de 41 yaşındaki Y.E., polis memuru eşinin beylik tabancasıyla kalbine ateş ederek yaşamına son verdi.
- Yaklaşık bir ay önce kendisini bıçakla yaralayan ve terk eden 16 yaşındaki kız arkadaşını, parkta eski sevgilisiyle birlikte görünce eve dönüp aldığı av tüfeğiyle parka gidip genç kıza ateş etti.
- Van'ın Karlıyamaç Köyü'nde çobanlık yapan Cengiz Ö.'nün ortada bıraktığı tüfekle oynayan oğlu Y.Ö. (6), tetiğe dokunmasıyla çıkan saçmalar uyuyan ablası H.Ö.'nün (11) kafasına isabet etti ve abla öldü.
- Zonguldak'a bağlı Kozlu beldesi Sahil Yolu Prestij Park'ta sahur vakti sıralarında alkol aldığı belirtilen O.T., belediyenin taşeron firma işçisi O.A.'yı sırtına isabet eden kurşunla ağır yaralandı.
- Taşköprü ilçesinde akli dengesi yerinde olmayan bir kişi, akrabası tarafından silahla

⁵² Bu haberler çeşitli gazetelerden derlenmiştir. Olaylar sadece birkaç günde işlenmiştir. Aslında bu haberler için herhangi bir tarih vermeye gerek yoktur; zira hergün benzerleri işlenmekte, tekrar etmektedir. Ölenler, öldürenler, mekanlar farklı; olayların nedenleri birbirine benzerken, değişmeyen başkahramanı ise hep aynı, silahlar; yani KüHaSi!

vurularak öldürüldü.

Sadece 4 günlük bilanço: 14 ölü 2'si ağır olmak üzere 4 yaralı. Her 6 saatte bir ölü. İki intihar vakası.⁵³

Kaynak: (2011 günlük ulusal gazetelerden derleyen) Umut Vakfı, "3.Sayfa Haber Arşivi."

Salman'ın (2003), birkaç yıl öncesinde, İstanbul-Bakırköy Devlet Hastanesi Psikiyatri Polikliniği'ne silah ruhsatı almak için başvuran 800 kişi üzerinde yapılan bir araştırmadan aktardığı bazı çarpıcı sonuçlar şöyledir: (Bu rakamlar acaba günümüzde çok mu değişmiştir?!) (Ayrıca, bkz. Kutu 1.7.)

- Ruhsat için başvuranların % 52'si ilkokul mezunu.
- % 24.5'i esnaf, %14.6'sı ise işçi kesiminden.
- % 25.6'sının doğum yeri Karadeniz, % 22.5'inin ise Doğu Anadolu.
- %30'u silahı, bir tehlikeye karşı evde bulunsun diye, %30.9'u da iş riski yüzünden satın alıyor. (Bkz. EK-1.2.)
- Kişilerin %19.4'ü birden fazla silaha sahip.
- Başvuranların % 87.5'i tehdit, hırsızlık, soyguna karşı silah alıyor.
- % 26.9'unun babasında, %22.8'inin kardeşinde silah var.
- % 24.9'u Küçükçekmece'de oturuyor.
- Başvuranların kişilik bozukluklarına bakıldığında % 50.8'i histriyonik, %42.6'sı obsesif-kompesif, %31'i pasif-agresif, % 23'ü paranoid.

Kutu 1.7. Bireysel silahlanmanın -Türkiye bağlamındaki- 'bireysel' gerekçeleri

Her 100 kişiden 13'ünün ateşli silahlara sahip olduğu ve her yıl yaklaşık 3000 kişinin bireysel silahlardan çıkan kurşunlarla öldüğü ülkemizde, yaklaşık 2,5 milyon ruhsatlı, 8 milyon da ruhsatsız silah kişilerin elinde her an patlamaya hazır bulunmaktadır. Bununla beraber bu silahlara sahip olanların çevresi de hesaba katılırsa silahların ulaşabileceği insan sayısı (akraba, eş-dost, çocuk vs.) ise oldukça ürkütücü bir görüntü çizmektedir. Tahmini bir rakam vermek gerekirse 40 milyonun üzerinde insan bu silahlara kolayca ulaşabilmektedir.

Araştırmalar Türkiye'de silah sayısının son 10 yılda 10 kat arttığını gösteriyor. Bakırköy Psikiyatrik Tedavi ve Araştırma Merkezi'nin (BAPAM) yaptığı bir araştırmanın sonucunda Türkiye'de 120 bin silah bağımlısı olduğu söylenmiş ve uzmanların görüşleri alındığında, silah bağımlısı olan insanların normal insanlara göre dokuz kat fazla intihar ve beş kat fazla adam öldürme riskleri olduğu belirtilmiştir.

Bakırköy Psikiyatrik Tedavi ve Araştırma Merkezi, Türkiye'de silah ruhsatı almak için başvuranların neden silah aldıklarına dair yaptığı diğer bir araştırmada ise şu sonuçlara ulaşmıştır: İş Riski (%35), Evde Bulunsun (%23,6), Merak-Hobi (%16,7), Meslek Gereği (%6,8), Hatıra (%5,5).

Kaynak: Kaya, 2009.

⁵³ Böyle giderse, gazeteler, 4.sayfalarını da silahlı-bıçaklı şiddet haberlerine ayırmaya başlayacaklar!

GunPolicy.org'un Verileri

GunPolicy.org (2011), Türkiye'nin silahlanma profilini şöyle çıkarmıştır. Bu profil, sivillerin ve devletin elindeki silahlardan silahlı ölüm ve yaralanmalarına ve silah düzenlemelerine uzanan önemli verileri yansıtmaktadır. Şöyleki:

1.Sivil Silahlar

- Sivillerin elindeki ateşli silahlar: Tahmini 9 milyon adet.
- Bu veriye göre, Türkiye 178 ülke arasından (olumsuz anlamda) 14.sıraya çıkmıştır.⁵⁴
- Özel kesimde her 100 kişiye 12.5 adet ateşli silah düşmektedir.
- Bu veriye göre, Türkiye, 179 ülke arasından 52.sıradadır.
- Her 100 kişi başına düşen ruhsatlı silah oranı sadece %4'tür.
- Tüm ruhsatlı silah miktarı 3 milyondur.
- Sivillerin elinde bulunan kayıtlı yivli tüfek miktarı 11.469 adettir.
- Sivillerin elinde bulunan kayıtlı av tüfeği miktarı 2.483.502 adettir.
- Sivillerin elinde bulunan kayıtlı tabanca miktarı 538.399 adettir.

2.Devletin elindeki silahlar

- Askeri güçlerde varolduğu rapor edilen ateşli silah sayısı 4.386.000.
- Poliste varolduğu rapor edilen ateşli silah sayısı 232.400.

3.Silahlı Ölüm ve Yaralanmalar

a-Cinayet verileri:

- Çeşitli silahlarla işlenen toplam cinayet sayısı, yıllara göre dağılımı; 2006'da 2,999; 2005'te 3,082; 2004'te 2,769; 2003'te: 2,727.
- 100 bin kişi başına düşen cinayet oranı; 2008'de 2.90; 2007'de 3.20; 2006'da 4.06; 2005'te 4.22; 2004'te 3.94; 2003'te 3.83.

b-Ateşli silah cinayetleri:

- Ateşli silahla işlenen toplam cinayet sayısı; yıllara göre;2006'da 535; 2005'te 491; 2004'te 539; 2003'te 538.
- 100 bin kişi başına düşen ateşli silahla işlenen cinayet oranı; 2006'da 0.72; 2005'te 0.67; 2004'te 0.77; 2003'te 0.76.

⁵⁴ Oysa sadece birkaç yıl önce (olumlu anlamda) 20.sırada idi.

c-İntihar olayları:

-Çeşitli araçlarla işlenen toplam intihar sayısı; 1996'da 1,415.

100 bin kişi başına düşen intihar vakası oranı; 1996'da 1.98.

4-Silah sanayi, ticareti, ortalama piyasa fiyatı ve şeffaflık konusu

-Türkiye'de KüHaSi ve cephanesi üretimi mevcut lisans altında izne tabidir.

-Küçük, orta ve büyük tipte ateşli silah imalatında dünya sınıflandırmasına göre Türkiye, orta düzeyde yer almaktadır.

-Türkiye'de ateşli silah ve cephaneliği ihracatı ve ithalatı, transfer kontrol yasaları ile sınırlanadılmıştır.

-Devletlerin şeffaflığı araştırmasına göre, 2011'de KüHaSi ihracatını yapan 49 büyük ihracatçı ülke arasından Türkiye (25 tam puan üzerinden 9.25 puanla) 31.sırada bulunmaktadır.

-KüHaSi ve cephaneliği ihracatı (2009'da) yaklaşık 96.9 milyon \$; ithalatı ise 23.9 milyon \$ olarak rapor edilmiştir. (Buna göre, Türkiye dünya ihracat sıralamasında 'küçük ölçekli' sayılmaktadır.)

-AK-47 tipi bir saldırı silahının Türkiye'deki fiyatı yaklaşık 900 \$ olarak saptanmıştır.

5.Silah düzenlemeleri

-İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan silah düzenlemelerini yapmak konusunda Türkiye 'sınırlı' olarak sınıflandırılmaktadır.

-Ruhsatlı tabanca almak dışında, tam ve yarı otomatik ateşli silah mülkiyeti için sivillere izin verilmemektedir. (Ruhsat için başvuru yaşı en az 21 olup her 5 yılda bir yenileme zorunluluğu vardır. Kaçak silah edinmenin yaptırımını, "3 yıl hapis + para cezası"dır.)

-Türkiye, Temmuz 2001'de "BM KüHaSi Kaçak Ticaretinin Önlenmesi Eylem Programı"nı (kısaca UNPoA) kabul etti.

TC İçişleri Bakanlığı'na bağlı Araştırma ve Etütler Merkezi (AREM) 2005'te, artan bireysel silahlanma ve kötü sonuçları karşısında, (Kutu 1.8'de özetlendiği üzere), -büyük bir ölçüde bugün bile geçerli olan- bir durum saptaması yapmıştır. Gerekli önlemler alınmazsa, "geçivermiş gelecek" betimlemesine uygun daha birçok resmi yorumlar okunuyor olacaktır. (Ayrıca, AREM'in Türkiye'deki silahlanma ve mevzuat durumuna ilişkin değerlendirmesi için bkz. EK-1.3.)

Kutu 1.8.Geçivermiş gelecek...

•Serseri kurşunlarla hayatını kaybedenlerin ve yaralananların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bireysel silahlanma, son sekiz yılda %358 oranında artmıştır.

•Usulsüz silah kullanımının artması, Devletin (İçişleri Bakanlığı ve kolluk kuvvetlerinin) bu konuda aldığı tedbirlerin yetersizliğini göstermektedir.

•Ölüm ve yaralama olaylarında, sanığa verilen çok kısa süreli hapis cezaları ve para cezalarının caydırıcılığı yoktur.

•Kalabalık ortamlarda havaya ateş ederek insanların ölümüne ve yaralanmasına yol açanlar, yeni Türk Ceza Kanunu'nun Olası Kastı düzenleyen 21. maddesi doğrultusunda yargılanmalıdır.

•Toplumda belli statüye sahip kimselerin silahlara, silahlarını teşhir etmeye ve usulsüzce kullanmaya olan merakları, toplumun bu yöndeki eğilimini artırmaktadır. "At, avrat, silah..." olarak tanımlanan ve yüceltilen geleneksel kalıplar, halkı usulsüz silah kullanımına teşvik etmektedir.

•Özellikle çocuklar arasında yaygınlaştığı görülen kuru-sıkı tabancalar, düğün, eğlence ve sportif kutlamalarda bilinçsizce kullanılmaktadır.

Silah ruhsatlarının tamamı iptal edilerek, av tüfekleri dâhil tüm silahların toplatılması gerekmektedir.

•Ruhsat için istenen psikolojik muayeneler, formalite gereği ve gelişigüzel yapılmaktadır. Herhangi bir hastaneden sağlam raporu alamayan kimse, rahatlıkla bir başka hastaneden rapor alabilmektedir.

•Yapılan araştırmalara göre, ruhsatlı silah sahiplerinin %70'ii ihtiyacı olmadığı halde silah almakta, ruhsat uzatmaya gelenlerin %80'i ise aldığına pişman olduğunu ifade etmektedir.

Kaynak: TC İçişleri Bakanlığı- AREM, 2005.

Kesim II

BİREYSEL SİLAH(SIZ)LANMANIN PSİKO-EKONOMİK BOYUTU -ve Gelişmişlik Endeksleri Işığında Bir Yorumu-

Psiko-ekonomi, 'psikologların ekonomiye attığı köprü'dür.
U.B.Gezgin

*"Üretilen her silah, suya indirilen her savaş gemisi,
fırlatılan her roket, son tahlilde, bir tür hırsızlıktır."*
General Eisenhower

Özet Başlıklar:

Psiko-ekonomi disiplini ve bireysel silah(sız)lanmayla olası ilişkisi
Psiko-ekonomi ve bireysel silahlanma
Psiko-ekonomi ve bireysel silahsızlanma
Bireysel silah(sız)lanmanın ilişkili olduğu küresel gelişmişlik endeksleri

GENEL

Bireysel silahlanma ve bireysel silahsızlanma, esas itibariyle, psiko-ekonomi disiplini için özel bir konudur. Psiko-ekonomi, psikoloji ile ekonomi denilen iki sosyal bilimin kesişim kümesini oluşturur ve anaakım neoklasik ekonomi kuramının insanı salt homoekonomikusa yani hesap makinasına indirgeyen yaklaşımın üzerine çıkarak duyguları da işin içine katar. Burada, bireylerin niçin silahlandığı ve çapraz olarak niçin silahsızlanması gerektiği sorunsalı, bir de psiko-ekonominin o kendine özgü yaklaşımı ile irdelenmeye muhtaç gözükmektedir. Günümüzde bireysel silahlanma eğiliminde ve buna karşıt olarak da bireysel silahsızlanma bilincinde bir artış varsa, bu zıt gelişmelerin tabanında, gizli de olsa, küresel düzeydeki insani kalkınma, özgürlük, barış vb. alanlarındaki gelişmeler yatıyor olabilir.

PSİKO-EKONOMİ DİSİPLİNİ VE BİREYSEL SİLAH(SIZ)LANMAYLA OLASI İLİŞKİSİ

Egemen öğretisi neoklasik ekonomi, insanın salt akılcı bir varlık olduğunu ve bu özelliğine dayanarak ekonomik kararlar aldığını ya da ekonomik tercihlerde bulunduğunu iddia eder.

Ekonomi ve psikoloji denilen iki sosyal bilimin kesiştiği alanı oluşturan psiko-ekonomi (psycho-economics) ya da ekonomi psikolojisi-ekonomik psikoloji (economic psychology) bilimi, neoklasik ekonominin ihmal ettiği, gözardı ettiği, hafife aldığı insani duyguları da hesaba katar ve insanın salt akılla değil aynı zamanda

duygularına göre de hareket ettiğine vurgu yapar. Böylece psiko-ekonomi, neoklasik ekonominin bir eksiğini tamamlayarak onun üstüne çıkar.

Konumuza göre, silah mülkiyetinin, kullanımının, üretiminin ve pazarlamanın, yani tüketici ve üretici ayakları akılcılığa ek olarak duygularla açıklanmaya oldukça elverişlidir ve bu noktadan itibaren psiko-nominin ilkeleri ve varsayımları devreye girer.

Psikoekonomi Nedir, Nasıl Bir Bilim Dalıdır?

Psiko-ekonomi, ekonomi ile psikoloji denilen iki farklı sosyal biliminin çakıştığı, özel bir alt alan, melez bir disiplindir. 20.yüzyılın başından itibaren ve 1929 Dünya Ekonomi Krizi'nden sonra belli bir ivmeyle gelişmeye devam etmektedir.⁵⁵ Ekonomistler açısından, bu disiplin, tüketici ve üretici kesimlerinin her türlü ekonomik davranışlarını incelediği için mikro ekonomi dalına daha yakındır. Ancak makro ekonomi alanında da psiko-ekonominin bir uzantısı bulunmaktadır. Çünkü, başta bir ülkenin kalkınması, tüm piyasaların 'nabzının' doğru atması ve mikro karar birimlerini memnun etmek için hükümetler tarafından uygulanan ekonomi politikaları da, en az birey ve işletmelerin davranışları kadar önem taşır.

► Wedeman'ın (2007) belirttiği gibi; tarihsel olarak, “ekonomi” olarak bildiğimiz disiplin, öznel çıkarlarını gözeten 'akılcı adam' (homoekonomikus) varsayımına dayanır. “Psikoloji” disiplini ise, bundan farklı olarak, soyut-manevi değer, ruh içinde ya da kişiler arası güçlerin kullanılması mekanizmasıdır. Bir karşıtlık (contrast) olarak, psiko-ekonomi ve onun en yakın 'kuzen'i *davranışsal ekonomi* (behavioral economics); ekonomik davranışın genel insan davranışının bir altkümüsi olduğunu kabul eder. Ona göre, insanoğlu her zaman akılcı davranmaz, davranamaz. Basit olarak, emeklilik için tasarrufta bulunmayı birçok kere ertelemesi bunun iyi bir örneğidir. Ancak böyle bir davranışla ilgili yasa ya da ilkelerin olmadığını söylemek yanlış olur.

► Geniş anlamda; psiko-ekonominin konusu, ekonomideki değişmelere karşı mikro karar birimleri (tüketiciler, işletmeler), makro karar birimleri (merkezi ve yerel yönetimler) ve hatta küresel karar birimlerinin (BM, IMF, vb) takındığı ekonomik tavır ve tutumlardır. Psiko-ekonominin en popüler tarafı, piyasalardaki durgunluk ya da

⁵⁵ Psiko ekonomi alanında kayda geçmiş ilk bilimsel çalışmanın, 1902'lerde Gabriel de Tarde tarafından yazılmış olan “*Ekonomik Psikoloji*” adlı kitabın olduğu noktasında yaygın bir uzlaşısı vardır. 1930'larda hem matematik ve hem de ekonomi ile ilgilenen bilim insanlarının, (örneğin Thustone), psikoloji / psikonometri ile ilgilenmeleri rastlantı sayılmamaktadır. Psiko-ekonomi alanında yazılmış ilk ders kitabı, 1975'te G.Katon'a aittir. 1970'lerden itibaren, psiko-ekonomi alanında yaptıkları çalışmalardan dolayı bazı ekonomistlere (örneğin, 1978'de H.Simon, 2002'de D.Kahneman'a) Nobel Ekonomi Ödülü verilmiştir. 1980'lerden itibaren psiko-ekonomi alanında bilimsel dergiler çıkmaya başladı. (Örneğin, Avrupalıların etkin olduğu “*Journal of Economic Psychology*” ve Amerikalıların yoğun yazdıkları “*Journal of Economic Behavior and Organization*”.) Psiko-ekonomi etrafında kurmuş birimler de bulunmaktadır. (1982'de kurulmuş ve merkezi İngiltere'de bulunan, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 30 civarında ülkenin temsil edildiği *International Association for Research in Economic Psychology (IAREP)*. Psiko-ekonomiyle ilgili Batı'da düzenli olarak çeşitli sempozyum ve konferanslar düzenlenmektedir. ABD ve Avrupa üniversitelerde (örneğin, Yale University, MIT, University of Vienna, vb.) “Ekonomi Psikolojisi” adlı anabilim dalı açılmış ve buralarda lisans ve lisansüstü çalışmalar yapılmaktadır. Ancak Türkiye'de bu alana karşı yeterli bir akademik ilgi yoktur.

aşırı enflasyon şeklinde ortaya çıkan ekonomik krizlerde tüketim, üretim ve yatırım alışkanlıklarında gösterdiğimiz davranışsal değişiklikler olmaktadır.

▪Gezgin (2001), bir psikoloji kurultayında sunduğu bildiride; ekonomi biliminin, *'henüz psikoloji disiplininin, güçlü yöntem bilimini kurmadan önce, psikolojinin arazisine kaçak bina diktiğini'* ifade eder. Onun bir başka betimlemesine göre ise, psiko-ekonomi, *'psikologların ekonomiye attığı köprü'*dür. Ayrıca, Günaydın'ın (2007) vurguladığı gibi, ekonomik reformlar üzerindeki psikolojik unsurların yarattığı etkilere bakıldığında, ekonomi biliminin (zaten) bir duygular sistemi olduğu sonucuna varılabilir.

▪Ekonomi bilimi, ekonomik olayları, sayılarla ve ona bağlı denklem ve geometrik terminolojiyle anlatmayı sever; onun o yönünü ekonometri temsil etmeye başlamıştır. Psikolojide de sayısallaştırma vardır ve o da psikometre ile tamamlanır. Ekonometristler ve psikometristler, matematikçilerin pek övündüğü nesnel sayısal çıkarımlarla ölçme ve değerlendirme yaparlar. Onlara göre sonucu "4" olan "2 çarpı 2" işlemi, gerçekte bazen "3" ya da "5" olabilir ki, psiko-ekonominin konusu aslında budur.

▪Ekonomi ve psikolojinin bütünleşmesi, canlı ve verimli bir araştırma alanının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ekonomi ve psikoloji makaleleri iki disiplin arasındaki 'arabirim' cephesini genişletmekte ve genel odak alınan davranışsal ekonominin ötesine geçmektedir. Öyleki, Frey ve Stutzer'e (2000) göre, psikolojinin ekonomi üzerindeki etkileri anlaşıldıkça, bireysel karar almayla ilgili olarak, potansiyel *'nöro-ekonomi'* yani *'beyin ekonomisi'*, (neuro / brain economics) alanı bilimsel bir derinlik kazanmaktadır.⁵⁶ Hatırlatmak gerekir ki, psiko-ekonomi, ekonomik tercihlerle zihinsel davranış ilişkisi bağlamında nöroekonomi bilimine komşudur. Camerer vd.'nin (2007) belirttiği gibi, nöroekonominin amacı, ekonomi kuramını, beynin karar almada, stratejik düşünmede ve müzakerelerde nasıl çalıştığının ayrıntıları üzerinde temellendirmektir.

▪Ekonomi, kıt kaynakların bireyler ve (şirket ve piyasalar gibi) ortak kurumlar tarafından nasıl dağıtıldığı ile ilgili bilim sayıldığından, bireysel davranış psikolojisinin de ekonominin temelini oluşturması ve bilgilendirmesi gerektir; nasıl ki fizik kimyayı, arkeoloji antropolojiyi ve beyin bilimi kavramsal psikolojiyi bilgilendiriyorsa... Ancak ekonomistler, psikolojik bulgularla büyük ölçüde tutarsız modelleri alışılmış bir şekilde ve gururla kullanırlar. Elbette, Camerer'in (1996) vurguladığı gibi, kavramsal (bilişsel) psikologlar da, 1970'lerde, ekonomik karar alma mekanizmasını çalışmaya başladılar ve ekonomistlerden *'fayda ençoklaştırması'* (utility maximization) kavramını –adeta bir mihenktaşı (benchmark) gibi- ödünç aldılar.

⁵⁶ Ayrıca, Frey ve Stutzer (2007), ekonomi ile psikoloji arasında kesim noktalarının çok sayıda olduğunu; psikolojideki bozukluk (anomali) ve çelişkiler (paradox) ile ekonomideki bozukluk ve çelişkilerinden birbirinden pek farklı olmadığını, çünkü her ikisinin konusunun da insan ve insanın mutluluğu olduğunu ve yine bu her iki bilimin bu bozukluk ve çelişkileri ortadan kaldırıp bir düzen sağlamayı amaçladıklarını belirtmektedirler. Onlara göre, anaakım neoklasik ekonomi, kişi başına geliri esas alırken; buna seçenek oluşturan kuramlardan biri olan nöroekonomi ve/ya psikoekonomi ise kişi başına mutluluğu öncelemektedir. İşte bu, bir paradigma değişikliğidir.

▪Kaufman ve Englander (2011), davranışsal ekonominin paydaş kuramın (ekonomi ile psikolojinin) (doğal olarak neoklasik ekonomiye karşı) bir zaferi olduğunu⁵⁷, çünkü davranışsal ekonomi ortak-takım ya da katılımcı üretime yüksek bir rol biçmektedir. Rabin'e (1996) göre, pek çok psikolojik bulgu, kendi ekonomik çıkarımları doğru olsa da, anaakım ekonomik yöntemlerle çok fazla uyumlu olmayabilir. Bu anlamda ekonomistlerin de ortak psikolojik araştırmaları için yönetsel hedefleri vardır.

▪Politika-yapımcıları açısından temel yaklaşımlardan biri, davranışsal bilimin ekonomi bilimi yoluyla politikayı etkilemeyi içermesidir. Amir ve Ariely'e (2005) göre, buradaki düşünce, ekonomiden politikaya, kurulu bir patikayı kullanmaktır. Bu patikada bağımsız değişken üretimdeki artışlar olup bağımlı değişken ise, tüketicilerin, piyasada görmeyi umdukları fiyatlarda tatmin edecekleri azami istekleridir. Tüketici kitlesi cephesinden aşırı korku (phobic) durumlardan biri, finansal olanıdır. Lewis (? , agiliys.co.uk), tüketici borcunu bir finansal korku olarak betimler ve bunun, sadece, yeni bir yatırım peşinde olan ve parasını geri isteyen alacaklıları değil, aynı zamanda borçlanan ve bu yüzden üzüntüye giren müşterilerle de ilgili olduğunu belirtir.

▪Burton ve Morey 'e (2009) göre, davranışsal ekonomi bilimi işe başlarken psikolojiye ve insanların davranışlarını araştırmaya dayalı muhakemeye (usa vurmaya) başvurur; insan için neyin mantıklı ya da mantık-dışı olduğunu öngörmeye çalışır. Davranışsal ekonomi, 'homoekonomikusçu' ve 'tam rekabetçi' klasik ekonomi kuramının açıklayamadığı şeyi açıklarken, aynı zamanda psikolojiyi ihmal eden neoklasik ekonomiden de ayrılır. Davranışsal ekonomistler, fayda ençoklaştırması fikrine ve psikolojiye başvururlar. Bu bağlamda geleneksel ekonomistler de birkaç farklı noktada eleştirirler: Öncelikle, insanların, akılcı piyasaları sağlayan 'öğrenen fırsatlar' ile rekabete bağlı sonuçlar için belirlenmiş hiç bir davranışı reel piyasalara sokamayacağını ileri sürerler. İkincisi, 'bilişsel psikoloji'nin genelleştirilmiş ekonomik davranışlarda kullanışlı değildir.⁵⁸

▪James ve John Stuart Mill, hem politik ekonomiyi hem de akademik psikolojiyi şekillendirmeye katkı vermişlerdir. Ekonomi temelli psikolojik varsayımlar akademik psikolojiye değil ortak-duygu psikolojisine dayalı kendi sağaltım (tedavi) yöntemleri üzerine kuruluydu. Wärneryd (2008), baba-oğul Miller'in katkısını şöyle özetler: James Mill (J.Stuart Mill'in babası), para ve sağlık ile ilgili motivasyona vurgu yaparak psikoloji bağlamında psiko-ekonomik yaklaşımını ortaya koymuştur. J.S.Mill (James

⁵⁷ Etzioni (2010), davranışsal ekonominin Neoklasik ekonomiye nasıl meydan okuduğunu şöyle açıklamaktadır: i-Neoklasik ekonomistler, eğer bir kişi hayatında hiç şarap içmemiş ve içmek için bile niyetlenmemişse fakat aniden bir şişe şarap satın aldıysa, bunun bir akılcı davranış sayılması gerektiğini, çünkü başka türlü onu niçin satın almış olabileceğini tartışırlar. (*Cümleyi bir de 'şarap' yerine 'silah' sözcüğünü koyup öyle okuyalım!*) ii-Buna karşıt, bilgi kavramı etrafında oluşan maliyetler daha fazla üretkendir. Bilgiyi elde etme ve işlemenin beklenen maliyetleri, verili bilgiden türetmenin sağladığı beklenen faydasından daha ağır geldiğinde, daha fazla bilgi aramayı ya da işlemeyi durdurmak akılcı bir davranış olur, aksi halde mantıkdışı bir davranışa girme riski doğar.

⁵⁸ Öte yandan, Altman'ın (2008) vurguladığı gibi, davranışsal ekonomistler bir '*manivela davranışı*'ndan sözederler ve bunu, bencilliğin geleneksel aklına meydan okuma kadar insan davranışını güdüleyen anahtar güç olarak tanımlarlar .

Mill'in oğlu) ise, 'daha büyük kazanç daha küçüğüne tercih edilir' gibi az ve öz bir sözle 'ekonomik adam'ı formüle etmiş ve yalın psikolojik yasayı keşfetmiştir

▪Ekonomi bilimi ve ekonomik yaşam, doğal olayları saymazsak neredeyse tümüyle insan davranışlarının etkisi altındadır ve bu davranışlar önceden tam olarak belirlenemez; ancak hava durumu gibi kısa bir süre için tahmin edilebilir. Belirsizlikler, bekleyişler, zamana karşı yarışlar; yatırımcıları da hükümetleri de daha akılcı davranmaya zorlayabildiği gibi, aceleyle yanlış kararlar almalarına da neden olabilir. Demek oluyor ki, ekonomideki konjonktürel dalgalanmalar insan ruhunun ve beyninin derinliklerine sızarak davranışları üzerinde çeşitli baskılar oluşturabilir. Benzer şekilde, insan toplumunun ve hükümetin akılcı olmayan bazı yanlış davranışları ekonomide-piyasalarda dalgalanmalar yaratabilir. Dalgalanma bazen bir kasırğa şeklinde ortaya çıkabilir. Hükümetin önlemleri ya da telkinleri ile insan toplumu tekrar akılcı düşünüp doğru kararlar alabilir ve kasırğa sona erdirilebilir. Ekonomideki kasırğa ile insan ruhundaki kasırğa aslında birbirinden çok farklı değildir.

Bireysel Silah(sız)lanma, Neden Psiko-ekonominin İlgi Alanına Girmektedir?

Psiko-ekonomi disiplini, tüm bilimler gibi, insanı, insanla ilgili her sorunu odak alır. Dolayısıyla bireysel silah(sız)lanma insan odaklı bir sorun olduğundan psiko-ekonominin de inceleme alanına girer. Bireysel silah(sız)lanma ile psikonomi arasında bir ilişkinin kurulmasını gerektiren bir dizi olası neden bulunmaktadır. Bu nedenler çoğunlukla nesnel zeminde durmaktadır.

▪Bir kere, günümüzde tüm sosyal bilimler birbirine gittikçe yaklaşmakta ve birinin incelediği sorunsal, bir süre sonra diğeri tarafından da incelenir hale gelmektedir. Buna yol açan, tüm sosyal bilimlerin ortak laboratuvarının 'toplum' olmasıdır. Bu bakımından bireysel silahlanmadaki gelişmeler ve bireysel silahsızlanmaya ilişkin toplumsal bilincin uyanışı hep aynı toplumda cereyan etmektedir. O toplumu sosyolog, hukukçu, krimonolog olanlar kadar ekonomist ve psikolog olanlar da gözlemlemekte ve böylece değişik bakış açıları oluşmaktadır.

▪Ekonomi ve psikoloji bilimlerinin ortak öznesi insan ve insan mutluluğu olup bunu psiko-ekonomi çatısı altında pekiştirmektedirler. İnsan davranışları mutluluğu ençoklaştırmaya ve/ya mutsuzluğu enazlamaya odaklıdır ve bu gerçek, bu her iki bilimi uzlaştırmaktadır. Buna göre, bireyin silahlanması da silahsızlanması da mutluluk-mutsuzlukla çok doğal ve kolay bir şekilde ilişkilendirilebilir.

▪Silahlanma ve silahsızlanma da dahil, bütün ekonomik kararların, Eichenberger'in (2001) sıraladığı gibi, şu tür ekonomik ve psikolojik unsurların etkisi altında verildiği anlaşılmaktadır: Gelir sağlama etkisi, özel ilgi alanı etkisi, fırsat maliyeti etkisi, belirli ve küçük olasılıklar etkisi, çıpa etkisi, kendine fazla güven etkisi, kullanılabilirlik etkisi ve bilgi etkisi.

▪Frey ve Stutzer'e (2000; 2001) göre, modern ekonomi ve psikoloji, her ikisi de, insan davranışı bilimidir; fakat ortak temaya rağmen, onların kurduğu ilişki halen saf ortak varoluş ve seçici etkileşimi üzerinedir. Klasik ve Neoklasik ekonomistler (Smith, Bentham, Marshall, vd.) çözümlenmelerinde her zaman tercih ve inanışların psikolojik temellerini kullanmışlardır. İnsanların sayısal (kardinal) ve sırasal (ordinal)

Fayda hesaplamalarında psikolojik davranışların rolü hiçbir zaman yadsınmamıştır. O halde denilebilir ki, psikologların ve ekonomistlerin mutluluk-refah araştırmalarına bakılırsa, birey kendisini mutlu eden ve kişisel faydasını ençoklaştıran şeyi alır-tüketir; silah da, bir istisna değildir.

•Standart akılcı adam, kişisel çıkarlarını-tatminlerini-faydalarını ençoklaştıran ve dolayısıyla akılcı davranan insan (homoekonomikus) demek ise, o, ençok (maksimum) çıkarı-tatmini-faydayı bireysel silahlanmaktan mı yoksa bireysel silahsızlanmaktan mı elde eder? Sorunun yanıtı karmaşık olduğu kadar basittir: Nerden bakıldığına göre değişir. Ekonomi bilimi, bir ilahiyat, hukuk ya da etik bilimi olmadığından; dinin günah, hukukun yasadışı ve etiğin yanlış saydığına, eğer ençok fayda sağlama özelliğine sahipse kendiliğinden (otomatik) kutsayacaktır. Bu, silah ve silah(sız)lanma için de değişmez bir gerçekliktir.

•Silahlardan nefret edenler (silahsızlanma cephesi) ile zevk alanları (silahlanma cephesi), kendi psikolojik ve ekonomik gerekçeleri içinde değerlendirildiğinde “*Homo psiko-ekonomikus*” gibi bir sentez kimliğe ulaşılabilir.

•Almlund, Duckworth, vd. (2011), Amerikan Psikoloji Derneği'nin sözlüğünden yararlanarak bireysel psikoloji özellikleri için bir sıralıdüzen yapı kurmuşlardır. Denilebilir ki, bu yapıya göre, bireysel silahlanma ile örtüşen bireysel özellik, doğal olarak sinirlilik (neuroticism) olmaktadır. (Bkz. Tablo 2.1.)

Tablo 2.1. Bireysel psikolojiye göre beş büyük özellik

Bireysel özellik	Özelliğın tanıımı
<i>Deneyim için açıklık</i>	Yeni estetik, kültürel ya da entelektüel deneyimler için açık olma eğilimi
<i>Bilinç</i>	Hazırlıklı, sorumlu ve çalışkan olma eğilimi
<i>Dışa dönüklük</i>	Birisinin ilgisini ve enerjisini dış dünyada insanlara doğru yönlendirme
<i>Tatlılık</i>	Ortak hareket etme ve bencil olmama eğilimi
<i>Sinirlilik</i>	Duygusal istikrarsızlığın süreğen şekli ve ruhsal acı eğilimi

Kaynak: Almlund, vd. (2011)

•Heckman ve Weel (2008), kişisel psikoloji sınırları ile ekonomik kuramın parametrelerinin uyumunun mükemmel olmaktan uzak olduğunu, çünkü ekonomik kuram tercihler ve sınırları hakkında bilgi verirken psikolojinin ise özveri ve toplumsal tercihler arkaplanında pek çok özellik hakkında dersler verdiğini ileri sürmektedirler. Öte yandan, Plummer'e (2010) göre, ekonomistler, iki nedenle, birey çeşitliliği ile grup uyumu arasındaki tutarsızlığa önem vermeme eğilimi içine girmişlerdir. İnsanlar hem bireysel becerilere hem de grup aidiyetine sahipler ve bu 'dikotomi' olarak bilinir. Buna göre, bireysel silahlanma aslında silah kültürüne sıkı sıkıya bağlı toplumun tercihlerinin bir tezahüründen başka bir şey değildir.

•McCashin (2009), büyük ekonomik kararların temelinde az şeye ulaşmak bazen de hiçbir şeye ulaşmamak olduğunu ve kararların sadece 'hayvani ruh' içinde

ya da ataletten çok iş yapmak için kendiliğinden bir güdü ile alınabileceğini; bu bağlamda, psikolojiyi belirli bir mesafe ile kuramsal çözümlerinde kullanan Keynes'in zamanında, ekonomi biliminin tüm uyumluluğuna rağmen psikoloji ile hiç kaynaşmadığını belirtir. Psiko-ekonomiye '*tüketici toplumu*' biçim vermektedir. Tüketici toplumunun kadim tüketim malzemesinden biri silahtır ve silah, kimi zaman arz ve talep kuralları ile açıklanamaz duruma gelmiştir.

▪ Şöyle bir mantık kurulabilir. İki kişiden biri silahlı diğeri değilse "*sıfır toplamlı oyun*" (kazananlar ile kaybedenlerin elde ettikleri değerlerinin toplamı sıfırdır) ortaya çıkar. İkisi de silahlı ise "*sıfırdan küçük toplamlı oyun*" (çünkü ikisi de kaybeder); her ikisi de silahsız ise "*sıfırdan büyük toplamlı oyun*" (kazan kazan)⁵⁹ oynanmış olur.

Kısacası, ekonomi bilimi aracılığıyla insanların ve hükümetlerin ekonomik kararlarına '*teleskop*' ile yaklaşıyorsa, psiko-ekonomi yoluyla da '*mikroskop*' ile bakıp inceleme fırsatı elde edilmiş olunmaktadır.

PSİKO-EKONOMİ VE BİREYSEL SİLAHLANMA

Camerer'in (2002) belirttiği üzere, davranışsal ekonomide kuramlar 'genellik' için –örneğin, standart modele sadece bir ya da iki parametre ekleyerek- çaba gösterir. Özel parametre değerleri sık sık davranışsal modeli standart olanın çizgisine çekecektir. Buna göre, bireysel silahlanma, davranışsal ekonominin standart model anlayışına konu olduğunda, bireyin değil aslında toplumun neden silahlandığı önem taşıyor olacaktır. Bu çerçevede, burada; tüketici tercihi, fayda ve beklenti kuramlarının yanı sıra mikro ve makro silahlanmaya ışık tutan geleneksel kültür paradigmasından yararlanılmıştır.

Tüketici Tercihi Kuramı

Psikonomi, neoklasik ekonominin baş tacı ettiği tüketici tercihi kuramına karşı eleştirel olsa da kayıtsız değildir.

Neoklasik iktisadın kapitalist yaşam için süslediği ve (karar birimlerinin ekonomik davranışlarını inceleyen) mikro ekonomi disiplinin baş tacı ettiği kuramlardan biri olan "*tüketici tercihi kuramı*"dır. Hands'in (2009) belirttiği gibi, tüketici, standart doğrusal bütçe kısıtına göre tam ve geçişli tercihlere sahiptir ve öznel faydasını (örneğin silah satın alırken elde edeceğini umduğu tatmini) ençoklaştırmaya çalışır. Bu bağlamda erken neoklasizm açık bir şekilde psikolojik içerik taşımaktadır; burada kişisel duygu ve düşüncelere bağlı bir *psikolojik hazcılık* (psychological hedonism) sözkonusudur. 20.yy. başlarından itibaren fayda ya da hazzın-zevkin sayısallaştırılması ile ilgili *marjinal fayda kuramı* karşısında eleştirel konuma gelince, hazcı psikoloji, hızla entelektüel güvenilirliğini kaybetmeye başladı.

Ekonomik kazanımları, psikolojik kayıpları ve sosyal ödemeleri bir bütün halinde inceleyen Bazerman ve Malhotra'nın (2006), '*üstün efsaneler*' diye tanımladıkları -psikoloji biliminin de bir kenarından etkilendiği- *yaygın ekonomik varsayımlar*, konumuza şöyle uyarlanabilir.

⁵⁹ Silahlanmanın sonuçlarının 'oyun kuramı'na göre açıklanması için bkz. Pilisuk ve Rapoport (?)

i-Bireyler sabit ve yoğun tercihlere sahiptir. (Silah satın almak ve kullanmak bir tercihtir. Adli sonuçlar, ekonomik düşünen insanı, özellikle kısa vadede ilgilendirmez.)

ii-Bireyler kendi tercihlerini tanırlar ve iradeleriyle bilinen tercihlerinin peşine düşerler. (Silah satın almak tipik bir tüketici tercihidir. Ve tüketicilerin ekonomik tercihleri, tatmin hedefli olduğu için –hele başlangıçta hiç- sorgulanamaz.)

iii-Bireyler kanıtlara dayalı karar alırlar. (Silahla güvenliğin sağlandığı, kimine göre, bir kanıt ve hatta iyi bir kanıt sayılabilir.)

iv-Serbest piyasalar ekonomik sorunları çözerler. (Kurulu bir serbest piyasa, silahın arz ve talebi ya da piyasa fiyatı ile ilgilenir. Silah piyasasında arz kıtlığı ya da talep fazlası silah fiyatlarını arttırırsa, bu bir sorun olarak görülebilir. Onun dışında, silaha karşı oluşan aşırı talebin silahlı suçlara yol açıyor olması, kısa vadede serbest piyasacı ekonominin sorunu değildir.)

Tüketici davranışı mantıktan çok duygulardan daha fazla etkilenir ve bu duygusal boyutlar ölçülebilir ve yönetilebilir cinstendir. Hatta ekonomik kararların %30 akılcı %70'nin ise duygusal olarak verildiği tahmin edilmektedir (DNA Behavior, 2010).

Fayda ve Beklenti Kuramları

Kahneman'a (2005) göre, insanın refahını ölçen pek çok yol vardır: Yaşamın geçmişe dönük evrensel değerlendirmeleri, deneyim modelleri, vs. Refah, elde edilen faydanın ve kayıp-kazanç beklentilerinin nitel tarafı ile açıklanır. Bir kere, refah psikolojiyle yakından ilgilidir; daha az hastalanmak ve daha hızlı iyileşmeye önem verir; beyin faaliyeti, kişisel özellikler, yaşam koşulları, arkadaşlar, duygusal ve fiziksel yaşam kalitesi, vb. ile biçimlenir.

Bu konuda psiko-ekonomi ya da davranışsal ekonomi rehber olabilir. Zira Camerer'e (1999) göre, davranışsal ekonomi; ekonomi kuramı tabanında psikolojik varsayımların gerçekçi olmasına ve ayrı gibi gözükken psikoloji ile ekonomi bilimlerinin birleşmesine katkı sağlar. Bunun için dört temel ilkedden hareket eder: Beklenen fayda, gittikçe artan (üstel-katsal) senet kırma yani senetleri paraya çevirme, sosyal faydalar, ve piyasa (arz ve talep) dengesi. Ayrıca, Kahneman'ın (2003) vurguladığı gibi, ekonomi bilimine davranışsal yaklaşım çok kutsal olmayan varsayımları su yüzüne çıkarmaktadır. Bu varsayımlar; bencillik, akılcılık, değişmez zevkler ve fayda taşıyıcılarıdır.

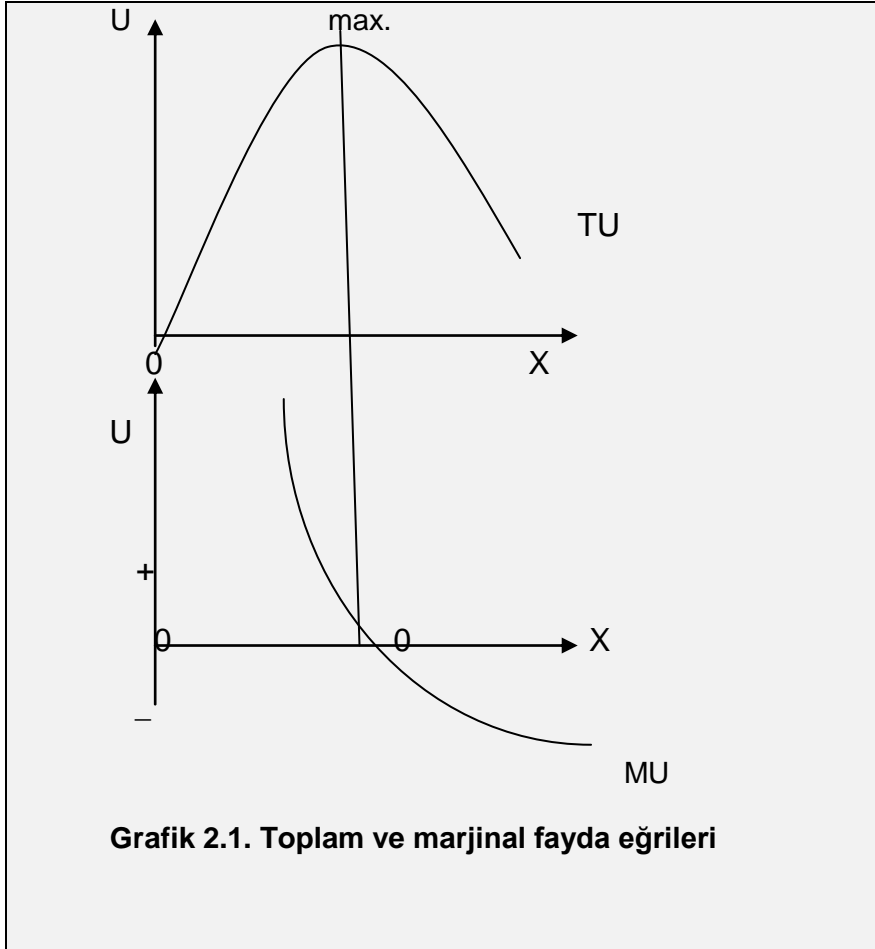
Fayda (utility, U) kuramının iki ana ögesi vardır. "Toplam fayda" (Total utility, TU ya da U) ve "marjinal fayda" (marginal utility, MU). (Bkz. Grafik 2.1.)

TU, belli bir zaman diliminde, bireyin diğer mallarda tüketimi sabitken bir malın (X) çeşitli miktarlarını tüketirken elde ettiği tatmin düzeyi iken, MU ise bir maldan daha fazla tüketilmesi sonucunda TU'da oluşan değişme demektir. Q (quantity),

silah/lanma miktarını gösterebilir. Silah, “bölünmez bir mal”⁶⁰ ve aynı zamanda ulaşılması (ve kullanılması) belirli bir çabayı (ve parayı) gerektirdiği için de “ekonomik bir mal”dır. Birey, güvenliği ve zevki için silah satın almayı ve kullanmayı (Q) arttırdıkça belli bir düzeyde TU miktarını en çoklaştırmış olur. MU, Q’daki değişimin TU’da yarattığı değişimi gösterir.

Buna göre üç sonuç ortaya çıkar:

- i) Q arttıkça TU da artar; ancak MU düşer.
- ii) “TU=max.” olduğu noktada “MU = 0” olur. (Diyelim ki, bir tek silah ile “max. TU” (=“sıfır MU”) sağlayan bir birey, ikinci silahla TU düzeyini azaltmış ve MU düzeyini negatif düzeye düşürmüştür olacaktır.)
- iii) TU, max.noktadan sonra, Q ne kadar artarsa artsın, düşmeye başlar; bu durumda MU negatif değer alır. Bu aşamadan sonra “azalan MU yasası” işler. Bu yasaya göre, bir malın ek (marjinal) birimleri tüketildikçe elde edilen ek fayda azalır. O halde, aşırı silah/lanma birey için, ‘fazla mal göz çıkarmaz’ deyiminin aksine, azalan marjinal fayda sonucunu doğurabilir.

⁶⁰ Birkaç parçaya bölündükten sonra bile kullanılabilen mallara (örneğin, gıda ürünleri) “bölünen”; bölündükten sonra kullanılamaz hale geçen mallara (örneğin, araba, gözlük, vb) ise “bölünmeyen mal” adı verilir.

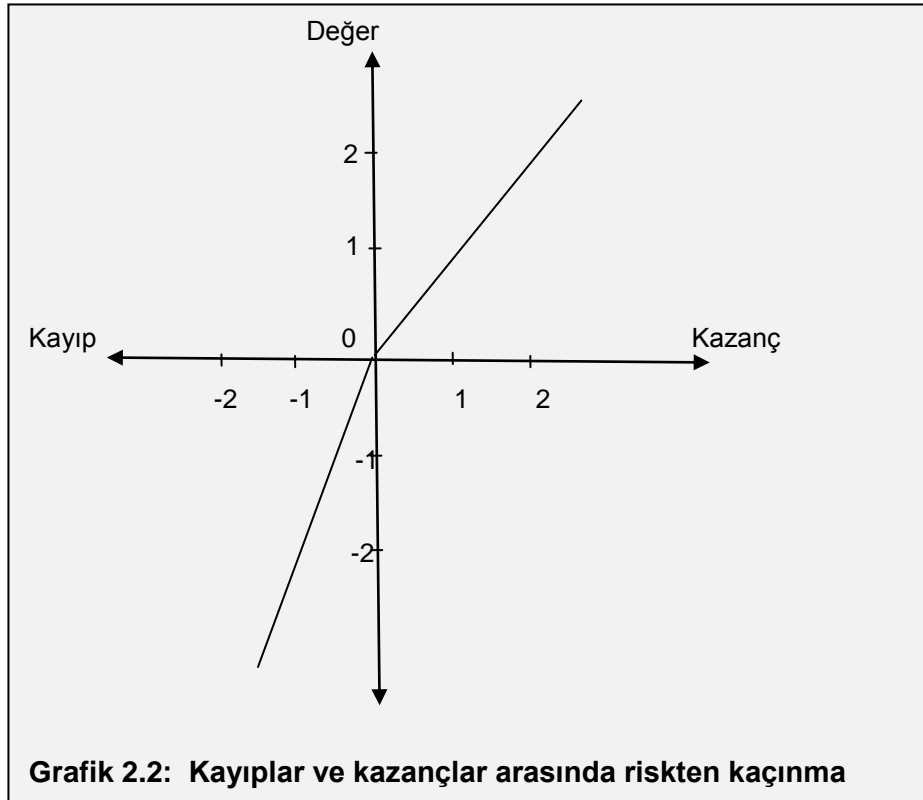
Kahneman ve Tversky (1979), insanın belirsizlik ve risk içeren durumlarda akılcı düşünüp davranmayı ihmal ettiğini kanıtlayacak türden bilimsel çalışmalar yapmışlardır. *Beklenti kuramının* (prospect theory) altyapısını oluşturan bu çalışmalar, hep akıllı davranmaya, hep devinim halindeki akıl⁶¹ yoluyla sorunlarını çözmeye programlandığına inanılan insanı 'homoeconomicus'a indirgeyen ya da salt onunla sınırlayan savları tartışılır hale getirmiştir.

Beklenti kuramına göre, bireyler riskten kaçınma eğilimine sahiptir ve bu eğilimi artırma peşindedirler. Kuramın temel varsayımları şunlardır:

i-Bireyler parasal konulardaki seçimleriyle ilgili sonuçları kendilerine uygun bir referans noktaya göre değişimle değerlendirirler. Tercihlerin pozitif ve negatif sonuçlarına verilen değerler azalan getiri özelliğindedir.

ii- Değer fonksiyonu, Grafik 2.2'de görüldüğü gibi, kayıplar için kazançlara göre daha diktir. Bu durum kayıptan kaçınmayı açıklamaktadır; eşit kazanç ve kayıplar bireylerin kararlarında asimetric (farklı) etkiye sahiptir. Kayıpların verdiği acı kazançların verdiği zevkten daha fazladır ve bir olasılıkla iki kattır.

iii- Eğri kazançlar için içbükey (concave), kayıplar için dış bükey (convex) şeklinde olup, karar vericilerin risk altındayken kazanç ve kayıplar arasında doğal olarak riskten kaçınma eğilimde olduklarını ifade eder.

Kaynak: Kahneman ve Tversky, 1979.

⁶¹ Anand ve Lea (2011), aklın, insanca ölçülerde bir olasılıkla evrim geçirmeye elverişli bir kavram olduğunu ileri sürmektedirler.

Kuramın varsayımları, konumuz olan bireysel silahlanmaya uyarlanacak olursa... Bir silah edinmek ile edinmemek arasında seçim yapan bir bireyin, risk altında iken yaptığı seçimin, riskten kaçınma eğiliminin artması sonucunda 'akılcı olmama' (irrasyonel) olasılığı yüksektir. Kayıpların insana verdiği acının kazancın verdiği tatminden çok fazla olduğu hatırlanırsa, beklenen tatminin alınan riske değmediğini düşünen birey, risk almaktan kaçınarak büyük bir kazançtan vazgeçmiş olacaktır. Burada, psikoloji (bilimi) devreye girmekte ve insana bir hesap makinası muamelesi yapan homoekonomik zihniyete 'fren/leme' yapmaktadır. Silahlanma seçimi kişisel bir karardır ve vaat ettiği fayda ya da risk karşılığı yükleyeceği zarar standart değildir.

Anlaşılabacağı üzere, psiko-ekonomi, ekonominin fayda kuramı ile psikolojinin beklenti kuramını birleştiren bir disiplin olmaktadır.

Silahlanma Kültürünün Dayanılmaz Ağırlığı: Mikro ve Makro Silahlanma

Bireysel silahlanmanın taraflarının, bireysel silahlanmayı insani ve masum gösterirken 'kültür' olgusundan destek aldıkları bir gerçektir. Onlara göre, babadan oğula geçen ve silahı kutsayan bir kültür gerçeği vardır ve bu, hele çocukken bir parçamız haline gelen oyuncak silah ve yetişkin çağımızda da antika silah ya da 'baba yadigarı' silah merakımız kavgacı-toplum ve töreci toplum sosyolojik yapımızla birleşince, geriye, sanki silahlanmaya karşı sessizce saygı duymak ve silahlanmayı içselleştirmekten başka bir şey kalmamaktadır.

Psiko-ekonominin de değişik açılardan kültür tezine destek verdiği düşünülebilir. Silahlanma psikolojisinde, 'cihat' gibi dinsel inançların ve 'nefsi müdafaa' gibi toplumsallaştırılmış bireysel anlayışların az etkisi yoktur. Ayrıca, silahın kendisi bile maddi kültürün bir parçasıdır ve toplumda silah üretiminin 'zanaat' dışında bir de 'sanat' ile açıklama eğilimi vardır.

Klare (1999), büyük silah sistemlerinden ayrılan küçük ve hafif silah (KüHaSi) setlerinin kişisel silah özelliğini taşıdığı için çocuk ve gençler dahil kavgacı ve 'silah-sever' her tür birey tarafından kullanıldığını, bunun için büyük bir deneyim, beceri, zenginlik ya da lojistik kapasite gerektirmediğini hatırlatmaktadır. O bireyler avcılık, atıcılık, kendini koruma, vb. çok sayıda amaçla silah sahibi olmaktadır. Amaçlar karmaşık ve çok sayıda olduğu için KüHaSi mülkiyeti toplumun tüm hücrelerine girmiştir ve o yüzden kalkınma sorunları ile yakından ilişkilidir. Ayrıca, büyük silahlardan farklı olarak KüHaSi, sık sık etnik halk ordusu, radikal politik varlıklar, militarist yöneticiler, isyancı gruplar, suç örgütleri ve özel güvenlik güçleri eline geçerler.

Silahlanma kültürü denilen ana kökten, mikro ve makro silahlanma diye, birbirine yapışık iki gövde çıkmıştır: Zira, silahlanma iki ekseninde sürdürülmektedir: Devlet (makro) ve birey (mikro)... Ve öyle anlaşılıyor ki, bireysel silahlanma, devletin (ordunun) silahlanmasından daha tehlikelidir.⁶²

⁶² Kuşkusuz askeri silahlanma bir dizi önemli "alternatif maliyet" (=vazgeçilen şey) doğurmaktadır. Birkaç amaç arasından biri için diğerleri feda edilecekse alternatif maliyet oluşur. Örneğin, askeri harcamaları arttırmanın alternatif maliyeti (vazgeçileni), diğer sosyal harcamaları arttırmaktır. Yani;

Mikro-silahlanma birey ya da hanehalkı bazında kişiseldir, özeldir; onun araçları KüHaSi grubundaki silahlardır. Bu silahlanma yöntemi, toplumun iç ve dış dinamikleri, silahlı ya da silahçı ideolojilerle beslenmekte ve çözümü silahlı şiddette bulanlara hitap etmektedir. Mikro ya da bireysel silahlanma karmaşık bir sorundur. Salt bireyin kendi parasıyla ya da başkasının aldığı kredi ve hibeyle silah sahibi olması değil, aynı zamanda devletin birey başına yaptığı harcamayla da yakından ilgilidir. Devlet kişi başına silah ya da savunma harcaması yaparken aslında hiç farkında olmadan bireysel silahlanmayı güvenlik kodu altında finanse etmiş olmaktadır. Mikro silahlanmanın uç örneği, çeteleşme, mafyalaşma ve/ya terördür⁶³; bunların hepsi süreç içerisinde ulusal kalkınmaya hasar verir ya da kalkınmış bir ekonomiyi tehdit eder.⁶⁴

Makro silahlanma ise, ülke çapında ya da ulusal düzeyde olanıdır. KüHaSi'nin küresel dağıtımı üç yöntemle arzedilmektedir: dış ticarete bağlı "çoğalma" (proliferation), hükümetler arası ve hükümetlerin gözetimi dahilindeki karaborsa yoluyla transfere bağlı "dolaşım" (circulation) ve her ikisinin bir bileşimi olarak "yayıma" (diffusion) modelleri. Ülkelerin silahlanma performansı, 'uluslararası karşılaştırmalı üstünlükler kuramı'na göre gelişmektedir. Bazı ülkeler ucuza ürettikleri silahta uzmanlaşmışlardır, yani görece bir üstünlük elde etmişlerdir. Bu durumda silahlarını, görece zayıf oldukları mal karşılığında başka ülkelere satarak dış ticaret gelirlerini ve dolayısıyla refah düzeylerini arttırmaktadırlar.⁶⁵ Silahlanma, çoğunlukla ekonomik kaygılarla başlayıp politik olarak sonuçlanır, bazen de tersine gelişme gösterebilir.⁶⁶

askeri harcamaları arttıran devlet, verili bütçeden, sivil toplumun eğitim ve sağlık hizmetleri için daha az kamu harcamasını ayıracak, aksi halde vergileri arttırmak zorunda kalabilecektir.

⁶³ Terörün postmodern örnekleri için iki gelişmiş ülkeden sözedilebilir: Dışarıdan ABD'ye yönelik yapılan (11 Eylül 2001) uçak saldırısı ve Norveç'te içeride tezgahlanan (22 Temmuz 2011) faşist saldırıdır. Terörizm bir şiddet ve baskı taktiğidir. Terörün sosyo ekonomik koşulları genellikle aşırı işsizlik, yoksulluk, çarpık refah, hızlı kentleşme, zayıf devlet, ekonomik ve kültürel küreselleşme, toplumdaki huzursuzluklar, hatta bir devletin otokrasi ya da teokrasiden demokrasiye dönüşme süreci, vb. sayılabilir. Lia ve Skjolberg (2004), terörün psiko-patolojilerini de inceledikleri bir makalede, silahlı çatışmaları terörizmin ana kaynaklarından biri olarak görmektedirler.

⁶⁴ Terörizmin ekonomik, psikolojik ve politik sonuçlarını incelediği bir kitabında, Kruger (2007), ABD gibi modern ekonomilerde küçük ve büyük olmak üzere iki etki doğurduğuna işaret eder: Küçük etkiye göre, terörist hareketler, üretim için gerekli olan fiziksel ve beşeri sermayeyi düşük düzeyde etkiler. Büyük etkiye göre ise, özellikle finansal sektör şirketleri önemli ölçüde etkilenir; onların hisse senedi değerleri düşer, tahvil ihracı yoluyla kredi bulmaları zorlaşabilir. "11 Eylül" saldırısından dolayı bazı çok uluslu şirketlerin kayıpları hesaplanmıştır. Buna göre; Shell 10.3, British Petroleum 7.3, Coca-Cola 4.3, McDonald's 3.7, American Airlines 2.3 milyar \$ civarında ciddi boyutlarda parasal zararlar karşılanmışlardır.

⁶⁵ Gerçekten de, küresel silah sanayi ve dış ticareti, Klasik ekonominin öncülerinden D.Ricardo'nun "karşılaştırmalı üstünler kuramı"na (KÜK) göre çalışmaktadır. Bu kuram, ('bir ülke hangi malda mutlak üstünse sadece onu ihraç etmeli, gerisini de ithal etmelidir' diyen) A.Smith'in 'mutlak üstünlükler kuramı'nın bir eleştirisi niteliğindedir.

⁶⁶ Örneğin bir hükümet, enerjide dış bağımlılığı azaltmak için nükleer elektrik santrallerini kurar ve bunları stratejik tesis sayar. Ardından hem bu stratejik tesisleri hem de ülkenin sınırlarını daha güçlü korumak, ayrıca dünyada silah üstünlüğü sağlamak adına 'niçin nükleer silahlarımız da olmasın?' diye

Günümüzde, askeri silah sanayi bakımından güçlü olan ülkenin, küresel güç dengeleri lehine çevirebildiği varsayılmaktadır.⁶⁷

Makro silahlanmanın, bir de, halkın psikolojisi ustalıkla kullanılarak, mikro silahlanma destekli emperyalizm ve milliyetçilik yansımaları vardır. Silah/lanma, 'commonwealth' türü refah entegrasyonları için emperyalizmi azdırabilir⁶⁸, ulussuz devlet ve devletsiz uluslar için de milliyetçiliği kaşıyabilir.⁶⁹ Makro silahlanmanın uç biçimi terör ve/ya savaş olabilmektedir.⁷⁰

bir arayışa başlayabilir. Bu arayış, başka ülkelerin nükleer silah mülkiyeti örnek gösterilerek pek uzun sürmeyebilir ve nükleer silahlanma yarışı fiili bir özellik kazanabilir.

⁶⁷ Bir ekonominin gücü neredeyse sahip olunan savunma-saldırı silah sanayi gücü ile ölçülmektedir. Silah sanayinin 'ağır sanayi' olarak adlandırılması boşuna değildir. Çünkü hem kurulması aşamasında ağır ve pahalı yabancı girdileri gerektirmekte, hem *ithal ikameci sanayileşme modelinde* kararlılığı zorunlu kılmakta ve hem de yan sanayiler ile birlikte geniş bir yatırım ve istihdam ağının varlığına işaret etmektedir. Türkiye'de bir ülkenin başbakanı ya da başbakan adayı, nasıl gelişmiş bir ülke sayılabileceğimiz konusunda nutuk atarken, genellikle top ve tüfeğini ulusal kaynaklarla üretebilen, savaş uçaklarını yapıp uçurabilen, bomba ve füzelerle hedefini vurabilen bir ülke profili çizer ve böylece silah sanayini gelişmiş bir ülkenin sacayaklarından biri olarak sıralar.

⁶⁸ Büyük Britanya türü imparatorlukların ve onların bakiyesi olan ulusal ya da federal devletlerin, emperyalist geçmişleri ile övündüklerini, bugünkü zenginliklerini emperyalizme borçlu olduklarını bilmekteyiz. Doğal olarak, bazı ulusların da, bağımsızlıklarını, güçlü emperyalist devletlere rağmen kazandıklarını, bunun en iyi örneklerinden birinin de Türkiye Cumhuriyeti olduğunu da... Burada, emperyalizm ile bağımsızlık mücadelesinin birbirinin zıddı olmasının yanında, bir de, konumuzla ilgili olarak ortak tarafı var; *silahlar!* Emperyalizm uygulayanlar da bağımsızlık mücadelesi verenler de hep silahlara ve silahlanma yöntemine başvurmuşlardır. Üstelik, Atatürk önderliğindeki Türkiye Cumhuriyeti, büyük konvansiyonel silahlardan çok, halkın kullandığı *KüHaSi* ile kurulmuştur. Bu nesnel durum, emperyalizmin ve bağımsızlık savaşlarının antik tarihi için de modern tarihi için de geçerlidir.

⁶⁹ Anadolu ya da Mezopotamya toprakları bunların örnekleri ile doludur. Örneğin, Süryaniler. Bu kavim, uzun bir süredir 'Anadolu'nun-Mezopotamya'nın solgun rengi' olarak medyada dillendirilmektedir. Bu kavmin, çağdaş anlamda bir devlet kuramamasında silahlı bir toplum olmamasının bir rolü olabilir mi? Zamanında ve yeterince silahlansaydı, örneğin büyük Arap devletlerine karşı bir mücadele vererek, Kuveyt ya da Katar gibi küçücük de olsa bir devlet olabilir miydi? Geline nokta, geniş Avrasya coğrafyasında, ulusu olmayan devletlerin ve devleti olmayan ulusların ne kadar çok sayıda olduğu görülmektedir. Burada, her ulusun devletleşme isteği ve çabasını göstermediği ve konjonktürün bir engel sayılabildiği de unutulmamalıdır. Türkiye gibi, dünyanın tek Afro-Avrasya coğrafyasında minik devletlerin kurulmasının ülkeye ve bölgeye pratik ve büyük faydalar sağlamayabileceği, fakat yine de, Cumhuriyeti kuran Atatürk'ün neden federal ya da konfederal bir siyasal yapı projesine girmedeği, vs. pek çok husus tartışılabilir. Tam bu noktada, bir ezberi bozmak adına, Atatürk'ün ve dolayısıyla kurucu ideolojinin siyasal kimliği ile özdeşleştirilen "6 ilke arasında neden 'bağımsızlık ilkesi' yoktur?" diye sorulabilir. Acaba bunda, cumhuriyetin, tek tek adından sözedilmese de, kurucu unsurların, ileride bir şekilde 'silah/lanma' yoluyla bağımsızlık talebinde bulunabilecekleri endişesi mi yatmıştır? Üstelik cumhuriyetin asli karakterlerinden biri, antiemperyalist ve bağımsızlıkçı mücadele iken...

⁷⁰ Terör ve savaş, insanların birbirlerine karşı nefretlerinin uç biçimi ya da son durağıdır. Birbirlerinden nefret edenler, iç savaş ya da sınıraşırı savaş halinde birleşirler. Savaş-temelli silahlı çatışmalar, doğası gereği, insanları doğrudan ve hemen öldürür. Muggah (2005), bizi, 'çatışma sonrası ortodoksiler' adını verdiği durum üzerinde düşünmeye davet ederken; bağış yapan ülkeler (donors) ile politika yapımcıları arasında bir ortak anlayış oluşur ki, o anlayışın da, silahlı çatışma bittiğinde güven ve güvenliğe yeniden dönülmesi gereği şeklinde olduğunu hatırlatır...

Kısacası, psiko-ekonomi, insanların neden silah sahibi olma ve kullanma gereksinimine odaklandığı kadar, bir ülke / devlet için de silah üretimi ve pazarlamanın neden özel bir sanayi kolunu oluşturduğuna da ışık tutmaktadır.

Silahlanmada Arz-Talep Güdüleri

Küçük ve hafif silahlar (KüHaSi), ekonomi biliminin mal sınıflandırmasına göre, 'normal / lüks mal' sayılabilir. Bireyin geliri arttıkça (düşükçe) talebi artan (düşen); bir başka deyişle gelir esnekliği pozitif olan mallara (kırmızı et, araba, konut, vb) 'normal mal' denir. KüHaSi, teknik olarak normal maldır; ancak, -çoğu dramatik olan- toplumsal sonuçları bakımından 'normal mal' sayılabilir mi?⁷¹

Bir soru daha: Silah sektöründe "her arz kendi talebini yaratır" biçiminde formüle edilen Say Yasası geçerli olabilir mi? Klasik iktisatçıların savladığı ve ilkel Keynesçilerin ise eleştirdiği görüşe göre, piyasaya arz edilen her meta ya da hizmet, devlet gibi dışsal bir müdahale ile karşılaşmadığı sürece talep görür ve tüketilir; böylece makro sorunlara yol açacak arz fazlası (deflasyon) ya da talep fazlası (enflasyon) ortaya çıkmaz. Burada söz konusu olan herhangi bir mal değil, silahtır; o yüzden Say Yasası'na sıkı sıkı bağlı olmanın toplumsal gerçeklik bakımından hiçbir akılcılığı yoktur.

Ancak birey açısından silahlanma güdüsü, Jennings'in (2002) Simon'dan (1978 Nobel Ekonomi Ödülü sahibi) aktardığı şu iki tür akılcılıktan biriyle ilgili olabilir. İlki 'ekonomik adam'ın faaliyetlerinin tanımlamasında kullanılan 'bağımsız akılcılık'; diğeri ise, faaliyetlerin arkasındaki sürece odaklanan 'usule dair akılcılık'. Buradan 'sınırlanmış akılcılık' kuramına ulaşılabilir

Bu arada, bir 'talep gözlüğü', KüHaSi kontrolünün planlanması için bir çok önemli özelliği gösterebilir (Atwood, vd., 2006):

İlk olarak, yerel sivil toplum aktörleri, silah talebini düşürme faaliyetleri konusunda sıkça çözücü işlevini görürler. Talep düşürücü çabalar yerel düzeyde tipik olarak başlar ve destek bulur. Bu öyle bir boyuttur ki, pek çok arz-yanlı önceliklerin gözden kaçmasına yol açabilir.

İkincisi, talep düşüren çabalar, devlet-yerel otoriteler-sivil toplum üçgeninde etkili bir ortaklık sağladığında başarı sağlar.

Üçüncüsü, silah talebi ile can güvenliği arasında içsel bağlantılar ve silah azalışları için kalkınmaya dayalı yaklaşımlar vardır. (ayrıca bkz. Tablo 2.2.)

⁷¹ Yoksa KüHaSi gerçekten 'düşük mal' grubuna mı girmektedir? Ekonomistler, gelirin azalması (artması) karşısında talebi artan (azalan) malları 'düşük mal', literatürdeki adıyla 'Giffen mali' olarak adlandırır. Örneğin, fasulyeye göre patates, dolmakaleme göre kurşunkalem, bala göre reçel, villaya göre gecekond, Mercedes marka otomobile göre 'Serçedes' birer 'düşük mal' yani görece değersiz mal sayılmaktadır. O halde, KüHaSi'ye yönelik artan talebe bakarak, ülkedeki gelir düzeyindeki değişme hakkında bir kanaat edinebilir.

Tablo 2.2. KüHaSi talebinde kontrol: Politika için nedenler-güdüler, araçlar ve giriş yönleri

Güdüler Ve derin tercihler	Değişmez unsurlar	Olası politik çözümler
	Bireysel güvenlik	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumun polisle birlikte hareket etmesi • Adalet ve güvenlik birimlerinde reform • Ateşli silah akışını durdurma • Kamusal altyapıyı (cadde ışıklandırmasını, vb) geliştirme • Okul, işyeri, çarşı, ibadethane, spor sahası, vb. yaşam alanlarını silahsız alana dönüştürme
	Toplumsal ve ekonomik güvenlik	<ul style="list-style-type: none"> • Özellikle gençlere eğitim ve istihdam fırsatlarını sağlama • Yolsuzluğu lanetleme • Eski suçluların topluma kazandırılmasını destekleme
	Bireysel statü ve toplumsal kimlik	<ul style="list-style-type: none"> • Erkek şiddetinin normlarına meydan okuma ve seçenekler sunma • Silah kültürüne ilişkin medyanın rolünü değiştirme • Silahlı şiddeti ve şiddete dayalı erkek egemen gücü toplumdan dıştalamaya
	Çatışma, politik kimlik ve temsilliyet	<ul style="list-style-type: none"> • şiddet dışı çatışmayı ayarlayan kapasiteyi artırma ve bunun için: • Yerel ve merkezi yönetime toplumsal erişimi ve katılımı geliştirme • insan hakları alanındaki eşitsizlik ve adaletsizliği düzeltmeye çalışma ve bu konudaki girişimleri onaylama davranma ve onaylama
Araçlar	Fiyat	
	Silahların parasal değeri	<ul style="list-style-type: none"> • Küçük silahların arzını sınırlandırma ve talebini düşürmek için fiyatlarını yükseltme
	Kaçak ve suiistimalden dolayı bireysel fayda / maliyet	<ul style="list-style-type: none"> • Kaçak silahlar için cezayı artırma • Ulusal silah denetimini (üretimden stok ve lisanslamaya dek) kuvvetlendirme • Polisin etkinliğini ve sivil yardımı artırma
	Ateşli silah sahibi olmanın toplumsal faydası / maliyeti	<ul style="list-style-type: none"> • Silaha erişim maliyetlerini artırma ve bunun için: • Silahsızlanma planları için toplumu ikna etme • Silah ve silahlı şiddeti damgalamak için kamu eğitimi programlarına öncelik verme
	Silaha erişim kolaylığı / zorluğu	<ul style="list-style-type: none"> • Ateşli silahları elde etmeyi zorlaştırma ve bunun için: • Silah bayileri-dükkanları açılışına karşı sıkı önlemler alma • Ateşli silahları satın almaktan saklamaya ve ruhsatına kadar yüksek düzeyde vergilendirme

Kaynaklar	
Gelir ve zenginlik düzeyi (kredi dahil)	<ul style="list-style-type: none"> • Seyyar uyuşturucu ticaretiyle mücadele etme • Adalet ve güvenlik sektörlerinin gelişmesi ve ilerlemesini teşvik etme

Kaynak: Atwood, vd.,(SAS) 2006.

Tablo 2.2’de adı geçen ‘*bireysel güvenlik*’ gerekçesinin, silah talebinde büyük ölçüde belirleyici olduğunu hatırlatmaya gerek yoktur. Ancak, bu gerekçenin ‘ulusal ve insan güvenliği’ni çağrıştırdığını vurgulamak gerekir. Libresco ve Balantic (2002?), “ulusal güvenliği”n “insan güvenliği” anlamına gelmediğini, hatta birbirinin zıddı olduğunu vurgulayarak⁷² pek çok ulusun, şimdiki askerileştirilmiş güvenlik sistemi içinde asker ve silaha aşırı harcama yaptığını ve bunu da insan güvenliğini sağlamak üzere ayrılmış fonları kısarak gerçekleştirdiğine dikkat çekmektedirler.

PSİKO-EKONOMİ VE BİREYSEL SİLAHSIZLANMA

General Eisenhower’ın ‘*silah üretimi ile hırsızlığı*’ özdeşleştiren şu sözleri çok çarpıcı ve bir o kadar da öğreticidir:

“Üretilen her silah, suya indirilen her savaş gemisi, fırlatılan her roket, son tahlilde, bir tür *hırsızlıktır*; acıkan ve beslenmeyen, üşüyen ve giysisi olmayan insanlardan yapılan bir hırsızlık. Silahlar içindeki bu dünya sadece para harcamıyor; aynı zamanda, işçilerin terini, bilim insanlarının yeteneklerini ve çocukların umutlarını harcıyor.”⁷³

Küçük ve hafif silahlar (KüHaSi), yani erkeklerin modern çatışma-savaş ‘oyuncakları’, insanlardan daha fazla çoğalmakta ve bu da insanları korkutmaktadır. Bu korkuyu yenmenin radikal yöntemi, kuşkusuz, silahsızlanmaktır. Bireysel silahsızlanma sayesinde kalkınma hanesine birçok kazanım kaydedilir. Psiko-ekonomünün dolayimli amaçlarına uygun olarak, en başta silah üretimi ve tüketimi azaldığında, yani bir bakıma kayıpları arttıracak riskten kaçış başladığında, silah için harcanan paralar insani gereksinimler için harcanacak, barış ve huzur sahası genişleyecektir.

Kalkınma Yoluyla Mikro / Makro Silahsızlanma ya da Mikro / Makro Silahsızlanma Yoluyla Kalkınma

Kopel, vd.’ye (2005) göre; *mikro silahsızlanma*, belirli bir ülkede sivil nüfusun silahsızlandırılması anlamında, KüHaSi yasaklar-toplumunda bir ustalık-sanat terimidir. Hem silahsızlanmanın hem de kalkınmanın ilginç ve iddialı fikirler olduğunu

⁷² Bu arada, değişik güvenlik türleri olduğunu hatırlatmakta yarar vardır: “*Kalkınma güvenliği*” (eğitim, sağlık, özgürlük olanaklarına erişebilme); “*siyasal güvenlik*” (yurttaşın ulusal sınırlar içinde sivil haklara sahip olması ve karar mekanizmalarına ortak olabilmesi); “*ekonomik güvenlik*” (yaş, beceri, vb. özelliklere uygun iş sahibi olmak, ücretle çalışabilmek, refah standartlarını yaşamak); “*çevre güvenliği*”, “*kültürel güvenlik*”, “*fiziksel güvenlik*”, vb. (Bkz. Libresco ve Balantic (2002?))

⁷³ (Sözleri aktaran; Gillis, 2009.) Bu sözleri söyleyen D.D.Eisenhower’ın, ABD’nin 34.Başkanı olduğunu ve üstelik bu sözleri ABD’nin dünyanın en güçlü silahlarına sahip olduğu 1953’te söylediğini hatırlatmaya gerek var mı?

söyleyen Klein (1999), silah üretimi ve ithalatının, toplumun doğrudan altyapısı (eğitim, sağlık, beşeri ve sabit sermaye, gıda, ulaşım, iletişim yapısı, vs.) ile ilişkili kaynakları gerektirdiğini; kalkınmayı destekleyen askeri harcamaların yapıldığı yerde 'yan ürünler-üretimler' olduğunu ve bunların sağladığı faydaların gelişen ülkeler için kullanılabilir özellik taşıdığını belirtmektedir.

Angelo (1999) ise, hareket noktası olarak 'önce güvenlik' paradigmasını seçerek, güvenlik olmadan, yürütülecek kalkınma programları için koşulların varolmayacağını söylerken, BM'nin kalkınma konseptlerinden biri olarak "Güvenlik ve Kalkınma İçin Eşgüdüm ve Yardım Programı"nın (PCASED), güvenlik-kalkınma diyalektiğini çözmek için ilk inisiyatif olduğuna işaret etmektedir. "Önce güvenlik" paradigması, güvenliğin ve sürdürülebilir insani gelişmenin sağlanmasına yönelik bütüncül bir yaklaşımdır.

Gillis (2009), 2008'de düşük yoğunluklu çatışmalara dikkat çekerek, çatışmalarda düşme eğilimi olmasına rağmen, bugün dünyadaki hükümetlerin silah harcamalarının yaklaşık 1.5 trilyon dolara (\$) ve kişi başına harcamanın da 216 \$'a ulaştığını belirtmektedir. Bu durumun, küreselleşmenin çarpık bir sonucu olduğu da ileri sürülebilir. Bireysel silahsızlanma çabaları, kimi zaman, bireysel silahlanmayı arttıran küresel ekonomi-küreselleşme karşıtı⁷⁴ çabalar olarak 'tezahür' etmektedir; bu bir 'tezat' olabilir mi, tartışılır. Ancak dünyanın en gelişmiş sekiz ülkesi (G8) aynı zamanda dünyanın en çok silahlanan (S) ülkeleridir. Bu durumda "G8" yerine "S8" ifadesi kullanılırsa pek yanlış olmayacaktır.

Silahsızlanma ve kalkınma birbiriyle ilişkilidir. Silahların üretilmesinde kullanılan fonlar-paralar ulusal ve dünya ekonomileri ve onların hazineleri için ciddi bir sızıntıdır. Bu paralarla insanların yaşam kalitesi daha da iyileştirilebilir. Silahlanma belki 5000 yıllık bir sorundur, fakat silahsızlanma ise içinde bulunduğumuz bin yılın (milyenyum) en ideal hedeflerinden biridir. Silahlanma harcamalarından yapılacak tasarrufları kalkınma yatırımlarına dönüştürmek mümkündür.⁷⁵ (Bkz. Kutu 2.1.) Silahlanma harcamaları, bozuk bir musluktan boşuna akan suya benzetilebilir. Boşuna akan suyun faturası da genellikle yüksek olur. Çare basittir: Bozuk musluğu tamir etmek ya da yenisiyle değiştirmek (yani zihniyeti değiştirmek)!

⁷⁴ Küreselleşme-karşıtlığı (anti-globalizm; anti-globalization) daha fazla demokrasi, daha fazla insan hakları ve daha fazla eşitlik bağlamında gittikçe bir "şemsiye terim" özelliğini kazanmaktadır. Tüm bu gelişmeler ışığında yeniden şekillenen küresel ekonomi, ilginç kavramlaştırmalar ile ifade edilmeye başlanmıştır. Örneğin, küresel ekonomi için; "piyasa köktenciliği", "şarjlı kapitalizm", "gazino kapitalizmi", "kanser-aşamasındaki kapitalizm" ve "McDonald's kapitalizmi, vb. denilmektedir. Bunlara "silahlı kapitalizm" ya da "aşırı silahlanan kapitalizm" ifadesi de eklenebilir.

⁷⁵ Ayrıca, kalkınma-silahsızlanma ilişkisi ya da silahlı kalkınma paradigması için bkz. Baha'i International Community, 1987.

Kutu 2.1.Milenyum Kalkınma Hedefleri, Sorunları ve Çözüm Maliyeti

Gillis (2009); BM Milenyum (Bin yıllık) kalkınma hedeflerinin başarısı için gerekli olan maliyetlerin (Dünya Bankası kaynaklarına dayanarak) bir tablosunu çıkarmıştır. Küresel boyut kazanmış yoksulluk, fırsat eşitsizlikleri, hastalıklar, kirli su gibi dört temel sorunu azaltmak için ilk elden 40-60 milyar dolar arasında görece düşük bir finansman gerektiğini vurgulamaktadır.⁷⁶

► *i-Hedef:* Tüm dünyada yoksulluk ve açlığı yarıya indirmek.

Sorun: Dünyada insanların yarısı günde 1 dolar ve daha azı ile geçinmek zorunda kalıyor ve açlıktan dolayı acı çekiyor.

Maliyet: 39-54 milyar dolar. Küresel askeri harcamanın %2.6-%3.7'sine eşittir. (Yani küresel askeri harcamalar %6.0-%3.7 arasında kısıtlanırsa insanların aç olan yarısı doyurulabilecektir.)

► *ii-Hedef:* Evrensel eğitim ve toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek.

Sorun: Evrensel eğitimi geliştirirken eğitimde cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmak gerekir.

Maliyeti, 10-30 milyar dolar. Askeri harcamanın %0.7-%2.0

► *iii-Hedef:* Küresel çapta sağlığı iyileştirmek.

Sorun: Ölüm oranını 2/3, anne ölüm oranını 3/4 oranında azaltmak, HIV-AIDS yayılma hızını geriletmek gerekir.

Maliyeti: 20-25 milyar dolar; askeri harcamaların %1.4-%1.7'si kadar.

► *iv-Hedef:* Doğa kaynaklarında sürdürülebilirlik.

Sorun: İnsanların yarısı temiz içme suyundan yoksun.

Maliyeti: 5-21 milyar dolar; askeri harcamaların %0.3-1.4 arası.

Kaynak: Gillis, 2009.

Fakirleştiren silahlanma süreci devam etmektedir ve bunu bazı ülkeler için tersine çevirmek yaşamsal derecede önem taşımaktadır. Dünya adeta bir silah

⁷⁶ Tam bu aşamada, N.Hikmet'in 17 Haziran 1962'de Moskova'da yazdığı "Neyi Bildirir Sayılar" adlı oldukça anlamlı şiirini hatırlamanın zamanıdır. Konumuzla doğrudan ilgili bölümleri şöyle:

"sayılar bebelerin kundakları / sayılar tabutları şehirlerin, öldürülmüş, öldürülebilecek olan / sayılar yaklaşan birşeyleri bildirir / sayılar bildirir uzaklaşan bir şeyleri. / (...)
yeryüzünde yuvarlak hesap ve şimdilik 2.5 milyarız / %80'imiz aç / yıl 962 /
62 yılında 2 avcı uçağını sofraya koysak / çevirsek ete kemiğe şaraba salataya /
40 milyon adam doyusıya yer içer / 40 milyon kediye de artar etten ekmekten /
kediler salata yemez şarap içmez / kedileri ben kattım ziyafete /
balistik füzeleri filmlerde seyrettim /
2 balistik füze yakıp kül eder 150 kitaplığı daha kurulmadan onlar /
belki benim kitabım da vardır içinde / 62 yılında bombardıman uçaklarını gördünüz mü /
son modellerini / 2 bombardıman uçağı 4 sağlık evini yükler yanına bombalarının /
temeli daha atılmamış 4 sağlık evini koskoca pırıl pırıl / ve yatakları röntgenleri umutlarıyla /
62'de atomlu atomsuz silahlanma yarışı 12 milyar dolar yılda / 10 yılda 120 bin milyar /
yıldızların sayısına yakın mı bilmem / 120 bin milyar / yahut 150 milyon yapılmamış ev /
yapılabilecek ama yapılmamış ev / (...)
tepeden tırnağa silahsızlansak / 63'te mi olur 65'te mi artık /
atomlu atomsuz silahsızlansak bütün iklimlerde / ve insanca işlesek yeryüzü nimetlerini /
çoğaltsak onları 1/4 / kazırdık açlığın kökünü 3 ayda / dişlerimiz dökülmez olur / kanamaz dişetlerimiz /
hele çocuklarımız / keder silinir gözlerinden / eğri büğrü bacakları doğrulur, iner şiş karınları /
neyi bildirir sayılar / neyi bildirmeli / yaklaşan nedir bizlere / uzaklaşan nedir bizden."

gölüne dönüşmüştür⁷⁷; her gün üretilen milyonlarca silah, mermi⁷⁸ ve nükleer füze⁷⁹ bu gölün hacmini ve derinliğini arttırmaktadır. İnsanlık, böyle giderse bu göle düşüp boğulabilir. Herhangi bir yüzme tekniği bile onu kurtarmaya yetmeyebilir.

Savunma harcaması oldukça yüksek olan ABD, Çin ve Rusya gibi ülkelerde açık ve gizli fakirlik, ciddi bir olguya dönüşmüştür. Bu kadar aşırı silahlanma olmasaydı, örneğin ABD’de çöp bidonlarında yaşamak zorunda kalan yoksul insanlar olmayacaktı. Şu anda, bu yöndeki gözlemler ve gerçekler, ABD’yi, dünyanın en zengin ve en güçlü olma kimliğini zedelemiş değildir. Ancak, ABD özelinde küresel kapitalizmin yaman bir çelişkisini ortaya çıkarmaya yetmektedir. Sözü edilen bu ülkeler, geniş mideye sahip insanlar gibi, büyük bir orduyu da beslemek durumundadırlar. Büyük ordu büyük sayılarla ifade edilir.

Kalkınan ülkelerin kalkınma sürecini tamamlayamamalarının nedenlerinden biri, altyapı yatırımların finansmanına ayırdıkları paranın bir bölümünü silahlanma harcamaları için kullanmalarıdır. Süper güçler, zenginleşmesini ve gelişmesini istemedikleri ülkelere “tehlike” ihraç ederek onların daha fazla askeri harcama yapmalarını neredeyse zorunlu hale getirmekte ve aç ve yoksul kesimlerine daha az kaynak ayırmalarına neden olmaktadır. Sonuçta dünyanın bir tarafı ‘havyar’ yerken, diğer tarafı ise, avam ifadeyle ‘hıyar’ bile bulamamaktadır.⁸⁰ Ve bu keskin zıt durum uygar dünyanın psikolojisini fena halde bozmaktadır.

Formül aslında son derece basittir: “DDR” ya da “2D+1R). “*Silahsızlan(dır)ma (disarmament), silah bırakılması-terhis (demobilization) ve yeniden bütünleşme (reintegration).*” Bu öğeler, Anderlini ve Conaway’in (2005?) belirttikleri gibi, uluslararası aktörler için barış sürecinin üç evresini oluşturmakta; Dünya Bankası için ise, ‘savaştan barışa geçişin en etkili anahtar programı’ sayılmaktadır. Uluslararası

⁷⁷ Gillis’in SIPRI’den (2006) aldığı verilere göre; Dünya silah ticareti yaklaşık 46 trilyon dolardır (try \$). Bunun neredeyse 1/3’ünü ABD (14 try \$) temsil etmektedir. Rusya 6.5, Fransa 5, B.Krallık 3.8, İsrail ise 3 try \$’lık silah ihracatı yapmıştır. “*Silahlı Şiddetin Küresel Bilançosu*” adlı rapora (2004) göre ise, her yıl 740 binden fazla insan ölmektedir; bunun neredeyse 2/3’ü (490 bini) geleneksel savaş bölgeleri dışındadır. 90 ülkede 1200’den fazla şirket KüHaSi üretmektedir. Bu silahlardan resmi kurumların elinde 900 milyona yakın silah bulunmaktadır.

⁷⁸ İlginçtir ki, Wallacher ve Harang’in (2011) işaret ettikleri gibi, dünyada her yıl 12 milyar adet mermi üretilmektedir; buna göre, dünyada her iki kişiye bir mermi düşmektedir. Sıkılan her mermi ile birlikte ölüm, yarala(n)ma, travma ve yoksulluk artmaktadır. Bu küresel sorunları hafifletmek amacıyla, 2009’dan beri BM bünyesinde yapılmakta olan tartışmalar sonucunda, konvansiyonel silahların kontrolü ve transferi konusunda, 2012’de imzalanmak üzere, hükümetler açısından en yüksek ortak standartlar ‘güçlü ve sağlam’ *Silah Ticareti Antlaşması* (Arms Trade Treaty, ATT) hazırlanmaktadır.

⁷⁹ Her nükleer ‘savaş başlığı’ bazı devletlerin ve dolayısıyla o devletlerin tebası altındaki ‘yurttaşların başına’ bela getirmektedir. ‘Missilleme’ yoluyla, ‘misli’ bir şekilde hem de...

⁸⁰ Dünyanın bir tarafı sürekli silahlanır ve böylece daha güçlü olduğunu düşünürken; dünyanın bir tarafı da, Somali özelinde hatırlanacağı gibi, açlık ve yoksullukla boğuşmaktadır. Gökmen’in (2011), önemle hatırlattığı gibi, “Dünya bu felakete dur demek zorundadır”: “*D. Afrika, son 60 yılın gördüğü en büyük kuraklıkla boğuşuyor. Her gün bölgeden gelen birbirine benzer haberlere rağmen, uluslararası kamuoyu yaşanan insanlık dramının ciddiyetini daha yeni kavıyor. Bir İngiliz yardım örgütünün hesabına göre, 5 dolarlık yardım 8 çocuğun hayatını kurtarabilir. Bu parayla, bölgesel çatışmalarda en çok kullanılan Kalaşnikof tüfeğine yaklaşık 20 mermi alınıyor.*”

bir uzlaşmayla, tek taraflı ya da karşılıklılık ilkesiyle silah indirimine gidilebilir mi? Silahlanma sarmalı silahsızlanma sarmalına dönüştürülebilir mi? Pratikte zor fakat kuramsal olarak mümkündür.⁸¹ (Yine de, Grafik, 2.3'te görüldüğü üzere, DDR programları bakımından bazı dünya bölgelerinde (Sahra-altı Afrika'dan Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya, L.Amerika'dan Doğu Asya kadar bir çok 'sıcak' bölgede) az da olsa başarı sağlandığından sözedilebilir.)

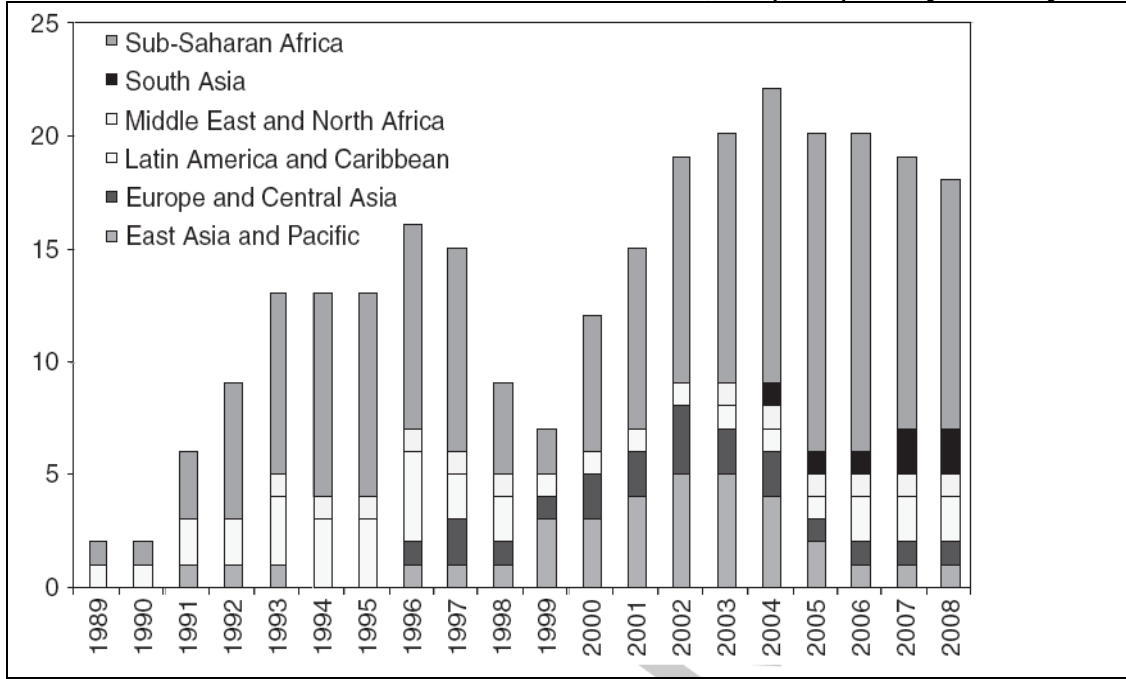
Humphreys ve Weinstein (2005), BM terminolojisine uygun olarak DDR'yi şöyle tanımlarlar: *i-Silahsızlanma* (disarmament), KüHaSi çatışma alanı içinde toplama ve sorumlu silah yönetim programlarını geliştirme; *ii)terhis* (demobilization), çatışma başladığında asker dahil tüm silahlı yapıları dağıtma ve savaşçıları-kavgacıları sivil yaşam içine çekme; *iii) tekrar bütünleşme* (reintegration), bu savaşçıların verimli bir sivil hayat sürdürmeleri için sosyoekonomik olarak, aileleriyle uyum içinde yaşamalarını sağlama süreci...UNDDR'nin (2010) DDR programına göre, silahsızlanma dört ana parçadan oluşur: i-Bilgi toplama ve operasyonel planlama, ii-silah toplama ya da tekrar ele geçirme, iii-silahları stoklama yönetimi ve iv-silahları yoketme.

Erskine (1999), devlet-içi çatışmaları azaltmak ve sınırlandırmak için DDR paketinin son derece gerekli olduğunu; çünkü toplumsal barış projesi için şart olduğunu savlayarak DDR için şu basit ve gerekli koşulları sıralamaktadır: i-Etkili bir ateşkes takviminin belirlenmesi, ii-DD için başlangıç ve bitirme takviminin belirlenmesi, iii-toplanan silahların elden çıkarılması için bir plan hazırlanması, iv-(eğer gerekli ise) savunma ve güvenlik kurumlarının yeniden yapılanması, v-DDR programlarının planlanması, yönetimi, eşgüdümü ve denetimini yapacak kurumların biçimlendirilmesi.

Perry'nin (2004) belirttiği gibi, DDR) programları, silahsızlanmayı yönetmek için bir rehber anlamına gelmemekle birlikte, hükümet-hükümetdışı-uluslararası –yerli pratikler için çağdaş bir *bağlam* (context) niteliğindedir.

⁸¹ Birkaç ülkenin silahlanma yarışı, başka ülkelerin tehdit algısı oranında kızışmakta ve tüm dünya ülkelerinin silahlanması sonucunu doğurmaktadır. Silahlanma sarmalı denilebilecek bir küresel sorun... Galbraith (1987-ç ?), küresel silahlanma için '*ölümcül rekabet*' deyimini kullanırken, ülkelerin artan savunma harcamaları ve bunun istihdamı ve dolayısıyla toplam talebi arttırıcı özelliğine de "*askeriKeynesçilik*" demektedir.

Grafik 2.3. Silahsızlanma-Terhis-Yeniden bütünleşme (DDR) düzeyinde büyüme

Kaynak: Gilligan, ?

KüHaSi Üstüne Cinsiyetçi Bir Yaklaşım

UNODA'nun (2001) bir raporunda belirtildiği ve Maze ve Yvette'nin (2009) ise dolaylı olarak değindikleri gibi, KüHaSi'nin kullanıldığı çatışmalar ile toplumsal cinsiyet (gender) fenomeni arasında şöyle bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki, psiko-ekonomi disiplini tarafından ihmal edilen bir ilişki gibi gözükmemektedir:

- Kadın ve erkekler (kızlar ve oğlanlar) sık sık farklı şekillerde kavgaya karışırlar.
- Kadın ve erkeklerin güvenlik konusundaki yaklaşımları birbirinden sık sık farklılık gösterir.
- Barışın sağlanması ve yeniden kurulmasının temsiliyetinde de sıkça bir eşitsizlik vardır.
- Dünyanın pek çok yerinde KüHaSi'nin kontrolünde ve bu silahların daha fazla yayılmamasında kadınlar güçlü bir lider rol oynarlar.
- KüHaSi ile en fazla özdeşleştirilen, erkekler ve erkeklik olgusudur.

Ayrıca, belirtmek gerekir ki, kadınlar silahlı şiddetten orantısız bir şekilde etkilenmektedir. Silahlı ölümlerin yaklaşık %90'ını erkeklerden oluştuğu halde, onlar silah satın alanlarının, satıcılarının ve kullanıcılarının neredeyse %100'ünü oluştururlar. IANSA Kadın Ağı'na göre, kadınlar silah sıkı değil, kendisine silah sıkılan insanlardır ve onlar hem silahsızlanma ve hem de barışın yeniden inşası alanında erkeklerden daha fazla inisiyatif almaktadırlar.

Silahlarla toplumsal cinsiyet arasında kurulan bir başka ilişkiye göre, erkek ve kadın bedenlerinin silahla ne kadar uyumlu olduğu tartışmalıdır. Ancak şu bir gerçek ki, ataerkil toplumlarda kadına karşı zaten 'üstün' olan erkek, silah kuşanarak kadına karşı bir kez daha üstünlük ve güç elde etmektedir.

İsveç kaynaklı bir bilgi sitesi olan Lärrom Kärnvapen'de (2008b), bu çerçevede, toplumsal cinsiyetin simgesel bir sistem olarak işlevsel olduğu vurgulanmaktadır: Yüksek okul/kolej öğrencilerine erkek ve kadının ne anlam ifade ettiği sorulduğunda alınan yanıtlardan yapılan bir derlemeye göre; erkek ve kadının genellikle birbirine zıt özellikler taşıdıkları sonucuna varılmıştır. Örneğin; erkeğin düşünce, etkin, mantıklı, güç, cesaret, baskın, temel, öğretmen, vb. olarak adlandırılmasına karşılık, kadın ise duygu, edilgen, mantıklı, zayıflık, korku, ikincil, öğrenci, vb. olarak betimlenmektedir. Bu ayrışmanın sonunda "savaş = erkek" ve "barış = kadın" şeklinde bir özdeşlik elde edilmektedir.

Silahlı şiddet konusunda da kadın-erkek ayrımcılığı (genderist) sözkonusudur. Cinsiyete dayalı şiddetin farklı anlayış ve yorumları bulunmaktadır. Bu, daha çok, 'kadına karşı şiddet ve ayrımcılık'⁸² olarak kısaltılmaktadır. Bu alanda BM Kadına Karşı Ayrımcılığın Sona Erdirilmesi Komitesi (UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women, CEDAW)) bilimsel ve teknik raporlar yayımlayarak üye devletleri bilgilendirmektedir.

Siviller arasında kullanılan silah, ezici bir çoğunlukla; yaş, sınıf, ekonomik statü, ırk ya da tüm bunların toplamının belirlediği marjinalleşmiş erkekler arasında rastlanmaktadır. Silahlı şiddetin nasıl cinsiyetçilik konusu haline geldiğine ilişkin en katı örnek, Brezilya'dır. Rio'da, genç erkekler, silahlı şiddetten dolayı, kadınlara göre yaklaşık 24 kat (yani %2400 oranında) daha fazla ölmektedir. Yaş önemli bir etmendir: 15-19 yaşındaki erkekler, diğer erkek nüfusa göre neredeyse iki kat (%200) daha fazla silahlı şiddetin kurbanı olmaktadır. (Ayrıca bkz. Lyddon, 2011.)

BİREYSEL SİLAH(SIZ)LANMANIN İLİŞKİLİ OLDUĞU KÜRESEL GELİŞMİŞLİK GÖSTERGELERİ / ENDEKSLERİ

Bireysel silahlanma kadar bireysel silahsızlanmayı da doğrudan ya da dolaylı olarak besleyen, insani gelişmişlik, küresel özgürlük ve barış gibi durumları vardır. Gerçekten 'bireysel' olduğu bilinen şeyler, aslında gücünü küresel gelişmelerden almaktadır; bir başka deyişle bireysel olanın, küresel yansımaları ya da etkileşimleri vardır. Burada insani gelişmişlik, ekonomik özgürlük, yolsuzluğu algılama, küresel rekabet ve barış endeksleri incelenmiştir.⁸³

⁸² 'Kadına karşı şiddet ve ayrımcılık' sorunsalına 'feminist iktisat' açısından yapılan geniş bir yaklaşım için bkz. Kalaycı, 2010.

⁸³ Kuşkusuz başka incelenmesi gereken endeksler de vardır. Örneğin, "dünya bilgi rekabeti endeksi" (WKCI). Yapılan uluslararası çalışmalarda Türkiye, patent üretimi, yenilik (inovasyon) ve yüksek teknoloji mühendislikten oluşan küresel bilgi rekabeti liginde üstlerde yeralmadığından olsa gerek ki pek inceleme konusu yapılmamaktadır. Uluslararası Rekabet Enstitüsü'nün (Centre for International Competitiveness, CIC) WKCI raporları, dünyanın bilgi ekonomisi lideri olan bölgelerin bir karşılaştırmalı tahliliyle ilgilidir.

İnsani Gelişmişlik Endeksi (HDI) ve İnsani Güvenlik Endeksi (HSI)

UNDP'nin (2010) en popüler endeksi "*İnsani gelişme endeksi*" (human development index, HDI); 'doğumda yaşam beklentisi', 'okullaşma ortalaması', 'okur-yazar oranı' ve kişi başına GSMH' bileşenlerinden oluşur ve bu endeks, insani gelişmeyi refah, özgürlükler ve adalet sacayağı ile açıklayan UNDP'nin, ülkelerin gelişmiş olup olmadığı ve nasıl bir refah düzeyini tutturduğu konusunda sağlıklı ipuçları verecek şekilde icat ettiği önemli bir endekstir. 2010 yılı verilerine göre, dünyada 43 ülke 'çok yüksek insani gelişme' göstermiştir; bunların başında 0.938 puanla Norveç gelmektedir; onu Avustralya ve Y.Zelanda ve K.Avrupa ve B.Avrupa ülkeleri izlemektedir. Türkiye, 1980-2010 ortalamasına göre 'yüksek insani gelişme' grubunda yer almakta ve 2010'da 0.679 puanla (dünya ortalamasının biraz üstünde fakat OECD ortalamasının ise çok altında olarak) genel sıralamada 83.olmuştur.⁸⁴

HDI yakın bağlamında bireysel silah(sız)lanma konusuyla dolaylı/doğrudan ilişkilendirilebilecek ana husus "*İnsani güvenlik*" (human security, HS)⁸⁵ hususudur. HS iki temel bölümden ve altı altbölümden oluşmaktadır: i)Geleneksel silah transferleri, ana ülkeden diğerine sığınmacılar, dahili mülteci-ağır hapis ve sivil savaş, 'kaygı ve korkudan özgürlüğe doğru sınırlılıklar'; b)yaygın gıdasızlık ve gıda ihtiyacı yoğunluğundan oluşan 'ihtiyaçtan özgürlüğe doğru sınırlılıklar'. Bunlardan öncelikle silah transferi ele alınacak olursa, Dünyada HDI 1.si olan Norveç 2008'de 2 milyon dolarlık silah ihracatına karşılık 536 milyon dolarlık ithalat yapmıştır. HDI 4.'sü ABD için bu rakamlar 6093'e 808 ve HDI 83.'sü olan Türkiye için 43'e 578'dir. Bir insani güvenlik sorunu olarak 'sığınmacılık' da incelenmeye değer bir konudur: İnsani gelişmede dünya lideri olan Norveç ve onu izleyen Avustralya ile Y.Zelanda'nın, (2008 verilerine göre) özgürlük talebi ile diğer ülkelere giden sığınmacı yurttışı yok iken, ABD'nin 2100, Türkiye'nin ise 214.400 yurttışı başka ülkelere sığınmacı olarak yerleşmiştir.

Ekonomik Özgürlük Endeksi (EFI)

Heritage Vakfı ve Wall Street gazetesi her yıl ortak raporla çok boyutlu dünya iktisadi özgürlük endekslerini yayımlarlar. Miller ve Holmes öncülüğünde hazırlanan "*2011 Ekonomik Özgürlük Endeksi*" (Economic Freedom Index, EFI) raporu, 10 temel özgürlük bileşeni ve yüzü aşkın ülke (ve onların oluşturduğu bölge) verilerini kapsamaktadır. Ekonomik özgürlüğün üç temel ilkesine, yani devlete karşı bireyin ve

⁸⁴ HDI'ya benzer bir endeks de '*cinsiyet eşitsizliği endeksi*' GII (gender inequality index) olup anne ölüm oranı, genç-ergen doğurganlık oranı, parlamentoda sandalye sayısı, ikincil eğitim düzeyi gibi bileşenlerden oluşur. Buna göre, GII değeri düştükçe GII sırası yükselmektedir. 2010 HDI'da 1.olan Norveç, 0.234 puanla 2008 GII'da 5.; HDI'da 4.olan ABD, 0.400 ile GII'da 37.; HDI'da 83.olan Türkiye, 0.621 puanıyla GII'da dünya 77.si olarak sıralanmaktadır. GII'nın OECD ortalaması 0.317 iken dünya ortalaması 0.560'tır.

⁸⁵ 1994 tarihli İnsani Gelişme Raporu'nda "İnsani güvenlik" şu çarpıcı sözlerle tanımlanmıştır (UNDP, 2010x): "*İnsani güvenlik, son tahlilde, hiç ölmeyen bir çocuktur, ayrıca bulaşmayan bir hastalık, ara verilmeyen bir iş, patlamayan bir etnik gerilim ve susturulmayan bir rejim muhalifidir. İnsani güvenlik, silahlarla ilgili değil, insan hayatı ve haysiyeti ile ilgili bir şeydir.*"

bireysel hakların ön plana çıkarılması, ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve şeffaf rekabetin inşa edilmesine vurgu yapılmaktadır. Bu çerçevede 2011 endekslerine göre dünyanın en özgür ekonomilerinin başında, sırayla, 89.7 puanla Hong Kong, Singapur, Avustralya, Y.Zelanda, İsviçre ve Kanada gelmekte; onları İskandinav ülkeleri ve 77.8 puanla ABD (9.) izlemektedir. Son üçlü; 27.7 puanla Küba (177.), 22.1 puanla Zimbavye (177.) ve 1.0 puanla K.Kore'dir (178.). Türkiye'nin ekonomik özgürlük puanı %64.2 olup küresel sırası 179 ülke arasında (Romanya, Fransa ve Slovanya'nın arkasından; Portekiz ve Polonya'nın önünde) 67.'lidir.⁸⁶ Türkiye, ekonomik özgürlük bileşenleri⁸⁷ içinde en iyi durumda olduğu ticaret serbestliğinde dünyada 44., en kötü durumda olduğu emek serbestliğinde ise 163. sıradadır.

Ekonomik özgürlük endeksi, insani gelişmişlik endeksi ile birlikte, geniş bir çerçevede yorumlandığında; ikisi birbirine paralel bir şekilde (biri artarken diğersinin de artması gibi bir) ivme sağlamaktadır. Örneğin, ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, bir kişinin / toplumun refahı artarken (azalırken) özgürlüğü, özgürlüğü artarken (azalırken) ise refahı artmaktadır (azalmaktadır). Özgürlükle silahlanma arasında şu dört farklı durum ile karşılaşmak mümkündür: Özgürlüğün insanları silahlandırması ve silahsızlandırması, silahlanmanın insanları özgürleştirilmesi ve onların özgürlüğünü kısıtlaması. (Bkz. Kutu 2.2.)

Kutu 2.2. Bireysel silahlanma - özgürlük ilişkisi

Bir ABD raporuna göre özgürlüklerin geniş, refahın bol, yolsuzluğun ise az olduğu ülkelerde bireysel silahlanma çok yüksek. (...) Avrupa hükümetleri vatandaşına güvenmediği için silahlanma hakkı tanımazken, Amerikan Anayasası, bireyin silahlanma hakkını güvence altına almıştır. Bireyin silahlı olması, keyfi yönetimlere karşı bir özgürlük teminatıdır. Bu Amerikan görüşü. Görüşlerine de öyle sadıklar ki, bugün memlekette 10 kişiden 9'u silahlı. Dünyanın en silah yoğun ülkesi. BM'ye göre ise durum tam tersidir. Bireysel silahlanma, şiddeti, örgütlü suçu ve terörizmi artırır. İç savaşlar çıkar, insanlar acı çeker, kalkınma durur. O toplumlar refahtan iyice uzaklaşır. Peki hangisi doğru?

ABD merkezli Social Science Research Network, hangisinin doğru olduğunu bulmak için bir araştırma yapmış. Small Arms Survey Enstitüsü verilerine göre ruhsatlı silah kayıtları bulunan, Türkiye dahil 59 ülkenin özgürlük, refah ve şeffaflık kriterlerini alarak bağlantı kurmaya çalışmış. Bu kriterler için Özgürlük Evi, Uluslararası Şeffaflık Örgütü, Heritage Vakfı ve Dünya Bankası verileri temel alınmış.

Şöyle bir sonuç çıkmış: Ne kadar çok silah, o kadar az yolsuzluk, o kadar çok ekonomik özgürlük ve ekonomik başarı. Ancak bu tablo, neden-sonuç ilişkilerini veren bir istatistik

⁸⁶ EFi'de Dünya ortalaması 59.7; bölgesel ortalama 66.8; liberal ekonomilerin ortalaması 84.1'dir. 2005'te kaydedilen %50'ye göre, 2011'deki performans Türkiye için görece bir başarı sayılabilir.

⁸⁷ Ekonomik özgürlük kavramı, "anarşi değil, özerklik" anlayışına bağlı olarak 10 bileşenden oluşmaktadır: İş serbestliği (business freedom), ticaret serbestliği (trade freedom), hükümet desteği ve vergiler (fiscal freedom), hükümet harcamaları (government freedom), parasal serbestlik (monetary freedom), yatırım serbestliği (investment freedom), mali serbestlik (financial freedom), mülkiyet hakları (property freedom), yolsuzluk-rüşvetten kaçınma (freedom from corruption), işgücü serbestliği (labor freedom). Toplam endeksi oluşturan her ekonomik özgürlük bileşeni "0" ile "100" arasında bir puanla değerlendirilmiştir. "0"dan "100"e doğru yükseldikçe özgürlük artmakta, aksine ise düşmektedir. Buna göre, dünya, 2011'de en fazla özgürlüğü 76.3 puanla vergisel (fiskal) alanda, en az özgürlüğü ise yolsuzluktan (corruption) kaçınma alanında yaşamıştır.

değil. Yani, "Bireysel silahlanma, özgürlük ve refahın nedeni ya da sonucudur" demek mümkün değil. Ama durum tespiti yapmak mümkün:

- *Özgürlük silahlandırır* - ABD örneği, ekonomik özgürlükle gelen refahın bireysel silahlanmayı artırdığını gösteriyor. Parayı bulan her tüketim malını olduğu gibi gidip silahı da alıyor. Son 50 yıl içinde kişi başına düşen silah miktarı yüzde 158 artıyor. Refahın yüksek, yolsuzluğun az olduğu ülkelerde silahlanma yüksek. Mesela Almanya'nın silah yasası gayet sıkı ama, en silahlı ülkeler arasında 11'inci. Siyasi ve sivil özgürlüklerin geniş olduğu Kanada ve Norveç de bu kategoride.

- *Silah özgürleştirir* - Bazı devrimler ve bağımsızlık savaşlarının başarısı da evlerdeki silahlara bağlı. Amerikalılar İngilizler'den, İrlandalılar yine İngilizlerden, İsviçre Avusturya İmparatorluğu'ndan ve Nazilerden bireysel silahlanma sayesinde kurtuldu. Yunanlılar da Osmanlı'dan. Bu şekilde bağımsızlığını kazanan uluslar, eski alışkanlıkla bireysel silahlanmaya devam etti. Örnek; İsviçre. Her 100 kişiden 46'sı silahlı. Ateşli silahlar yerel ölçekte özgürlüğü korumaya da yaradı. Amerika'da yurttaş hakları savunucuları Ku Klux Klan'dan böyle korundu.

- *Özgürlük silahsızlandırır* - Hollanda demokratik özgürlük ve şeffaflık ortamında silah bırakan bir ülke. Bireysel silahlanmanın azalması, yasaların gücüne duyulan güvenden kaynaklanıyor olabilir. Japonya'da da bireysel silahlanma düşük. Buna karşılık siyasi, sivil, ekonomik özgürlükler geniş, yolsuzluk az.

- *Silah özgürlüğü kısıtlar* - Kongo'dan Ortadoğu ve Güney Asya'ya uzanan geniş bir coğrafyada ise silahlanma böyle bir faktör olarak ortaya çıkar.

Peki bunların hangileri arasında neden-sonuç ilişkisi var? Uluslararası ateşli silah uzmanlarına göre sadece son ikisinde. Bireysel silahlanmanın tamamen yasaklanmasını savunanlara göre de 'özgürlük-silah' ilişkisi daima negatif. Yemen'i alın. Her 100 kişiden 61'i silahlı. Kayıtdışı hariç. Suudi Arabistan ve Angola'da silah yoğun. Hangisinde demokratik özgürlük var?

Türkiye'de her 100 kişiden 13'ü ruhsatlı silah taşıyor. Araştırmada şu dört kategoriden hiçbirine oturtulmamış. Öyle ortada kalmış. Özgürlük ve refahtan silahlanıyor olsa ne fark eder; Umut Vakfı'na göre yılda 3 bin kişi ateşli silahlarla öldürülüyor.

Kaynak: Karasu, 2010.

Yolsuzluk Algılama Endeksi

Ortalama mantığa göre, yolsuzluk-mafyalaşma ile silahlanma arasında kolay bir ilişki vardır. Silahlanmada yoğunlaşmanın olduğu yerlerde yolsuzluğun da yoğun düzeyde seyredebileceği varsayılabilir.

Uluslararası Şeffaflık Kurumu (Transparency International, TI); "*yolsuzluk algılama endeksi*" (corruption perception index, CPI), 0-10 arasında değerlendirilir: 10'dan sıfıra doğru gidildikçe yolsuzluk artarken, sıfırdan 10'a doğru ise azalır; 10 tam puan alan bir ülkede yolsuzluk "0", sıfır puan alan bir ülkede ise "%100 var" demektir; ikisi de "olanaksız" derecededir.

TI, yolsuzluğu, "özel kazanç için emanet edilmiş gücün kötüye kullanımı" olarak tanımlar. Kamu sektöründeki (daha genel olarak, siyasal partiler, bürokrasi,

belediyeler, medya, özel iş dünyası, ordu, yargı, eğitim ve sağlık kurumları, vb.'den oluşan ulusal ekonomideki) bazı yolsuzluk faaliyetleri ve kazançlarının silahların gölgesinde yapıldığı, bir başka deyişle, 'namusun ve vicdanın namlunun ucunda' olduğu düşünülürse, silahlanma-yolsuzluk ilişkisinin dolaylı olarak da olsa geçerli olduğu sonucuna varılabilir.

2010 tarihli CPI sonuçlarına göre, 178 ülke arasında, 1.1 puanla Somali "en kötü", 9.3 puanla Danimarka "en iyi" durumdadır. Eski Sovyet cumhuriyetleri dünyanın en çok yolsuzluk olaylarına tanık olunan ülkeleri arasında yer almaktadır; örneğin 1.6'şar puanla Tacikistan ve Özbekistan, 172.sıradadır. Yolsuzluğun, yok denecek kadar en az görüldüğü ülkeler *-en temiz toplumlar-* ise 9.3'er puanla Danimarka, Y.Zelanda, Singapor'dur (onları İskandinav ve Benelüks ülkeleri izlemektedir). Türkiye ise 4.4 puanla D.Avrupa ve O.Asya bölgesinde en iyi durumda iken dünya genelinde 56.sırada yani İsrail'den 25 ve S.Arabistan'dan 5 basamak 'daha kötü' ve Yunanistan'dan 22 ve İtalya'dan 11 basamak 'daha iyi'durumda bulunmaktadır.

Sosyolojik bünyesinde mafya tümörünü taşıyan ülkelerde genel yolsuzlukla birlikte 'silahlı-silahla yolsuzluğun' daha fazla tırmanışta olduğu gözlemlenmektedir. Sormak gerekirse, örneğin, Sicilya mafyası olmasaydı, İtalya'nın CPI karnesi bu kadar kötü olabilir miydi?

Küresel Rekabet Endeksi (GCI)

Küresel rekabet endeksi (global competitiveness index, GCI)⁸⁸ üç bölüm ve 12 bileşenden oluşmaktadır: Birinci bölüm temel gerekler (kurumsal yapı, altyapı, makro iktisadi yapı, sağlık ve temel eğitim); ikinci bölüm etkinliğin geliştirilmesi (yüksek eğitim ve beceri, mal piyasası etkinliği, emek piyasası etkililiği, finansal piyasanın gelişmesi, teknolojik hazırlık ve piyasa büyüklüğü); üçüncü bölüm inovasyon ve karmaşık etmenler (işletme davranışları, yenilik). Bu bileşenlerin ağırlıklı puanı, o ülkenin toplam-genel rekabet endeksini verir. 139 ülke için hesaplanan 2010-11 dönemi GCI'ya göre, ilk on ülke şu sırayı izlemektedir: İsviçre (skoru 5.63) İsveç (5.56) Singapor 5.48 (ABD 5.43, Almanya 5.39, Japonya, Finlandiya, Hollanda, Danimarka, Kanada 5.30) (2009-2010'da ilk 10 ülke aralarında yer değiştirmişlerdir). Türkiye 4.25 puanla dünya 61.'sidir. Kendi kategorisinde Azerbaycan 57., İran 69. ve sonlarda, Nijerya'yadan Çad'a dünyanın en az gelişmiş ülkeleri yer almaktadır.

Acaba küresel rekabet ile bireysel silahlanma arasında bir ilişki kurulabilir mi? Bir başka deyişle, bir ülkenin GCI yüksekse, yani örneğin kurumsal ve makro iktisadi yapısı, eğitim ve teknolojik düzeyi yüksekse, o ülkede bireyler daha az mı yoksa daha fazla mı silahlanmaktadır? Bu sorunun bir tek, kesin ve nesnel bir yanıtı yoktur ve verilebilecek en mantıklı yanıt bile, ancak çeşitli gözlemler ve medya haberleri özeti üzerinden geliştirilebilir.

Zira küresel rekabet bakımından dünyanın en gelişmiş ülkeleri olan ABD ve İsviçre gibi ülkelerde insanların silah mülkiyeti konusunda ciddi zaafı olduğunu medya organları ortaya koymaktadır. Öte yandan benzeri bir zaaf, küresel rekabette

⁸⁸ Bu konu için Martin vd., 2010'den yararlanılmıştır.

geri sıralarda bulunan ve iç çatışmaları ile dünya gündeminine oturan Burundi (2.96 puanla 137.), Angola (2.93 ile 138) ve Çad (2.73 ile 139. ve son sırada) gibi ülkeler için de sözkonusudur.

GCI 2009-2010 dönemindeki sırası (133 ülke arasında) 68.olan Türkiye, son dönemde 7 basamak yukarıya çıkarak; 2010-11 dönemine göre, temel gereklerde dünya genelinde 68.; etkinliğin geliştirilmesinde 55.; inovasyon ve karmaşık etmenler grubunda ise 57.sıradadır.Tüm bileşenler içinde en iyi durumda olduğu alan 52 puanla piyasa büyüklüğünde 16.; en kötü durumda olduğu alan emek piyasası etkinliğinde 3.6 puanla 127.sırada yer almaktadır. Bu veriler ve çeşitli düzeylerde gerçekleşen cinayet ve terör vakaları dikkate alındığında, Türkiye’de reel olarak ciddi bir silahlanmanın varlığından söz etmek asla bir ‘hurafe’ değildir.

Küresel Barış Endeksi (GPI)

BM’nin tanımına göre, “*barış kültürü*”; şiddeti reddetme, çatışmaların nedenlerini ortadan kaldırma, diyalog ve müzakere yoluyla sorunları çözmeye yardım etme gibi değerler, tutum ve davranışlar bütünüdür. Barışın varlığı ya da yokluğu; üç kategoriye (‘devam eden iç ve dış çatışma’, ‘toplumdaki güven ve güvenlik’, ‘askerleşme’) ayrılan 23 gösterge ile ölçülmekte ve çıkan sayısal sonuca “*küresel barış endeksi*” (GPI) adı verilmektedir. *Birinci kategori*, çatışmalarda ölen insanların tahmini sayısı, organize edilen çatışmanın düzeyi, vb.; *ikinci kategori* toplumdaki suç anlayışı, siyasal terör derecesi, yüzbin insan başına düşen cinayet sayısı, vb.; *üçüncü kategori* GSYH’ye oranla askeri harcama, yüzbin insan başına büyük konvansiyonel silah transferi hacmi, askeri kapasite, vb. alt unsurlardan oluşmaktadır. GPI’ya göre, ağırlıklandırılmış ortalamanın %60’lık payı iç barışa, %40’ı ise dış barışa dayandırılmıştır.

Ekonomi ve Barış Enstitüsü (Institute for Economics and Peace, IEP) tarafından hazırlanan 2011 yılı GPI verilerine göre, ilk üç sırada İzlanda (1.148), Y. Zelanda (1.279) ve Japonya (1.287) yer alırken, ilginçtir ki, ABD 2.063 puanla (Gabon ile Bangladeş arasında) 82.sırada bulunmaktadır. Türkiye ise 153 ülke arasında 2.411 puanla (Srilanka ile Cezayir arasında) 127.sıraya yerleşmiştir. Son üç sırada Sudan, Irak ve Somali var. B.Avrupa ortalaması 1.52 puan olup dünya liginde 23.sıraya tekabül etmektedir. Bu veriler ışığında, ülkemizin gelişmişlik endekslerini içeren karnesinde GPI dersinin de ‘kırık’ olması, bu endeksi hazırlayan kuruma karşı bir ‘kırıklığa’ yol açabilir, fakat silahlanan bir toplum olduğumuzu da teyit etmektedir.

Kesim III

SÜRDÜRÜLEBİLİR SİLAHSIZLANMA EYLEM PLANI -Türkiye ve Dünya İçin Bir 'Bireysel' Manifesto-

*Dünyanın bütün silahsız insanları, birleşin!
-i.k.*

Özet başlıklar:

Bireysel silahsızlanmanın gerekçeleri
Sürdürülebilir silahsızlanma için eylem planı
Bireysel manifesto'm

GENEL

Türkiye'de ve dünyada bireysel silahlanmadaki artış yüzünden can ve mal kayıpları artmıştır. O yüzden, tartışmasız bir şekilde sürdürülebilir nitelikte bir bireysel silahsızlanma eylem planına ya da stratejisine ihtiyaç vardır. Bu bölümde, bu eylem planının (stratejinin) esasları; yani ilkeleri, hedefleri ve bu hedeflere ulaşma yolları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Eylem planında tüm ekonomik karar birimlerinin katılımı, görev ve sorumluluk alması için yer ve gerek vardır. Buna bağlı olarak, burada kişisel duygu ve düşüncelerin ağır bastığı kısa bir bireysel manifesto da yazılmıştır.

BİREYSEL SİLAHSIZLANMANIN GEREKÇELERİ

Dünyada ve Türkiye'de cereyan eden dramatik bireysel silahlanma gelişmelerine bakıldığında bireysel silahsızlanmanın neden şart olduğu daha kolay anlaşılabilir. Zira, her gün binlerce insanın hayatı KüHaSi namlusundan çıkan kurşunlarla karmaktadır. Aydınlık bir dünya, aydınlık bir gelecek umutlarının canlı ve somut kılınması için bireysel silahsızlanmayı sağlayacak adımları hemen, doğru ve emin bir şekilde atmak gerekmektedir.⁸⁹

Küresel Bağlamda Gerekçeler

•BM Genel Asemblası 1.Komitesi GAFC'nin (2010) "*silahsızlanma ve uluslararası güvenlik*" konusundaki bir raporuna göre, yeryüzünde varolan 500 milyon civarındaki küçük askeri silahların, her yıl yaklaşık 300-500 bin civarındaki ölümlerden sorumludur.

⁸⁹ Pearson ve Source'ye (2011) göre, bireysel silahsızlanma toplumsal barışa ve oradan da evrensel barışa hitap ve hizmet etmektedir. Zira evrensel barış; bireyler ve sosyal gruplar arasındaki yani tüm dünyanın umududur. Ancak silahsızlanma, şimdiki haliyle, salt olanaksız bir hayal değil, aynı zamanda barışın nedeni için kesinlikle aleyhine bir tutum gibi gözükmektedir.

•Ayrıca, tüm dünyada, hem suç hem de çatışma anlamında silahlı şiddetin, her yıl 740 bin can aldığı; bu rakamın 540 bininin doğrudan şiddet sonucu olduğu; bir başka tahmine göre de, 490 bin ölümün çatışma-dışı durumlar sonucu olduğu iddia edilmektedir (SAS, 2010, Ch.3 ve Ch 5).

•Hergün yeryüzünde 1 dakika içinde 30 civarında çocuğun kötü beslenme, açlık ve bulaşıcı hastalık yüzünden ölürken, aynı süre içinde dünyada askeri amaçlarla 1.7 milyon \$ harcamaktadır. Askeri harcamalar, pek çok toplumda ekonomik ve toplumsal gelişme ivmesini düşürmektedir. Askeri harcamaların yol açtığı finansal maliyet ve *alternatif maliyet* (vazgeçilen amaç) o kadar çok ki... Uluslararası raporlar derlendiğinde şu birkaç tahmin dikkati çekmektedir: 1 asker için yapılan harcama ile 80 çocuğun eğitimi sağlanabilir; modern bir bombardıman uçağının üretim masrafı karşılığında bir toplumda çiçek hastalığı on yıl boyunca temizlenebilir; bir nükleer füze denizaltısını imal etmek yerine 450 bin tane ev inşa edilebilir. 11 tane askeri radar için gereksinilen 24 milyar \$ ile 135 milyon çocuğun dört yıllık ilk eğitim masrafları karşılanabilir.

•1923'te kurulan ve 188 ülkenin üye olduğu Uluslararası Polis Örgütü (Interpol) kayıtlarına göre, her yıl ateşli silahlarla 245 binden fazla cinayet işlenmektedir.

•Cattaneo ve Parker'in (2008) küresel çapta derledikleri verilere göre; 100 bin kişi başına düşen cinayet/katil (homocide) sayısı, alt-bölgeler için 2004'te yapılan bir araştırmaya göre, G.Amerika ve G.Afrika'da 25'ten fazla; K.Asya ve Orta Afrika'da 20-25 arası; Orta Asya ve K.Afrika'da 10-20 arası; Avusturalya, Y.Zelanda, D.Avrupa ve Türkiye'de 5-10 arası; B.Avrupa, İskandinavya ve Japonya'da ise 0-3 arasında olduğu saptanmıştır (Harita için bkz. Ek-3.1). Doğal olarak, bu sayının artış-azalış yönünde değişmesinde 'genel şiddet kültürü' dışında bireyin psikolojik, toplumun sosyolojik ve ülkenin de iktisadi ve siyasal yapısının rolü yadsınamaz. Ancak bu yapısal durumlara bağlı olarak silahlı şiddetin ilişkili olduğu risk etmenleri (aşırı yoksulluk, işsizlik, ırkçılık, hastalıklı ruh yapısı, alkol ve uyuşturucu, vb.) ve risk gruplarının (kadın, çocuk, bekarlar, marjinal cinsel yaşamı tercih edenler, engelli insanlar, vb.) benzerlik gösterdiği unutulmamalıdır.

•Küresel soruna dönüşen çete (bir anlamda mafya) şiddeti; çeteler arasında, çete içinde, halka ve devlete karşı olmak üzere dört farklı şekilde cerayen etmektedir. Küresel arenada çete şiddeti denilince ilk akla gelen ülkeler de ABD, Rusya, Çin, vb. gelmektedir. Nüfusun kalabalık olması, nüfus büyüme oranının yüksekliği, çarpık kapitalist değerlerin yaygınlığı, gelir ve refahın eşitsiz ve adaletsiz bölüşümü, çete kültürünü şiddet kültürünün belkemiği haline getirmektedir. Hemen her alandaki küreselleşme kapsamına şiddet kültürü de girmiştir. Şiddet kültürü küreselleşince çeteler de 'çok uluslu' özellik kazanmaya başlamıştır. Uluslararası büyük silah alımı ihalelerinin onların ortak gizli anlaşmaları ile sonuçlandığı iddia edilmektedir. Terör hareketlerinin ortak çıkarlarla organize edilmesi de, bu iddiaların bir parçasıdır.

Türkiye Bağlamında Gerekçeler

•Türkiye’de her yıl şiddet kültürü, asabiyet, töre⁹⁰, dikkatsizlik ve bilinçsizlik yüzünden ateşli ve kesici silahlar (tabanca, bıçak vb.) ile binlerce cinayet işlenmekte, yüzlerce silah kazası yaşanmakta ve sonuçta 3-4 bin civarında insan ölmektedir. Buna göre, Türkiye sanki her yıl küçük ölçekli bir savaşa girmektedir.⁹¹ (Bkz. EK-3.2.) Bir tek bu nedenle bile, bireysel silahsızlanmanın ne derece gerekli olduğu anlaşılabilir.

•Türkiye, KüHaSi’nin aşırı birikimi gibi ciddi bir sorunla karşı karşıyadır ve yeni çıkarılan silah yasaları ile bu birikim, dengeyi bozacak düzeye gelmiştir. Ayrıca, bu silahların ruhsat ya da kaçak yollarla teröristlerin ve diğer organize suç örgütlerinin eline geçmesi sonucunda terör ve örgütlü suç olayları çıkmakta ve bu olaylarla mücadele masrafları artmaktadır. Böylece ülkenin kalkınma performansı ve hatta potansiyeli azalmaktadır.

•Türkiye’de silah edinme başvuruları ‘suiistimaller’in gölgesi altında yapılmaktadır.⁹² Devletin, Anglosakson ülkelerinden devşirme silah hakkını bir insan hakkı gören özgürlükçü yaklaşımı, bireylerin devlete karşı adeta ‘ruhsat sömürsü’ yapmasına yol açmaktadır. Ruhsat işlemlerinin evrensel standartlara uygun yapılmaması ve kaçak silahlanmalara caydırıcı cezai yaptırımların uygulanmaması nedeniyle ateşli silah suçu artmaya devam etmektedir.

•Türkiye, töre cinayetleriyle uluslararası bir üne kavuştuğu, böyle giderse bu alanda ‘marka ülke’ (!) olacağı konuşulmaktadır. 2023 vizyonu için yapılan politik hazırlıklarda –siyasal söylem ve uygulamalar bazında- bireysel silahsızlanmaya yer verilmemesi de ciddi bir eksiklik sayılabilir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR SİLAHSIZLANMA EYLEM PLANI

Şu anda, özellikle Türkiye’de ve dünyanın pek çok bölgesinde, artmaya devam eden bireysel silahlanmanın artık sürdürülemez noktaya geldiği, zira insanların onarılamaz büyük zararlarla karşılaştıkları bir gerçektir. İşte bu nedenle, ‘sürdürülemez bireysel silahlanma’ gerçeği karşısında, ‘sürdürülebilir bireysel silahsızlanma’ stratejisine gereksinim bulunmaktadır.

⁹⁰ Töre kurşunuyla vurulmak bireysel ‘kader’in sonucu değil, olsa olsa sadece kitlesel ‘keder’in nedeni olabilir. Şairin (H.H.Kormazgil) dediği gibi ‘acıyı bal eylemek’ neyse de, ya bilim insanının (Koray, 2011) bizi uyardığı gibi ‘acıyı laf eylemek’ gerçekten hangi ahlaka sığar? Töre cinayetlerine karşı ‘dört başı mamur hukuk’ ile mi yoksa ‘dört başı mağdur hukuk’ ile mi mücadele edilecek; hangisi?

⁹¹ Emniyet birimleri ve Umut Vakfı, web sayfalarında bu cinayetleri ve sonuçlarını kaydetmektedirler. Burada bu cinayetlerin bir yıllık dökümü için bile bu sayfalar yetmeyecektir.

⁹² Silah suiistimali ile yasal düzenlemeler arasındaki ilişkiyi kuramsal olarak açıklayan aydınlatıcı bir makale için bkz. Yücel, 2007?

Sürdürülebilir Silahsızlanmanın Anlamı

Sürdürülebilir silahsızlanma (SSz) stratejisi, Dhanapala'nın (1999; 2001)) vurguladığı gibi, barışa bir an önce ulaşmak için sağlam bir köprü ve insan haklarının yıkıcı-öldürücü silahlar yüzünden daha fazla tehlikeye girmemesi için bir önlem olduğu kadar, şiddet kültürüne karşı da olumlu bir seçenek sunmaktadır. Ayrıca, silah kontrolü, silahların çoğalmasının önlenmesi, çoğalmanın yönetilmesi ve 'zıt çoğalma' gibi gelişmeler, dikkatleri, SSz kavramına çekmiştir. Devletler bazında –özellikle nükleer silahlanma alanında- silahsızlanma bir retorikten öteye pek geçmediği için politik önlemler değersizleşmektedir. Bu, bireysel silahsızlanma için alınacak önlemlerdeki kararlılığı da tartışılır hale getirmektedir.

SSz ile, sıfır silahlanma ya da yüzde yüz silahsızlanma anlatılmamakta; sadece insanların mümkün olan daha az silaha sahip olması ve o az silahla ne yapabileceği önemsenmektedir. O halde SSz, insanlara, en az silahla bir güvenlik tatmininin yanı sıra, hiçbir silah satın almayanlar için adli vakalara bulaşmama ve parasal tasarruf yapma olanağını vaat etmektedir.

Devletler açısından barış ve güvenliğin kimi zaman silahlarla sağlandığına tarih tanıktır. Fakat nükleer silahlanma yarışının hızlandığı ve küresel askeri harcama miktarının (yaklaşık yarısını ABD'nin temsil ettiği) 1.5 trilyon doları zorladığı şu konjunktürde, barış ve güvenlik, buz üstünde kayan yarı-profesyonel patenciye benzemektedir; her an düşüp sakat kalabilir. Bu olumsuz görüntü, bireysel silahsızlanma eğilimi ve bilincini zayıflatmaktadır. O halde, önce devletler silahsızlanmalı ki, bireyler için örnek olabilsin.

Sürdürülebilir Silahsızlanma İçin Eylem Planının Çerçevesi

Bireysel silah ve silahlanmanın azaltılması, engellenmesi, en özlenen deyimle 'marjinalleştirilmesi' için ivedilikle bir '*sürdürülebilir silahsızlanma stratejisi*'ne gereksinim vardır. Bunun için burada bir dizi ilke ve hedef seçilmiş ve bu hedeflere nasıl ulaşılabileceği kendi sistematiği için anlatılmaya çalışılmıştır.

► *İlkeler (Yol Haritası)*

Bireysel silahsızlanmanın 'sürdürülebilir' olabilmesi için politik çözümün öncelikle, "Devlet politikası" ve "anayasal güvence" halinde bireyler-üstü düşünülmesi gerekir. Şu ilkelerden hareket edilebilir:

i-Şiddet ile mücadele bilinci: Toplumda KüHaSi miktarının çokluğu ve yaygınlığı, bireysel silahlanma ile mücadelede yılgınlığa yol açabilir. Eğer etkili bir bireysel silahsızlanma projesi hayata geçirilirse, şiddet kültürü ve onun beslediği bireysel silahlanma damarları önemli ölçüde kesilecektir.

ii-Güven ve güvenlik algısı. Evrensel insan haklarından biri, tüm yurttaşların can ve mal güvenliğinin sağlanması noktasında eşittir. Devlet, bireyin güvenliğini sağlamakla görevlidir. Birey kendi güvenliğini sağlamak durumunda değildir; öyle olsa, herkesin birbirine karşı silahlanması sınırsız ve aşırı düzeyde olur.

iii-Katılım ve işbirliği isteği: Bireysel silahsızlanma, silah ve silahlanmanın kötü sonuçlarından doğrudan-dolaylı etkilenen ve etkilenme olasılığı bulunan her devleti, her kurumu, her sektörü ve her bireyi ilgilendirmektedir. O yüzden bunlar, bireysel silahsızlanma ile ilgili hazırlanacak yol haritası konusunda görüş ve önerilerini sunmalıdır. Bu aşamada, eşgüdümü sağlayacak hükümete (bürokrasiye), sivil toplum örgütlerine, eğitim kurumlarına ve daha çok da medyaya büyük görev düşmektedir.

iv-Açıklık ve kararlılık: Devlet ve sivil toplumun ortaklığı ile sınırları çizilecek olan bireysel silahsızlanma stratejisinin amaç ve araçları açık ve net olmalı; bu alanda uygulanacak politika ve önlemlerde kararlı olunmalıdır. Hukukun-adaletin üstünlüğü ile çelişilmemelidir.

v-BM Binyıl hedefleri ile uyumluluk iradesi: BM'nin⁹³ temel hedefleri arasında küresel açlığın ve yoksulluğun azaltılması, evrensel temel eğitimin yaygınlaştırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve bu bağlamda kadına karşı şiddetin azaltılması ve kadının yaşamın her alanında görünürlüğünün artırılması, kalkınma için küresel ortaklığın geliştirilmesi, vb. var ve bu dolayısıyla, sürdürülebilir silahsızlanma projesi de bu ilkelerle çelişmeyecek şekilde ya da bu ilkeler zemininde hayata geçirilmelidir.

vi-Cenevre Bildirgesi'ni yol haritası haline getirmek: ABD gibi Türkiye'nin de imza atmadığı "Silahlı Şiddet ve Kalkınma Üzerine Cenevre Bildirgesi" (CB), Haziran 2006'da Bakanlar Zirvesi'nde 42 devletin ve şimdi ise 100'ü aşkın devletin onayladığı uluslararası bir belge olup 2015'e kadar küresel silahlı şiddetin yükünü azaltacak önlemleri kapsamaktadır. Bildirge; 'tarafdarlık', 'ölçülebilirlik ve izleme' ve 'kalkınmayı programlama' olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. CB, silahlı şiddetin küresel yükünü azaltmak üzere siyasal ve sivil toplum taahhütleri / sorumlulukları için önemli bir çerçeve sunmaktadır. UNDP-WHO (2010) tarafından, silahlı şiddeti önleme ve azaltma bağlamında politika yapımcıları için ufuk açıcı öneriler getirilmektedir. Şöyle ki:

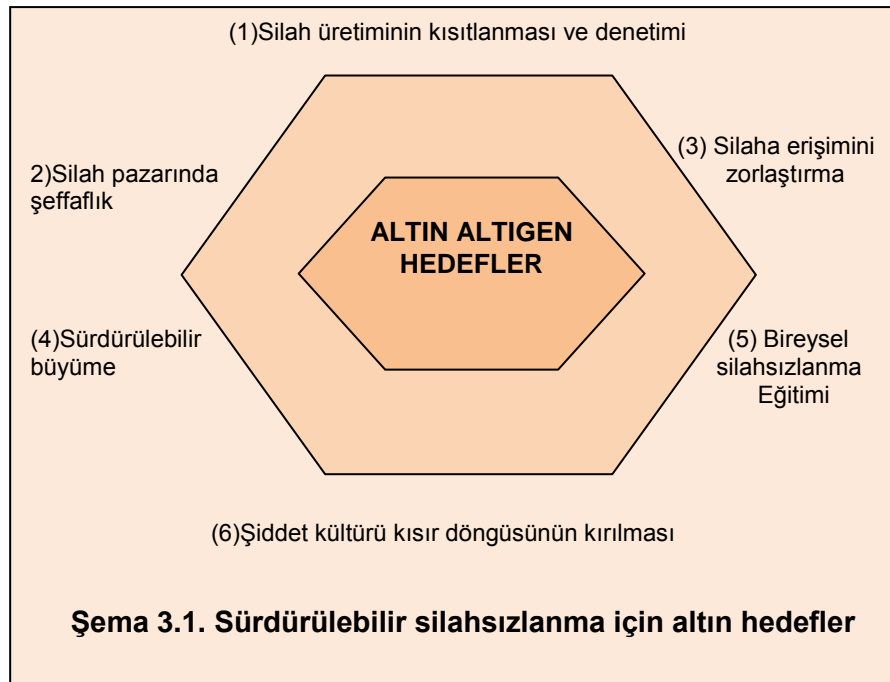
- *Ateşli silahlara erişimi azaltacak önlemler:* yasal reformlar ve silahsızlanma programlarını içerir.
- *Yasal uygulama ve cezai-adli müdahaleler:* polisiye stratejiler, hüküm arttıran yasalar, silah mahkemeleri ve cezai adli sistemleri kuvvetlendiren önlemleri içerir.
- *Ateşli silah hasar önleme programları:* ateşli silah güvenlik programları ve kamu eğitimi ve farkındalık kampanyaları içerir.
- *Kapsamlı toplum-temelli programlar:* yasal güç, toplumsal müdahaleler ve barış sağlayan inisiyatiflerden oluşan kamu güvenliği yaklaşımlarını içerir.

⁹³ Laurance ve Stohl (2002), 2001 BM KüHaSi Konferansı'nda kabul edilen Eylem Programı (*Programme of Action, PoA*) sayesinde ulusal hükümetlerin silahlanma ile mücadelede görece bir başarı elde etmeye ve STK'lerin desteği ölçüsünde silahların olumsuz etkisinin azalmaya başladığını belirtmektedirler. BM'nin eylem planları ve deklarasyonlarına, Anglosakson kaynaklı haklar ve özgürlükleri taşıyan metinler ilham kaynağı olmuştur. (Bkz.EK-3.3.)

- *Silahlı şiddeti önleyen dolaylı önlemler*: kişiler arası şiddeti azaltmakta etkili olan programları kapsar.

►► **Hedefler (Strateji, Temel Koşullar)**

Sürdürülebilir silahsızlanma projesi için başat altı hedef oluşturulabilir. Bunlar; silah üretiminin daraltılıp denetlenmesi; devletin ülkeye giren ve ülkeden çıkan silahları şeffaf bir şekilde rapor etmesi; silaha erişimin zorlaştırılması; sürdürülebilir büyüme doğrultusunda ekonomik kalkınma politikaların uygulanması; bireysel silahsızlanma eğitiminin kitleselleştirilmesi; şiddet kültürü ile silahlanma kısır döngüsünün kırılması. Bu hedeflere 'altın hedefler' adı verilebilir (Şema 3.1).

Hedef 1-Silah üretimini ve pazarlamasını daraltmak ve sıkı denetlemek...

KüHaSi türü silahların⁹⁴ üretimini, pazarını ve ticaretini daraltmak, bireysel silahsızlanma için bir temel koşuldur. Ve bu koşulun, devlet ve birey olmak üzere iki önemli ayağı vardır. Her ikisinin de keyfi silahlanmasını ciddi sınırlamalar getirilmelidir. Fakat öncelikle devlet⁹⁵ toplumun güvenliğini sağlamakta ödün vermemelidir.

⁹⁴ KüHaSi ve cephanesi, diğer herhangi bir silah sisteminden daha fazla olmak üzere, ölümlerle sonuçlanan şiddet ve çatışmaları kapsamaktadır. Dünyanın bütün silahlı çatışmalarında ve sivil ayaklanmalarında kullanılan malzeme içinde en büyük payı alır. Sivil ölümlerin artmasında bu silahların etkisi son derece büyüktür (RCIMUN, 2011).

⁹⁵ Bir hükümet ya da devlet, toplumu faşizm ya da komünizm gibi ideloljilerden korumak istediği gibi silahların ateşinden de koruyabilir mi? Higgs (2002), yazdığı bir makaleyle bize böyle bir soruyu sormamıza vesile olmaktadır.

BM Genel Sekreterliği'nin (UN, 2011) KüHaSi ile ilgili 2008 tarihli raporunda; kaçak nitelikli KüHaSi'nin güvenlik, insan hakları, sosyo-ekonomik kalkınma ve özellikle çatışma bölgeleri üzerinde olumsuz etkiler yarattığına ilişkin genel bir açıklaması var. BM KüHaSi ile ilgili eşgüdüm ve kontrol mekanizma sayısını 16'dan 23'e çıkararak daha da kuvvetlenmiş görünmektedir. Güvenlik Konseyi, BM'ye üye devletlerin, silahlı çatışmaların azaltılması için, barışın kurulması ve devamı için, silahsızlanmanın sürdürülebilmesi için, uluslararası işbirliğine açık ve yatkın olmalarını beklemekte; silahların doğru bir şekilde kayıt altına almasını istemekte; ciddi çatışmalar başladığında uluslararası ambargo ile karşılaşabileceklerini hatırlatmakta; sivillerin en az zarar görmesi için her türlü önlemin güncelleneceğini duyurmaktadır.

Ayrıca, hatırlatmak gerekir ki, Türkiye'de (3 Temmuz 2004 tarihli ve 5201 sayılı "Savaş araç ve gereçleri ile silah mühimmat ve patlayıcı madde üreten sanayi işletmelerini kontrol yasası", KüHaSi'nin üretim lisansını veren yasal çerçeveyi çizmektedir. Yasaya göre, Milli Savunma Bakanlığı, KüHaSi'yi kapsayan silah üretici şirketlerinin kurulması için üretim lisansını yayınlayan tek yetkili organdır; ticaret sözkonusu olduğunda Sanayi Bakanlığı ile diğer ulusal ticaret aktörleri devreye girmektedir (bkz. Turkey, 2008).

Hedef 2-Silah üretimini ve pazarlamasını şeffaflaştırmak...

Silah üretimi ve pazarlama aşamalarında şeffaflık sağlanabilirse, ülke içinde dolaşan ve sınırlarda transfer edilen silahlar kayıt altında tutulmuş ve kamuoyunun bilgisine / ilgisine sunulmuş olacaktır.⁹⁶

Zaleski'nin (2011) belirttiği gibi, silahlanmada şeffaflık gayri resmi toplantılarda ve şu üç noktada tartışılmaktadır: i-Askeri varlıkları ve ulusal üretim yoluyla tedariği içeren aşırı ve istikrarsız silah yığılması; ii-bu alanda açıklık ve şeffaflığın artması için ayrımcı olmayan pratik araçların olgunlaşması; iii-askeri başvurularla ileri teknoloji transferi ve seri yıkım silahlara ilişkin açıklık ve şeffaflığın artması için pratik araçların sorunları.

Paoli (2009), silah üretimi ve ticaretle ilgili ulusal mevzuatlar bağlamında BM devletlerini şöyle karşılaştırmaktadır: i-KüHaSi için üretim sonrası ve ithalat kaydı ile ilgili BM Ateşli Silahlar Protokolu tarafı olan ve imza atan devletler arasından; mevcut bilgisi olmayanların oranı %62; ulusal mevzuatı gelişmiş olanlar %14; ulusal mevzuat hazırlığı içinde olanlar %24'tür. ii-Üretim sonrası ve ithalat kaydı hakkında ulusal hazırlık düzeyinde uygulamanın gözden geçirilmesi bakımından; ulusal mevzuatı gelişmiş olanların oranı %24; ulusal mevzuat hazırlığı olmayanlar %40; ulusal mevzuat hazırlığında olanlar %36'dır. Orta Doğu bölgesinde gösterilen Türkiye'nin ankete verdiği yanıtlara göre, özel bir hazırlığa sahip değildir. Fakat yine de, 2008'de

⁹⁶ Dünya silah sanayi ne derece şeffaftır? Sözkonusu olan 'silah' (ve 'savunma') gibi her türlü bilgi ve belgesi gizlenmeye elverişli ve siyasal özelliği bulunan bir meta (ve sektör) ise, şeffaflık konusunda kuşku doğan doğal olarak oluşmaktadır. Ülkelerin şeffaflık kültürü ile ilgili olarak bkz. Surry, 2006.

Türkiye'nin sunduğu ulusal bir rapora göre, haczedilen ya da el konulan silahlar için üretim sonrası kayıt uygulamalarına ulaşmak mümkündür.

Hedef 3- Silaha erişebilirliği zorlaştırmak...

“Eylem Programı” (Programme of Action, PoA), BM tarafından Temmuz 2001’de düzenlenen “Tüm Yönleriyle Kaçak KüHaSi Konferansı”nda kabul edildi. PoA yoluyla, ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde olmak üzere KüHaSi’de süregiden kaçak ticaretin engellenmesi, mücadele edilmesi ve ortadan kaldırılması hedeflenmiştir (IINO ve RCNS, 2010).⁹⁷

Yasaların içsel ve dışsal uyumlaştırılması, bireysel silahlanmaya karşı küresel mücadele için gereklidir. Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğinin gereklerinden biri, bu yönetime dayandırılabilir. Değişik bölgesel anlaşmalar ortak ilerlemenin olumlu örneklerini oluşturmaktadır. Bamako Bildirgesi (2000), Nadi Çerçevesi (2000), Güney Afrika Kalkınma Topluluğu Ateşli Silahlar Protokolü (2001), Andean Planı (2003) ve Nairobi Protokolü (2004) bu örneklerden bazılarıdır (UNDP-BCPR, 2008).

Hedef 4- Sürdürülebilir silahsızlanma için sürdürülebilir büyümeyi sağlamak...

Sürdürülebilir büyüme, ‘yeşil dünya’ nimetlerinin ekonomik ve dengeli tüketilmesi ve gelecekte küresel ekolojik bir krizle karşılaşılması için formüle edilmiş, 1992 BM Rio Deklarasyonu ile birlikte popüler ve ‘büyüleyici’ bir terim haline gelmiştir. ‘Üç Ekoloji’ (2004) adlı bir çevre dergisinde, sürdürülebilir büyüme için ‘*truva atı*’ deyimini kullanılmıştır.

İstikrarlı ve sağlıklı bir ekonomik kalkınma ve büyüme için güvenli bir ortama ihtiyaç vardır. Silahların patladığı yerde ne emekçiler verimli üretim yapabilir ne de işadamları güvenli yatırım yapabilir. “Sürdürülebilir kalkınma”, gelecek kuşakların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak ve o ihtiyaçların tatmininden taviz vermeksizin; ekonomik büyüme-toplumsal gelişme-çevre sağlığı üçgeninde oluşur. KüHaSi çoğaldıkça sürdürülebilir kalkınma ya gecikir ya da bozuk bir saat işlevini görür. Devletlerin kullandığı silahlara bireylerinki de eklendiğinde, doğanın iklimi de insanın psikolojisi de değişmektedir. Dhanpala ile Busby'nin (2007) verdikleri mesajlardan şu sonuç çıkarılabilir ki; iklim değişikliği ya da küresel ısınma adı verilen yaşamsal sorunun bir kaynağı da, güvenlik adına aşırı derece kullanılan konvansiyonel ve KüHaSi tipi silahlardır. O halde devletleri ve toplumları silahsızlandırmak gerektir.

Hedef 5-Bireysel silahsızlanma eğitim sistemini hayata geçirmek...

Silahsızlanma eğitimi, “pozitif barış” olarak, daha çok, barış için ön koşul olan insan hakları değerini ömür boyu yerleştirmek ve geliştirmek ile ilgilidir. Silahsızlanma için barış eğitimi farkındalığı artırır, eleştirel düşünme yetisini geliştirir, değişimi tasarlayan öğrencilere de yardım eder. Kamuoyuna açık silahsızlanma kampanyaları ve okullarda uygulanacak ders programı (curriculum) bu çerçeveye oturtulacaktır. Ancak bu tür özel bir ders programı, diğerlerinin tersine kuralcı değil, özgür düşünme

⁹⁷ 2002-2008 yılları arasında devletlerin KüHaSi hakkında sundukları ulusal raporlarının BM eylem programlarına (PoA) göre tahlili için bkz. UNIDIR'den Cattaneo ve Parker, 2008

ve tartışmaya açıktır; öğretim malzemeleri portföyü de gazete dahil son derece çeşitlilik arz etmektedir⁹⁸ (UN Cyberschollbus, ?).

BM, henüz 1980'nin başında düzenlediği Dünya Silahsızlanma Eğitimi Kongresi'nde silahsızlanma eğitiminin niçin gerekli olduğunu, bir dizi temel ilke ile ortaya koymuştur. Silahsızlanma eğitimi, barış eğitiminin temsil ettiği daha genel bir görevin zorunlu bir parçası olup günümüz gençliğini hazırlamak ve gelecek kuşaklara yardım etmek için tasarlanmıştır. Niçin silahsızlanma eğitimi? Silahsızlanma eğitimine neden ihtiyaç duyulmaktadır? BM-Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO'nun (1980) bir rehber kitabında belirtildiği gibi; silahlar insanlığı tehdit etmektedir; silahlanmanın yaygınlığı yüzünden gelişmekte olan ülkeler büyük kalkınma sancuları çekmektedirler. Daha iyi beslenmeye ve yaşamaya ayrılması gereken bütçeler silah harcamalarına ayrılmaktadır.

Hedef 6- Şiddet kültüründeki kısır döngüyü kırmak...

Şiddet kültüründeki kısır döngü, şiddetin silahlanmayı, silahlanmanın da şiddeti beslemesi halinde oluşur. Eğitim bir yana, ahlak, çağdaş hukuk ve iktisat politikaları yoluyla da bu kısır döngünün kırılması kolaylaşacak ve hızlanacaktır.

Mafyalaşma-çeteleşme silahlanmayı, silahlanma da mafyalaşmayı-çeteleşmeyi besleyebilir. Bu kısır döngünün kırılması için de bireysel silahsızlanma gerektir. Bireysel silahlanan bir kişi çete üyesi olabilmekte ya da çete üyesi olan silahlanmaktadır. O yüzden bireysel silahlanmaya karşı yürütülen bir mücadele, çeteleşme başta olmak üzere yasadışı silahlanmayla mücadele anlamına gelmektedir. Çeteler şiddet ve haksızlık için bir risk faktörü anahtarıdır.

Tüm bunların dışında, devlet eliyle yapılan askeri harcamalardaki ölçsüzlüğün ve kısır döngünün sosyo-ekonomik gelişmeyi geriletliğini ya da geciktirdiğini; buna bir de bireyler eliyle yapılan silah harcamalarının, kendilerine, dolaylı olarak da olsa insani gelişmelerine zarar verdiğini söylemeye bile gerek yoktur. Bireyin kişisel güvenlik kaygısı bir yana, keyfiyet ya da kabadayılık için yaptığı her “*kurşun*” harcamanın, başkası üzerinde özendirici etki yaratarak, kendisine ya da sevdiğilerine her an sıkılabilecek bir “*kurşun*” olarak geri dönebileceğini unutmamak gerekir.

⁹⁸ *Silahsızlanma eğitimi*, önce gelişmiş ülkelerde ‘*nükleer silahsızlanma*’ ile bağlantılı olarak başladı, şimdi ise, geniş bir silahsızlanma görüntüsü verse de henüz önemli bir parça olarak küçük silahları kapsamamaktadır. Soğuk savaş sonrası ülkelerde ilgi odağı olarak, öğrenciler ile gönüllü öğretmenler sınıfta ‘barış oyunları’ kurarak barışın nasıl yaratılacağı üzerinde çalışmaktadırlar. (Konuyu betimleyen bir logo için bkz. EK-3.4.) UNICEF’in çocuklar için oldukça önemseydiği –fakat anlamı yeterince açık olmayan- “barış eğitimi” projesi, dünyayı (nükleer ve diğer kitlesel) silahlardan arındırma hedefine uygun, ancak DDR (disarmament, demobilization and reintegration) olarak adlandırılan “silahsızlandırma, terhis ve yeniden bütünleşme” programlarının etkili olması oranında ulaşılabilecek bir hedef sayılmaktadır. *Barış eğitimi ya da silahsızlanma eğitimi*, henüz bir ders olarak eğitim-öğretim müfredatlarında yer almamakta ve bu yüzden başarı beklentisi zayıflamaktadır. Bu eğitim henüz tutarlı bir eğitim yaklaşımı olmaktan uzaktır; küçük silahlar eğitimi de dahil.

►►► **Hedeflerin Uygulanması (Araçlar-Politikalar)**

Hedef 1'e ulaşmak-Silah üretimini ve pazarlamasını daraltmak ve sıkı denetlemek için yapılması gerekenler...

Burada anahtar, devlettir;⁹⁹ o, vananın başında duran güçtür; musluklara giden suyun miktarını o belirleyecektir. Devlet isterse piyasadaki ve mekanlardaki tüm silahları toplayabilir.¹⁰⁰ Silah sektöründe öncelikle üretim hacmini daraltmak, satış cirolarını düşürmek ve bunun için istihdamı azaltmak gerekir. Bu sektörde çalışanları mümkünse sivil hizmet sektörlerine transfer etmek gerekebilir. Silah fabrikalarını tümüyle kapatmak olanaksız olabilir. Kamu nitelikli silah tesislerini özelleştirmek gibi bir çözüm hedef şaşırtmasıdır ve bundan kaçınılmalıdır. Burada silah işletmelerinden verimlilik aranmamakta; daha az üretim yapması beklenmektedir.

Devletin keyfi silahlanmasına sınır getirmek, zira devletin aşırı silah harcama yapması, bir yandan alternatif maliyetleri arttırmakta diğer yandan da bireysel silahlanma üzerinde özendirici bir etki yaratmaktadır. Eğer bir ülkede siviller (bireyler) askerlerden (devletten) daha fazla silahlanıyorsa, orada ciddi bir güvenlik sorunu var demektir.

Şiddet yanlısı olmak, şiddet ve baskı altında olmak, kendini kanıtlamayı istemek, aile ve arkadaşlarından intikam almak, kurulu sisteme başkaldırmak, aylıklığı sevmek, vb. nedenleri ile oluşan ve bir sosyolojik bir olgu haline gelen "çeteleşme", özgür hayatta olduğu kadar, cezaevlerindeki mahkumlar arasında da oluşabilmektedir

Bireysel silahlanmayı gerektiren nedenleri ortadan kaldırmak¹⁰¹ ya da bireysel silahlanmayı ihtiyaç halinden çıkartmak için öncelikle nefret söylemleri ve nefret suçları¹⁰² ile 'siyasal' arenada mücadeleyi sıkılaştırmak, toplum mühendisliği projelerini yaygınlaştırmak gerekir.

⁹⁹ Burada adı geçen "devlet", Buzsa'nın (1997) hatırlattığı gibi; belli bir toprak parçasında yaşayan belli bir nüfusun sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamını idare eden ve düzenleyen kurumlar setidir. Buna göre, yurttaşını güven içinde yaşaması ve hissetmesi konusunda devlet işlevsiz kalamaz.

¹⁰⁰ Elbette bu ancak bir askeri darbenin ardından olabilir. Salman'ın (2003) belirttiği gibi, "*Devlet silahlardan yılda 250 trilyon para kazanıyor. 1960 ve 1980 yıllarında darbelerden sonra bireysel silahlar toplatılmıştı. Demek ki devlet olağanüstü durumlarda bunun ciddi bir sorun olduğunu biliyor. O zaman niye bu kadar rahat kullanılabiliyor?*" (gerçekten de bireysel silahların toplatılması için yine bir askeri darbenin mi olması gerekir? Bireysel silahlanmaya karşı olan insanların sadece bu nedenle de olsa askeri darbe tarafgirliğini yaparsa, ironik ve mantıklı karşılamak gerekebilir.)

¹⁰¹ Neden silah edinmek istiyoruz? Birkaç 'kritik' soru...*Saldırı için mi, ayrıcalıklı olma ya da gösteriş için mi, savunma için mi, ulaşılamayan hedeflere ulaşma arzusunu tatmin için mi?*

¹⁰² Nefret söylemleri silah ve silah dışı yöntemlerle şiddette dönüştüğünde nefret suçu şeklini alacaktır. Türkiye'de nefret söylemleri ile nefret suçları gittikçe iç içe geçmektedir ve bu bakımdan insan hakları karnesindeki 'kırık' sayısı artmaya devam etmektedir. Etnik nefret söyleminin eylemsel uç hali, kuşkusuz soykırımdır. Tarihte bunun bir çok örneği vardır; en önemlisi 'holokost' olarak bilinen Yahudi soykırımıdır.

Silah ticareti hem “gri piyasa”nın hem de “karaborsa”nın konusudur. “Gri piyasa”; orijinal üretici bazında yasal, gayriresmi, yetkisiz, kasıtsız dağıtım kanalları yoluyla mal ticaretinin yapıldığı paralel piyasa olarak bilinir. Bu piyasanın çalışanları vergi vermezler, sosyal sigortadan yararlanmazlar ve ücretleri tezgah altında ödenir. O nedenle bu piyasa yer altı ya da gizli ekonomi olarak adlandırılır. “Karaborsa piyasası” ise, kaçak ve çalıntı mallara dayalı olarak ticaretin tümüyle yasadışı kanallardan gerçekleştiği piyasadır.

Mikro silahsızlanmaya karşı “tek-uluslu” ve “çok uluslu” olmak üzere iki temel yaklaşım vardır. Birinci yaklaşıma göre, silahlı şiddeti önleyici ve kontrol edici geliştirilmiş ulus-devlet politikaları; üretim, ihracat ve ithalat kontrolü, silah bıraktırma programları sözkonusudur. (Bkz. Tablo 3.1.) Çok uluslu düzeydeki yöntemler ise çok çeşitlidir; örneğin; ulusal kapasite oluşumuna destek, şeffaf bilgi-rapor akışı, ambargo, güç kullanımı, belirli silah türlerinin yasaklanması, bağış yapma ve meşruiyet kazandırma, terhis programı (demobilization)-askerisizleştirme (demilitarization) ve silahsızlandırma (disarmament), çok yanlı danışma mekanizmaları,vb.

Tablo 3.1. Ateşli silah kontrol türleri

<i>Hedef</i>	<i>Kuram</i>	<i>Örnek</i>	<i>En büyük sorun</i>
Tehlikeli kullanımlar	Silahları taşıma ve kullanmanın bazı şekilleri, mutemelen ötekilerden daha fazla şiddet üretir; silahları saklamak ya da bertaraf etmek ise silahlı şiddeti azaltır.	Silah taşımaya yasak getirilmesi sonucunda insanlarda ve arabalarda “zula” yapma alışkanlığı... kentsel kamusal yerlerde ateşli silahların yasaklanması.	Riski yüksek silah kullanımalarını açığa çıkarmada ve korumadaki acizlik.
Tehlikeli kullanıcılar	Bazı siviller, muhtemelen diğerlerinden daha fazla silah kullanımını kötüye kullanırlar. Bu tür kişilere yasak getirilmesi toplam ateşli silah şiddetini ve maliyetlerini azaltacaktır.	Suçlu bulunan / mahkum edilen, önemsiz kişiler ve geçmişinde ciddi bir tıbbi hastalık bulunan kişiler. Silah elde etme hakkından mahrum bırakılması.	Yasaklı gruplar-sınıfların yasadışı ve yanlış kanallardan silah elde etmesi.
Tehlikeli silahlar	Bazı ateşli silahlar büyük bir olasılıkla ötekilerinden daha kötü amaçla kullanılır. Bunların ortadan kaldırılması sayesinde ateşli silahlara bağlı toplam şiddet azalacaktır.	Otomatik ateşli silahlar ile kesik namlulu çiftelerin yasaklanması; özel günlerde kullanılan silahlara, el silahları lisansına ve diğer saldırı silahlara sınırlama getirilmesi.	Seçenek olarak, gerideki-öteki silahlara başvurma, kaçak silah piyasasının oluşması.

Kaynak: Franklin Zimring'den aktaranlar; Lawrance ve Meek, 1996.

KüHaSi'nin kontrolü için üç strateji benimsenmektedir: İhracat ve ithalat kontrolleri, sınır kontrolleri ve diğer düzenleyici önlemler; üretim yasakları;ve koşullu teknolojiye erişim önlemleri (ArGe dahil). Bu tür kontrol mekanizmalarıyla hedeflenen; belirli tür KüHaSi (karamayınları, vb.); belirli alıcılar (otoriter rejimler, vb.); belirli

kullanım türleri (insan haklarını sindirmek ya da çatışmaları sürdürmek) ve belirli durum gruplarını ('iltihaplı' toplumsal çatışmalar-kavgalar, vb.) denetim altına almaktır.

Temel amaç, 'insan güvenliği'ne ilişkin kurumları geliştirmektir. Kurumsal gelişme sayesinde toplum içinde güvenliği zedelemeyecek şekilde *ordu* (military), *orduya bağlı olmayan askeri örgüt* (paramilitary) ve siyasal kurum ve uygulamalar, şiddet-dışı mekanizmalar, etkili kamu düzeni, pratik mikro silahsızlanma önlemleri, yerel polis önlemleri, vb. daha da geliştirilebilecektir.

Ayrıca, silahsızlanma, özel silah kategorilerinin düzeyinin "sıfır" oluncaya kadar azaltılması; ve Zanders'in (2008) radikal bir biçimde önerdiği gibi, silah kategorilerinin askeri doktrinden kaldırılması; tek taraflı silahsızlanma olasılığına rağmen uluslararası işbirliğinin şart koşulması beklenmelidir. Heinrich (2006) de, bizi, silahların yanlış ve kaçak kullanımına karşı uyarmaktadır. Johnson (1997), silah hakkını¹⁰³ kullanmayı iki temele, elitizm ve kültüre dayandırmakta ve liberal içerikli siyasal bir işlevle açıklamaktadır.

Hedef 2'ye ulaşmak-Silah üretimini, pazarlamasını ve erişimini şeffaflaştırmak için yapılması gerekenler...

Burada şeffaflıktan kastedilen, ülkelerin KüHaSi transferi konusunda ulusal rapor hazırlayarak uluslararası otoriteleri doğru bilgilendirmesidir. Bölgesel raporlama eğilimlerini ortaya koyan bir araştırmaya göre, Türkiye son dokuz yılda (2002-10) toplam 4 rapor (2002, 2003, 2004, 2005 ve 2008) hazırlamıştır.¹⁰⁴ S.Arabistan ve Irak 2'şer, İsrail 3, İran 4, Somali ve Afganistan sıfır, ABD ve Almanya 7'şer, Avustralya ise her yıl olmak üzere 9 rapor sunmuştur. Raporlama, ülkenin KüHaSi transferi konusunda dünya karşısında ne kadar şeffaf olduğunu göstermektedir. (Ayrıca bkz. Lazarevic, 2010; Parker, 2011.)

Son yıllarda KüHaSi transferleri konusunda hükümetlerarası organizasyonlar, ihracat kontrol rejimleri ve devletler –şeffaflık adına- diğer devletlere ve kamuoyuna daha fazla bilgi vermeye çalışmaktadırlar. (Bkz. Tablo 3.2.) BM Konvansiyonel Silahlar Sicil Bürosu'nun (UN Register of Conventional Arms, UNROCA) kurulduğundan ve BM Genel Kurulu'nun 2003'te üyeleri bu büroya gerekli bilgileri iletmeye davet ettiğinden beri hükümetlerarası uzman grupları (groups of governmental experts, GGEs), devletlerin verdiği raporlar doğrultusunda, KüHaSi'nin uluslararası dolaşımını izleme görevini sürdürmektedirler. Doğal olarak, devletlerin

¹⁰³ Amerikan Federal belgeleri, *Dokuzuncu Yasal Değişiklik* (Ninth Amendment)den ileri gelen insanların kendilerini korumak amacıyla silahlanmak için bireysel haklarının türevlerini doğrudan desteklemektedir.28 Nolu belgede, bu hak, "hükümetin tüm pozitif formları içinde kendi kendini savunma hakkı en üstün hak" olarak tanımlanmıştır. Zaten Yüksek Mahkeme kararları da bu özgün hakkın kabulü ve uygulanmasından ibarettir. Tüm yurttaşların (citizenry) kişisel silahlar sayesinde kendilerini güvende hissettiklerine dair bir garanti yoktur ve bu nedenle silahsızlanmayı destekleyen pratik bir mantık karşımıza çıkmaktadır.

¹⁰⁴ Türkiye, BM bünyesinde bir araştırma raporuna göre, Orta Doğu ülkeleri arasında BM'ye bu konuda düzenli rapor gönderen tek ülkedir.

KüHaSi raporlarını UNROCA'ya sunma erdemliliğini ne derece gösterdikleri tartışmalıdır.

Tablo 3.2. KüHaSi transferleri bilgisi zemininde; UNROCA'ya ihracat ve ithalat raporlarının sunulması

Ülkeler	Yıl	İhracat		İthalat	
		Evet	Hayır	Evet	Hayır
Türkiye	2006	*		*	
Kanada	2006	*		*	
B.Krallık	2003	*			*
Fransa	2004	*			*

Kaynak: Holtom, (SIPRI) 2008.

UNODA (2008), kaçak nitelikli KüHaSi belirlemek ve izlemek amacıyla devletlere bir dizi öneri sunmaktadır. Buna göre, devletler; i-her bir silahın üretildiği noktadan başlayarak sıkı bir denetim ve yargı yetkisi altına almalıdır. ii-silahların hükümet-güvenlik güçleri tarafından usulüne uygun kullanılabilmesi için tüm önlemleri almalıdır.iii- herhangi bir tahrifat ve silmeye karşı üreticileri yeterli önlemler geliştirmek yönünde teşvik etmelidir.

Ayrıca devletler BM gözetiminde uluslararası işbirliğine açık olmalı; BM denetimi kolaylaştırılmalı; gümrük birliği kapsamında olan ve olmayan ülkelerin, silah ihracatı ve ithalatı konusunda, silaha özel tarife ve tarife-dışı engelleri (kota, vb.) uygulamalıdır. Bireylerin, silah ruhsatı çıkarması ve ruhsatsız silah edinmemesi konusunda bilinçlendirmelidir. Böylece devlet tüm dünyaya, bireyler de kendi devletine karşı şeffaf olmalıdır.

BM, KüHaSi konusunda dünya çapında etkili programların geliştirilmesine ve uygulanmasına hız vermiştir. Amerika'dan Avrupa'ya Afrika'dan Asya'ya uzanan pek çok bölge ve altbölgenin KüHaSi sorunlarıyla yüzyüze olduğu bir gerçektir. Bu nedenle bölge bazında ve BM desteği ve gözetiminde kurulan organizasyonlar fiili bir 'meydan okuma' içindedirler, ancak bazıları, ortak mücadele kapasitesinde yetersizlik çekmektedirler.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Bazı örnekler vermek gerekirse (Parker, 2011):

i-Afrika'dan "Doğu Afrika Topluluğu" (East African Community, EAC), KüHaSi ile partner ülkelerin polis örgütleriyle mücadelenin teknik ve finansal kapasitesinin yetersizliğini saptamasını yapmıştır.

ii-Amerika'dan "Amerikan Devletleri Örgütü" (The Organization of American States, OAS), bölgesel araçların-yöntemlerin kullanılmasına ilişkin yasaların uyumu ve güçlendirilmesine önem verirken; *"Güney Ortak Pazarı"* (The Southern Common Market, MERCOSUR) KüHaSi ile ilgili etkili 'eylem programı'nın (PoA) yasal bir bağlayıcılığının olmadığını ve o yüzden silah karaborsacılığıyla mücadele için yasal uyuma vurgu yapmakta; *"Karayip Topluluğu"* (The Caribbean Community, CARICOM) da uluslararası işbirliği ve kapasitesinin genişletilmesini istemektedir.

iii-Avrupa'dan "Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü" (the Organization for Security Co-operation in Europe, OSCE) dahil bir çok bölgesel örgüt, KüHaSi ile mücadele iddialarını kesin bir şekilde uygulamaya koyamasa da, kontrol mekanizmalarını gittikçe arttırmaktadır.

iv-Asya ve Okyanusya'dan "Pasifik Adaları Forumu" (Pacific Islands Forum, PIF), genel olarak, KüHaSi alanındaki kaçak ticareti bölgenin önemli bir sorunu olarak görmezken, PoA'nın görüntüsüne uygun bilgi, politik hareket ve farkındalık yaratma çabası yetersizliğine işaret etmektedir.

Hedef 3'e ulaşmak- Silaha erişebilirliğin zorlaştırılması için yapılması gerekenler...

Ülkemizde yurttaşların özel hedeflerine ulaşma yaşı dünya konjonktürüne bağlı olarak yükseltilmektedir. Örneğin; temel eğitim süresi, işe girme yaşı, evlenme yaşı, emekli olma yaşı, yaşam beklentisi bir artış eğilimindedir. Benzer şekilde, silah edinme ve kullanma yaşı da bu gelişmeye paralel olarak yükseltilmelidir. Örneğin, silah edinme yaşı 21 iken 28'e hatta 30'a çıkarılabilmelidir.

BM, KüHaSi ile mücadele bağlamında bir Ulusal Eylem Planı (National Action Plan, NAP) önermekte ve buna göre, silah kontrol mekanizmasının karmaşık olduğu varsayımından hareketle, çok çeşitli hedeflere işaret etmektedir (BCP ve RCSPC, 2008): Suça yol açan silah sayısının azaltılması, Silah ve cephane kazalarının azaltılması, toplumda silahlara erişebilirlik ve şiddet miktarı ile kamu bağlantısını kurma ihtiyacı, toplumun silah sorununa karşı farkındalığını yaratma ve böylece toplumsal dayanışmayı kurma isteği, kaçak piyasada silah ticaretini azaltma ve hatta engelleme, ulusal mevzuat ve ruhsat yoluyla yasal silahların kontrolü, toplumda çalıntı silahları toplama, toplumda silahların açık bir şekilde sergilenmesini ve silah kültürüne seslenmeyi sınırlama, yasadışı silah kullanmaya karşı kurallar geliştirme ve/ya özel KüHaSi kontrol müdahalelerine başvurma, vb.

Fischer (1981), şiddeti azaltmanın dört düzeyinden sözeder: Kitlesele yıkım araçlarını (nükleer, biyolojik, kimyasal) içeren bir saldırı unsurunun sivil nüfusa karşı misilleme tehlikesi; sahip olunan sınırlar içinde konvansiyonel askeri savunma; işgal edilmiş bölgede gerilla savaşı; şiddet içermeyen yardım ve diğer askeri olmayan savunma şekilleri.

Bireysel silahlanmada kısır döngü, bir bireyin ya da bir grubun silahlanmasının diğer birey ya da grup üzerinde silahlanma güdüsü ve teşviki yaratmasıdır. Bu kısır döngü kırılacaksa, bu kez tersinden gidilerek, bireylerin / grupların karşılıklı/karşılıksız bir anlayışla silahlarını terk etmelidirler. Ya da, Almanya özelinde olduğu gibi, kamu otoritesi sert yaptırımlarla bireysel silahlanma ivmesini düşürebilir (bkz. Kutu 3.1).

Kutu 3.1. Almanya bireysel silahlanmada daha sert koşullar peşinde

Almanya, Avrupa'da en sert silah yasalarına sahip ülkelerden biri. Yine de bireysel silahların kontrolü ve yasa dışı silah sayısının azaltılması konusunda büyük sorunlar yaşayan Almanya, yeni önlem arayışında. (...)

Bireyler için yıllardır istisnasız bir silah yasağı talep eden silah karşıtları, bireysel silahlanmanın sadece atıcılık sporuyla bağlantılı olduğu konusunda şüpheli. Uzmanlar, spor ve avcılık amacıyla silah kullanan kişilerin yanı sıra koleksiyoncu ve eski silah sahipleri de eklendiğinde yaklaşık 4 milyon Almanın toplamda 10 milyon kayıtlı silaha neden ihtiyaç duyduğunu merak ediyor. Bu arada bireysel silahlanmayla ilgili yasalar da bir hayli sertleştirildi. Atıcılık kulübü üyesi bir Alman, ehliyet benzeri bir silah bulundurma ruhsatının artık önkoşul olduğunu söylüyor: "Ruhsatı açıp bakarsanız, kişinin ne türlü silahlara sahip olabileceğini ve şu anda hangilerine sahip olduğunu görürsünüz. Ayrıca üretici firma, seri numarası ve satın alınan tarihi de kaydediyor ve damgalatıyoruz."

20 milyon yasa dışı silah: Almanya'da suç teşkil eden şiddet olaylarının yüzde 60'ında ateşli silahlar kullanılıyor. Ayrıca tüm bu olaylarda kullanılan silahların neredeyse hiçbiri yasal değil. Polis, Almanya'da sayısı 20 milyon olarak tahmin edilen yasa dışı silahların, silah

kaçakçılığı ve yasa dışı üretim olmak üzere iki kaynaktan geldiğini belirtiyor. Silah uzmanı W.Dicke, zararsız metal parçaları içeriyormuş gibi görünen mal teslimatlarına dikkat çekiyor. Dicke, *"Bunlardan tamamen yepyeni bir silah üreten zanaatkârlar var. Tabii ki bu yasak. Ancak bir pazar olduğu sürece, bu tür faaliyetler de devam edecektir"* şeklinde konuşuyor.

Merkezi silah kayıt sistemi hedefi: Almanya'da henüz yasal ve yasadışı silahların kayıtlı olduğu merkezî bir silah kayıt sistemi bulunmuyor. Bunun nedeni ise silah ruhsatı verme ve kontrol yetkisinin eyaletlerde olması. AB'nin önerisi üzerine bu tarz bir silah kayıt merkezinin gelecek yıldan itibaren faaliyete geçmesi planlanıyor. Polis Sendikası Başkanı B.Witthaut, bu konudaki hazırlıkların pek de arzulanan düzeyde olmadığını teslim ediyor. Witthaut, *"Bu kadar uzun sürmesi polis olarak bizler için ve görevdeki herkes için bir talihsizlik. Sıradan bir aile kavgasında bile silah kullanıma olasılığını hesaba katıp temkinli hareket etmemiz gerekiyor. O evde silah bulunup bulunmadığını önceden bilmek, işimizi büyük ölçüde kolaylaştırırdı. 'Dikkat, silah var!' şeklinde bir uyarı yapılması durumunda ise olay yerinde birinin silahlı olabileceğini anlayıp, ona göre önlem alabiliriz"* diyor. (DW)

Kaynak: Euroactiv, 2011.

Hedef 4'e ulaşmak - Sürdürülebilir silahsızlanma için 'sürdürülebilir büyüme'yi sağlamak için yapılması gerekenler...

Sürdürülebilir silahsızlanma ile sürdürülebilir büyümeyi kaynaştırmak önemlidir. Burada 'sürdürülebilir' sözcüğünden, bir şeyin mevcut olarak sürdürülemediği ama sürdürülmesi gerektiği anlaşılmaktadır. O halde, sürdürülmesi zor olan silahsızlanma ile büyüme aynı anda nasıl sürdürülebilir hale gelmelidir? Kıt olan kaynaklar, örneğin su ve petrol aşırı-israf derecesinde kullanılırsa, orman arazileri (ağaçların kaçak kesim ve yangınlarla hasar görmesi sonucu) daraltılırsa, vb. bu durumda, insanlığın ortak geleceği tehlikeye girmiş olur. O halde, bu doğal kaynaklar idareli ve doğru yani akılcı kullanılırsa, doğanın hayatı ve insanların doğadan yararlanma süresi uzatılmış olacaktır. Dünyanın –devletler ve bireyler bazında- aşırı silahlanması da doğanın sürdürülebilirliğine sekte vurur; ortak yaşam tekerinin dönmesini zorlaştırabilir, hatta durdurabilir. Zira, biyologların vurguladıkları gibi, *'doğa insan olmadan da yaşayabilir ama insan ise, doğa olmadan asla yaşayamaz.'* O halde, insanlık, doğanın nimetlerini külfete dönüştürmemelidir.

Doğanın kıt kaynaklarının silah sektöründe kullanılmaması ve nükleer başta olmak üzere silahların doğaya zarar verecek şekilde yer altı ve yer üstünde, denizaltında ve gökyüzünde denenmemesi gerekir. Ayrıca, silah üretiminde kullanılan doğal hammaddeler (demir gibi madenler) sınırlandırılabilir. Bu maddeler, silah üretimi yerine örneğin inşaat malzemeleri üretimine kaydırılabilir. Yeraltında ve gökyüzünde yapılan ülkeler silahlanma denemeleri durdurulmalıdır; zira bu denemelerle okyanuslar, dağlar, toprak, gökyüzü, vb. doğa mekanları ile hayvan ve bitkiler zarar görmektedir. Bunun için nükleer silah üretimi de yapılamamalıdır. Silah üretimi zor ve risklidir. Bu sektörde çalışan işçilerin bireysel ve sosyal yaşamını olumsuz etkilemektedir. Beşeri işgücünde verimlilik ve memnuniyet kaybı da sürdürülebilir büyümenin konusudur. Ayrıca, doğal kaynakların adil kullanımı ve dağıtımı bağlamında sürdürülebilir büyüme sayesinde açlık ve yoksullukla da mücadele¹⁰⁶ şansı yüksektir.

¹⁰⁶ Son zamanlarda gündeme gelen Somali vb. Afrika ülkelerinde kol gezen açlık ve yoksulluk, Türkiye ve İslam dünyasında Ramazan ayı nedeniyle aynı ve nakdi yardım ve bağış faaliyetlerini arttırdı.

Hedef 5'e ulaşmak -Bireysel silahsızlanma eğitim sistemini hayata geçirmek için yapılması gerekenler...

BM K.Annan'ın bir sözüne yer verir: *"Eğitim, tamamen basit bir şekilde, diğer adıyla barışı kurmaktır. Bu, varolan savunma harcamalarının en etkili formudur."* Dhanapala (2005?), 'savaşın yokluğunun her zaman barışın varlığı anlamına gelmediğini' ve militarizme eleştiri bağlamında da İ.S. 4.yy.'da Roma imparatoru Vegetius'un şu çarpıcı sözünü hatırlatır: *"Si vis pacem, para bellum: Eğer barış istiyorsanız savaşa hazırlanın."* Eğer barış kültürü sürdürülebilir yapılacaksa, bu, en iyi, eğitim yoluyla yapılabilir.¹⁰⁷

Silahsızlanma eğitimi şu temel ilkeler üzerine oturtulabilir: Zihinlerde savaşın bir kader olmadığı ve barışın, uğrunda mücadele edilmeye değer pozitif sonuçlar verdiği düşüncesi egemen olmalıdır. Topumlarda barışçıl yaşam için siyasal ve hukuksal altyapının kurulması için BM ve yan örgütlerinin (UNESCO, vb.) bilgi ve belgeleri rehber alınmalıdır. Bireylerin şiddetin kötü sonuçlarına karşı farkında ve bilinçli olması öğretilmelidir. Disiplinlerarası bilgilerden yararlanılmalıdır; çünkü silahsızlanma eğitimi psikolojik, toplumsal, kültürel, siyasal, hukuksal, ekonomik ve teknolojik cephelere sahiptir.

Abe (2005?) ve Levitas'a (2005?) göre, barış ve silahsızlanma eğitiminde öncelik çocuk ve gençleri silahsızlandırmak olup bunun için okullar¹⁰⁸ ile müfredat yeniden düzenlenmelidir. Weiss (2005?), temel amacın 'toplumların şiddet kültüründen barış kültürüne dönüşümü' iken, öğretmen-öğrenci ve aile üçgeninde gerekli eğitim materyallerinin hazırlanması gerektiğini belirtmektedir.

Sürdürülebilir silahsızlanma için "barış eğitimi"ne ihtiyaç var. Barış eğitimi, Reardon'a (2005?) göre şu hususları içerir:

Oradaki perişan durum belirli bir ayla sınırlı yardım duygusuyla düzeltilmekten uzaktır. Silaha ve silahlanmaya astronomik bütçeler ayıran büyük zengin devletler yıllık askeri harcamalarının binde birini ayırıp bunu birkaç yıl tekrar ederlerse Afrika'daki bu dramın azalması olanaklıdır.

¹⁰⁷ Örneğin, bir ilk adım, Türkiye'de orta öğretim okullarında birincil tercih olarak, sivilleşme adına, "Milli Güvenlik Dersi" yerine "Bireysel Güvenlik Dersi" konularak atılabilir. İkinci tercih de, doğal olarak her iki dersin bir ders adı altında birleştirilmesi şeklinde olabilir.

¹⁰⁸ Silahsızlanma eğitiminin yapılacağı mekan salt okul değildir; hatta daha çok, ev ve sokak ve çarşıdır. Bir tek öğretmeni ya da resmi-sabit bir müfredatı da yoktur. Anne-babalar, okul öğretmenleri, bilim ve din görevlileri, resmi-özel-vakıf statüsündeki sosyo-kültürel kurumlar, dış ticaret şirketleri, medya, vb... hepsi-herkes barışın nimetlerini – şiddet ve savaşın külfetlerini anlatmalıdırlar. Genel yöntem şöyledir: Öğretmen okulda derslerle öğrencilere, anne-babalar evde çocuklarına öğütlerle, gazeteler haber ve fikir yazılarıyla, tv kanalları belgesel ve sinema filmleriyle, imamlar camide papazlar kilisede vaazlarıyla, siyasetçiler barış içerikli mesajları ve çıkaracakları yasalarla, mahkemeler şiddete karşı ve barışın kurulması için adil yargılamalarıyla, tüccarlar mal alışverişleriyle, vakıf ve dernekler şiddet ve ırkçılığa karşı vereceği burslarla, üniversiteler konferanslarıyla, vb.. Tüm bunlar, karmaşık yapıda olan ve sabır isteyen silahsızlanma eğitiminin birer parçası-tamamlayıcısı niteliğindedir. Medya araçları ile, görsel ve işitsel malzeme kullanılarak barış ve savaş karşıtlığı, barışın güzel-savaşın kötü sonuçları zihinlere işlenmelidir.

- Savaşın yıkımlarından ve silah denemelerinden çevreyi koruma,
- Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'nin 28.maddesinde geçen "barış için insan hakkı",
- İnsan ihtiyaçlarını karşılamak ve toplumsal adalet ve askersizleştirilmiş (demilitarized) güvenlik sistemlerini kurmak için ordudan sosyal harcamalara dönük ekonomik değişim.

Öte yandan, Burkes (2005?), silahlı(dır)ma eğitime ilişkin şu üç somut soruyu sorup yanıtlamaktadır:

i-Niçin yapmalıyız? (Çünkü...) 2001'de düzenlenen "BM Küçük ve Hafif Silahların (KüHaSi) Kaçak Ticareti Konferansı"nda bir yol haritası olarak belirlenen "KüHaSi Kaçak Ticaretini Engelleme, Mücadele Etme ve Durdurma Eylem Planı"na göre, bugünkü dünya toplumunun yüzyüze olduğu en büyük insani meydan okuması "barış eğitimi"dir.

ii-Ne yapmalıyız? Barış eğitimi ile silahlı bir toplum hedefine ulaşmak için şu stratejiler geliştirilmelidir:

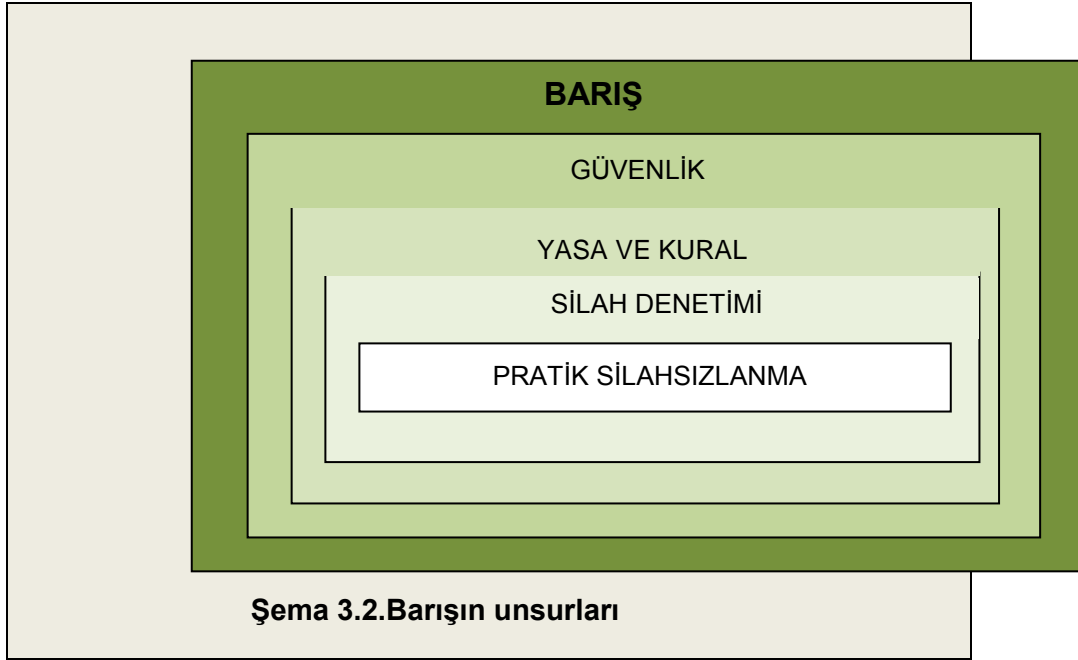
- Barış-temelli bir toplum modelinin ve silahlılandırma eğitim takımının kurulması,
- Barış ve silahlılandırma eğitim müfredatının geliştirilmesi,
- Barış ve silahlılandırma eğitimi için öğretmenlerin yetiştirilmesi,
- Okullarda barış ve silahlılandırma eğitim programlarının uygulanması,
- Resmi olmayan barış ve eğitim programlarının geliştirilmesi,
- Bir değer biçme aracının yaratılması ve uygulanması,
- Sürdürülebilirlik için planların geliştirilmesi.

iii-Nasıl yapmalıyız? Çeşitli ülke beklentilerini, deneyimlerini, önerilerini, mahkeme davalarından çıkarılabilecek dersleri kapsayacak şekilde bir "Savaşı-Çatışmayı Yoketmeyi Öğrenme ve Barış Kültürünü Öğretme" el kitabı, başlangıçta, Barış Eğitimi Küresel Kampanyası için yeterli olabilir. Bu konuda BM'nin tüm yakın birimleri¹⁰⁹ teknik ve finansal yardımlar sağlayacaktır.

Faltas, vd (2001), barışa giden kilometre taşlarını; önce toplumda pratik silahlılandırma, ardından silah kontrolü ve yasalar şeklinde sıralamaktadır Ancak bu

¹⁰⁹ Bu birimler arasında UNESCO (UN Educational, Scientific and Cultural Organization-BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü), UNDP (UN Development Programme), UNICEF (UN Children's Fund-BM Çocuk Fonu) ve UNDDA (UN Department for Disarmament Affairs, BM Silahlılandırma İlişkileri Bölümü) bulunmaktadır.

sayede özlenen güvenlik ortamı oluşacak ve sonuçta barış rüzgarı esebilecektir (bkz. Şema 3.2).

Kaynak: Faltas, vd. (2001).

Enson hedef olan “barış kapısı”nı açmak için kullanılacak ilk anahtar, kumanda ve serbestiyet şeklinde iki evreden oluşan “pratik silahsızlanma”dır. İlk evrede hükümet ve siyasal kuruluşlar asıl aktörlerdir ve ikinci evrede özel kuruluşların da eklenmesiyle, politik istikrar ve kamusal güvenlik sağlanabilecektir (Tablo 3.3).

Tablo 3.3. Barışın kurulması bağlamında pratik silahsızlanma

	<i>Evre I Emirle silahsızlanma</i>	<i>Evre II Serbest silah koleksiyonu</i>
Zamanlama	Barışın tasfiyesinden hemen sonra	Sonra
Hedef	Politik istikrarın sağlanması	Politik istikrarın sürdürülmesi, Kamu güvenliğinin geliştirilmesi
Güdüleme	Baskılar, cezalar, ödüller	Cezalar, ödüller
Ölçü	Ortak	Bireysel
Görünürlük	Kamu	Kamu ya da özel
Politik çerçeve	Terhis	Terhis, suç önleme
Sorumlu aktörler	Hükümet ve siyasal kuruluşlar	Hükümet, kamu ya da özel kuruluşlar

Kaynak: Laurance ve Godnick'ten aktaran Faltas, vd (2001).

Öte yandan, silahlara karşı silahsızlanmak ya da baskıya karşı pasif direniş göstermek ya da savaşa-kavgaya barışla yanıt vermek, silahsızlanma eğitimi için “B Planı”¹¹⁰ sayılmaktadır.

¹¹⁰ “Otpor! Hareketi” 1998’de kuruldu. Belgrad Üniversitesi’nde baskıcı Sırp polisine karşı (100.km.lik) protesto gösterileri ile başladı ve hiçbir şiddet içermeyen başka yürüyüşler ve sokak tiyatroları ile devam etti. Şiddete karşı olan bir hareketin şiddete başvurması çelişkili olacaktı. “Otpor!”un direniş sembolü olan yumruk, kişisel cesareti simgelemek dışında, her bir bireyin vaktini ve enerjisini bir şeyler yapmaya adanması gerektiği, bu olmaksızın, değişimin asla gerçekleşmeyeceğini simgeler. Hareketin ilk broşürünün adı bile değişim talebi konusunda oldukça kışkırtıcı: “Sistemi ısıt!” Otpor eylemcileri, her bir gözaltına alınma durumunu, yönetimin güvenilirliğini sarsan fakat halkın Otpar’a sempatisini ve

Son olarak, barış ve silahsızlanma eğitimi için verilen çabanın bir ödülü olmalıdır. Ödül, işin ayrıntısıdır; önemli olan ödül almak değil, ödülü hakettiren etkin çabaları göstermektir. Bu bağlamda, barış ve silahsızlandırma alanında evrensel düzeyde çaba gösteren kişilere / kurumlara verilen en ünlü ödül, kuşkusuz, Nobel Barış Ödülü'dür (NBÖ).¹¹¹ İlginç olan, şu ana kadar Türkiye'den hiç kimseye ya da kuruluşa NBÖ verilmemiştir.¹¹²

Hedef 6'ya ulaşmak- Şiddet kültüründeki kısır döngüyü kırmak için yapılması gerekenler...

Silah kültürü, Türkiye'de bir "kült" sorundur. İlerleme ve değişim talebi bu kültür için de gösterilmelidir. Silah kültürünün Avrupalı ve Türkiye gibi ülkelerde¹¹³ gelişmiş olmasının tabanında avcılık ve kutlama alışkanlığı bulunmaktadır.

Şiddet-silah kültürü kısır döngüsünü kırmak için birçok araçtan yararlanılabilir. Bu araçların başında "ahlak", "hukuk" ve "ekonomi politikası" gelmektedir.

i-Silahlanmanın bir ahlakı vardır! Bir kere, toplumda bir 'silahlanma ahlakı' olmalıdır, yoksa geliştirilmelidir. Sıfır silahlanma ya da yüzde yüz silahsızlanma

desteğini arttıran bir siyasal olaya dönüştürmeyi başardı ki, işte B planı budur. Bu planın kaynağı eski Uzakdoğu savaş sanatı Jujitsu'nun felsefesine de uygundur. Bu felsefeye göre, düşmanın gücünün kendi aleyhine nasıl kullanılacağı öğretilir: Hem güç hem de fizik olarak üstün gözükken rakipleri yenmek ve hamle üstünlüğünü sağlamak genellikle mümkündür (Similjanic, 2003).

¹¹¹ Ekşi Sözlük'te "*Nobel ödülünün zeytin dalında verileri*" diye tanımlanan Nobel Barış Ödülü (NBÖ), İsveçli kimyager A. Nobel'in vasiyeti uyarınca, her yıl *ulusların ve halkların kardeşliği, silah ve orduların azaltılması ve barış kongreleri düzenlemek için en çok çaba gösteren* kişi/ler ya da kuruluşlara verilir. NBÖ, (diğer Nobel ödüllerinin aksine İsveç'te değil) Oslo'daki (üyeleri Norveç Parlamentosu tarafından seçilen) Nobel Komitesi tarafından verilir. (Ayrıntı için bkz. Nobelprize.Org) NBÖ'nün verildiği 1901-2000 yılları için yapılan özel bir değerlendirme için bkz. (Norveç Nobel Komitesi Sekterteri ve Norveç Bilim Enstitüsü Direktörü) Lundestad, 2001. (Ayrıca, NBÖ sahibi kişiler ve ülkeler listesi için bkz. EK-3.5.)

¹¹² Aslında, NBÖ'nün "*Dünyada barış, yurtta barış*" diyen Atatürk'e neden verilmediği; hatta, eğer verilmesi halinde Atatürk'ün bu ödülü red edip etmeyeceği de merak edilebilir. Atatürk, savaş ihtiraslı bazı sivil politikacıların aksine, bir asker olmasına rağmen barış için çok çalışmış bir şahsiyettir. Zira, o, pek çoğu gibi, savaşın ne demek olduğunu yaşayarak öğrenmiş ve namludan çıkan kurşunun 'ağızdan çıkan söz' gibi ne anlama geldiğini iyi bilen biriydi.

¹¹³ Kuzey ve Güney Doğu Avrupa için yapılan bir araştırmanın verileri özetle şöyledir (bir fikir vermesi bakımından): 1990 başlarında Almanya'da (82 milyon nüfus) kayıtlı ateşli silah sayısı 7 milyon; her 100 kişiye 8.5; yasadışı ateşli silah sayısı 17 milyon ve toplamda her 100 kişiye yaklaşık 30 tane ateşli silah düşüyordu; neredeyse her 3 kişiden 1'i silah sahibidir. İsveç'te her 5'te, Kosova'da 8'de, Arnavutluk'ta 13'te, Bulgaristan'da 20, Romanya'da ise her 200 kişiden 1'i ateşli silah sahibi olduğu tahmin edilmektedir. Toplam avcı sayısı ve her 100 bin kişi başına düşen avcı sayısı bakımından şöyle bir tablo oluşmuştur: Almanya'da yaklaşık 340 bin toplam avcı sayısına göre her 100 bin kişiye 411 avcı düşerken; Fransa için 1.5 milyona 2500; Finlandiya'da 292 bine, 5600; Arnavutluk için 40 bine 1120; Bulgaristan için 108 bine, 1500; Romanya için 79 bine 352 (UNDP ve SEESAC, 2006). Türkiye'ye gelince... 2000 li yılların başında 5-6 milyon avcının varlığından sözedilen ülkemizde 2005-2006 av dönemi itibarıyla resmi rakamlar 56150 avcının olduğunu göstermektedir. 2006'da avlanma pulu satışına bakılırsa resmi avlanan avcı sayısının 25-30 binlere düşeceği öngörülmüştür (Çalım, 2006).

gerçekleşmeyeceğine göre, silaha erişimi ve kullanımı için ‘adap’, ‘terbiye’, ‘nefsi müdafaa hali’, vb. sınırları çizilerek ahlaksal bir zemine oturtulmalıdır. Buna göre, sürdürülebilir silahsızlanmanın ön koşullarından biri ‘*silahlanma ahlakı*’dır. Ahlak; doğru, iyi, güzel, adil, vb. erdemlerin bir toplamıdır. O halde, bir silah; ancak doğruluğun, iyiliğin, güzelliğin, adaletin, vb. erdemlerin emrettiği yerde / yolda kullanılabilir.

ii-*Silahlanmanın bir hukuku vardır!* Etkili bir adalet sistemi sayesinde silahlı şiddetin toplumu sıkıştıran ahtapot kolları kırılabilir ya da etkisiz hale getirilebilir. Bir kere, yargı konusu haline gelen KüHaSi ile işlenen suçların cezası en kısa zamanda verilmeli, ayrıca bu tür suçlarda zaman aşımını sınırı kaldırılmalı, caydırıcılığı azaltan ceza indirim ve af yasaları çıkarılmamalıdır. Hukuk, birilerinin silahlanma yoluyla sınırsız özgürlük sahibi olmasını, başka birilerinin de baskı altında yaşamasını engelleyen mekanizmadır. Anayasa¹¹⁴ ve yasalar ona göre yeniden düzenlenmeye muhtaçtır.

iii-*Silahlanmanın bir ekonomik politikası vardır!* Devletin harcama, vergi, döviz, vb. ekonomik araçlarla sorunlara müdahale etmesi demek olan “ekonomi politikası”, doğru ve etkili kullanılması halinde şiddet kültürü ve/ya silahlı şiddet ile mücadeleye olası katkısı sağlanabilir. Örneğin; devlet, işsizlik ve/ya yoksulluk kaynaklı silahlı şiddete başvurma eğilimi olan gençleri işlendirebilir (istihdam edebilir) ve onları gelir ve sosyal güvenlik olanaklarına kavuşturabilir. İşsiz gençlere iş bulununcaya dek işsizlik sigortası fonundan bir para transferi yapabilir. Öte yandan, silaha erişimi zorlaştırmak için bürokratik işlemleri, ruhsat bedellerini, harç ve vergilerini arttırabilir. Gerçekten de, silahı, kıt bir mal haline getirmek, lüks mal sınıfına sokmak ve en yüksek vergilere (KDV ve ÖTV gibi dolaylı vergiler, ithalat vergisi, vb.) çarpmak yoluyla silaha erişim caydırılabilir. Daha fazla silahların patlamaması için alınan bu tür ağır mali önlemler yüzünden ruhsatsız silah arayışları yoğunlaşabilir ve dolayısıyla silah karaborsası patlamayabilir. Bu arada, enflasyon (TÜFE, ÜFE ve deflatör hesaplamaları için hazırlanan tüketici ve üretici mal sepetlerinden “silah” ve yan ürünleri varsa, çıkarılmalıdır. Çünkü bu ürünlerin talep esnekliği sıfır ya da sıfıra yakındır.

Kısaca, bireysel silahlanma ile mücadele ve/ya sürdürülebilir silahsızlanmayı sağlamak için belirlenen hedefler ve uygulanması bir bütündür ve ilaçların etkileşimi sonuçlar doğurmaya müsaittir. (Karşılaştırmalı ve özet bir matris için bkz. Tablo 3.4.)

¹¹⁴ Tushnet (2007), “*silahlanma hakkı, bir insan hakkı mıdır?*” şeklindeki bilindik soruya yeni bir soru eklemektedir: “*Anayasa neden silahlarla mücadele edemez?*”

Tablo 3.4. Sürdürülebilir silahsızlanma için hedefler ve uygulanması: Matris

Hedef No	Hedefler nelerdir?(Amaçlar)		Hedeflere nasıl ulaşılır?(Araçlar)
1	Silah üretimini ve pazarlamasını daraltmak ve sıkı denetlemek	→	(KüHaSi) Silah sektöründe üretimin kısıtlanması, çalışanların hizmet sektörlerine kaydırılması, silah üretim ve satışının sürekli denetlenmesi, silah tesislerinin sadece kamu tarafından işletilmesi, kaçakçılığa karşı sert yaptırımlar uygulanması, nefret söylemlerinin nefret suçlarına dönüşmemesi için siyasal mücadelenin yapılması, toplum mühendisliği projelerine hız verilmesi, vb.
2	Silah üretimini ve pazarlamasını şeffaflaştırmak	→	Ülkeye giren, dolaşan, ülkeden çıkan silahların kayıt altına alınması; silah ihracat ve ithalatının (transferinin) devlet tarafından açık, net ve süreli bir şekilde BM'nin ilgili birimlerine rapor edilmesi, vb.
3	Silaha erişebilirliğin zorlaştırılması	→	Silah edinme ve kullanma yaşının, 21'den, aşamalı olarak 30'a doğru yükseltilmesi; ruhsatsız silahların toplatılması ve kamuoyuna sergilenmesi, vb..
4	Sürdürülebilir silahsızlanma için sürdürülebilir büyümeyi sağlamak	→	Doğa dengesi ve çevre temizliği hedefine uygun olarak; silah yapımında kullanılan hammadde ve ara mallara sınır getirilmesi; silah üretimi artıklarının (çöplerin) toprak ve denizi kirletmemesi için gerekli önlemlerin alınması, vb.
5	Bireysel silahsızlanma eğitim sistemini hayata geçirmek	→	Barış ve silahsızlanma eğitiminin mekan kısıtının kaldırılması; okulun yanı sıra yaşamın olduğu her yerde (çarşı, trafik, otogar, hastane, vb) bireysel silahsızlanmanın toplumsal huzur ve güvenlik için ne derece yaşamsal olduğu konusunda bilgi ve iletişim araçları (özellikle internet ve medya yardımıyla insanların bilinçlendirilmesi, vb.
6	Şiddet kültüründeki kısırdöngüyü kırmak	→	Ahlaki davranışlar, adli cezalar, maliye politikaları (kamu harcaması ve vergiler)

Kaynak: Tarafımızdan oluşturulmuştur.

BİR/EYSEL MANİFESTO'M!

Ben okur-yazar olan bir bireyim. Bireysel silahsızlanmayı savunuyorum; hatta kitlesel silahsızlanmayı da... Herkese söyleyecek bir sözüm var. İşte benim manifestom!¹¹⁵

Dünya yurttaşlarına...

Sizin ülkenizde atılan bir merminin maliyetini hiç hesapladınız mı? Finansal maliyetini değil, beşeri maliyetini soruyorum. Eğer o mermi boşuna atılmışsa, aslında 'milli servetinizi' değil, 'dünya serveti'ni çöpe atmışsınız demektir. Çünkü aynı gezegende yaşıyoruz. Her tarafı gezmezsek de bu gerçeğin farkında olmalıyız. Ben de bir Türkiyeli değil de Afganistanlı¹¹⁶, Amerikalı, Brezilyalı, Cezayirli, Çinli, Danimarkalı, Ermenistanlı, Filistinli, Gürcistanlı, Hindistanlı, Iraklı, İngiltereli, Japonyalı, Kübalı, Lübnanlı, Mısırlı, Norveçli, Özbekistanlı, Portekizli, Rusyalı, Somalili, Şilili, Taylandlı, Ugandalı, Ürdünlü, Venezuelalı, Yunanistanlı ve Zambiyalı... olabilirdim. Hepimiz insan olduktan sonra ne fark eder ki? O halde birbirimize şiddet duygusu beslemekten vazgeçelim. O duygunun karın doyurduğu nerede görülmüştür; duyu organlarımıza hasar vermektan başka?

Ülkemin yurttaşlarına...

Yetmiş üç milletten oluşuyoruz; doğrusu bilmiyorum, o kadar var mıyız; keşke aynı düğünde halay çeken yüz yetmiş üç milletten oluşsaydık. Ama birbirimizi birbirimize benzetmeye çalışmadan. Sadece şiddet ve militer kültürüyle mücadele ederken, silahsızlanma için aynı saflarda savaşırken birbirimize benzeyelim. Birimize sıkılan bir kurşunun hepimize sıkıldığını farz edelim ve ona göre silahlanmaya 'paydos' diyelim. Yoksa silahlar hayatımıza 'paydos' diyebilir. Sorarım size; onlar bizden daha mı güçlü?

Bölgemin halkına...

Doğu ve Güneydoğu Anadolu! Göğsümün sol tarafında, kalbimin olduğu yerde, içinde yaşadığım 'hinterland.' Kadim kavimler kapısı. Ülkemin, terörizm ve 'törerizm' belası yüzünden refah talihi pek düzgün gitmeyen parçasısın. Bıraksalar, silahlar patlamasa, gerçek anlamda 'sanayi patlaması', 'turizm patlaması' yapacaksın. Tarihine bir dokunsalar, kültürel dokunu bir yoklasalar, müziklerini bir dinleseler, acı çeken kadınlarının derin gözlerine bir baksalar yahut sadece silahlı şiddet korkusuyla yaşayan insanların hikayesini bir okusalar... sadece bütün bunları birer kez yapsalar... seni çok sevecekler. Ey halkım! Sen de değiş artık; değiş ki değiştirebilesin. Önce, çözümü silahta arayanlara itibar etme. Silahlı çözüm arayışı sadece silah tacirlerini kazandırır, diğerleri kaybeder. Biliyorsun ki, silahların

¹¹⁵ Adı üzerinde, bu bir kişisel manifestodur. Başka kişilerin de aynı konuda farklı bir manifesto sunmasına 'mani' değildir.

¹¹⁶ Millet isimleri ülke menşeli ve alfabetik olarak yazılmıştır.

'konuştuğu' yerde insanlar susar. Diyalog biter, uzlaşma olmaz. Bir de, mozaik çatlar. Silahın yerine karşılıklı saygıyı koyarsak, mozaik yerine 'düşmanlar çatlasın.'

Devletimize...

Çağdaş demokratik sosyal hukuk laik devletim! Ve bir de Avrupa Birliği'nin¹¹⁷ aday üyesi devletim! Böyle uzun ve anlamlı bir kimliği olan bir devletin; parlamentosu, hükümeti ve bürokrasisiyle; herhangi bir şekilde şiddet uygulama ya da şiddet uygulayanları hoşgörme lüksü olabilir mi? Böyle bir devlet, ancak ve ancak hukuka ve demokrasiye bağlı yurttaşlarına güven veren, güvenliğini sağlayan, silah alımını zorlaştıran ve vergi gelirini arttırmak için silah satışlarını dolaylı yollardan da olsa desteklemeyen devlettir. Yurttaşlık bilinci ve aidiyetini canlı tutan, etnik ve mezhep kökeni ayırımı yapmadan –eşitlik ve adalet ilkeleri ile- en yetkili makamlara getiren bir devlet olabilir. Ayrıca, silah sanayine, yatırımlar anlamında tüm diğer sanayilere göre pozitif ayrımcılık yapmamak gerekir. Gerçekte silah üretimi ve pazarlamacılığı bakımından güçlü olan devletler her zaman güçlü değildir. Bunun yerine, daha fazla elektrik üreten ve dağıtan, okur-yazar oranı yüzde yüz olan, bebek ölümlerini 'minik' düzeye düşürmüş, kişi başına geliri yükseltmiş, yoksul nüfusunu ve yoksullaşma oranını azaltabilmiş, bilimsel ve teknolojik patent sayısını sürekli arttırabilmiş, insanlık için gıda, ilaç ve bilişim gibi sektörlerde buluşlar yapan, hekim ve öğretmen ihtiyacını karşılayabilen, yeni cezaevleri yapmak durumunda kalmayan, şiddet kültürünün aynası olan gazete üçüncü sayfa haberlerini azaltabilmiş, kısacası bilim, eğitim, hukuk, demokrasi ve ekonomik anlamda güçlü bir devlet artık gerçekten güçlü ve ileri bir devlet sayılmaktadır. Hem 100 milyon nüfusa doğru giden bir Türkiye, hem de 100.yaşına doğru giden bir Cumhuriyet olmak kolay değil. Aynı zamanda, hem 2023'e kadar AB'nin tam üyesi ve hem de dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisi arasına girmeyi planlamak...

Ordumuza...

Silahlı kuvvetler olarak kendinizi 'bilgi kuvvetleri' ile takviye ediniz. En güçlü ordular artık en yeni teknolojileri izleyen ve 'savaş değil barış teknikleri'ni uygulayabilen, en bilgili olanlardır. Daha fazla (nicel) değil, yeterli ve doğru (nitel) düzeyde silah harcamasını yapınız. Böylece, israfa siz de bir 'darbe' vurmuş olursunuz. Ayrıca toplum olarak, zaman zaman askerleşen sivil yöneticiler ile sivilleşen askerleri fark etmekte zorluk çekebiliriz. Ama bize, hakikaten (askeri savaşa sokan ve militarist zihniyetteki siyasetçiler anlamında) "sivil paşalar" değil, (savunma sorunlarını silahla değil barış taktikleri ile çözmeyi önceleyen ve hükümet üyesiymiş gibi sürekli demeç vermeyen anlamında) "paşa siviller" lazım! Sivilleşmek, uygarlaşmaktır.

Polisimize, Cumhuriyet savcılarımıza, yargıçlarımıza...

Düşünce ve ifadesini bir silah gibi kullanan ile cebinde çakmak taşır gibi silah taşıyan kişileri ayırt ettiğinizi biliyorum. Polis olarak yakalarken, Cumhuriyet savcısı

¹¹⁷ AB, parasal ve ekonomik entegrasyonunu kurmuştur; fakat aynı zamanda bir "bireysel silahsızlanma entegrasyonu" olup olmadığı tartışmalıdır. Zira, ABD ve Rusya gibi dünyaya KüHaSi ihraç eden bölgelerin başında gelmektedir.

olarak iddianame hazırlarken, yargıç olarak nihai kararı verirken, ne olur, onları birbirine karıştırmayınız. Zira, burada, bu kişilerden ilkinin kullandığı 'silah', düşünce ve ifade özgürlüğünün bir sonucu ve entelektüel hayatın zenginleşmesinin bir nedeni iken; ikincisinininki ise, şiddet kültürünün asli bir parçası ve insan haklarını her an ihlal edebilecek bir demir parçasıdır. Bu arada, ülkemizin polisi (boy engeline göre işe alınan ender meslek gruplarından biri), bir değişiklik yapıp da tabanca kabzalarını saklayarak öylece görevini yaparsa daha iyi olmaz mı? Çünkü silahı dışarıda olan polis bu haliyle çocuklar üzerinde özendirici etki yaratabiliyor. Kaldı ki, örneğin İngiliz polisi silah bile taşıyor. Biz de bir 'polis devleti' olmadığımızı göre...

Siyasetçilerimize ve sivil toplum örgütlerimize...

Sözüm meclisten dışarı olsun: Yakın tarihimizde bazen şoven yöneticilerin halkı etkilemek için silaha 'namus' ve 'milliyetçiliği' bulaştırdıkları hafızalardadır. 'Ülkenin birliği için kurşun atan da kurşun yiyen de bizdendir' gibi söylemleri az duymadık. Ya da 'bana milliyetçilerin suç işlediklerini söyletmezsiniz' şeklindeki demogojik lafları... Fakat görüldü ki, herkes suç işleyebilir; hele eline silah alıp dışarı çıkanlar... Bu, aslında toplumda birliği koruyan değil bozan söylemler ve hareketlerdir. Aslında bunun bir şeyi koruduğu doğrudur; o da olsa olsa kendi-özel siyasal iktidarlarını.. Eğer toplumda birlik sağlanacaksa, gerçekte, silahla değil, demokratik hoşgörü-tahammül ya da asgari düzeyde saygı-sevgi ile sağlanabilir. Ey siyasetçiler bunu telkin etmelisiniz. Siyasetçilerin oy tabanını memnun etmek için sarfettikleri demogoji için siz sivil toplum örgütleri 'fren' olabilir ve onların gerçekten iş-hizmet yapması için de 'gaz' verebilirsiniz.¹¹⁸

Okullarımıza, üniversitelerimize...

Okullar olarak 'bireysel silahsızlanma eğitimi' diye çocuklar ve gençler için eğlenceli ve öğretici bir ders koydurabilirsiniz. Öğretmenleriniz, sağlık bilgisi ya da trafik bilgisi gibi silahsızlanma bilgisini de anlatmalıdır. Üniversiteler olarak, bireysel silahsızlanma ile ilgili 'poliklinikler' kurunuz. Orada, silahların patlamaması, daha fazla can yakmaması için bilimsel tanı ve tedavi yöntemleri geliştiriniz. Sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği çerçevesinde konferans ve seminerler düzenleyerek halka ulaşınız. "En hakiki mürşit ilimdir!"

Medyamıza...

Yazdıklarınız ve söyledikleriniz bizi çoğunlukla etkiliyor. Silahlı şiddet mağdurlarını sayenizde görüp okuyoruz. Sadece gösterdiğiniz kadar görebiliyor, yazdıklarınız kadar okuyabiliyoruz. Oysa bireysel silahlanmaya karşı mücadelede, size daha fazla iş düşmektedir. Çünkü siz, adı konulmamış "dördüncü kuvvet"siniz; kamu vicdanının sesi, sivil toplum kuruluşlarının destekçisi ve şeffaf toplumun bir bileşeni... Örneğin, oyuncak silah üretimi ve satışının yasaklanması ve 'dumansız hava sahası' gibi 'silahsız mekanlar'ın yaratılması konusunda ağırlığınızı koyabilirsiniz. Silah ve yan ürünlerinin reklam ve ilanlarına yer vermemelisiniz.

¹¹⁸ Örneğin, AKP Hükümetinin Silah Kanun Tasarısı çıktığında Umut Vakfı, bireysel silahsızlanma ereği doğrultusunda tasarının hatalı, yanlış ve eksik noktalarını saptayarak yapıcı eleştirilerde bulunmuştur. (Ayrıntı için bkz. EK-3.6.)

Ülkeme...

Anamız, babamız, yarimizsin ve de yarınımızsın. Öyle geniş ve bereketli toprakların, öyle kıyısı uzun deniz ve nehirlerin var ki... hepimize yetersin. İnsan sevdiğine nasıl ki ölümü yakıştırmazsa, ben de sana ırkçılık ve şiddeti yakıştırmam, yakıştıramam. Çünkü sen Anadolusun, Avrupasın ve de Afro-Avrasyasın. Bu "3A" kimliğine şu "3A" da yakışır: Ne başka bir ülkeye sömürge olmak ne de başka bir ülkeyi sömürge yapmak ilkesiyle ama dünyayla barışık halinle "anti-empyralist"sin; hiçbir ırkçı, şoven ve silahlı şiddet içeren davranışa taviz vermeyen ama tepki gösteren anlamda "anti-faşist"sin; ve de, para-sermayenin gücünü alın terinin gücü karşısında kutsamayan, emekçiyi koruyup kollayan anlamda da "anti-kapitalist"sin; daha doğrusu öyle olmanı diliyorum.

Kentime...

Melita! Tarihi, uygar bir kentsin; her derde deva dünya kaysısının merkezisin; bir zamanlar sana 'demokrasinin kalesi' bile diyorlardı. Şimdi de, moda deyimle, 'Batı'nın doğusu, Doğu'nun batısı' diyorlar. Fakat, maalesef, aynı zamanda, bir çok defa nefret suçunun işlendiği, silahlı şiddetin doğduğu-oluştugu bir kent haline getirdiler seni. İçinde barınan halkın ezici çoğunluğu elbette bu nefret söylemlerini-suçlarını lanetlemiştir; kimi Tohma Çayı'nın kimi de Karakaya Baraj gölünün derinliklerine gömmüştür. Güneşin en egzotik şekilde battığı ve tekrar doğduğu komşun eski Kâhta'ya bir bak; bu 'üç günlük dünya'nın Kommagene Krallığı'na bile kalmadığını görürsün. Çocukluğumun ve gençliğimin kenti! Soğuk sularından içtiği ve kaysı çekirdeğinden yediği halde halen topraklarında silaha ve şiddete itibar eden kimse varsa, ona, vize alamayıp oturma hakkını yitiren bir mülteci muamelesi yap. Şahinlerin güvercinleri ürkütmesine izin verme. Unutma ki, bir insan yaptıklarıyla anılır, bir kent de (içinde) yapılanlarıyla.

Mahalleme...

Mahalle sakinleri ve komşularım olarak, bir düğününüzde, bir yıldönümünüzde, herhangi bir eğlencenizde bir kutlama yapacaksanız, sakın ne silah sıkınız ne de 'havai fişek' atınız. İkisi de çok tehlikeli. Bir kazaya yol açabilirsiniz. 'Hava atayım' derken 'havanızı alabilirsiniz', 'havanız bozulabilir!' Silahla ne oyun oynayın ne de şaka yapın!

Dost ve arkadaşlarıma...

Birine bir hediye vermek (ya da almak) istediğinizde, bu, asla bir silah olmasın. ("Her Türk asker doğar" sözünü bir an önce unutun.) Onun yerine bir kitap hediye edin (alın) ve mümkünse "2S"nin zararlarını anlatan bir kitap olsun; silahın ve sigaranın... Onlara şunu hatırlatmak isterim ki, 'güneşin girmediği eve hekim; kitabın girmediği eve de silah girer.'

Aileme...

Anne ve babamın silah ve şiddet ile hiç işi olmadı. Onların benim ve kardeşlerimin üzerinde hiç ödemeyeceğimiz hakları var. Ayrıca, silahsız ve şiddetsiz

kültürel genlerini de taşıyoruz; o yüzden onlara minnettarız. Eşim ve çocuklarımla, ne gerçek ne de oyuncak silahları değil kütüphanesi olan bir evde yaşıyoruz. Ortak mirasımız, sadece bu.

... Ve Kendime

Şimdiye dek, birkaç kez elime silah aldım, almak zorunda kaldım, hatta mermi de sıktım. O da askerde iken. Tanrı'ya şükür, pek çok insan gibi sivil hayatım ve mesleki kategorim silahlanmamı gerektirmiyor. Fakat, 12 Eylül öncesinde çocukluk çağımda iken etrafımda patlayan birkaç el tabanca sesi duymuş ve akranlarım gibi epey korkmuştum. Ölen genç adamlar tüm mahalleyi yasa boğmuştu. Bir yanda lanetleme vardı, diğer yanda terör olaylarını kanıksama. Silahlar Türkiye'yi epey gerilere götürüyordu. Hayat devam ediyor... Fiziksel anlamda silahsızım, o yüzden herhangi bir sızım-ağrım yok. O yüzden, sanırım ilk kez kendimi 'çoğunluk-çoğunlukta' hissediyorum. Barışçılık ideolojisi anlamındaki pasifizm için 'pasif' değil, - yazarak da olsa- bir 'aktivist' olmanın heyecanını yaşamaktayım.

İşbu '*manifesto*' ile bireysel silahlanmayı yüreğten '*protesto*' ediyorum!

SONUÇ: BULGULAR, ÖNERİLER VE BAM TELİ

*Silahsızlanıyorum, silahsızım, o halde varım.
i.k.*

GENEL

Üç ana kesimden oluşan bu çalışmadan bir dizi bulgu (B) elde edilmiştir. Burada, çalışmayı tamamlayıcı nitelikte birkaç tane öneri (Ö) ile birlikte, son söz niyetine ‘bam teli’ne dokunulmuştur.

BULGULAR (B)

Her bir ana bölümle ilgili, en çok öne çıkan beş tane bulguya yer verilmiştir.

►“Bireysel Silah/lanma Sorunu: Büyük Fotoğraf ve Diyalektik Yaklaşım” Başlıklı Birinci Bölümle İlgili Bulgular

B1-Uygurlukla bireysel silahlanmanın paralel gelişmesi, dünya ve Türkiye için bir çelişki gibi gözükmektedir. Küçük ve hafif silah (KüHaSi) teknolojisi gelişirken, ateşli silahlarla işlenen suçlar da artmaktadır.

B2-Bireysel silahlanmanın temel araçları olan KüHaSi, hem asker hem de siviller tarafından kullanılmaktadır. KüHaSi devletten devlete transferlerin, uluslararası resmi ticaretin ve kayıt dışı ticaretin konusudur. KüHaSi’nin başat karakteristik özellikleri; üretim ve pazarlamasının kolay olması, öldürme yeteneğinin yüksek olması, basit ve dayanıklı oluşu, kolay taşınabilmesi, düşük maliyetle imal edilmesi ve yarattığı büyük satış ciroları nedeniyle de büyük bir üretici lobisine dayanması, ayrıca kendine özgü bir rüşvetleşme çarkını çalıştırıyor olması şeklinde sıralanabilir.

B3-Bireysel silahlanmanın, neden ve sonuçlarına dayalı bir diyalektik yapısı bulunmaktadır. Türkiye’de ve dünyanın pek çok yerinde insanlar bir dizi ekonomik ve ekonomik olmayan nedenlerle silahlanmaktadır. Örneğin; bireysel ve aile güvenliğini sağlamak, aşırı milliyetçiliğe dayalı nefret söylemini tatmin etmek, oyuncak silahlarla büyümüş olduğu ve şiddet kültürünün egemen olan bir çevrede yetişme evresine geldiği, atıcılık ve avcılık sporu ile ilgilenildiği, ekonomik sorunlar yaşandığı, aile-içi şiddet yaşandığı, liberal-kapitalist ekseninde refah ve özgürlük olanaklarına sahip olduğu için ve daha bir çok nedenle bireysel silahlanma artmaktadır. Bu ve benzeri nedenlerle, bir çok birey, adeta arabasının-evinin anahtarını cebinde taşıdığı gibi silahını da taşımaktadır.

B4-Bireysel silahlanma yüzünden başta bireysel olmak üzere toplumsal-ulusal ve küresel sorunlar oluşmaktadır. Özellikle aile üyelerine ve akraba

çevresine yönelik öldürme ve yaralama vakaları, intihar olayları, asayişin bozulması, terörist ve faşist hareketler, çeteleşme, nefret suçları, silah kazaları, üstünlük kompleksi, silah kaçakçılığı, doğanın ve çevrenin tahribi, devletlerarası zıtlaşmalar, Interpol soruşturmaları, uluslararası davalar, vb.

B5-KüHaSi ile silahlanmak ve hergün binlerce silahlı cinayetin işlenmesi bir küresel gerçekliktir. Türkiye de bu gerçekliğin bir temsilcisidir. Dünyanın gelişmiş ülkeleri ve Türkiye bu silahların üretildiği ya da pazarlandığı kaynak ülke olmakla, işlenen silahlı cinayetlerde paydaşlık yapmış ve sorumluluk almış olmaktadır.

►►“Bireysel Silah(sız)lanmanın Psiko-ekonomik Boyutu ve Gelişmişlik Endeksleri Işığında Bir Yorumu” Başlıklı İkinci Bölümle İlgili Bulgular

B6-Bireysel silahlanma ve silahsızlanma, ekonomi ve psikoloji bilimlerinin kesiştiği alanda oluşan psiko-ekonomi disiplinin de ilgi alanına girmektedir. Anaakım neoklasikekonomi öğretisinin insanı ‘homoekonomikus’ ve tam rekabetçi kimlikle eşleştiren mantığını eleştirerek öne çıkan psiko-ekonomi ya da davranışsal ekonomi; insanı duygularıyla baş başa bırakır, her zaman akılcı davranmaya zorlamaz. Aklın sınırlandığı yerde sinirlenme başlar. Sinirlilik gibi bir bireysel psikolojik güç, silahı ve silahlanmayı insana çekici kılabilir.

B7- Modern ekonomi ve psikoloji, her ikisi de, bireysel silah(sız)lanmayı da kapsayan insan davranışı bilimidir; fakat ortak temaya rağmen, onların kurduğu ilişki halen saf ortak varoluş ve seçici etkileşimi üzerinedir. Klasik ve Neoklasik ekonomistler her zaman tercih ve inanışların psikolojik temellerine itibar etmişlerdir. İnsanların sayısal (kardinal) ve sırasal (ordinal) fayda hesaplamalarında psikolojik davranışların rolü hiçbir zaman yadsınmamıştır. O halde denilebilir ki, psikologların ve ekonomistlerin mutluluk-refah araştırmalarına bakılırsa, birey kendisini mutlu edecek ve kişisel faydasını ençoklaştıracak şeyi alır-tüketir ya da ondan vazgeçer. Bu anlamda silah da, bir istisna değildir.

B8-Silahları da herhangi bir tüketim nesnesi olarak gören modern tüketici davranışları bir ‘gemi’ ise, onun kaptanı, mantıktan çok, duygulardır. Tüketiciler, toplam faydalarını ve ona bağlı oluşan marjinal faydalarını, kayıp-kazanç beklentileri ve riskten kaçınma güdülerine göre hesaplarlar. Psiko-ekonomi kuramının öncülerinden Kahneman, bu durumu, refahın ölçülmesi bağlamında değerlendirmiştir. Bireyler, üretici olarak silah üretip pazarlayacaksa, tüketici olarak silah satın alıp kullanacaksa, bunun temel nedeni hep kâr ve faydalarını ençoklaştırma beklentisi ve çabasıdır.

B9-Psiko-ekonomi, insanı mantıksal ve duygusal davranışlarıyla bir bütün olarak kabul ettiği için, davranışları da içeren kültür olgusuna destek vermiş olmaktadır. Silah ve silahlanma kültürü tüm dünya için bir realitedir. Bu kültüre göre, karar birimleri olan bireyler açısından bir mikro silahlanma ve devletler açısından bir makro silahlanma fenomeni vardır. İlki, insanlara, toplum içinde üstünlük duygusunu elde etmekte aracılık yaparken; ikincisi de devletlerin ‘hasım’ ya da ‘hısım’ ilişkisi kurduğu devletlere karşı bir güç rekabeti olanağını vermektedir. Her ikisinin ortak tarafı, bu karar birimleri için kurguladıkları hedefler

sıralıdüzeninde ‘*alternatif maliyetler*’ın (vazgeçilen şeylerin) oluşmasıdır. Örneğin, bir birey için, aynı aile bütçesi ile, bir silah edinmenin alternatif maliyeti (vazgeçileni) bir bilgisayardır. Bir devlet için ise, daha fazla savunma harcaması yapmanın alternatif maliyeti eğitim bütçesini genişletmek olabilir.

B10-Bir ülkede bireysel silahlanma eğiliminin ve dolayısıyla ateşli silah cinayetlerinin artmasının ya da bireysel silahsızlanma bilincinin yükselmesinin gerisinde ne tür etmenler varolabilir? Bu soruya, uluslararası gelişmişlik endeksleri yoluyla da yanıt verilebilir. Bu çalışmada başta insani gelişmişlik ve insani güvenlik olmak üzere, ekonomik özgürlük, yolsuzluğu algılama, küresel rekabet ve barış endekslerinden oluşan uluslararası gelişmişlik endeksleri (göstergeleri) paketi üzerinde durulmuştur. Bu endekslere göre, büyük ölçüde ileri Batılı ülkelerin gerisinde kalan Türkiye’de silahlanma kültürünün ‘gelişmiş’ olması ve dramatik sonuçların güncel olması ne bir ‘hurafe’dir ne de bir ‘tesadüf’tür.

►►►“Sürdürülebilir Silahsızlanma Eylem Planı: Türkiye ve Dünya İçin Bir ‘Bireysel’ Manifesto” Başlıklı Üçüncü Bölümle İlgili Bulgular

B11-Bireysel silahsızlanma için hem dünya hem de Türkiye açısından ciddi ve ortak gerekçeler oluşmuştur. Hergün binlerce insan, KüHaS tipi silahlardan çıkan mermiler yüzünden can ve mal kaybına uğramaktadır. Toplum patlayan silahlar yüzünden panik-atak yaşayan, güvenliğin zedelenmesi yüzünden de paranoyak ve gergin bir topluma dönüşmüştür. Bu, kabul edilemez ve sürdürülemez bir durumdur.

B12-Mevcut sorun, bireysel silahlanmanın sürüyor olmasıdır. Adeta sürü psikolojisi ile bireysel silahlanma eğilimi artmaktadır. O halde, radikal çözüm; başta Türkiye olmak üzere tüm dünya için bir sürdürülebilir bireysel silahsızlanma yaklaşımına, stratejisine ya da eylem planına ivedilikle ihtiyaç vardır. Bu eylem planının ana ilkeleri arasında; toplumda şiddet kültürü ile mücadele, güven ve güvenlik algısı, katılım ve işbirliği arzusu, açıklık ve kararlılık, BM’nin milenyum hedefleri ve Cenevre Bildirgesi ile tutarlılık bulunmalıdır.

B13- Sürdürülebilir bireysel silahsızlanma stratejisinden başarı bekleniyorsa etkili hedefler seçilmelidir. Burada “altın altıgen hedefler” şeklinde bir kurgulama yapılmıştır. Örneğin; silah üretiminin kısıtlanması ve denetimi, devletin silah transferleriyle ilgili şeffaf raporlar hazırlayıp dünya kamuoyuna bildirmesi, toplumda silaha erişimin sigaraya erişim gibi kolay olmasının engellenmesi, mekan sınırı olmaksızın bir barış ve bireysel silahsızlanma eğitim programının hayata geçirilmesi, sürdürülebilir büyüme stratejisi ile doğaya zarar vermeyecek bir silah üretiminin yapılması ve son olarak, birbirini besleyen şiddet kültürü ile bireysel silahlanmanın yarattığı kısır döngünün kırılması gerekir.

B14- Sürdürülebilir bireysel silahsızlanma için hedefleri saptamak kadar hedefleri uygulamak da çok önemlidir. Burada, araçlar devreye girmektedir. Şöyleki: İlk olarak silah üretimini mümkün olduğunca azaltmalı, bunun için bu sektörde çalışanları hizmet sektörlerine kaydırmalı, özel tesisler varsa kamulaştırılmalı, nefret suçlarına karşı siyasal ve kültürel önlemler geliştirilmelidir. İkincisi, silah üretimi ve pazarlaması alanında şeffaflığı sağlamak için; devlet,

ülkedeki silah transferlerini büyük bir ciddiyetle kayıt altına almalı ve BM'ye düzenli veriler sunmalıdır. *Üçüncüsü*; silaha erişimi zorlaştırmak ve caydırmak için silah ruhsatı yaşını 21'den 28 ya da 30'a çıkarılmalı, ruhsatsız silahlar toplatılmalı ve ruhsat edinecekler de ağır bürokratik koşullar getirilmelidir. *Dördüncüsü*, doğa dengesi ve çevre temizliği odaklı ve doğal kaynakları aşırı derecede sövmeyen bir sürdürülebilir büyüme politikası gereklidir ve bunun için doğa silah üretimi ve çevre de silah çöpleri için kullanılmamalıdır. *Beşincisi*, bireysel silahsızlanma için de eğitim şart! Sürdürülebilir bir silahsızlanma eğitimi için mekan sınırı olmaksızın bilgi ve iletişim teknolojilerinin tüm olanakları seferber edilmeli, böylece silahlanmanın sonuçlarının ne kadar kötü ve zalim olduğu yönünde bir toplumsal bilinçlendirme kampanyası yürütülmelidir. *Son olarak*, şiddet kültürünü bireysel silahlanma üzerindeki ağırlığı yadsınmadan, bireysel silahlanma düzeyinde tatmin edici gerilemeler sağlanıncaya ve temiz toplum idealine ulaşıncaya dek yeterince çağdaş ahlaki normlar, adli cezalar ve kamu harcaması-vergiler gibi mali araçlardan yararlanılmalıdır.

B15-Sözkonusu bireysel silahsızlanma olunca çeşitli sav ve dilekleri içeren bireysel bir manifestoyu sunmak gerekmiştir. Buna göre, bu satırların yazarı, dünya yurttaşlarından kendi yurttaşlarına, devletinden polisine, içinde yaşadığı coğrafi bölgesinden kentine ve mahallesine (hatta kendisine) kadar, evrenselden yerele (ve özüne) incek şekilde bireysel silahlanmanın zararlarını hatırlatmış, çeşitli kişisel uyarılarda bulunmuş, gözlem ve kanaatlerini ortaya koymuştur.

ÖNERİLER (Ö)

Ö1- “Bireysel Silahsızlanma Araştırma ve Uygulama Merkezi (BSz-AUM)” kurulmalıdır.

(Bireysel silahlanma bir sorun ise, ki kesinlikle öyledir, o halde bilimin ve dolayısıyla üniversitelerin de ilgi alanına girmektedir. Türkiye’de belli başlı üniversitelerde BSz-AUM kurulabilir. Bu merkezlerin temel işi; bireysel silah(sız)lanma ile ilgili Türkiye’deki ve dünyadaki gelişmeleri izlemek, bilgi toplamak, bir web sayfası üzerinden kamuoyuna ve araştırmacılara iletmek, bilimsel tezler üretmek, uzman yetiştirmek, konferans-panel-sempozyum vs. bilimsel toplantılar düzenlemek, sertifikalı bireysel silahsızlanma eğitimi kurs ve seminerleri vermek, vb. şeklinde olmalıdır.)

Ö2- “Bireysel Silahlanma Endeksi” (BSE) ve/ya “Bireysel Silahsızlanma Endeksi” (BSzE) (individual dis/armament index, IAI / IdAI) oluşturulmalıdır.

(Bu endeks/ler sayesinde, bir ülkede bireysel silahlanma konusunda sayısal gelişme izlenebileceği gibi, o ülkenin diğer ülkelerle karşılaştırması yapılarak küresel sıralaması da gözlemlenebilir. BM’nin ilgili birimine, IAI / IdAI gösteregesinin oluşturulması için teknik bir öneri iletilebilir.¹¹⁹ IAI bileşenleri, puanlaması ve ülke

¹¹⁹ Bu görev, doğal olarak ve öncelikle, bireysel silahsızlanma ile ilgili STK işlevini yaptığı ve bu alanda belirli bir birikime sahip olduğu için Umut Vakfı’na (UV) ait olduğu düşünülebilir.

sıralaması konusunda bir teknik çerçeve hazırlanabilir.¹²⁰ Seçenek ya da çapraz endeks ise, doğal olarak bireysel silahsızlanma endeksi (IdAI) olacaktır. Silah(sız)lanma endeksleri ile UNDP'nin ve diğer uluslararası endeksleri arasında da çeşitli ilişkiler kurulabilir. Buna göre, bir seçenek olarak, bireysel silahlanma, kendisine en uygun bir endeksin bir bileşeni haline de getirilebilir.¹²¹)

Ö3-Türkiye için bölge bölge, il il ve ilçe ilçe bireysel silahlanma haritaları çıkarılmalıdır.

(Bireysel silahlanmanın en fazla yoğun olduğu kentlerden az yoğun olduğu kentlere doğru, çeşitli işaret ve renklendirmelerle Türkiye'nin bir haritası çıkarılabilir. Bu konuda da öncülüğü UV ya da İçişleri Bakanlığı'na bağlı bir birim yapabilir. Haritalama, BM ve Tübitak destekli bir proje kapsamında da gerçekleştirilebilir. Burada amaç, doğal olarak, ülkedeki bireysel silahlanmanın yıllık ve mekansal gelişimini izlemek, finansal trafiği ve dramatik sonuçları hakkında karşılaştırılabilir veriler elde etmek ve ona göre bireysel silahsızlanma önlemlerini geliştirmek olacaktır.¹²²)

Ö4- “Bireysel silahlan(dır)ma” [silah(sız)lanma] yerine daha etkili sayılabilecek “bireysel silahlaş(tır)ma” [silahsızlaş(tır)ma] terminolojisi kullanılabilir.

(Bireysel silahlan(dır)ma; gelişim düzeyi, dozu , nedenleri, etkileri ve sonuçları itibariyle bir bütün halinde düşünüldüğünde, tek taraflı, yetersiz, son derece sade ve masum kalmaktadır. O yüzden, daha etkili ve yeni bir terminolojiye gereksinim bulunmaktadır: “*Bireysel silahlaşma*”. Bu, bireysel silahlanmanın karşılıklı olanı, çoklu ve etkileşimli şeklidir. Bireysel silahlanmada sanki tek kişinin silahlanması ima edilirken, bireysel silahlaşmada ise bireyin yanısıra, toplum, devlet ve dış dünyanın dahli sözkonusudur.) Aynı mantık, silahsızlan(dır)ma yerine silahsızlaş(tır)ma için de yürütülebilir.

Ö5-Silah toplama kampanyası başlatılmalıdır.

(Bireysel silahlanma ile mücadelede ya da sürdürülebilir silahsızlanma sürecinde; kitap toplama, ilaç toplama, plastik atık toplama, sigara bıraktırma, vb. kampanyalar gibi; silah bırak(tır)ma ve/ya toplama kampanyası başlatılabilir. Silah toplamanın plastik toplamak kadar kolay ve hızlı olmayacağı düşünülebilir. Ayrıca, aralarında niteliksel farklar da vardır. Toplanan plastiğin geri dönüşümü sağlanabilirken, toplanan silahın geri dönüşümü yapılmayacaktır. Bunun için özendirici programlar uygulanmalı ve etkili ilanlar verilmelidir. Bu süreçte, öncelikle İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı bir eşgüdüm halinde

¹²⁰ UV bünyesinde böyle bir çerçeveyi hazırlayacak teknik bir komisyona ihtiyaç bulunmaktadır. UV, konuyla ilgili bu uluslararası girişimini, tüm gelişmeleriyle birlikte kamuoyuna duyurmalıdır. Bu durum, UV'nin faaliyetlerini ulusal olmanın yanı sıra uluslararası bir boyuta da taşıyabilir.

¹²¹ UV, bu endeksin oluşturulması ve kamuoyuna, hükümete ve tüm dünyaya sunulması aşamalarında, üniversitelerde kurulacak araştırma merkezleri ile işbirliği yapmalıdır.

¹²² Bu konuda bir fikir edinebilmek amacıyla, Helsinki Yurttaşlar Derneği'nin (HyD) web sayfasındaki “işkencenin haritalanması” başlığı altındaki “*Hak mücadelesinde haritalama yöntemi: Türkiye’de işkence ve kötü muamele*” projesi ve haritalama deneyiminden yararlanılabilir

çalışmalıdır. Hiç kimse elindeki silahı bedava teslim etmeyebilir; o nedenle gerekirse bunların bedelleri de ödenebilir.)

Ö6- “Bireysel Silahlanma İle Mücadele Fonu” ya da “Bireysel Silahsızlanma İçin Destek Fonu” kurulmalıdır.

(Büyük ölçüde devletin ve yardımseverlerin finansal desteği ile işlevsellik kazanacak bu Fon ile, bireysel silahlanma mağdurlarına ve/ya en yakınlarına çeşitli ayni ve nakdi yardımlar yapılabilir.¹²³ Silah ve kurşunları için harcanan her kuruşu iyi hesaplamak gerek; topluma acı veren “kurşun”u değil, refaha hizmet eden “kuruş”u biriktirmek daha akılcı bir davranış olacaktır.)

Ö7-Umut Vakfı (UV), adını “Uluslararası UV” olarak değiştirmeli ve Nobel Barış Ödülü’ (NBÖ) için artık adaylık sürecini hızlandırmalıdır.

(UV bireysel silahsızlanma alanında yaptığı sivil toplum çalışmalarıyla çitayı biraz daha yükseltmelidir. Bunun için kurumsal adını “Uluslararası UV” (UUV) olarak değiştirerek, buna bağlı olarak, (başta ABD ve Avrupa olmak üzere) dünyanın önemli bölgelerinde temsilcilikler açarak çalışmalarına küresel düzeyde devam etmelidir. Bunu yapması için gerekli birikimi ve altyapısı vardır. BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi ile Özel Danışmanlık Statüsünde bir STK olması ona bu üstünlüğü ya da manevra yeteneğini sağlamaktadır. Bireysel silahsızlanma ve barış konusunda yeterince bilgi birikimi, uluslararası deneyim ve kalıcı esere ulaştıktan sonra, “NBÖ” için aday olarak gösterilmelidir. UUV, ödülü tek başına ya da -başka kişi ve kurumlarla- paydaş olarak alması halinde ise, hem kurumsal saygınlığı hem de Türkiye’nin itibarını arttırabilecektir.)

BAM TELİ

Bireysel silahlanma çok katmanlı bir sorundur; dolayısıyla, bireysel silahsızlanma da ancak çok katmanlı bir çözümün sonucu olabilir. Bu çözümün içinde bilim zaten var ve din adamları da vaazları ve yazılarıyla toplumun bireysel silahsızlanmaya evrilmesinde yaratılacak sinerjinin bir parçası olabilir.

Gelecekte bireysel silahların niteliği de bireysel silahlanma yaklaşımı da değişecektir; değişim diyalektiğine uygun olarak¹²⁴... Belki yarım yüzyıl sonra fiziksel silah taşımak ve kullanmak illiklik sayılacaktır. Virüsler, robotlar, çipler, vb. bugünkü KüHaSi yerini alacaktır. Klasik bireysel silahlanma yoluyla elde edilen psikolojik tatmin, statü, güç, vs. daha fazla artacaktır. Değişimin baş döndürücü hızına silah teknolojisi ve silahlanma yöntemlerinin yetişecek olması, kimine göre uygarlık adına yeni bir kazanım, kimine göre ise yeni bir kayıp sayılacak; ayrıca silah ve silahlanma ile mücadelede de yeni arayışlara yol açacaktır. İşte bu son gelişme, 21.yy.’dan 22.yy.’a çıpa olacak türden bir vizyon sayılabilir.

¹²³ KüHaSi kurbanı olan kişi ve aileler için yardım kampanyalarına destek verilmelidir. Bu konuda İnsan hakları için çalışan Uluslararası Af Örgütü (AI) “*Şimdi bağıştta bulun*” adı altında “*kötü silahlarla mücadele*”ye çağırılmaktadır.

¹²⁴ Gerçekten de, silah sanayindeki cazip gelişmelere karşı hazırlıklı olmak gerekir. Silah, küçültülüp cebe girecek –hatta bileğe takılacak- biçimi aldıkça daha fazla taleple karşılaşacaktır (ters orantılı). İlerde kesinlikle karşımıza çıkacak olan yeni nesil silahlar ve yeni nesil silahlanma yöntemlerini düşündükçe, mevcut durumu ‘iyi günlerimiz’ olarak varsayarak rahatlayabiliriz.

Bugün toplumu sığ bir mantıkla, 'silahlılar' ve 'silahsızlar' diye ikiye ayırma noktasına gelinmiştir. Descartesyen bir söylemle; "*Silahsızım, o halde varım*" deme ve bunu diyebilecek insanları çoğaltma zamanıdır. Ayrıca, silahsız insanlar en az silahlı olanlar kadar cesur olmalıdır; çünkü gerçekte sayısal olarak silahsızlar çoğunluktadır. Silahsız bireyler de silahlı bireyler kadar cesur ve etkili olmadıkça, bireysel silahlanma ağırlığını arttırarak devam edecek ve sürdürülebilir-bireysel silahsızlanma projesi de romantik bir proje olarak raflarda tozlanacaktır.

Hangi amaca yönelik olursa olsun, bir silah almadan önce bir düşünelim. Silahla belki birilerini teslim alıp amacımıza ulaşabileceğimizi varsayabiliriz, fakat gerçekte, o silaha kendimizin teslim olma olasılığı daha yüksektir. O nedenle, kalben ve fiilen "*silah-sever*" olmak yerine başımızdan "*silah-savar*" olmayı tercih edelim.

Silahlaşmayalım, siyasallaşalım! Silah oyunlarını bozmak için.

KAYNAKÇA

-Aa-

Abe, Nobuyasu (2005), "Peace and Disarmament Education Initiatives to Disarm Children and Youth," in *Peace and Disarmament Education: Changing Mindsets to Reduce Violence and Sustain the Removal of Small Arms*, G. Levitas (editor), New York: UN Hague Appeal, <http://www.haguepeace.org/resources/DDA-book.pdf> (24.6.2011)

ACRL-African Council of Religious Leaders-Religions for Peace (2004?), *Small Arms and Light Weapons: Africa: A Resource Guide for Religions for Peace*, http://www.un.org/disarmament/education/docs/SALW_Africa.pdf (16.7.11)

AGSF-Americans for Gun safety Foundation (2004), *Selling Crime: A Handful of Gun Stores Fuel Criminals: A Study of Gun Stores with Over 200 Crime Gun Traces (1996-2000)*, January, http://content.thirdway.org/publications/11/AGS_Report_-_Selling_Crime_-_High_Crime_Gun_Stores_Fuel_Criminals.pdf (15.7.11)

AI-Amnesty International, <http://www.amnestyusa.org/> (12.8.11)

Alğan, Cengiz ve F. L. Şensever (Ed.) (2010), *Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yıl, 10 Örnek*, İstanbul: Sosyal Değişim Derneği, Nisan.

Alpers, Philip (2005?), *Specila Report: Gun-Running in Papua New Guinea: From Arrows to Assault Weapons in the Southern Highlands*, Geneva: the Small Arms Survey Pub., <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/C-Special-reports/SAS-SR05-Papua-New-Guinea.pdf> (20.7.11)

Alpers, Philip and Conor Twyford (2003), "Small Arms in the Pacific", *Occasional Paper No. 8*, March, the Small Arms Survey, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/B-Occasional-papers/SAS-OP08-Pacific.pdf> (14.7.11)

Almlund, Mathilde, Angela L. Duckworth, J. Heckman and T.Kautz (2011), "Personality Psychology and Economics", *Discussion Paper No. 5500*, February, Bonn: The Institute for the Study of Labor (IZA).

Altman, Morris (2008), "Behavioral Economics, Economic Theory and Public Policy", *The University of Queensland- AJEE Vol 5 No 1-2*, http://www.uq.edu.au/economics/AJEE/docs/Volume%205,%20Numbers%201%20and%202,%202008/6_Atman%20-%20BEHAVIORAL%20ECONOMICS%20ECONOMIC%20THEORY%20AND%20PUBLIC%20POLICY.pdf (26.06.11)

Amir, On and Dan Ariely (2005), "Psychology, Behavioral Economics, and Public Policy", *Marketing Letters*, 16:3/4, 443-454, <http://faculty.chicagogsb.edu/nicholas.epley/Amiretal2005.pdf> (1.6.11)

Anand, Paul and Stephen Lea (2011), "The Psychology and Behavioural Economics of Poverty", *Journal of Economic Psychology*, Vol/No 32, pp. 284-293, <http://oro.open.ac.uk/29185/> (31.7.11)

Anderlini, S.Naraghi and Camille P. Conaway (2005?), "Disarmament, Demobilisation and Reintegration", *Hunt Alternatives Fund*, http://www.huntalternatives.org/download/31_disarmament.pdf (15.7.11)

Angelo, Victor (1999), "Disarmament and Development: Lessons Learned", *ECAAR-Papers*, United Nations 1999 Symposium on Disarmament and Development.

Atwood, David, Anne-Kathrin Glatz and R.Muggah (2006), "Demanding Attention: Addressing the Dynamics of Small Arms Demand", *Occasional Paper 18*, Geneva: Small Arms Survey, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/B-Occasional-papers/SAS-OP18-Demand.pdf> (3.7.11)

Aydoğan, Filiz, M. Tığlı ve S.Pirtini (2008), "Media's Position on Individual Arming and Solution Proposals From The Viewpoint of Social Marketing", 6th International Symposium Communication in the Millennium 14-16 May, pp.842-50, http://cim.anadolu.edu.tr/pdf/2008/2008_839-848.pdf (18.7.11)

-Bb-

Baha'i International Community (1987), "The Relationship Between Disarmament and Development", *UN International Conference on the Relationship Between Disarmament and Development*, September, New York, , <http://bic.org/statements-and-reports/> (14.7.11)

BCP-RCSPC (Bureau for Crisis Prevention and Recovery Central Strategy and Policy Cluster) (2008), "*National SALW Commission*", How to Guide United Nations Development Programme The Establishment and Functioning of National Small Arms and Light Weapons Commissions, April, Geneva, http://www.undp.org/cpr/documents/sa_control/SALWGuide_English.pdf (28.6.11)

Bazerman, Max and Deepak Malhotra (2006), "Economics Wins, Psychology Loses, and Society Pays", in *Social Psychology and Economics*, D.Cremer, J. K.Murnighan and M. Zeelenberg (Ed.), Harvard Business School Harvard University, N.J.: Lawrence Erlbaum, pp. 263-280, <http://www.people.hbs.edu/mbazerman/Papers/Economics%20wins.pdf> (19.7.11)

Beck, Holly (2004), "Putting Security First: Weapons for Development as an Approach to Micro-disarmament", *The Journal of Humanitarian Assistance*, April 30, <http://sites.tufts.edu/jha/archives/84> (15.7.11)

Berman, Eric G. and Louisa N. Lombard (2008), *The Central African Republic (CAR) and Small Arms, A Regional Tinderbox*, Geneva: Small Arms Survey Pub. , <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/D-Book-series/book-07-CAR/SAS-Central-African-Republic-and-Small-Arms.pdf> (29.6.11)

Besson, Jean-Louis (2003-ç), *Keşifler ve İcatlar*, Çev. N. Kula, 3.b., Ankara: TÜBİTAK Yayınları.

Bevan, James (2007), "Connecting Paradigms: MANPADS in the National and Human Security Debates", *Disarmament Forum*, UN Institute for Disarmament Research (UNIDIR), <http://www.unidir.org/pdf/articles/pdf-art2599.pdf> (15.7.11)

Bevan, James and Stéphanie Pézard (2006), "Basic Characteristics of Ammunition: From Handguns, to MANPADS" , *Targeting Ammunition a Primer*, S. Pézard and H. Anders (Ed.),

Geneva: Small Arms Survey Pub. pp.17-46, <http://www.smallarmssurvey.org/publications/by-type/book-series/targeting-ammunition.html> (22.6.11)

Borghans, Lex, A.Lee Duckworth, J.J. Heckman (2008), "The Economics and Psychology of Personality Traits", *Discussion Paper* No. 3333, February, Bonn: The Institute for the Study of Labor (IZA).

Burkes, Betty J. "Developing and Disarmament Education Initiatives to Disarm Children and Youth", in *Peace and Disarmament Education: Changing Mindsets to Reduce Violence and Sustain the Removal of Small Arms*, G.Levitas (Ed.), NY: UN Hague Appeal for Peace, pp. 19-23, <http://www.haguepeace.org/resources/DDA-book.pdf> (24.6.2011)

Burton, Jeremy and Edward Morey (2009), *Behavioral Economics: Neo-Classical Economics with a Twist*, Econ 4999 Edward Morey - 1 - 4/11/09 [http://www.colorado.edu/Economics/morey/4999Ethics/essays/StudentEssays/Noteworthy 2009/4999BurtonEssay2 Final Edward.pdf](http://www.colorado.edu/Economics/morey/4999Ethics/essays/StudentEssays/Noteworthy%2009/4999BurtonEssay2%20Final%20Edward.pdf) (14.7.11)

Busby, Joshua (2007), "Climate Change and Security: A Credible Connection?", *Disarmament Times*, Fall, the NGO Committee on Disarmament, Peace and Security, [http://disarm.igc.org/Disarm Times/DT-2007-3.pdf](http://disarm.igc.org/Disarm%20Times/DT-2007-3.pdf) (24.8.11)

Busza, Eva (1997), *The Dysfunctional State and International Collaboration: New Challenges to National Security Regimes*, , September, http://csis.org/files/media/isis/pubs/ruseur_wp_003.pdf (14.7.11)

-Cc-Çç-

Camerer, Colin F.(1999), "Behavioral economics: Reunifying Psychology and Economics", *PNAS-Proceeding of the National Academy of Sciences of USA*, Vol. 96, pp. 10575–10577, September, <http://www.pnas.org/cgi/reprint/96/19/10575> (2.6.11)

Camerer, Colin F. (2002), "Behavioral Economics: Past, Present, Future", *Division of Humanities and Social Sciences*, pp. 228-77, <http://www2.econ.iastate.edu/tesfatsi/camererintrochapter.advancesbe.pdf> (14.7.11)

Camerer, Colin F., Meghana Bhatt, and Ming Hsu (2007), "Neuroeconomics: Illustrated by the Study of Ambiguity Aversion", in *Economics and Psychology: A Promising New Cross-Disciplinary Field*, A.Stutzer (Ed.), CESifo seminar series (pp. 113-151). Cambridge: MIT Press, <http://idei.fr/doc/conf/tse/papers/hsu2.pdf> (28.7.11)

Cattaneo, Silvia and Sarah Parker (2008), *Implementing the United Nations Programme of Action on Small Arms and Light Weapons: Analysis of the National Reports Submitted by States from 2002 to 2008*, Geneva and NY: UNIDIR United Nations Institute for Disarmament Research, <http://www.unidir.org/pdf/ouvrages/pdf-1-92-9045-008-H-en.pdf> (11.7.11)

Cihan Haber Ajansı (2011), "Üç Evden Birinde Silah Var", *Yeni Şafak Gazetesi*, [http://yenisafak.com.tr/Gundem/?t= 3.06.2009&i=194293](http://yenisafak.com.tr/Gundem/?t=3.06.2009&i=194293) (18.7.11)

Cortright, David (2008), *Peace: A History of Movements and Ideas*, NY: Cambridge University Press, 2008 <http://www.religionconflictpeace.org/node/48> (8.6.11)

CTRN-Change That's Right Now, *Phobia Of Guns*, <http://www.changethatsrightnow.com/phobia-of-guns/> (1.8.11)

Çalım, Nedim (2006) "Türkiye'de Avcılık Nereye Gidiyor?", *Sürdürülebilir Avcılık ve Yaban Hayatı Koruma Derneği*, <http://www.sayhak.org/nedim/avciliknereyegidiyor.htm> (8.8.11)

-Dd-

Davison, Neil (2006), "History of "Non-Lethal" Weapons: Bradford Non-Lethal Weapons Research Project (BNLWRP)", *Occasional Paper No. 1*, Department of Peace Studies University of Bradford, December, http://www.brad.ac.uk/acad/nlw/research_reports/docs/BNLWRP_OP1_Dec06.pdf (12.8.11)

Davison, Neil (2007), "The Development of Non-Lethal: Bradford Non-Lethal Weapons Research Project (BNLWRP)", *Occasional Paper No. 2*, Department of Peace Studies University of Bradford, March, http://www.brad.ac.uk/acad/nlw/research_reports/docs/BNLWRP_OP1_Dec06.pdf (12.8.11)

Defense News (2011), "Defense News Top 100 for 2010", July 25, http://defensenews.com/static/features/top100/charts/rank_2010.php?c=FEA&s=T1C (14.8.11)

Demetriou, Spyros, Robert Muggah, Ian Biddle (2002), "Study on Small Arms Availability and Trade in Congo", *Small Arms Survey Special Report: Small Arms Availability, Trade and Impacts in the Republic of Congo*, the Small Arms Survey for the International Organisation for Migration and United Nations Development, April.

Dhanpala, Jayantha (1999), "Peace through Sustainable Disarmament", *IPS Terraviva*, 7 January, http://www.un.org/disarmament/HomePage/HR/docs/1999/1999Jan07_PSD.pdf (24.8.11)

Dhanpala, Jayantha (2001), "A Disarming Proposition: Meeting the Challenge of Sustainable Disarmament", *Harvard International Review*, Summer 2001, vol. XXIII, no. 2, p. 48-52. http://www.un.org/disarmament/HomePage/HR/docs/2001/2001Summer_HIR.pdf (24.8.11)

Dhanpala, Jayantha (2005?), "Why Disarmament Education", *Peace and Disarmament Education: Changing Mindsets to Reduce Violence and Sustain the Removal of Small Arms*, G. Levitas (Ed.) NY: UN Hague Appeal for Peace, pp.11-3, <http://www.haguepeace.org/resources/DDA-book.pdf> (24.6.2011)

Dhanpala, Jayantha (2007), "The Challenge of Sustainable Disarmament", *Disarmament Times*, Fall, the NGO Committee on Disarmament, Peace and Security, <http://disarm.igc.org/DisarmTimes/DT-2007-3.pdf> (24.8.11)

DNA Behavior International (2010), *The Next Discipline: Applying Behavioral Economics to Drive Growth and Profitability*, <http://www.gallup.com/consulting/122906/Next-Discipline.aspx>, www.dnabehavior.com (9.8.11)

Dreyfus, Pablo, B. Lessing, M.S.Nascimento and J.C. Purcena (2010), *Small Arms in Brazil: Production, Trade, and Holdings*, Geneva: Small Arms Survey, Viva Rio, and ISER.

Dreyfus, Pablo, L. E.Guedes, B. L., A. R. Bandeira, M.S. Nascimento and P. S. Rivero (2008), "Overview: Antônio Rangel Bandeira, The small arms buyback in Rio de Janeiro", *Small Arms in Rio de Janeiro (Special Report): The Guns, the Buyback, and the Victims*, Geneva:

Small Arms Survey, pp.20-4, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/C-Special-reports/SAS-SR09-Rio.pdf> (2.7.11)

-Ee-

Eason, Adam (?), "List of Phobia Cures", [Phobia Questions](http://phobiaquestions.com/phobias/list-of-phobia-cures) Answers to All of Your Questions About Phobias. <http://phobiaquestions.com/phobias/list-of-phobia-cures> (21.6.11)

Eichenberger, Reiner (2001), "Economic Incentives Transform Psychological Anomalies", *Inspiring Economics: Human Motivation in Political Economy*, Bruno S. Frey (Ed.), Massachusetts: Edward Elgar Publishing, pp.21-36.

Erskine, Emanuel (1999), "Disarmament, Demobilization and Reintegration in Post-Conflict Situations", DD&R is Integral to Peace Agreements *ECAAR-Papers*, United Nations 1999 Symposium on Disarmament and Development, July 20, NY: Economists Allied for Arms Reduction.

Etzioni, Amitai (2010), "Behavioral Economics: A Methodological Note," *Journal of Economic Psychology*, Vol/No 31, pp. 51–54, www.elsevier.com/locate/joep (20.7.11)

Euroactiv (2011), "Almanya bireysel silahlanmada daha sert koşullar peşinde", 26 Haziran, <http://www.euroactiv.com.tr/politika-000110/article/almanya-bireysel-silahlanmada-daha-sert-koullar-peinde-019340> (18.7.11)

-Ff-

Faltas, Sami, G.McDonald, C. Waszink (2001), "Removing Small Arms from Society: A Review of Weapons Collection and Destruction Programmes", *Occasional Paper No. 2 Small Arms Survey* July, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/B-Occasional-papers/SAS-OP02-Weapons-Collection.pdf> (13.8.11)

Fischer, Dietrich (1981), "Invulnerability Without Threat: The Swiss Concept of General Defense", *Economic Research Reports* 81-26, October, NY., <http://econ.as.nyu.edu/docs/IO/9402/RR81-26.pdf> (25.7.11)

Frey, Bruno S. and Alois Stutzer (ed.) (2000), *Economics and Psychology A Promising New Cross-Disciplinary Field*, The MIT Press, <http://mitpress.mit.edu/catalog/item/default.asp?ttyp=2&tid=11202> (erişim: 2.6.11)

Frey, Bruno S. and A. Stutzer (2001), "Economics and Psychology: From Imperialistic to Inspired Economics", *Philosophie Economique*, 2, http://www.bsfrey.ch/articles/362_01.pdf (20.7.11)

Frey, Bruno, S. and A.Stutzer (2007), "Economics and Psychology: Developments and Issues", *Economics and Psychology, A Promising New Cross-Disciplinary Field*, B.S.Frey and A.Stutzer (Ed.), CESifo Seminar Series, The MIT Press, Cambridge,pp.3-16.

-Gg-

Gabelnick, Tamar, Maria Haug and Lora Lumpe (2006), *A Guide to the US Small Arms Market, Industry, and Exports, 1998–2004*, Geneva: Small Arms Survey, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/B-Occasional-papers/SAS-OP19-US.pdf> (24.6.11)

GAFC-The General Assembly First Committee: Disarmament and International Security 2010 Issues at AMUN, <http://www.un.org/ga/first/index.shtml> (15.7.11)

Galbraith, J.Kenneth (1989-ç), *Kuşku Çağı: Ekonomik Gelişmeler Tarihi*, Çev. R.Aşçıoğlu, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Geneva Declaration (2008), Geneva Declaration on Armed Violence and Development, Global Burden of Armed Violence, <http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Global-Burden-of-Armed-Violence-full-report.pdf>, <http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Global-Burden-of-Armed-Violence-full-report.pdf> (22.7.11)

Gezgin, Ulaş Başar (2001), “Ekonomik Kriz ve Ekonomik Psikoloji”, *I. Psikoloji Kurultayı*, Ankara: 8-9 Aralık, http://ulas.teori.org/index.php?option=com_content&task=view&id=185&Itemid=28 (10.6.11)

Gilligan, Michael J. (?), “Disarmament Demobilization and Reintegration (DDR): Existing Evidence and Unanswered Questions”, New York University, siteresources.worldbank.org/.../3998199.../2_GILLIGAN_DRR_dime.pptx (30.6.11)

Gillis, Melissa (2009), “Disarmament: A Basic Guide”, *UN Report of the Secretary-General to the Security Council: Small Arms and Light Weapons*, August, NY., <http://www.un.org/disarmament/HomePage/ODAPublications/AdhocPublications/PDF/guide.pdf> (10.7.11)

Glatz, Anne-Kathrin (2006), “Buying the Bullet: Authorized Small Arms, Ammunition Transfers”, in *Targeting Ammunition A Primer*, S.Pézard and H. Anders (Ed.), , Geneva: Small Arms Survey, pp.69-98 <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/D-Book-series/book-03-targeting-ammunition/SAS-Targeting-Ammunition-08-Chapter-3.pdf> (9.6.11)

Gökmen, Müfit Y. (2011), “Dünya Bu Felakete Dur Demek Zorunda”, *Hürriyet Gazetesi*, 28 Temmuz, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/18352113.asp?gid=381> (5.8.11)

Grillot, Suzette R., W.C.Paes, H. Risser and S.O. Stoneman (2004), *A Fragile Peace: Guns and Security in Post-conflict Macedonia*, A joint publication of the UNDP and the Small Arms Survey, June.

GunPolicy.org (International Firearm Injury Prevention and Policy) (2011), “Global Impact of Gun Violence”, <http://www.gunpolicy.org/firearms/region/> (21.8.11)

GunPolicy.org, “Turkey — Gun Facts, Figures and the Law”, Last Updated on 22 July 2011, <http://www.gunpolicy.org/firearms/region/turkey> (21.8.11)

Günaydın, Hasan (2007), *Ekonomik Psikoloji: Psikolojik Faktörlerin Ekonomik Faktörler Üzerindeki Etkileri*, İstanbul: Elit Kültür Yayınları.

-Hh-

Halbrook, Stephen P. (2009), “Arms in the Hands of Jews are a Danger to Public Safety”: Nazism, Firearm Registration, and the Night of the Broken Glass, *Law Review*, http://www.stephenhalbrook.com/law_review_articles/Halbrook_macro_final_3_29.pdf (14.7.11)

Hançerlioğlu, Orhan (1983), *Düşünce Tarihi: Dört Bin Yıllık Düşünce, Sanat ve Bilim Tarihinin Klasik Yapıtları Üstüne Eleştirel İnceleme*, Geliştirilmiş 4.b., İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hançerlioğlu, Orhan (1992), *Türk Dili Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hands, D. Wade (2009), "Economics, Psychology, and the History of Consumer Choice Theory", *Cambridge Journal of Economics*, Department of Economics University of Puget Sound Tacoma, April 2009 http://www.fea.usp.br/feaecon/media/fck/File/P4_Hands_Economics_Psychology_History_Choice_Theory.pdf, (8.7.11)

Haug, Maria, M.Langvandslien, L. Lumpe and N. Marsh (2002), "Shining a Light on Small Arms Exports: The Record of State Transparency", *SMALL ARMS SURVEY Occasional Paper* No. 4, Small Arms Survey and NISAT(The Norwegian Initiative on Small Arms Transfers).

Heinrich, Melina (2006), "Small Arms and Development:The Results of the UN Small Arms Review Conference 2006 and Their Policy Implications", ,International Peace Bureau (IPB)- Sustainable Disarmament for Sustainable Development, July/August, http://www.ipb.org/i/pdf-files/IPB_Report_on_Small_Arms_and_Development.pdf (1.8.11)

Helsinki Yurttaşlar Derneği, "*İşkencenin Haritalanması*",www.stramap.org/tr/anasayfa.aspx (9.8.11)

Higgs, Robert (2002), "Etceteras... Government Protects Us?", *The Independent Review*, Vol. VII, No 2, Fall, pp.309-13, <http://news-business.vlex.com/vid/government-protects-us-53072344> (14.7.11)

Hikmet, Nazım (1987), "Neyi Bildirir Sayılar", *Nazım Hikmet Şiirleri 8: Tavı Gelmişti Demirin*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Holmqvist, Caroline (2005), "Private Security Companies: The Case for Regulation", *SIPRI Policy Paper* No.9, Stockholm International Peace Research Institute, January.

Holtom, Paul, L.Béraud-Sudreau, M. Bromley, P. D. Wezeman and S. T. Wezeman (2011), *SIPRI Fact Sheet Trends in International Arms Transfers 2010*, SIPRI, March, <http://www.sipri.org/newsletter/march11> (22.7.11)

Holtom, Paul (2008), "Transparency in Transfers of Small Arms and Light Weapons: Reports to the United Nations Register of Conventional Arms, 2003–2006", *SIPRI Policy Paper* No. 22, Stockholm International Peace Research Institute, July, <http://books.sipri.org/files/PP/bSIPRIPP22.pdf> (7.7.11)

Huggins, Robert and Hiro Izushi (2008), *World Knowledge Competitiveness Index (WKCI)*, CIC-Centre for International Competitiveness -Cardiff School of Management University of Wales Institute.

Hummel, J.Rogers (1990), "National Goods Versus Public Goods: Defense, Disarmament, and Free Riders", *The Review of Austrian Economics*, Vol. 4, pp. 88-122, http://mises.org/journals/rae/pdf/RAE4_1_4.PDF (14.7.11)

Humphreys, Macartan, J.M. Weinstein (2005), *Disentangling the Determinants of Successful Disarmament, Demobilization, and Reintegration*, Somali Joint Needs Assessment, February, <http://www.somali-jna.org/downloads/DDR%20paper%20academic.pdf> (23.7.11)

-İ-İ-

IANSA-International Action Network on Small Arms, <http://iansa.org/workarea/women-gender-and-guns> (29.7.11)

IEP- Institute for Economics and Peace (2011), *GPI Global Peace Index: 2011 Methodology, Results and Findings*, <http://www.visionofhumanity.org/info-center/global-peace-index-2011/> , http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Full_Report_1575.pdf (3.7.11)

IINO and RCNS - Inventory of International Nonproliferation Organizations and Regimes Center for Nonproliferation Studies (2010), *Small Arms POA, Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects Programme of Action (POA)*, <http://www.poa-iss.org/> (15.7.11)

Interpol, "Firearms", <http://www.interpol.int/Public/ICPO/FactSheets/PST04.pdf> (12.8.11)

-J-

Jennings, Maria (2002), *Experimental Economics: The Increasing Application of Psychological Concepts and Methods to Economic Problems*, The College of New Jersey, <http://www.tcnj.edu/~business/economics/documents/Jennings.TCNJ.pdf> (19.6.11)

Johnson, Nicholas J. (1997), "Principles and Passions: The Intersection of Abortion and Gun Rights", *Rutgers Law Review* 97-197 <http://www.constitution.org/2ll/2ndschol/50njin.pdf>

-K-

Kahneman, Daniel ve Amos Tversky (1979), "Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk", *Econometrica*, Vol. 47, No. 2. (March), pp. 263-292., <http://www.hss.caltech.edu/~camerer/Ec101/ProspectTheory.pdf> (29.7.11)

Kahneman, Daniel (2003), "A Psychological Perspective on Economics", *The American Economic Review*, Vol. 93, No. 2, May, pp. 162-168. <http://webserver1.pugetsound.edu/facultypages/gmilam/courses/econ291/readings/KahnePsychPersp.pdf> (17.7.11)

Kahneman, Daniel (2005), "Determinants of Health Economic Decisions in Actual Practice: The Role of Behavioral Economics", Vol.9, No 2, *Value in Health*, International Society for Pharmacoeconomics and Outcomes Research (ISPOR), (10th Annual International, Meeting First Plenary Session, May 16, Washington) <http://www.ispor.org/meetings/invitational/Plenary%20Presentation%20by%20D%20Kahneman.pdf> (30.7.11)

Kalaycı, İrfan (2010), "Kadına Karşı Şiddet ve Ayrımcılık Sorunsalı:'Feminist İktisat' Açısından Bir İnceleme- Türkiye İçin Önlemler Ve Öneriler-", *Umut Vakfı 16. Bireysel Silahsızlanma Ödülü ("Yurttaşlık Bilinci ve Ayrımcılığın Önlenmesi" Konulu Bilimsel Araştırma Ve İnceleme Yarışması)* 28 Eylül, <http://www.umut.org.tr/public/page.aspx?id=21612>

Karasu, A.Özek (2010), "Silah mı Özgürlükten Çıkıyor, Özgürlük mü Silahtan?", *Habertürk Gazetesi*, 19 Aralık, <http://www.haberturk.com/yazarlar/582764-silah-mi-ozgurlukten-cikiyor-ozgurluk-mu-silahtan> (5.8.11)

Kaufman, Allen and Ernie Englander (2011), "Behavioral Economics, Federalism, and the Triumph of Stakeholder Theory", *Journal of Business Ethics- Springer*, <http://business.gwu.edu/faculty/files/ernie-englander-behavioral-economics.pdf> (14.7.11)

Kaya, Alp ve Ümit Kıvanç (1978), "Sunuş", iç. *Silahlanma ve Azgelişmişlik: Keskinleşen Militarizm*, U.Albrecht, D.Ernst, P.Lock ve H.Wulf, İstanbul: Birikim Yayınları.

Kaya, Pelin P. (2009), "Hukuk Devletinde Kişisel Güvenlik", *Güvenli Yaşam İçin Hukuk Konulu I. Hukukun Gençleri Sempozyumu*'na (20–21 Mart, Ankara) sunulan bildiri, <http://www.umut.org.tr/HukukunGençleri/TamMetinlerSunular/PelinPinarKaya.pdf> (17.7.11)

Kemal, Okan, "Neye Evet, Niye Hayır?", *Derin Düşünce*, <http://www.derindusunce.org/2010/08/03/neye-evet-niye-hayir/> (21.8.11)

Khakee, Anna and Nicolas Florquin (2003), *Kosovo and the Gun: A Baseline Assessment of Small Arms and Light Weapons in Kosovo*, Geneva: UNDP and the Small Arms Survey June.

Kiss, Yudit (2004), *Small Arms and Light Weapons Production in Eastern, Central, and Southeast Europe*, Geneva: Small Arms Survey, October.

Klare, Michael (1999), "Small Arms Proliferation (çoğalma) and its Impact on Security and Development", *ECAAR-Papers*, UN1999 Symposium on Disarmament and Development, NY: Economists Allied for Arms Reduction.

Klein, Lawrence (1999), "The Relationship Between Disarmament and Development, and Some Policy Suggestions", *ECAAR-Papers*, UN 1999 Symposium on Disarmament and Development, NY: Economists Allied for Arms Reduction.

Kopel, David B., Paul Gallant and Joanne D. Eisen (2005), "Micro-Disarmament: The Consequences for Public Safety and Human Rights", *UMKC LAW REVIEW*, Vol. 73:4, <http://www.davekopel.com/2a/foreign/microdisarmament.pdf> (11.7.11)

Koray, Meryem (2011), "Acıyı 'Bal' Değil, Ama 'Laf' Eyleyip Durmak Ayıp Olmuyor mu?" *Birgün Gazetesi*, 22 Temmuz.

Korwin, Alan (?), "Hoplophobia; A Modern Scourge", *Gunlaws.com*, <http://www.gunlaws.com/GunPhobia.htm> (21.6.11)

Köksal, M.Asım (2007), *Peygamberler Tarihi*, c.1, 10.b, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Kramer, Katherine (2001), "Legal Controls on Small Arms and Light Weapons in Southeast Asia", *Small Arms Survey Occasional Paper No. 3*, Small Arms Survey and Nonviolence International Southeast Asia, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/B-Occasional-papers/SAS-OP03-Southeast-Asia.pdf> (14.7.11)

Krueger, Alan B. (2007), "What Makes a Terrorist: Economics and the Roots of Terrorism", *Princeton University Press*, http://www.asmeascholars.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1333&catid=9&Itemid=64 (20.8.11)

Lärom- Kärnvapen (2008), "Economy: Learn About Nuclear Weapons", Swedish Physicians Against Nuclear Weapons; "Global Military Expenditure", *Swedish Peace and Arbitration Society*, <http://laromkarnvapen.slmk.org/ENG/economy.html#Expenditure>, <http://laromkarnvapen.slmk.org/ENG/Dokument/Geography/OTHER%20COUNTRIES%20ADVANCED.pdf> (4.7.11)

Latham, Andrew (1996), "Light Weapons and International Security: A Canadian Perspective", Centre for International and Security Studies, *Occasional Paper* No 41, August, York University YCISS.

Laurance, Edward and Rachel Stohl (2002), "Making Global Public Policy: The Case of Small Arms and Light Weapons", *Small Arms Survey Occasional Paper* No. 7, December,

Lawrance, Edward J. and Sarah Meek (1996), "The New Field of Micro-Disarmament: Addressing the Proliferation and Build up of Small Arms and Light Weapons", *Bonn International Center for Conversion (BICC) Brief*, 7, September.

Lazarevic, Jasna (2010), "Transparency Counts: Assessing State Reporting on Small Arms Transfers, 2001–08", Geneva: Small Arms Survey, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/B-Occasional-papers/SAS-OP25-Barometer.pdf> (2.8.11)

Lemaire, Jean (2005), "The Cost of Firearm Deaths in the US: Reduced Life Expectancies and Insurance Costs", *The Journal of Risk and Insurance*, Vol. 72, No. 3, 359-374, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1539-6975.2005.00128.x/pdf> (13.7.11)

Levitas, Gloria (editor), (2005?), "Peace and Disarmament Education: Changing Mindsets to Reduce Violence and Sustain the Removal of Small Arms", NY: UN Hague Appeal for Peace, <http://www.haguepeace.org/resources/DDA-book.pdf> (24.6.2011)

Lewis, Alan, "The Psychology of Consumer Debt: An Executive Summary of Academic and Commercial Thinking", Agilisys, http://www.agilisys.co.uk/Data/Sites/1/Gallery/Images/PsychologyOfDebt_4-0_FINAL.pdf (2.6.11)

Lia, Brynjar and Katja Skjølberg (2004), "Causes of Terrorism: An Expanded and Updated Review of the Literature", *Norwegian Defence Research Establishment FFI/RAPPORT-2004/04307*, <http://rapporter.ffi.no/rapporter/2004/04307.pdf> (7.8.11)

Libresco, Andrea S., Jeannette Balantic (2002?) co-editors, "Peace Lessons from Around the World", *Hague Appeal for Peace*, International Advisory Committee of the Global Campaign for Peace Education, http://www.creducation.org/resources/Peace_Lessons_Around_World.pdf (15.6.11)

Lundestad, Geir (2001), "The Nobel Peace Prize, 1901-2000", *Secretary of the Norwegian Nobel Committee, 1990*, http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/articles/lundestad-review/index.html (8.8.11)

Lyddon, Laura (2011), "Voices of Survivors: The Different Faces of Gun Violence", London: IANSA Women's Network, May, http://www.iansa-women.org/sites/default/files/newsviews/iansa_wn_voices_of_survivors_2011_web_0.pdf (19.7.11)

-Mm-

Martin, Xavier S., J. Blanke, M. D. Hanouz, T. Geiger, I. Mia (2010), "The Global Competitiveness Index 2010–2011: Looking Beyond the Global Economic Crisis", in *The Global Competitiveness Report 2010–2011*, K. Schwab (Ed.), Geneva: World Economic Forum, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf (9.7.11)

Maze, Kerry and Yvette Issar (2009), *International Assistance for Implementing the UN Programme of Action on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects: Case Study of the South Pacific*, Geneva: UN Institute for Disarmament Research, <http://www.unidir.org/pdf/ouvrages/pdf-1-92-9045-009-F-en.pdf> (13.07.11)

McCashin, Darragh (2009), "Welcoming Economic Psychology", *Student Economic Review, Trinity College Dublin*, www.tcd.ie/Economics/SER/sql/download.php?key=309 (23.7.11)

Mihçioğlu, Cemal (1996), *Sözcüklerin Öyküsü: A-Z*, Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.

Miller, Terry and Kim R. Holmes (2011), "2011 Index of Economic Freedom", *The Heritage Foundation and The Wall Street Journal*, <http://www.scribd.com/doc/49091466/2011-Index-of-Economic-Freedom> (5.7.11)

Muggah, Robert (2005), "No Magic Bullet: A Critical Perspective on Disarmament, Demobilization and Reintegration (DDR) and Weapons Reduction in Post-conflict Contexts", *The Round Table, Routledge*, Vol. 94, No. 379, 239 – 252, April, Graduate Institute of International Studies, University of Geneva and University of Oxford.

-Nn-

Nevin, John A. And Kenneth Fuld (1993), "On Armament Traps and How to Get Out of Them: Lessons From Research on Doves", *Behavior and Social Issues*, Vol 3, No: 1-2.

Nikitin, P. (1990-ç), *Ekonomi Politik*, Çev. H. Konur, 7.b., Ankara: Sol Yayınları.

NobelPrize.org, "All Nobel Peace Prizes", http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/ (8.8.11)

NRA-ILA, "Pro-Gun Groups & Anti-Gun Groups What Is The Gun Lobby?", <http://www.nraila.org/Issues/FactSheets/Read.aspx?id=186&issue=011> (1.8.11)

-Oo-Öö-

OSCE (2010), AGİT Ülkelerinde Nefret Suçları Raporu, www.osce.org/publications/odihr/2010/11/47692_1563_en.pdf (18.7.11)

OSCE-ODIHER (2010), Hate Crimes in the OSCE Region – Incidents and Responses Annual Report for 2009, Warsaw, November, <http://www.osce.org/odihr> (12.6.11)

Öğün, S.Seyfi (2011), "Cinayetin Sebebi Değil Saikleri Vardır", *Radikal Gazetesi*, 16 Ağustos.

-Pp-

Paoli, Giacomo P.(2009), *Comparative Analysis of Post-Manufacture Marking Instruments and Practices for Small Arms and Light Weapons*, Geneva: UNIDER, <http://www.poa-iss.org/KIT/Post-manufacture%20marking%20-%20Final%20Report.pdf> (9.7.11)

Parker, Sarah (2011), "Analysis of National Reports Implementation of the UN Programme of Action on Small Arms and the International Tracing Instrument in 2009–10", *An Occasional Paper of the Small Arms Survey*, Geneva: Small Arms Survey, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/B-Occasional-papers/SAS-OP28-Analysis-of-National-Reports.pdf> (1.8.11)

Parker, Sarah (2011), *Improving the Effectiveness of the Programme of Action (PoA) on Small Arms: Implementation Challenges and Opportunities*, NY and Geneva: UN Institute for Disarmament Research (UNIDER), New York and Geneva, 2011, www.unidir.org (13.07.2011)

Pearson, Richmond and Hobson Source (1998), "Disarmament", *The American Journal of International Law*, Vol. 2, No. 4 (October), American Society of International Law Stable, pp. 743-757, <http://www.jstor.org/stable/2186643>, (14.6.11)

Perlo-Freeman, Sam, O. Ismail, N Kelly, E. Sköns and C. Solmirano (2011), "Appendix 4A. Military expenditure data, 2001–10", *SIPRI Yearbook 2011*, Stockholm International Peace Research Institute, www.sipri.org/yearbook/2011/files/SIPRIYB1104-04A-04B.pdf (7.7.11)

Perry, Jennifer (2004), "Approved for Public Release: Small Arms and Light Weapons Disarmament Programs: Challenges, Utility, and Lessons Learned", *Defense Threat Reduction Agency- Advanced Systems and Concepts Office*, July 12, www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?Location=U2&doc=GetTRDoc... (8.7.11)

Pézard, Stéphanie and Nicolas Florquin (2007), *Small Arms in Burundi Special Report: Disarming the Civilian Population in Peacetime*, UNDP–Burundi and Oxfam–NOVIB, Small Arms Survey.

Pilisuk, Marc and Anatol Rapoport (?), "Stepwise Disarmament and Sudden Destruction in a Two-Person Game: A Research Tool", *Conflict Resolution*, Vol. VIII, No 1, Deep Blue at the University of Michigan, http://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/2027.42/66968/2/10.1177_002200276400800104.pdf (14.7.11)

Plummer, Tony (2010), *Forecasting Financial Markets: The Psychology of Successful Investing*, 6th ed. London: Kogan Page Press.

Pyadushkin, Maxim, Maria Haug and Anna Matveeva (2003), "Beyond the Kalashnikov: Small Arms Production, Exports, and Stockpiles in the Russian Federation", *Occasional Paper*, No.10, Geneva: Small Arms Survey.

-Rr-

Rabin, Matthew (1996), *Psychology and Economics*, Department of Economics University of California – Berkeley September 28, <http://elsa.berkeley.edu/users/rabin/peboth7.pdf>

Readon, Betty A. (2005?), "Disarmament An Essential Issue for Peace Education",

Peace and Disarmament Education: Changing Mindsets to Reduce Violence and Sustain the Removal of Small Arms, G.Levitas (editor), NY: UN Hague Appeal for Peace, pp.14-5, <http://www.haguepeace.org/resources/DDA-book.pdf> (24.6.2011)

RCIMUN-Robert College International Model UN (2011), Disarmament Committee Research Report-*Promoting Transparency in the Transfer of Small Arms and Light Weapons to the Middle East*, www.rcimun.org (11.8.11)

Round, Baton (2005), "Less-Lethal Weapon", *Police Federation-The Voice of the Service*, January, http://www.polfed.org/0105less_lethal.pdf (12.8.11)

Rubinstein, Ariel (2006), "Discussion of Behavioral Economics" ["Behavioral Economics" (C. Camerer) and "Incentives and Self-control" (M.Rabin), *To appear in Advances in Economics and Econometrics Theory and Applications, 9th World Congress* (20 August 2005), <http://arielrubinstein.tau.ac.il/papers/behavioral-economics.pdf> (14.7.11)

-Ss-Şş-

SAF- the Center for the Study of Firearms and Public Policy of the Second Amendment Foundation (2007?), "Right to Bera Arms in State Constitutions", *Journal on Firearms and Public Policy*, <http://www.saf.org/Journal/1/staterkba12-18-07.htm> (20.7.11)

Salman, Umay A.(2003), "Nüfusun % 10'u Silahlı", *Radikal Gazetesi*, 28 Eylül, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=90255> (18.7.11)

Samanyolu Haber TV, "İsviçre Halkı Referanduma Gidiyor", <http://www.kure.tv/webtv/803-haber/ivicre-halki-referanduma-qidiyor/6149-Bolum/84348/> (5.8.11)

SAS-*Small Arms Survey* (2010), Chapter (Ch) 3, Gangs, Groups and Guns: An Overview, June, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2010/en/Small-Arms-Survey-2010-Chapter-03-EN.pdf> (29.7.11)

SAS-*Small Arms Survey* (2010, Ch 5 (Summary): Gang Violence Worldwide Context, Culture, and Country, www.smallarmssurvey.org/nc/.../by.../small-arms-survey-2010.html (29.7.11)

SAS-*Small Arms Survey* (2010): Chapter (Ch) 10 (Summary): Force Multiplier: Pro-government Armed Groups, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2010/en/Small-Arms-Survey-2010-Chapter-10-summary-EN.pdf> (29.7.11)

SIPRI (2011), *SIPRI Yearbook 2011: Armaments, Disarmament and International Security*, Oxford University Press.

Sieberg, Katri K. (2005), *Criminal Dilemmas: Understanding and Preventing Crime*, 2nd ed., Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

Similjanic, Zorana (2003), *İnsan Haklarında Yeni Taktikler Projesi*, Çev.B.Cerit (Helsinki Yurttaşlar Derneği) İşkence Mağdurları Merkezi (CVT), , Minneapolis, http://www.hyd.org.tr/staticfiles/files/plan_b.pdf (9.6.11)

Spitzer, Robert J. (2009), "Gun Control: A Documentary and Reference Guide", *Founding Documents and Gun Rights 1*, London: Greenwood Press.

Soysa, Indra de, Thomas Jackson and Christin Ormhaug (2009), “Does Globalization Profit the Small Arms Bazaar?”, *International Interactions*, Vol.35, No 1, January, pp. 86-105. <http://www.prio.no/NISAT/Publications/Does-Globalization-Profit-the-Small-Arms-Bazaar/> (1.7.11)

Soysa, Indra de, Thomas Jackson and Christin Ormhaug (2010), “Tools of the Torturer? Small Arms Imports and Repression of Human Rights, 1992–2004.”, *The International Journal of Human Rights*, Vol. 14, No. 3, May 2010, 378–393, <http://www.svt.ntnu.no/iss/Indra.de.Soyasa/published/IJHR2010.pdf> (29.6.11)

Surry, Eamon (2006), “Transparency in the Arms Industry”, *SIPRI Policy Paper No. 12*, Stockholm International Peace Research Institute, January, <http://books.sipri.org/files/PP/SIPRI12.pdf> (3.8.11)

-Tt-

TC İçişleri Bakanlığı-AREM (Araştırma ve Etütler Merkezi) (2005), “Analiz-Yorum: Usülsüz Silah Kullanımı”, Eylül, http://www.arem.gov.tr/rapor/analiz_yorum/usulsuz_silah_kullanimi.htm (18.7.11)

TI-Transparency International (the Global Coalition Against Corruption) (2010), *Global Corruption Barometer: Corruption Perceptions Index*, October, www.transparency.org (20.7.11)

Turkey: National report on the Implementation of the UN Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate (2008), *The Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects*, April.

Tushnet, Mark V. (2007), *Out of Range: Why the Constitution Can't End the Battle Over Guns*, Oxford University Press.

TÜİK-Türkiye İstatistik Kurumu (2011), *Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri-2009*, Mayıs, Ankara. http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=12&KITAP_ID=136

-Uu-Üü-

Umut Vakfı (2011), “3.Sayfa Haber Arşivi” (Haber Sayısı: 5163), <http://www.umut.org.tr/public/tbtarsiv.aspx> (24.8.11)

UN Cyber School Bus, “Briefing papers for Students”, <http://www.un.org/Pubs/CyberSchoolBus/briefing/disarmament/index.htm> (15.7.11)

UN Cyber Scholl Bus, “Introduction-Curriculum on Small Arms”, *Disarmament and NonProliferation*, <http://cyberschoolbus.un.org/dnp/sub1.asp?subnav=3&ipage=smallar.mslessons> (2.8.11)

UNDDR-United Nations Inter-Agency Working Group on Disarmament, Demobilization and Reintegration (2010), *Operational Guide to the Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards: Operational Guide to the IDDRS Level 4 Operations* (Programmes and Support, “OG 4.10: Disarmament”), http://unddr.org/docs/Operational_Guide_REV_2010_WEB.pdf (9.8.11)

UN –Department for Disarmament Affairs (1999), Report of the panel of Governmental Experts on Small Arms (A/52/298), NY.

UNDP (2010), Human Development Index (HDI), <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/> (10.7.11)

UNDP 2010x; “Human Development Report (HDR)”, *The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development*, (20th Anniversary Ed.), http://www.undp.org.np/uploads/publication/HDR_2010_EN_Complete_20110609024831.pdf (10.7.11)

UNESCO (UN Educational, Scientific and Cultural Organization) (1980), “Outline for a Teacher’s Handbook on Disarmament Education”, *World Congress on Disarmament Education* (Unesco House, 9-13 June), SS-80/CONF.401/27, Paris.

UNODA (2001), “Gender Perspectives on Small Arms, Briefing note 3: What are the Linkages Between Small Arms Issues and Gender Perspectives?”, *Gender Perspectives on Disarmament*, Proceedings of the Launching of the New Publication, 14 March, <http://www.un.org/disarmament/HomePage/gender/docs/note3.pdf> (19.7.11)

UNDP and SEESAC (South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons), “The Rifle Has the Devil Inside”, *Gun Culture in South Eastern Europe*, , May, http://www.imir-bg.org/imir/reports/Gun_Culture_FINAL.pdf (22.7.11)

UNODA (2008), Small Arms and Light Weapons: Selected UN Documents, NY: The United Nations Office for Disarmament Affairs, <http://disarmament.un.org/cab/salw> (13.07.2011)

UNDP-BCPR (Bureau for Crisis Prevention & Recovery), (2008), How to Guide: Small Arms and Light Weapons Legislation, http://www.undp.org/cpr/documents/sa_control/SALWGuide_Legislation.pdf (6.7.11)

UNDP-WHO (2010), Preventing and Reducing Armed Violence: What Works?, *Oslo Conference on Armed Violence, Achieving the Millennium Development Goals*, 20-22 April 2010.

UN Security Council (2011), *Small arms Report of the Secretary-General*, S/2011/255 5 April, <http://daccess-dds-y.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/289/72/PDF/N1128972.pdf?OpenElement> (5.7.11)

Üç Ekoloji-Doğa, Düşünce, Siyaset (Yeşil Politika ve Özgürlükçü Düşünce Dergisi) (2004), “Truva Atı Olarak Sürdürülebilir Kalkınma”, Mart, <http://www.ucekojii.net/?p=155> (24.8.11)

-Vv-Ww-

Wallacher, Hilde and Alexander Harang (2011), “Small, But Lethal – Small Arms Ammunition and the Arms Trade Treaty”, *Norwegian Initiative on Small Arms Transfers*, <http://www.prio.no/NISAT/Publications/Small-but-lethal--Small-arms-ammunition-and-the-arms-trade-treaty/> (28.6.11)

Wärneryd, Karl-Erik (2008), “Economics and Psychology: Economic Psychology According to James Mill and John Stuart Mill”, *Journal of Economic Psychology*, No 29, 777–791.

WCC-World Council of Churches, Micro Disarmament (Programme to Overcome Violence), CephasMinistry / Library, http://www.cephasministry.com/world_wcc_disarm.html (21.7.11)

Webster, Daniel W., Jon S. Vernick and Maria T. Bulzacchelli (2006), "Effects of a Gun Dealer's Change in Sales Practices on the Supply of Guns to Criminals", *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, Vol. 83, No. 5, The New York Academy of Medicine.

Webster, Daniel W., Jon S. Vernick and Maria T. Bulzacchelli (2009), "Effects of State-Level Firearm Seller Accountability Policies on Firearm Trafficking", *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, Vol. 86, No. 4, The New York Academy of Medicine.

Wedeman, Sara (2007), "[What is economic psychology?](http://technorati.com/wtf/economic-psychology/2007/05/12/what-is-economic-psychology-1)", <http://technorati.com/wtf/economic-psychology/2007/05/12/what-is-economic-psychology-1> (2.5.08)

Weidacher, Reinhilde (2005), "Behind a Veil of Secrecy: Military Small Arms and Light Weapons Production in Western Europe", *Occasional Paper 16*, Geneva: Small Arms Survey.

Weiss, Cora (2005?), "Introduction: Integrating Peace and Disarmament Education into Curricula and Community", in *Peace and Disarmament Education: Changing Mindsets to Reduce Violence and Sustain the Removal of Small Arms*, G.Levitas (Ed.), NY: UN Hague Appeal for Peace, pp.7-10, <http://www.haguepeace.org/resources/DDA-book.pdf> (24.6.2011)

WHO-World Health Organization (2011), "Impact of Economic Crises on Mental Health", Regional Office for Europe, Copenhagen, <http://www.euro.who.int/pubreques> (20.7.11)

VPC- Violence Policy Center (2010), Lessons Unlearned: The Gun Lobby and the Siren Song of Anti-Government Rhetoric, April, <http://www.vpc.org/studies/lessonsunlearned.pdf> (19.7.11)

Wright, Mona A., G.J. Wintemute and D. W. Webster (2010), "Factors Affecting a Recently Purchased Handgun's Risk for Use in Crime Under Circumstances That Suggest Gun Trafficking", *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, Vol. 87, No. 3, Springerlink.com.

-Yy-

Yücel, Mustafa T. (2007?), "Ateşli Silahlarla Mücadelede Teorik Yaklaşımlar", *Raporlar*, Umut Vakfı, <http://www.umut.org.tr/public/page.aspx?id=7118> (24.8.11)

-Zz-

Zaleski, Jerzy (2011), Transparency in Armaments: Consideration of the Item in the CD UNIDER Resources, May, <http://www.unidir.org/pdf/activites/pdf3-act611.pdf> (17.7.11)

Zanders, J.Pascal (2008), "Disarmament and Arms Control An Overview of Issues and an Assessment of the Future", *EU-ISS Research Staff Discussion*, 18 December, http://www.isodarco.it/courses/andalo10/doc/Zanders_20081218-EU-ISS-disarmament-overview.pdf (30.6.11)

EKLER

EK-1.1. Dünya silah şirketlerinin ciro ve kazançları

2010 Sırası	Şirket	Direktör-CEO	Ülke	2009 sırası	2010 Gelir	2009 Gelir	Ciroda değişim oranı, %	2010 Toplam ciro
1	Lockheed Martin	R. Stevens,	U.S.	1	42,800.0	42,025.7	1.8%	45,800.0
2	BAE Systems	I. King	U.K.	2	33,109.5	33,418.8	-0.9%	34,613.6
3	Northrop Grumman	W. Bush	U.S.	4	31,181.0	30,656.9	1.7%	34,757.0
4			U.S.	3	30,858.0	31,932.0	-3.4%	64,306.0
5	General Dynamics	J.Johnson	U.S.	5	26,622.0	25,904.6	2.8%	32,466.0
6	Raytheon	W.Swanson	U.S.	6	23,420.2	23,139.3	1.2%	25,183.0
7	EADS	L. Gallois	Netherlands	7	16,286.7	15,013.7	8.5%	60,734.4
8	Finmeccanica	G. Orsi	Italy	8	14,442.9	13,332.1	8.3%	24,817.1
9	L-3 Communications	M. Strianese	U.S.	9	13,074.0	13,014.0	0.5%	15,680.0
10	United Technologies	L. Chenevert	U.S.	10	11,600.0	11,100.0	4.5%	54,326.0
11	Thales	L. Vigneron	France	12	9,956.0	10,456.7	-4.8%	17,389.9
12	SAIC	W. Havenstein	U.S.	11	8,677.0	8,400.0	3.3%	11,117.0
13	Oshkosh	C. Szews	U.S.	31	7,161.7	2,594.8	176.0%	9,842.4
14	ITT	S.Loranger	U.S.	13	5,484.0	5,698.0	-3.8%	10,995.0
15	Honeywell	D. Cote	U.S.	15	5,400.0	5,382.0	0.3%	33,370.0
16	Booz Allen Hamilton	R.Shrader	U.S.	16	4,662.0	4,299.0	8.4%	5,600.0
17	CSC	M. Laphen	U.S.	17	4,498.0	4,203.3	7.0%	16,000.0
18	Rolls-Royce	J.Rishton	U.K.	23	4,483.3	3,146.9	42.5%	16,796.7
19	GE	J. Immel	U.S.	18	4,100.0	4,200.0	-2.4%	150,211.0
20	Textron	S. Donnelly	U.S.	21	3,999.5	3,300.0	21.2%	10,525.0
21	Almaz-Antei	V.Menshikov	Russia	22	3,940.5	3,263.0	20.8%	4,427.6
22	URS	M. Koffel	U.S.	19	3,736.1	3,483.3	7.3%	9,177.1
23	KBR	W.Utt	U.S.	14	3,563.8	5,410.2	-34.1%	10,099.0
24	DCNS	P. Boissier	France	20	3,318.7	3,355.0	-1.1%	3,318.7
25	Safran	J.P.Herteman	France	24	3,142.4	3,067.7	2.4%	14,283.6
26	Mitsubishi Heavy Industries	H. Omiya	Japan	26	3,039.4	2,833.1	7.3%	35,016.2
27	Rockwell Collins	C.Jones	U.S.	32	2,900.0	2,579.0	12.4%	4,700.0
28	Saab	H.Buskhe	Sweden	39	2,887.4	2,594.5	11.3%	3,397.1
29	ATK	M.DeYoung	U.S.	27	2,730.0	2,740.0	-0.4%	4,842.3
30	Rheinmetall	K.Eberhardt	Germany	30	2,664.2	2,646.6	0.7%	5,295.3
31	DynCorp	S.Gaffney	U.S.	33	2,623.8	2,381.9	10.2%	3,696.2
32	Harris	H. Lance	U.S.	29	2,622.3	2,686.7	-2.4%	5,206.1
33	Elbit Systems	J.Ackerman	Israel	28	2,536.6	2,690.8	-5.7%	2,670.1
34	Mantech	G.Pederson	U.S.	43	2,494.7	1,919.3	30.0%	2,604.0
35	CACI International	P.Cofoni	U.S.	38	2,450.5	2,078.3	17.9%	3,149.1
36	Israel Aerospace Industries	I.Nissan	Israel	36	2,380.0	2,234.0	6.5%	3,148.0
37	Hindustan Aeronautics	A.Nayak	India	41	2,267.7	1,999.5	13.4%	2,496.4
38	Goodrich	M. Larsen	U.S.	40	2,201.0	2,005.8	9.7%	6,967.0
39	Bechtel	R.Becht	U.S.	34	2,200.0	2,100.0	4.8%	27,900.0
40	Navistar	D. Ustian	U.S.	25	2,151.0	2,885.0	-25.4%	12,145.0
41	Babcock International	P.Rogers	U.K.	37	2,087.8	2,138.7	-2.4%	2,948.7
42	Cobham	A.Stevens	U.K.	35	1,998.7	2,266.4	-11.8%	2,941.0

43	QinetiQ	L.Quinn	U.K.	44	1,921.3	1,795.4	7.0%	2,631.9
44	Russian Helicopters	D. Petrov	Russia	69	1,905.4	813.8	134.1%	2,672.3
45	Fluor	D.Seaton	U.S.	64	1,884.2	871.5	116.2%	20,849.0
46	Rafael Advanced Defense Systems	Y.Yaari	Israel	47	1,844.8	1,607.0	14.8%	1,844.8
47	General Atomics	J. N. Blue	U.S.	52	1,819.6	1,369.8	32.8%	NA
48	ST Engineering	T.P.Hock	Singapore	50	1,800.9	1,451.3	24.1%	4,392.4
49	Serco	C.Hyman	U.K.	48	1,669.5	1,597.0	4.5%	6,677.9
50	Kongsberg	W. Qvam	Norway	57	1,499.8	1,059.8	41.5%	2,565.7
51	Nexter	P.Burtin	France	54	1,428.4	1,236.9	15.5%	1,428.4
52	Aviation Holding Co. Sukhoi	M.Pogosyan	Russia	49	1,404.2	1,522.0	-7.7%	1,462.7
53	Irkut	A.Fyodorov	Russia	56	1,400.0	1,103.7	26.8%	1,673.0
54	Dassault Aviation	C.Edelstenne	France	53	1,273.0	1,366.5	-6.8%	5,558.1
55	United Engine	A.Reus	Russia	NR	1,243.7	713.4	74.3%	2,799.6
56	Krauss-Maffei Wegmann	M.Bode	Germany	46	1,194.7	1,722.1	-30.6%	1,194.7
57	Mitsubishi Electric	K.Yamanishi	Japan	42	1,187.7	1,968.8	-39.7%	42,613.9
58	GKN	M. Bryson	U.K.	58	1,054.2	1,052.1	0.2%	2,243.0
59	Jacobs Engineering	C.Martin	U.S.	60	1,053.1	971.7	8.4%	9,900.0
60	Kawasaki Heavy Industries	S.Hasegawa	Japan	55	1,042.7	1,123.9	-7.2%	14,343.0
61	Samsung Techwin	C.Kyo Kim	South Korea	51	1,032.0	1,374.0	-24.9%	2,752.0
62	Tactical Missiles	B.Obnosov	Russia	63	1,028.7	910.9	12.9%	1,118.1
63	NEC	N. Endo	Japan	72	1,008.8	778.6	29.6%	36,414.4
64	Bharat Electronics	A. K.Datt	India	62	997.7	916.0	8.9%	1,210.9
65	Hewlett-Packard	L.Apotheker	U.S.	45	971.9	1,751.1	-44.5%	126,033.0
66	Diehl Stiftung	T. Diehl	Germany	83	963.7	966.2	-0.3%	3,617.5
67	Fincantieri	G.Bono	Italy	80	943.0	735.4	28.2%	3,817.8
68	AAR	D. Storch	U.S.	89	942.4	645.0	46.1%	1,775.8
69	Chemring	D. Price	U.K.	73	929.0	778.1	19.4%	929.0
70	IHI Marine	S. Kurahara	Japan	NR	917.7	NA	NA	2,336.8
71	Ultra Electronics	R.Sharma,	U.K.	68	878.0	815.4	7.7%	1,097.5
72	CAE	M. Parent	Canada	77	850.9	742.7	14.6%	1,602.3
73	LIG Nex1	H. K. Lee	South Korea	NR	811.0	763.5	6.2%	811.0
74	RUAG	L.Braunshweiler	Switzerland	64	810.2	844.9	-4.1%	1,726.0
75	Cubic	W.Zable	U.S.	82	805.1	709.8	13.4%	1,194.2
76	Meggitt	T.Twigger	U.K.	70	789.0	810.2	-2.6%	1,793.1
77	Indra	J. Monzón	Spain	61	788.4	950.9	-17.1%	3,394.3
78	Curtiss-Wright	M.Benante	U.S.	76	784.0	759.0	3.3%	1,893.0
79	Alion Science and Technology	B.Atefi	U.S.	78	771.8	735.3	5.0%	834.0
80	Aselsan	C.Ergeneman	Turkey	86	762.2	643.1	18.5%	789.6
81	Battelle	J. Wadsworth	U.S.	79	753.2	737.0	2.2%	6,200.0
82	Teledyne Technologies	R.Mehrabian	U.S.	74	727.4	777.8	-6.5%	1,644.2
83	Accenture	P.Nanterme	Ireland	98	725.0	453.0	60.0%	21,600.0
84	FLIR	E. Lewis	U.S.	85	706.0	655.3	7.7%	1,385.0
85	SRC	P. Tremont	U.S.	96	691.0	471.0	46.7%	701.0
86	VSE	M. Gauthier	U.S.	66	675.4	840.3	-19.6%	866.0
87	Embraer	F.F. Curado	Brazil	95	667.0	480.4	38.8%	5,312.5
88	SRA International	S.Sloane	U.S.	90	661.0	559.9	18.1%	1,666.6
89	Patria	H. Allonen	Finland	84	658.4	662.0	-0.5%	748.7

90	Deloitte	B. Salzberg	U.S.	NR	657.4	176.5	272.5%	10,900.0
91	Force Protection	M. Moody	U.S.	59	656.0	977.1	-32.9%	656.0
92	ARINC	J.Belcher	U.S.	67	649.8	833.5	-22.0%	1,083.2
93	Day & Zimmermann	H. Yoh	U.S.	87	647.7	637.0	1.7%	2,382.0
94	Tula KB Priborostroyeniya	I.Stepanichev	Russia	NR	627.4	NA	NA	628.6
95	Nammo	E. Fosshiem	Norway	93	570.9	513.8	11.1%	570.9
96	Wyle	G. Melton	U.S.	NR	563.5	390.8	44.2%	924.1
97	M.C. Dean	B. Dean	U.S.	99	548.2	445.0	23.2%	820.1
98	Israel Military Industries	A. Felder	Israel	97	508.6	465.0	9.4%	508.6
99	Fujitsu	M.Yamamoto	Japan	92	503.8	533.4	-5.5%	52,937.1
100	RTI Sistema	S. Tishchenko	Russia	NR	449.0	NA	NA	506.0

Kaynak: Defense News (2011)

*

EK.1.2. Türkiye’de kimler ve niçin ‘bireysel’ silahlanmaktadır?

Türkiye’de özellikle otomobillerin torpidosunda yaygın bir şekilde silah taşımak, trafik anarşisini de düşünürsek kişi güvenliği için ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Bunun sosyo-psikolojik temelinde kolluk güçlerine duyulan güvensizlik, hukuk sisteminin yetersiz kaldığı inancı ve güç istemi yer almaktadır. Umut Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi A.Akcan’ın yaptığı bir araştırmaya göre Türkiye’de trafikte hareket halindeki 8 milyon aracın yüzde 6’sında ateşli silah bulunuyor. Bunların yüzde 80’i belde, el altında, torpidoda ve bagajda her an patlamaya hazır halde. Üstelik silahla işlenen her 10 cinayetten biri trafikte meydana geliyor. Ayrıca ‘kişinin kendisini koruması’ bahanesi ile aracında levye, sopa ve tornavida gibi aletleri bulundurması da trafikte silahlarla işlenebilecek suçlara zemin hazırlamaktadır. (...)

Bireysel silahlanma lobisi, dünyanın en büyük lobilerinden birisidir. Bu, bir ülkede silah taşıma ve bulundurma ruhsatını alan ya da almak için başvuran kiş ve meslek gruplarının oldukça kalabalık olduğundan anlaşılabilir. Hele bu ülke Türkiye ise, bu lobinin büyüklüğü ya da etkinliği tartışılmaz.

Ülkemizde çeşitli meslek gruplarına işlerinin niteliği gereği silah taşıma ruhsatı verilmektedir. Örneğin,

-“kesinleşmiş yargı kararı üzerine görevine son verilenler hariç, en az bir dönem belediye başkanlığı veya il genel meclis üyeliği yapmış olanlara”,

-“hava yolu nakliye pilotu lisansına sahip yolcu ve para taşımacılığında görevli pilotlara”,

-“yapılan soruşturma sonucu görevlerine son verilmiş olduğu anlaşılanlar hariç, en az bir dönem köy veya mahalle muhtarlığı yapmış olanlara”,

-“bankaların genel müdürleri, genel müdür yardımcıları, bölge müdürleri ve 4389 sayılı Bankalar Kanununda tanımı yapılmış şubelerin müdürlerine”,

-“barolara kayıtlı bulunan avukatlara, 1512 sayılı Noterlik Kanunu hükümlerine göre noterlik hizmetini yürüten noterlere”,

-“sarı basın kartı sahibi basın mensuplarına”,

-“meskun yerler dışında en az 100 adet fenni aralı kovan ile gezginci olarak bilfiil arıcılık yapan yetiştiricilere”,

-“akaryakıt satışı yapılan istasyonlarda fiilen ve bizzat bulunan sahiplerine” vs. taşıma ruhsatı ve gerekli evrakları tamamlayıp ikamet ettikleri ilçe Emniyet Müdürlüğü Ruhsat Büro Amirliklerine müracaat etmeleri halinde Kaymakamlık makamının uygun görmesi durumunda silah taşıma ruhsatı verilir.

Ne yazık ki silah taşıma ruhsatı verilen meslek grupları yukarıdaki liste ile sınırlı değil. Yasalarda silah ruhsatı alabilmek için çok fazla istisna olduğunu görüyoruz. (...)

Kaynak: Kaya, 2009.

*

Ek- 1.3.Silah kullanımı ve mevzuat durumu: İçişleri Bakanlığı-AREM açıklamaları (özet)

Silah kullanımına ilişkin saptamalar

Rakamlara bakıldığında şu iki sonuca varılmaktadır;

- Ruhsatlı silahlarla işlenen suçlar belli bir düzeyde sabit kalmakta ve bu düzey anlamlı yükselme ve düşme eğilimi göstermemektedir.
- Ruhsatsız silahlarla işlenen suçlar %50'lere varan oranlarda artmıştır. Bu ise vatandaşlar tarafından edinilen ruhsatsız silahların sayısında ciddi artış olduğu anlamına gelmektedir.

Kamuoyunda, havaya ateş eden kişiler ile ruhsatsız silah taşıyan kişilerin adliyeye intikal ettirilmesi halinde, öngörülen cezaları alt limitten aldığına ve bunun da para cezasına çevrildiğine dair yaygın kanaat bulunmaktadır. Bu sebeple, cezai müeyyidenin toplum üzerinde caydırıcılığı yetersizdir.

Basında ve sivil toplum kuruluşlarının bildirimlerinde, bireysel silahlanmanın özellikle son on yılda arttığına dikkat çekilmektedir. Bunun temel sebepleri arasında şunlar yer almaktadır:

- Yasadışı örgüt kadrolarının tasfiyesi ile açığa çıkan silahlar, zaman içinde özellikle büyükşehirlerde yine aynı terör örgütü yandaşı ve uzantısı suç örgütlenmelerinin kullanımına bırakılmaktadır.
- Kırsal kesimde yaşayan vatandaşlar tarafından terör örgütüne karşı savunma amacıyla edinilmiş ruhsatsız silahlar, göç ile birlikte büyükşehirlerin dolaşım sistemine girmiştir.
- Körfez Savaşı sonrası Kuzey Irak'ta oluşan güvenlik boşluğu nedeniyle, buradan bölge ülkelerine ruhsatsız silah akışı gerçekleşmiş ve ülkemiz de bu akıştan belli ölçüde etkilenmiştir.
- Vatandaşlar tarafından edinilen ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısındaki artışın en önemli etkeni, silah fiyatlarının her geçen gün düşmesidir. 1990 yılı öncesi, orta değerdeki bir ruhsatlı hafif silah ortalama bir lüks daire veya araba değerinde fiyatla alıcı buluyorken, bugün, ruhsat masrafları hariç 100 YTL'ye kadar inen fiyatlarda hafif silah satın alınabilmektedir. Özellikle yerli silah sanayisinin de devreye girmesinden sonra, silah fiyatlarının bireysel silahlanmayı sınırlandırıcı etkisi tamamen ortadan kalkmıştır.

Hafif silah üretiminin kolaylaştığı ve maliyetinin ucuzladığı günümüz şartlarında, ruhsatlı silah edinme şartlarının zorlaştırılması ve ruhsat masraflarının artırılması, ruhsatsız silaha olan talebi yükselttiği uzmanların ve görevlilerin tamamına yakınının ortak kanaatidir.

Ayrıca, herhangi bir resmi işleme tabi olmaksızın yaygın olarak satılan, fatura ile birlikte taşınabilen, barut gazı basıncıyla gerçek silaha benzer ses ve özellikler göstererek çalışan ve kuru-sıkı tabir edilen silahlar önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Mevzuat durumu

Usulsüz silah kullanımına, bu şekilde bazı kişileri yaralama ve ölümüne yol açmaya ve ruhsatsız silah taşıma ve bulundurmaya ilişkin mevzuat incelenmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 170. maddesinde, kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda silâhla ateş edilmesi veya patlayıcı madde kullanılmasının altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir.

Türk Ceza Kanunu 85. maddede, taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişinin, üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile; 89. maddede ise, taksirle başkasını yaralayan kişinin, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılacağına dair hükümler bulunmaktadır.

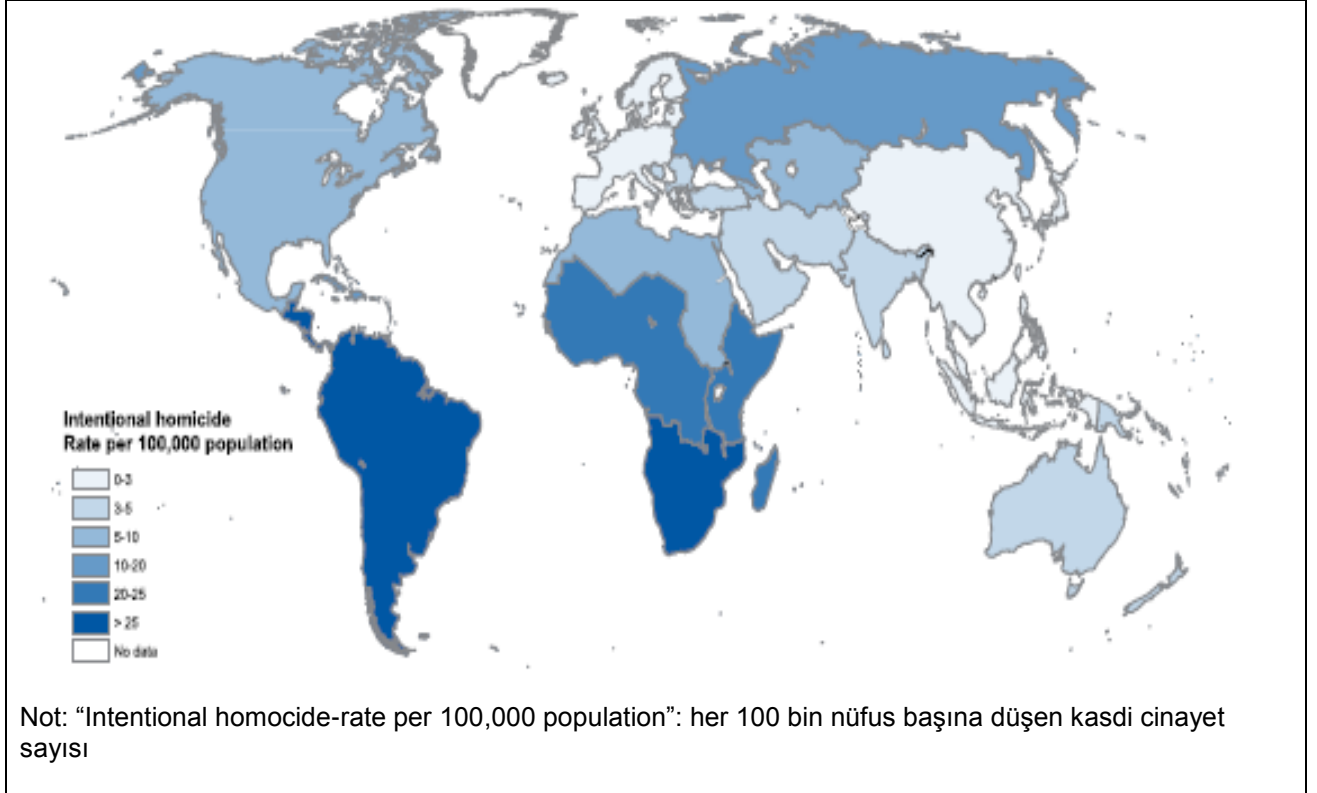
Türk Ceza Kanunu 21. maddede, kişinin, suçun kanunî tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi hâlinde olası kastın varlığına hükmedilmektedir.

6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 13.maddesinde, kanun hükümlerine aykırı olarak ateşli silahlarla bunlara ait mermileri satın alan veya taşıyanlar veya bulunduranlar hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve üç bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezası hükümlenmiştir.

Kaynak: TC İçişleri Bakanlığı, AREM, 2005

*

EK. 3.1. Dünya alt-bölgelerine göre, 100 bin kişi başına düşen cinayet sayısı (2004)

Kaynak: Cattaneo ve Parker, 2008; UNDP-WHO, 2010.

*

EK-3.2. Türkiye’de bireysel silahlanmanın manzarası-karnesi

- Bugün Türkiye’de yılda 3000 kişi ateşli silahlarla ölüyor, 700’ü ise yaralanıyor.
- Cinayetlerin %60’ında ateşli silah kullanılıyor.
- Her 10 kişiden 1’inde, her 3 evden 1’inde ateşli silah var.
- Silaha kolay ulaşılabilir olması cinayet, intihar gibi olayların her an meydana gelmesinin en önemli nedeni. Evde silah bulunması ev halkından birinin cinayet, intihar, kaza gibi nedenlerle ölmesi riskini %41 artırıyor.
- Cinayet büro amirliğinin olay format dosyaları tarandığında, neden suç işlendiği sorgulandığında, tartışma, kıskançlık, namus gibi önceden tasarlanmamış olaylarda silah kullanımı %90, illiyet bağı ise %80...
- Trafikteki aktif 13 milyon sürücünün % 8’i ciddi düzeyde agresif sürücü.
- Bunların içinde silahlı agresif sürücü oranı ciddi oranda yüksek... Ateşli silahların %80’i her an (belde, el altında, torpidoda, yastık altında ve çekmecede) kullanılabilir durumda.
- Silahla işlenen her 10 cinayetten 1’i trafikte gerçekleşiyor. Araçlarda ateşli silahların bulunması, meydana gelen öfke patlamaları sonrasında ölüm ve yaralamalarla sonuçlanan suçları artırıyor.

Kaynak: Umut Vakfı, (15.06.2010)

*

EK-3.3. Anglosakson kaynaklı silah hakları ve yükümlülükleri

-“İngiliz Haklar Yasa Taslağı”, 1689. Bu, Haklar ve Özgürlükler Bildirgesi olarak da bilinir. Kral James II zamanında Londra menşeli, sivilin silah taşımalarına olanak tanıyan ilk belge niteliğinde.

-“Virginia Haklar Yasa Taslağı”, Haziran 1776. Bunun önemi, gelecekteki diğer haklar yasa taslaklarına zemin hazırlamış olmasıdır. Metinde, insanlar yerine adamlar ifadesine yer verilmiş ve adamların doğal olarak eşit bir şekilde özgür ve bağımsız haklara sahip olduğu vurgulanmıştır.

-“Bağımsızlık Bildirgesi”, Temmuz 1776. Pennsylvania (Philadelphia), bu bildirme ile B.Britanya’dan bağımsızlığını ilan eden kolonilerden biri olmuştur. Bildirme’de Amerikan kolonilerinde (devletlerinde) oturan insanlar karşısında katillere verilecek cezalar da yeralmaktadır.

-“General G.Washington’dan Kıta Avrupası Kongresi’ne Mektup”, Eylül 1776, NY.
Washington, koloni askerlerinin yol açtığı pek çok soruna dikkat çekerek ümitsiz yardım istiyor.

- “Tehlikeli ve Yasadışı Silahları Taşımaya Sınır Getiren Erken Tennessee Yasası”, Ekim 1821.
-“Öldürücü Silahların taşınmasını Yasaklayan Erken Georgia Yasası”, Aralık 1837.

--“Öldürücü Silahların taşınmasını Yasaklayan Erken Virginia Yasası”, Şubat1838.

-“Avcılıkla İlgili Düzenleme”, Virginia, 1839.

-“Gizli Silahları Taşımayı Sınırlandıran Anayasaya Uygun Yasalar”, Washington, Ocak 1897.

-“Silah Düzenlemeleri ve Hakları Üzerine Devlet Mahkemesi Kuralları”, Kentucky, Ekim 1822.

-“Sivilleri Hükümet Askerlerinden Koruyan İkinci Değişiklik”, Tennessee, Aralık 1840.

-“Hükümet Askerlerini Engelleyen Silah Yasasını Kaldırma”, Georgia, temmuz 1846.

-“Özel Olarak Silahlanan Adamların Yasanın Dışına Çıkması”, Washington, Bir mahkeme kararı, Haziran 1907.

-“Silah Kontrol Politikasına Yönelik Adli İşlemler”, Washington, Haziran 1972.

-“Anayasal Olarak Federal Silah Yasası ve Polis Gücünün Akıllıca Uygulaması”, Washington, 1980.

-“En Yüksek Mahkemenin Kişisel Silah Sahipliğine İlişkin Yeni Bir Hak Yaratması”, Washington, Haziran 2008.

-1929 İktisadi kriz-depresyon dönemine özgü bir suç dalgası oluştu ve bu, yeni bir silah yasasının çıkarılması için zemin oluşturdu. Washington, 1934 Ulusal Ateşli Silahlar Yasası... Bu, modern ulusal silah kontrol yasası için bir ilktir.

-Silah satıcılarının lisans almasına dönük olarak Federal Ateşli Silah Yasası, Washington, 1938.

-Suikast ve şiddet yeni silah önlemlerini aldırdı. (Başkan J.F.Kennedy’in 1963’te bir suikastle öldürülmesi...) 1968 Silah Kontrol Yasası...

-1986’da Ateşli Silah Sahiplerinin Korunması Yasası... silah satışlarını ve bayi dentimleri üzerindeki federal düzenlemeleri azalttı ya da sınırlandırdı.

-Saldırı silahlarını yasaklayan 1994 tarihli yasa...

-Yasal ticari silahların korunması yasası, 2005... Böylece silah sanayi ve silah lobisi değişik düzeylerde kazanmaya devam etmiş oluyor.

-ABD’de Demokrat Parti 1864’ten, Cumhuriyetçi Parti de 1856’dan başlayarak silah hakkı ve silah kontrolü konusunda çeşitli yasa teklifleri vermiş ya da yasa çıkarmışlardır.

Kaynak: Spitzer, 2009.

*

EK-3.4. Çocukların öncülüğünde 'barış ve bireysel silahsızlandırma eğitimi' logosu

Not: Kamboçya orta öğretim okullarında bir barış ve silahsızlandırma dersi.

Kaynak: UN Cyberschollbus, ?.

*

EK-3.5. Nobel Barış Ödülü sahibi kişiler (ve ülkeler) listesi

☐ 1901 Jean Henry Dunant (İsviçre)	☐ 1961 Dag Hammarskjöld (İsveç)
☐ 1901 Frédéric Passy (Fransa)	☐ 1962 Linus Carl Pauling (ABD)
☐ 1902 Élie Ducommun (İsviçre)	☐ 1963 Comité international de la Croix-Rouge (İsviçre)
☐ 1902 Charles Albert Gobat (İsviçre)	☐ 1964 Martin Luther King (ABD)
☐ 1903 William Randall Cremer (Büyük Britanya)	☐ 1965 UNICEF
☐ 1904 Institut de droit international, Gent	☐ 1968 René Cassin (Fransa)
☐ 1905 Bertha von Suttner (Avusturya)	☐ 1969 Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)
☐ 1906 Theodore Roosevelt (ABD)	☐ 1970 Norman Ernest Borlaug (ABD)
☐ 1907 Louis Renault (Fransa)	☐ 1971 Willy Brandt (Almanya)
☐ 1907 Ernesto Teodoro Moneta (İtalya)	☐ 1973 Henry Alfred Kissinger (ABD)
☐ 1908 Klas Pontus Arnoldson (İsveç)	☐ 1973 Le Duc Tho (Vietnam)
☐ 1908 Frederik Bajer (Danimarka)	☐ 1974 Seán Mac Bride (Büyük Britanya)
☐ 1909 Auguste Marie François Bernaert (Belçika)	☐ 1974 Eisaku Sato (Japonya)
☐ 1909 Paul B. Baron de Constant de Rebecque d'Estournelles (Fransa)	☐ 1975 Andrei Dmitrievich Sakharov (SSCB)
☐ 1910 Uluslararası Barış Bürosu (İsviçre)	☐ 1976 Mairéad Corrigan (Büyük Britanya)
☐ 1911 Tobias Michael Carel Asser (Hollanda)	☐ 1976 Betty Williams (Büyük Britanya)
☐ 1911 Alfred Hermann Fried (Avusturya)	☐ 1977 Uluslararası Af Örgütü (Büyük Britanya)
☐ 1912 Elihu Root (ABD)	☐ 1978 Menahem Begin (İsrail)
	☐ 1978 Enver Sedat (Mısır)
	☐ 1979 Rahibe Teresa (Hindistan)

<ul style="list-style-type: none"> ☐ 1913 Henri Marie La Fontaine (Belçika) ☐ 1917 Comité international de la Croix-Rouge (İsviçre) ☐ 1919 Thomas Woodrow Wilson (ABD) ☐ 1920 Léon Victor Bourgeois (Fransa) ☐ 1921 Karl Hjalmar Branting (İsveç) ☐ 1921 Christian Lange (Norveç) ☐ 1922 Fridtjof Nansen (Norveç) ☐ 1925 Joseph Austen Chamberlain (Büyük Britanya) ☐ 1925 Charles Gates Dawes (ABD) ☐ 1926 Aristide Briand (Fransa) ☐ 1926 Gustav Stresemann (Almanya) ☐ 1927 Ferdinand Buisson (Fransa) ☐ 1927 Ludwig Quidde (Almanya) ☐ 1929 Frank Billings Kellogg (ABD) ☐ 1930 Nathan Söderblom (İsveç) ☐ 1931 Jane Addams (ABD) ☐ 1931 Nicholas Murray Butler (ABD) ☐ 1933 Norman Lane Angell (Büyük Britanya) ☐ 1934 Arthur Henderson (Büyük Britanya) ☐ 1935 Carl von Ossietzky (Almanya) ☐ 1936 Carlos Saavedra Lamas (Arjantin) ☐ 1937 Robert Cecil of Chelwood (Büyük Britanya) ☐ 1938 Office international Nansen pour les réfugiés (İsviçre) ☐ 1944 Comité international de la Croix-Rouge (İsviçre) ☐ 1945 Cordell Hull (ABD) ☐ 1946 Emily Greene Balch (ABD) ☐ 1946 John Raleigh Mott (ABD) ☐ 1947 The Quakers: American Friend's Service Committee (ABD) ☐ 1947 Friend's Service Council (Büyük Britanya) ☐ 1948 Verilmedi. Ölmeseydi Mahatma Gandhi alacaktı ☐ 1949 Lord John Boyd Orr of Brechin (Büyük Britanya) ☐ 1950 Ralph Johnson Bunche (ABD) ☐ 1951 Léon Jouhaux (Fransa) ☐ 1952 Albert Schweitzer (Fransa) ☐ 1953 George Catlett Marshall (ABD) ☐ 1954 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ☐ 1957 Lester Bowles Pearson (Kanada) ☐ 1958 Dominique Georges Pire (Belçika) ☐ 1959 Philip John Noel-Baker (Büyük Britanya) ☐ 1960 Albert Lutuli (Güney Afrika) 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ 1980 Adolfo Maria Pérez Esquivel (Arjantin) ☐ 1981 UNHCR ☐ 1982 Alva Myrdal (İsveç) ☐ 1982 Alfonso García Robles (Meksika) ☐ 1983 Lech Walesa (Polonya) ☐ 1984 Desmond Tutu (Güney Afrika) ☐ 1985 International Physicians for the Prevention of Nuclear War ☐ 1986 Élie Wiesel (ABD) ☐ 1987 Oscar Arias Sánchez (Kosta Rika) ☐ 1988 Birleşmiş Milletler Barış Gücü ☐ 1989 Dalai Lama (Tibet) ☐ 1990 Mikhail Gorbaçov (SSCB) ☐ 1991 Aung San Suu Kyi (Burma) ☐ 1992 Rigoberta Menchú Tum (Guatemala) ☐ 1993 Frederik Willem de Klerk (Güney Afrika) ☐ 1993 Nelson Mandela (Güney Afrika) ☐ 1994 Jasir Mohammed Arafat (Filistin) ☐ 1994 Shimon Peres (İsrail) ☐ 1994 İzak Rabin (İsrail) ☐ 1995 Joseph Rotblat (Büyük Britanya) ☐ 1995 Pugwash Conferences ☐ 1996 Carlos Filipe Ximenes Belo (Doğu Timor) ☐ 1996 José Ramos-Horta (Doğu Timor) ☐ 1997 Jody Williams (ABD) ☐ 1997 International Campaign to Ban Landmines (ICBL) ☐ 1998 John Hume (Büyük Britanya) ☐ 1998 David Trimble (Büyük Britanya) ☐ 1999 Médecins Sans Frontières (Belçika) ☐ 2000 Kim Dae Jung (Güney Kore) ☐ 2001 Kofi Annan (Ghana) ☐ 2001 Birleşmiş Milletler ☐ 2002 James Earl Carter (Jimmy Carter) (ABD) ☐ 2003 Şirin Ebadi (İran) ☐ 2004 Wangari Maathai (Kenya) ☐ 2005 Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (UAEK) ☐ 2005 Muhammed El Baradei (UAEK) ☐ 2006 Muhammed Yunus (Bangladeş) ☐ 2007 Al Gore (ABD) ve Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli ☐ 2008 Martti Ahtisaari (Finlandiya) ☐ 2009 Barack Obama (ABD) ☐ 2010 Liu Xiaobo (Çin Halk Cumhuriyeti)
---	--

Kaynak: Nobelprize.org

*

EK-3.6. Silah Kanunu Tasarısı ve eleştiriler

İçişleri Alt Komisyonu'nda kabul edilen Silah Kanunu Tasarısı hakkındaki Umut Vakfı'nın açıklaması ve önerileri (23.02.2010) –bir özet-

Silah Kanunu Tasarısı, suçun işlenmeden önce önlenmesini değil, suçun tespitini esas alan bir anlayışla düzenlenmiştir. Bu yaklaşım bireysel silahsızlanmayı değil; bireysel silahlanmayı kolaylaştırmakta, ruhsatsız silahların ruhsatlandırılarak suçun takip edilebilmesi esasını gözetmektedir.

Bu anlamda; AB Uyum Komisyonu raporunda belirtildiği şekilde “*ülkemiz koşulları gözönünde bulundurulduğunda silahların sivil edinimine sınırlama getirilmesinin gerekli olduğu*” görüşüne aykırıdır. İçişleri Bakanı'nın İçişleri Komisyonu Toplantısı'nda ifade ettiği “*... suçun önlenmesini esas alan ve suçla mücadeleyi bir bütün olarak kabul eden stratejiyi benimsemekteyiz. Bu anlayış, (...) suçu oluşmadan önlemeyi hedef alan, diğer bir anlatımla bataklığı kurutmaya dönük kapsamlı ve planlı çalışmaları ifade eder. Suçla mücadele alanında önceliğimiz, suç işlenmesini önleyecek mekanizmaları geliştirmektir.*” görüşüne rağmen, suçu önlemenin esası olarak silah edinilmesinin zorlaştırılması ilkesinin terk edildiği görülmektedir.

İçişleri Alt Komisyonunda benimsenen “Silah Kanunu Tasarısı” ile Umut Vakfı İnceleme Komisyonu'nun önerilerini karşılaştırdığımızda durum şöyledir:

1)Madde 2'de tanımlanan armağan silah kavramı eleştiriye açılmalı ve kanun kapsamından çıkarılmalıdır.

2)Biber gazı, 3. madde ile Kanun kapsamına alınmıştır. Ancak bu maddede biber gazı yoğunluğu oranının ne olacağı belirlenmelidir. Kanunilik ilkesi gereği yoğunluk oranının yönetmelikte değil kanunda yer alması gerekir.

4) Madde 6'da; tüfeklerin reklam ve tanıtımı serbest bırakılıyor. Gizli reklam yasaklanmıyor. Tüm silahların fuar, gösteri ve basılmış eserlerle reklam ve tanıtımının yapılması serbest bırakılıyor. Esas olarak, reklam ve tanıtıma ilişkin kısıtlayıcı bir düzenleme getirilmemiştir. Hiçbir silah veya malzemenin basın ve yayın yoluyla “aleni ve/veya gizli yöntemlerle” reklam ve tanıtımı yapılamayacağı gibi; her türlü ortam ve yöntemlerle tanıtım, pazarlama ve reklamı yapılmamalıdır.

7) Madde 7/4 (a)'da: Ruhsat almak için yaş sınırı 25 olmalıdır. Birinci kategoride bulunan tabancalar ile biber gazı, havalı silahlar ve kurusıkı silahlar edinme yaşı ise 21 olarak kabul edilmelidir.

10) Ayrıca madde 7/15'de, bir kişiye en fazla 1adet silah edinme izni verilmelidir.

12) Madde 7/11: Şahıslar tarafından boş fişek kovanları getirildiği takdirde yeni fişek alınabilmelidir.

14) Madde 11/5: Ateşli silah taşınamayacak yerler kapsamında şu iki ayrı bent de yer almalıdır: “Alkollü içeceklerin tüketildiği toplu eğlence yerlerinde; kamuya açık alanda yapılan törenlerde ateşli silah bulundurulamaz”; “Trafikte ateşli silah bulundurulamaz”.

11. Madde, 5. Bend, j fıkrasında yer alan “kapalı” ifadesi çıkarılmalıdır.

23) Madde 17/8: Silah bulundurulamayacak yerlere silahla girme suçunun birden fazla işlenmesi halinde silah müsadere edilmeli ve ruhsat iptal edilmelidir.

24) Madde 17/15: Düğün, nişan, kına törenleri ile herhangi bir kutlama merasimi esnasında, trafikte ve alkollü içki tüketiminin yapıldığı eğlence yerlerinde ateşli silahla suç işlenmesi halinde verilecek ceza yarısı kadar artırılır. Trafikte silah bulundurulmasının cezalandırılması bu madde kapsamına alınmalıdır.

25) Madde 18/6: “11 inci maddenin onuncu fıkrasında belirtilen usule aykırı olarak birden fazla silah taşıyan” ibaresi kalmalıdır. İkidenden fazla olmamalıdır.